Larisa Fetescu

LITERATURA MOLDOVENEASCĂ ȘI UNIVERSALĂ

Curs integrat

6

УДК 821.135.2:821(1/8)(075)
Ф 45

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 08.03.2023 № 254)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник розроблено відповідно до модельної навчальної програми
«Інтегрований курс молдовської та зарубіжної літератури. 5–6 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(авт. Карайван Н. І., Галупа Н. І., Лунгу Н. Ф.)

Фєтєску Л.
Ф 45 Молдовська та зарубіжна літератури : підруч. інтегр. курсу для 6 кл. закл. заг. серед. осв. / Л. Фєтєску. – Львів : Світ, 2023. – 208 с. : іл.
ISBN 978-966-914-416-4

УДК 821.135.2:821(1/8)(075)

© Фєтєску Л. І., 2023
© Крєцу Н. С., художнє оформлення, 2023
© Видавництво «Світ», оформлення, 2023

ISBN 978-966-914-416-4

Dragi prieteni!

Venim spre inimile voastre cu acest manual care, sperăm, vă va ajuta să cunoaşteţi mai bine literatura moldovenească.

Manualul este elaborat în baza *Programei de literatură* în vigoare.

Conţinutul manualului *Literatura* pentru clasa a 6-a include capitole de literatură, teme de comunicare, teste de autoevaluare şi un mic dicţionar explicativ.

Capitolele de literatură conţin texte literare, ce sînt urmate de activităţi instructive, structurate pe cîteva etape de învăţare.

Temele de comunicare, integrate în conţinutul activităţilor instructive, vizează dezvoltarea vorbirii orale şi scrise.

Testele de autoevaluare, incluse la sfîrşitul capitolelor, vă oferă posibilitatea de a vă măsura propriile achiziţii şcolare la literatura moldovenească şi cea universală.

Manualul arde de nerăbdare să vă cunoască, să vă spună tot ce ştie şi să devină prietenul vostru cel mai bun.

Dorim din suflet ca acest manual să vă ajute să învăţaţi, să vă fie util, dar şi interesant.

Sper că paşii buni pe care îi veţi face în viaţă vă vor apropia de Olimpul Succesului.

Autoarea

C U P R I N S

INTRODUCERE

Literatura artistică – ramură a artei. Imaginea artistică. Reflectarea omului în literatura artistică moldovenească 6

TRECUTUL ISTORIC AL POPORULUI MOLDOVENESC

Grigore Ureche. *De moartea lui Ştefan-Vodă celui Bun* 9
Lectură. Ion Neculce. *O samă de cuvinte* 13
Lectură. Miron Costin. *Letopiseţul Ţării Moldovei*. 13
Vasile Alecsandri. *Dragoş* 14
Lectură. Grigore Ureche. *Letopiseţul Ţării Moldovei* 18

MITURILE NAŢIUNILOR LUMII

Miturile Greciei Antice 20
Faptele lui Heracle 21
Dedal şi Icar 22
Miturile Indiei 26
Facerea lumii şi a nopţii 26
Homer. *Odiseea* 28

ÎNŢELEPCIUNEA FABULEI

Alexandru Donici. *Doi cîini* 39
Lectură. *Lupul nazîr* 45
Paralelism literar. T. Arghezi. *Tîlharul pedepsit* 46
Esop. *Lupul şi Mielul* 47
Corbul şi Vulpea 48
Furnicile şi Cicada 49
Lectură. Esop. *Măgarul şi stăpînii săi*. 51
Lectură. Alexandru Donici. *Greierul şi furnica*. 51

AVENTURI ŞI FANTASTICĂ

Robert Louis Stevenson. *Insula comorilor*. 52
Nikolai Vasilievici Gogol. *Noaptea înainte de Crăciun* 81

VIZIUNEA POETICĂ A LUMII ŞI A NOASTRĂ

Matsuo Basho. *Haiku* 103
Mihai Eminescu. *Revedere* 109
Lectură. Mihai Eminescu. *Codrule, măria-ta* 112
Paralelism literar. George Coşbuc. *Vestitorii primăverii* 113
Grigore Vieru. *Mă rog de tine* 114
Către fiu mama 115
Nicolae Dabija. *Recital de poezii la o casă de copii* 118
Gheoghe Ciocoi. *Comoara* 122

VALORILE SPIRITUALE ÎN VIAŢA OMULUI

Ion Creangă. *Amintiri din copilărie (cap.I)* 127
Lectură. Ion Creangă. *Amintiri din copilărie (cap.II)* 134
Spiridon Vangheli. *Şalul verde* 143
Jack London. *Dragoste de viaţă* 150
Lectură. Jack London. *Colţ Alb* 168
Ray Bradbury. *Zîmbetul* 173
Lectură. Ray Bradbury. *Vacanţa* 179

LITERATURA PLAIULUI NATAL

Alexei Marinat. *Sărituri fără prăjină* 188
Ion Druţă. *Povestea furnicii* 194

MIC DICŢIONAR EXPLICATIV 200

Semne convenţionale

— Reţineţi!

— Amintiţi-vă!

— Lucru în perechi

— Activitate în grup

— Lucru individual

INTRODUCERE

LITERATURA ARTISTICĂ – RAMURĂ A ARTEI. IMAGINEA ARTISTICĂ. REFLECTAREA OMULUI ÎN LITERATURA ARTISTICĂ MOLDOVENEASCĂ

Amintiţi-vă!	1. De unde provine termenul *literatură* şi ce înseamnă? 2. Care literatură se numeşte *artistică*? 3. Numiţi cîţiva reperezentanţi de vază ai literaturii moldoveneşti?

În sens larg prin literatură se înţelege totalitatea operelor scrise sau orale care îndeplinesc o funcţie artistică.

Literatura se integrează în domeniul artelor alături de muzică, pictură, sculptură, arhitectură, dans etc.

Fiecare dintre ele poate fi identificată prin materialul care a fost întrebuinţat la crearea operei de artă: materialul muzicii sînt sunetele, materialul picturii sînt culorile, materialul sculpturii sînt piatra, bronzul, lemnul; materialul literaturii este cuvîntul.

Ca artă literatura are trăsături distincte specifice. Ea reflectă realitatea prin intermediul imaginilor concret-senzoriale, evidenţiate în conştiinţa noastră cu ajutorul forţei expresive a cuvintelor.

Literatura artistică este o ramură a artei, iar obiectul ei principal de reflectare este omul, universul lui, adică mediul material şi spiritual în care trăieşte el. De aceea în conţinutul operei artistice locul principal îl ocupă omul, aşa numitul personaj literar.

Chipul personajului literar pătrunde adînc în sufletul cititorului, lasă urme profunde în memoria lui, încît, amintindu-şi de vreun scriitor în imagine îi apar personajele operelor create de acesta.

Evocîndu-l pe Ion Creangă, de exemplu, îţi reapare Nică, fata frumoasă şi harnică a moşneagului; spunînd: Vasile Alecsandri – natura. Cînd rostim numele scriitorului Ion Druţă, gîndul ne duce în lumea isteţului erou Trofimaş.

Citind şi discutînd operele prevăzute de *Programa de literatură moldovenească şi uiversală* pentru clasa a 5-a, aţi observat că nu a existat operă ce nu s-ar fi referit la om fie direct, fie indirect. Chiar şi atunci cînd

scriitorii au descris natura, ei au raportat-o la om, la sentimente, gîndurile şi emoţiile lui.

Totul ce este zugrăvit în literatură (eveniment, fenomen, natură, lacuri, obiecte etc.) capătă sens numai în corelaţie cu viaţa omului, cu gîndurile, sentimentele trăite, aspiraţiile lui.

Fiecare subiect, temă, motiv, detaliu contribuie la conturarea chipurilor umane, la evidenţierea trăsăturilor morale şi de caracter, a stărilor sufleteşti ale oamenilor. De acest lucru vă veţi convinge şi atunci, cînd veţi citi şi discuta operele literare, prevăzute de *Programai de literatură* pentru clasa a 6-a.

Totul ce ne înconjoară: natură, fenomen, eveniment – este reflectat, în opera artistică, prin cugetare şi percepţie umană, este expus într-un limbaj artistic.

Deoarece obiectul principal de reflectare în literatura artistică este omul, scriitorul clasic moldovean Alecu Russo spunea că literatura este expresia vieţii poporului, «pîinea zilnică a unui neam».

Reţineţi	**Imaginea artistică** este o reprezentare a realităţii prin intermediul simţurilor, o reflectare artistică prin cuvinte, cu valoare estetică care se regăsesc în texte literare. Ele se clasifică în imagini vizuale, auditive, olfactive, motorii, tactile, gustative şi sinestezice.

Imaginea artistică este creată de autor pentru dezvoltarea cît mai completă a lumii artistice a operei. Imaginile artistice se regăsesc de cele mai multe ori în descrieri. Cu ajutorul imaginilor artistice, cadrul descris poate căpăta viaţă, culoare, miros, gust etc. Ele sînt uşor de identificat şi se folosesc pentru expresivitate.

Practicum

1. De ce se consideră că obiectul principal de reflectare în literatura artistică este omul? Argumentaţi-vă răspunsul cu exemple.

2. Dezvăluiţi sensul afirmaţiilor: literatura este «pîinea zilnică a unui neam», este «ştiinţa despre om».

3. Poetul şi academicianul Andrei Lupan spune: «Literatura ... este izvor de largă învăţătură şi educaţie. Ea deschide căile bogate în informaţii ale înţelepciunii, aprinde dorul de frumuseţe, măreţie cetăţenească, stimulează gîndul, modelează caractere».

- Comentaţi ideile din acest text, raportîndu-le la om ca obiect principal de reflectare în literatura artistică.
- Numiţi personajele preferate din cărţile citite şi explicaţi prin ce anume v-au stimulat gîndul, v-au modelat caracterul.

4. «Indisolubil legate de sentimente şi de moravuri sînt virtuţile şi viciile. Avariţia şi risipa, vitejia şi laşitatea, generozitatea şi egoismul, hărnicia şi lenea, orgoliul şi modestia, ambiţia şi onestitatea ş.a. au atras atenţia scriitorilor şi literaturilor din toate timpurile, devenind subiecte literare.» (V.Coroban)

- Numiţi cîteva personaje interesante cu unele virtuţii sau vicii enumerate mai sus.
- Găsiţi în *Dicţionarul explicativ* sensul cuvintelor noi. Organizaţi un concurs pentru a găsi şirul de sinonime (ori antonime) pentru cuvintele: *viciu, vitejie, avariţie, onestitate, orgoliu, hărnicie*. Utilizaţi *Dicţionarul de sinonime şi antonime*.

Explicaţi, prin 5-6 propoziţii, afirmaţiile următoare:

N**1-2** a) «Nu ieste şi mai frumoasă şi mai de folos în viaţa omului zăbavă decît cetitul cărţilor.» (M. Costin)

N**3** b) «Din cărţi culegi multă înţelepciune.» (I.Creangă)

N**4** c) «Lectura hrăneşte sufletul, îl purifică, îl mîngîie.» (Voltaire)

TRECUTUL ISTORIC AL POPORULUI MOLDOVENESC

Obiective
La finele stuerii capitolului

veţi cunoaşte:
- operele literare, conţinutul şi autorii lor;
- noţiunile de teorie literară;

veţi fi capabili:
- să comentaţi operele literare;
- să comparaţi operele studiate cu altele, citite independent;
- să determinați rima, tipurile rimei;

veţi fi în stare:
- să vă exprimaţi argumentat părerea faţă de problemele puse în discuţie;
- să manifestaţi interes de lectură.

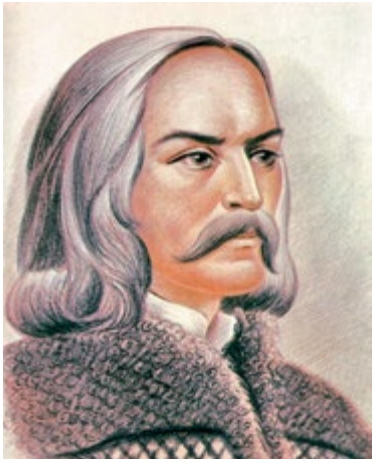

GRIGORE URECHE (1590 – 1647),

este întemeietorul cronografiei moldoveneşti. S-a născut într-o familie de boieri. Copilăria, adolescenţa şi le-a petrecut în Polonia. *Letopiseţul Ţării Moldovei* este o carte de învăţătură. Chiar din primele rînduri ale cronicii, autorul îl sfătuie pe cititor de «cele rele să se ferească..., cele bune să le urmeze şi să înveţe».

DE MOARTEA LUI ȘTEFAN-VODĂ CELUI BUN

(Fragment din «Letopiseţul Ţării Moldovei»)

Nu multă vreme, dacă s-au întorsu Ştefan-Vodă de la Pocuţia la scaunul său, la Suceava, fiindu bolnav şi slabu de ani, ca un om ce era într-atîtea războaie şi osteneală şi neodihnă, în 47 de ani, în toate părţile să bătea cu toţii şi după multe războaie cu noroc ce au făcut, cu mare laudă au muritu, marţi, iulie 2 zile.

Fost-au acestu Ştefan-Vodă om nu mare de statu, mînios şi de grabu vărsătoriu de sînge nevinovat; de multe ori la ospeţe omorîia fără judeţu. Amintrilea era om întreg la fire, neleneşu, şi lucrul său îl ştiia a-1 acoperi şi unde nu gîndiiai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meşter, unde era nevoie însuşi să vîrîia, ca văzîndu-1 ai săi, să nu se îndărăpteaze şi pentru aceea raru războiu de nu biruia. Şi unde-1 biruia alţii, nu pierdea nădejdea, că ştiindu-să căzut jos, se rădica deasupra biruitorilor. Mai apoi, după moartea lui şi ficiorul său, Bogdan-Vodă, urma lui luasă, de lucruri vitejeşti, cum să tîmplă din pom bun, roadă bună iese.

Portretul lui Ştefan cel Mare

Iară pre Ştefan-Vodă l-au îngropat ţara cu multă jale şi plîngere în mănăstire în Putna, care era zidită de dînsul. Atîta jale era, de plîngeau toţi ca după un părinte al său, că cunoştiiau toţi că s-au scăpatu de mult bine şi de multă apărătură. Şi după moartea lui, pînă astăzi îi zicu sfîntul Ştefan-Vodă, nu pentru sufletu, ce este în mîna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejeşti, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajunsu.

Biserica Mănăstirii Putna

Mormîntul lui Ştefan cel Mare

Fost-au mai nainte de moartea lui Ştefan-Vodă într-acelaşi anu iarnă grea şi geroasă, cîtu n-au fostu aşa nici odinioară, şi decii preste vară au fostu ploi grele şi povoaie de ape şi multă înecare de apă s-au făcut.

A domnitu Ştefan vodă 47 de ani şi 2 luni şi trei săptămîni şi au făcut 44 de mănăstiri şi însuşi ţiitoriu preste toată ţara.

Mănăstirea Putna

Iară cîndu au fostu aproape de sfîrşitul său, chiemat-au vlădicii şi toţi sfetnicii săi, boierii cei mari şi alţi cîţi s-au prilejitu, arătîndu-le cum nu vor putea ţinea ţara, cum o au ţinut-o el, ci socotindu din toţi mai puternicu pre turcu şi mai înţeleptu, au datu învăţătură să închine turcilor. Şi decii au stătut la domnie fiiu-său, Bogdan-Vodă cel Grozav şi Orbu.

Să comunicăm despre text

Observați!

1. Relataţi întîmplările, faptele care conţin naraţiunea din fragmentul propus de manual.

– Ce ştiaţi despre aceste evenimente?

– Din ce izvoare le-aţi aflat?

2. Precizaţi dacă textul citit este:

- *o povestire ce relatează fapte, evenimente reale;*
- *o povestire ce relatează fapte, evenimente imaginate.*

3. Transcrieţi în limbaj actual sintagma ce urmează:

De moartea lui Ştefan-Vodă celui Bun, vă leato 7012 ‹1504›.

Reţineţi	**Portretul literar** este un procedeu ce constă în descrierea trăsăturilor morale şi fizice ale unui personaj. Portretul literar este: a) *fizic* (descrierea exteriorului personajului); b) *moral* (descrierea trăsăturilor sufleteşti); c) *mixt* (îmbinarea portetului fizic cu cel moral).

4. Extrageţi din text detalii de portret moral al domnitorului Ştefan cel Mare şi completaţi spaţiile libere:

Ştefan-Vodă era	mînios
	. . . .
	. . . .

Exprimați-vă părerea!

1. Susţineţi cu argumente că fragmentul din cronică este o relatare care merită a fi auzită, citită de toţi.

2. Identificaţi, în text, de ce i se spune Sfînt lui Ştefan cel Mare.

3. Motivaţi intenţia cronicarului de a fixa în scris evenimentele. Alegeţi, în acest scop, din variantele de răspuns propuse:

a) *transmiterea memoriei în formă scrisă;*

b) *transmiterea unor fapte ieşite din comun;*

c) *misiunea de a aduce un elogiu domnitorului Ştefan cel Mare;*

d) *intenţia de a-şi exprima atitudinea faţă de evenimente şi domnii;*

e) *credinţa în valoarea educativă a cunoaşterii istorice.*

4. Împrumutaţi de la bibliotecă «Letopiseţul Ţării Moldovei» *(Gr.Ureche),* citiţi *Predoslovia Letopiseţului*, confruntaţi opţiunea voastră cu motivaţia cronicarului.

5. Prezentaţi mai întîi oral, apoi în scris, trăsăturile lui Ştefan-Vodă.

6. Cum explicaţi faptul că înainte de moarte Ştefan-Vodă îi sfătuieşte pe urmaşii săi să închine ţara turcilor, tocmai acelora cu care el a luptat pe parcursul întregii domnii? Argumentaţi cu extrase din text.

Cercetați! Descoperiți!

1. Relaţionaţi portretul domnitorului cu faptele lui descrise în fragment. Stabiliţi în ce măsură aceste fapte infirmă ori confirmă portretul realizat de Gr. Ureche.

2. Stabiliţi care este atitudinea cronicarului faţă de domnitor, avînd în vedere raportul cantitativ între trăsăturile de caracter pozitive şi cele negative.

3. Ce învăţătură le-a dat Ştefan cel Mare urmaşilor săi atunci cînd el se află pe patul de moarte? Comentaţi «Testamentul lui Ştefan cel Mare»: «Ţineţi minte cuvintele lui Ştefan, care v-a fost baci pînă la adînci bătrîneţe ... că

Moldova n-a fost a strămoşilor mei, n-a fost a mea şi nu e a noastră, ci a urmaşilor voştri ş-a urmaşilor urmaşilor voştri în veacul vecilor.»

Texte pentru rubrica «Lectură individuală»

O SAMĂ DE CUVINTE

(Fragment*)*

de Ion Neculce

O samă de cuvinte ce suntu audzite din om în om, de oameni vechi şi bătrîni, şi în letopiseţ nu sunt scrise, ce s-au scris aice, după domnia lui Ştefăniţă-vodă, înaintea domniii Dabijii-vodă. Deci cine va ceti şi le va crede, bine va fi, iară cine nu le va crede, iară va fi bine; cine precum îi va fi voia, aşa va face.

Ştefan-vodă cel Bun, luund domnia Moldovii şi viind turcii în dzilele lui să treacă în Moldova la Galaţi, i-au bătut foarte rău pre turci şi au luat şi Cetatea Albă şi Chilia de la turci. Apoi mai pe urmă iar le-au luat turcii aceste două cetăţi. Şi în cîteva rînduri s-au bătut Ştefan-vodă cu turcii. Iar cînd s-au bătut la Războieni, atunce s-au aşedzat turcii cu Ştefan-vodă şi le-au dat hotar şi luat Bugeacul şi au făcut pace. Şi turcii apoi au adus tătari din Crîm şi i-au aşedzat în Bugeac, carii stau şi pănă astădzi, precum au aşedzat şi la Hotin Lipcani.

Ştefan-vodă cel Bun multe războaie au bătut. Şi aşe să aude din oameni vechi şi bătrîni că, cîte războai au bătut, atîte mănăstiri cu biserici au făcut.

LETOPISEȚUL ȚĂRII MOLDOVEI

(Fragment)

de Miron Costin

Iar aici Dragoş, fiul unui dominus dintre cei vechi, cu cîteva sute de oameni înarmaţi a ieşit pe un rîu pe atunci fără nume, care curgea deasupra Sucevei spre Roman; la ieşirea din munţi au întîlnit un zîmbru pe care, socotindu-l ca semn bun, l-au gonit în josul rîului. Avea acel Dragoş o căţea pe care o chema Molda; aceasta, oriunde se ascundea zimbrul, îl descoperea, pînă ce în sfîrşit, istovind zimbrul, îl omorîră, iar capul spre pomenire îl aşezară într-un par pe malul rîului, de unde acest sat, cel dintîi, se cheamă pînă astăzi Boureni. Iar căţeaua aceea, după această osteneală a

ei, bînd apă din rîu, a crăpat chiar la malul rîului; de la moartea acesteia au început să dea rîului numele Molda, apoi Moldova, iar de la numele rîului Moldova se trage numele poporului: moldoveni.

VASILE ALECSANDRI
(1821 -1890),

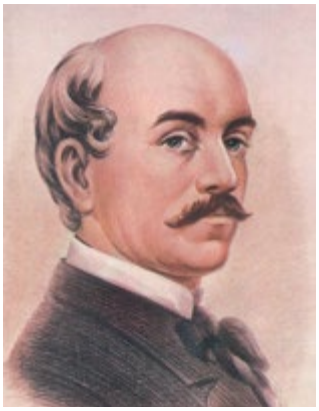

cel ce «deşteaptă-n sînul nostru dorul ţării cei străbune», rămîne o figură remarcabilă în istoria literaturii moldoveneşti. Excelent prozator (autor a 15 nuvele), el a fost numit «Columb al poeziei populare» (a scris peste 300 de poezii) şi «părintele dramaturgiei moldoveneşti» (a compus peste 50 de piese). Iată cîteva opere din creaţia «bardului de la Mirceşti»: *Doine, Lăcrimioare, Dan, Căpitan de plai, Ovidiu, Piatra din casă* ş.a.

DRAGOȘ

Dragoş, mîndru ca un soare
A plecat la vînătoare.
Ghioaga şi săgeata lui
Fac pustiul codrului!
Cerbul moare, urşii pier
Şi vulturii cad din cer...
Iată că-ntr-o dumbrăvioară
El zăreşte-o căprioară,
Fiară blîndă de la munte,
Cu steluţă albă-n frunte
Şi corniţe subţirele
Și copite sprintenele.
Căprioara cum îl simte
Lasă locurile strîmte,
Fuge, saltă, zboară, piere,
Ca un vis, ca o părere;
Iară Dragoş înfocat
Zi de vară cît de lungă,

Vînătorul o alungă,
Ş-amîndoi se pierd de vii
În codri mereu pustii!

II

Iată, mări, că deodată
O poiană se arată,
Înverzită, înflorită
Şi de lume tăinuită.
Iar pe iarbă-n poieniţă
Cîntă-o albă copiliţă,
Cu ochi dulci, dismierdători
Şi cu sînul plin de flori.
Căprioara, cît o vede,
Zboară vesel, se repede
Şi îi cade la picioare
Pe-un covor de lăcrimioare.
Cît viteazul o zăreşte,
Pe loc stă şi se uimeşte!
Uită blînda căprioară
Şi săgeata ce omoară!
Uită draga vînătoare,
Uită lumea de sub soare!

III

«Copiliță! zise el
Rezemat de-un stejărel.
Eşti tu zîna acestui plai,
Sau o floare de la rai»
«Dragoş, Dragoş, frăţioare,
Nu sînt zînă, nu sînt floare,
Dar am suflet fecioresc
Şi Moldova mă numesc.
Mult e mult de cînd te-aştept
Să-mi alin dorul din piept,
Că de Domnul sînt menită,
Ca să fiu a ta ursită»

«O, Moldovo-ncîntătoare,
Gingaşă fermecătoare!
Iată, arcu-mi vitejesc
Lîngă tine-l răsădesc,
Ca să deie pîn-în zori
Crengi cu frunze şi cu flori,
Şi cu-acele crengi frumoase
Să-mpletim cununi voioase,
Una ţie, una mie,
Pentru-a noastră cununie!»

IV

A doua zi, ei plecară
Şi prin codri apucară,
Amîndoi îmbrăţişaţi,
Cu flori mîndre-ncununaţi.
Dealuri multe ei suiră,
Multe dealuri coborară,
Pîn-în valea cea-nverzită,
De-un rîu luciu răcorită.
Copiliţa-nveselea
Şi din gură-aşa grăia:
«Dragoş, Dragoş frăţioare,
Lasă ochii tăi să zboare
Peste dealuri şi cîmpii
Păscute de herghelii,
Peste văi, peste grădini
Unde zbor mii de albini,
Peste ape curgătoare
Şi dumbrăvi răsunătoare.
Cît pămînt tu vei vedea,
E cuprins de zestrea mea!
Ş-acea dalbă de moşie
Toată-n veci a ta să fie,
Ca să fie-n veci scăpată
De o fiară-nfricoşată,
De un zimbru fioros
Care-o calcă-n sus şi-n jos.»

V

Bine vorba nu sfîrşea,
Din rîu iată că ieșea
Zimbrul aprig ca un zmeu,
Cu lungi coame ca de leu,
Şi cu coarne oţelite,
Şi cu aripi la copite.
Fiara cruntă şi turbată
Pleca fruntea lui cea lată
Şi sărind, mugind, da zor
Peste mîndrul vînător.
Iară Dragoş s-aţinea,
Şi cel, zimbru cum venea,
Ghioaga-n frunte-i arunca,
Fruntea-n două-i despica!
Apoi capul îi tăia,
Într-o lance îl punea
Şi pleca în veselie
Pe frumoasa lui moşie.
De păgîni să o ferească
Şi ca domn să o domnească!

Sa comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce imagini aţi reţinut citind/ascultînd legenda «Dragoş»?

2. Enumeraţi cuvintele pe care le-aţi reţinut. Ce exprimă ele?

3. Aţi reţinut eroii legendei? Numiţi-i.

Eăprimați-vă părerea!

1. Legenda «Dragoş» este cultă sau populară? Argumetaţi răspunsul.

2. Găsiţi cîte un titlu adecvat pentru fiecare capitol al poeziei. Motivaţi alegerea titlului.

3. Demonstraţi grafic ce relaţii există între următoarele personaje: Dragoş şi căprioară, copiliţă şi căprioară; copiliţă şi Dragoş, Dragoş şi zimbru.

4. Confruntaţi legenda lui V. Alecsandri cu legenda lui Gr. Ureche şi cea a lui M. Costin despre Dragoş-Vodă, găsind elementele comune în aceste trei opere artistice.

5. Schiţaţi portretul lui Dragoş:

mîndru ca un soare;

. . . .

6. De ce copiliţa din legendă simbolizează Moldova? Schiţaţi portretul ei:

«cu ochi dulci, dismierdători»,

. . . . . .

7. Selectaţi, din text, comparaţiile, epitetele şi demonstraţi rolul lor.

8. Ce simbolizează dragostea lui Dragoş pentru copiliţă?

9. Cum explicaţi dragostea reciprocă dintre cei doi eroi: Dragoş şi copiliţă?

10. Pe cine reprezintă zimbrul?

Amintiţi-vă!	1. Daţi definiţia rimei. 2. Numiţi felurile rimei după: • identitaea sunetelor; • poziţia accentului; • aranjarea în strofă.

11. Determinaţi felul rimei în versurile legendei «Dragoş». Demonstaţi varietatea rimei în baza versurilor din poeziile studiate, îndrăgite.

12. **Sarcină pentru viitorii poeţi.** Compuneţi 2 strofe din patru versuri cu diferite tipuri de rimă.

13. Extrageţi, din text, cuvintele prin care sînt exprimate sentimentele eroului liric.

14. Care erou se numeşte liric?

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

LETOPISEȚUL ȚĂRII MOLDOVEI

(Fragment)

Stema Moldovei

de Grigore Ureche

...Umblînd păstorii de la Ardeal, ce să chiamă Maramurăş, în munţi cu dobitoacele, au dat de o fiară ce să chiamă *buor* şi, după multă goană ce o au gonit pren munţi cu dulăi, o au scos la şăsul apei Moldovei. Acolea fiind şi fiara obosită, au ucis-o la locul unde să chiamă acum Buorenii, deaca s-au descălecat sat.

Şi hierul ţării sau pecetea cap de bour însemnează. Şi căţeaoa cu carea au gonit fiara aceea au crăpat, pre care au chiemat Molda. Iar apei, de pre numele căţelii Moldiei, i-au zis Molda sau, cumu-i zic unii, Moldova. Aşijderea şi ţării, de pre numele apei, i-au pus numele Moldova.

Pecetea lui
Ştefan cel Mare

MITURILE NAȚIUNILOR LUMII

Obiective
La finele studierii capitolului

veţi cunoaşte:
- noţiunile de teorie literară;
- conţinutul, personajele operelor studiate;
- denumirile operelor studiate şi autorii lor;
- deosebirile şi asemănările dintre mit, legendă, poveste;

veţi fi capabili:
- să delimitaţi mitul de un alt tip de creaţie;
- să comentaţi textele propuse de manual;
- să redactaţi compoziţii în baza operelor studiate;

veţi fi în stare:
- să vă exprimaţi punctul de vedere referitor la operele studiate;
- să manifestaţi interes de lectură;
- să conştientizaţi valoarea artistică a operelor studiate.

MITURILE GRECIEI ANTICE

Panteon greco-roman

Mitologia greco-romană este cea mai cunoscută. În imaginaţia grecilor şi a romanilor, zeii nemuritori nu se deosebesc de oameni, trăiesc la fel ca ei într-un anumit loc, au preocupările şi grijile lor, iubesc, urăsc, se ceartă, sînt răzbunători. Dar zeii sînt mult mai puternici, mai desăvîrşiţi decît oamenii. Fiecare din ei poate influenţa asupra vieţii oamenilor, îi poate ocroti sau pedepsi, în dependenţă de faptele şi comportarea lor. Ei trăiesc pe Olimp, unde nu bate vîntul şi nu cade ploaia rece. Doisprezece zei principali domină universul, avînd anumite funcţii şi atribute. Zeus e suveranul zeilor şi al oamenilor, Afrodita e zeiţa frumuseţii, Atena e zeiţa înţelepciunii, Eos şi Selena-zeiţele luminii, Dionis-zeu al fructelor, al viţei de vie şi al vinului, Eros-zeul iubirii etc.

FAPTELE LUI HERACLE

Heracle este unul din cei mai vestiţi eroi ai Greciei. La început a fost considerat zeul solar, care lovea cu săgeţile sale în bezna şi răul ce domnea în lume.

Heracle este fiul Alcmenei, tînăra soţie a lui Amfitrian, înşelată de Zeus.

Hera, soţia lui Zeus, aflînd de noua înşelăciune a soţului său, hotărăşte să-l şteargă de pe faţa pămîntului, cu orice preţ, pe Heracle.

Odată îi luă minţile acestuia şi-l împinse la mare păcat, făcîndu-l să-şi omoare propriile odrasle. Cînd îşi veni în fire, se îngrozi de crima săvîrţită.

Preoţii vestitului oracol i-au poruncit să meargă la regele Euristeu, la Micene. Acolo trebuia să-l slujească pe acesta 12 ani. Numai îndeplinind cele 12 porunci ale lui Euristeu putea să devină Heracle nemuritor.

Heracle a săvîrşit 12 fapte de vitejie: a ucis leul din Nemeea, nimici Hidra din Lerna, îi aduse lui Euristeu căprioara cu coarnele de aur ale zeiţei Artemis, a jupuit mistreţul din Erimant, a doborît păsările stimfaliene, curăţi grajdurile lui Augias, a prins într-un ştreang taurul lui Poseidon, a adus caii lui Diomede, luptă cu amazoanele pentru a obţine cingătoarea Hipolitei, aduse cirezile de tauri roşii, stăpînite de Gerione, îmblînzi cîinele-monstru Cerber, care păzea Infernul. Cea de-a douăsprezecea poruncă a fost:

Merele din grădina Hesperidelor

Euristeu se înfricoşa şi mai tare de puterea lui Heracle. Împreună cu Hera, se gîndea că ar fi bine să-l trimită cît mai departe de Micene şi îi porunciră să aducă cele trei mere de aur din grădina Hesperidelor. Merele erau ale zeiţei Hera, care le duse tocmai la capătul pămîntului, dîndu-le în seama Hesperidelor şi lui Ladon, paznicul grădinii.

Voinicul ştia că nu se găsise pînă atunci suflare de om să ajungă la pomul rîvnit, dar îşi urmă drumul mai departe. În curînd îi ieşi înainte un uriaş şi-l pofti să-şi încerce puterile. Era gigantul Anteu, pe care-l doborî

după o încăierare crîncenă. Cînd ajunse la capătul pămîntului, dădu cu ochii de titanul Atlas şi-i povesti cu ce gînduri a venit încoace. Gigantul se învoi să-l ajute să facă rost de cele trei mere aurite. Apoi îl pofti, cît va lipsi, să ţină pe umeri bolta. După o vreme Atlas se întoarse cu merele, dar, cînd află cine are nevoie de ele, se prinse bucuros să i le ducă singur lui Euristeu.

Heracle nu se pierdu cu firea. Îi zise că se învoieşte cu dragă inimă să ţină cerul pe umeri, dar i-i teamă să nu-şi roadă grumazul. De aceea îl roagă să pună merele jos şi să-l susţină pînă îşi potriveşte mai bine pielea de leu.

Păcălidu-l pe Atlas, Heracle se întoarse la Micene. Cînd îl văzu teafăr şi nevătămat, Euristeu îl lăsă să plece încotro l-or duce ochii.

Astfel isprăvi Heracle cele douăsprezece munci şi se întoarse în Teba natală.

(După «Coiful magic» de C. Dragomir)

DEDAL ȘI ICAR

Dedal, meşterul, sculptorul şi arhitectorul cel mai iscusit din lume, făcea minuni cu mîinile sale.

Soră-sa i-l încredinţă pe Talos, feciorul de 12 ani, rugîndu-l să-i dezvăluie şi lui tainele meşteşugăritului. Băiatul s-a dovedit a fi destul de înzestrat.

Invidios din fire, pe cînd erau în doi, Dedal îl îmbrînci de pe turnul înalt al cetăţii ocrotite de zeiţa Atena. Coborî în grabă, ridică trupul neînsufleţit şi se pregătea să-l îngroape în taină. Dar, cînd săpa groapa, dădură de el atenienii şi îl dădură în judecată.

Dedal s-a refugiat pe insula Creta, la regele Minos, care l-a primit cu braţele deschise.

Cît s-a aflat aici, el a construit, din porunca regelui, Labirintul, în care a stat închis Minotaurul, monstrul cu trup de om, grumaz şi trup de taur.

După ce Teseu ucise Minotaurul şi fugi din Creta, luînd-o şi pe Ariadna, fiică lui, Minos, acesta din urmă îl bănui pe Dedal, că numai el putea să-i deie fetei firul, cu care aceasta l-a ajutat pe eroul atenian să iasă din Labirint.

Meşterul şi fiul Icar au fost închişi în locul Minotaurului, iar intrarea în Labirint a fost zidită cu piatră.

Dedal nu se pierdu cu firea. Meşterului îi veni o idee îndrăzneaţă şi se apucă de treabă. El adună, împreună cu fiul, penele şi oasele de pasăre împrăştiate din Labirint. Le aşeză una lîngă alta după mărime, le legă la mijloc cu aţă de in, apoi lipi capetele cu ceară şi le îndoi puţin, ca şi aripile adevărate de pasăre.

Dedal meşteri două perechi de aripi, care nu se deosebeau cu nimic de cele adevărate. Fixă două de corpul său, legîndu-le strîns de umeri şi de braţe, îşi făcu vînt cu picioarele şi se înălţă în aer. După ce se roti cîteva ori şi se convinse că poate avea nădejde în ele, coborî în Labirint.

În ziua următoare îl învăţă şi pe Icar să se folosească de ele.

– În zbor să ţii drumul de mijloc, fiule. Vezi să nu cobori prea jos, căci stropii de apă vor muia penele şi aripile se vor îngrela. Dar nici prea sus să nu te avînţi. Nu cumva să se topească ceara dintre pene sau să le facă scrum soarele dogoritor.

Apoi îi legă strîns aripile de umeri şi de braţe şi-i mai arătă încă o dată cum trebuie să se folosească de ele. Mîinile tremurau de emoţie, iar lacrimile îi împînzeau ochii. Bătrînul îşi cuprinse fiul şi-l sărută îndelung, de parcă ar fi bănuit că îl vede pentru ultima oară.

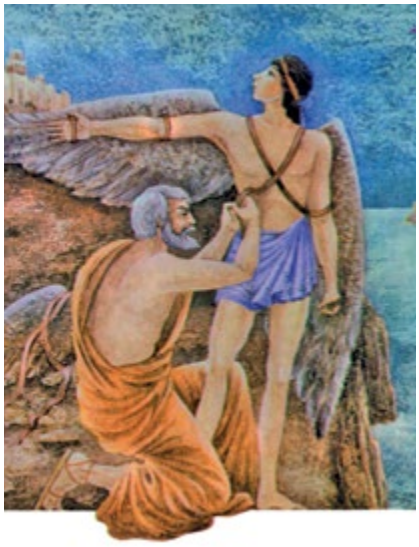

Dedal cu Icar

Cei doi zburători se desprinseră de pămînt. Dedal se tot rotea în jurul fiului său, ca o pasăre care-şi învaţă puii a zbura, îl îndemna înainte şi-i arăta cum să mînuiască aripile neobişnuite pentru oameni.

De la o vreme Icar se lăsă în voia aripilor şi, părăsindu-şi tatăl, prinse a se înălţa vertiginos în sus. Cînd observă, Dedal îşi dădu seama că nu-l mai întoarce înapoi.

El prinse a se roti pe loc ca o pasăre rănită, aşteptînd, din clipă în clipă, deznodămîntul fatal.

Ameţit de zbor, Icar se înălţa fulgerător spre soare. Deodată simţi dogoarea razelor fierbinţi şi-şi aminti de sfaturile părintelui. Dădu să coboare în jos, dar aripile nu i se mai supuneau. Ceara se topi, iar penele se împrăştiaseră în văzduh ca puful de păpădie. Rămas fără aripi, Icar

flutura în gol din braţele acum neputincioase, apoi se prăbuşi ca o piatră în marea albastră.

Dedal, răpus de durere, îl strigă pe nume, rotindu-se deznădăjduit asupra locului, în care valurile se dăduseră la o parte şi-l înghiţiseră pentru totdeauna pe unicul fiu.

Mai mult mort decît viu, îşi continuă zborul, ajunse în Sicilia şi se aşeză cu traiul la curtea regelui Kokalos.

(După «Coiful magic» de C. Dragomir)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Vorbiţi despre impresiile pe care vi le-a lăsat lectura textelor.
2. Cine este Heracle? Numiţi a douăsprezecea faptă de vitejie săvîrşită de Heracle. A devenit el nemuritor?
3. În comunicare uneori se foloseşte expresia: «este voinic ca Heracle.» Este formulată corect expresia? De ce?
4. Deşi Dedal a fost unul din cei mai iscusiţi meşteri, el merită să fie condamnat. Pentru ce? Argumentaţi.

Descoperiți! Cercetați!

1. Motivaţi caracterul fantastic al mitului citit şi ales pentru a fi analizat.

Reţineţi	**Mitul** este o povestire fantastică, în care se exprimă încercările oamenilor din antichitate de a explica originea lumii, fenomenele naturii, viaţa societăţii. • Miturile ne ajută să cunoaştem mai bine viaţa oamenilor.

2. Rezumaţi subiectul mitului ales. Indicaţi cele trei părţi componente ale unui text: introducere, cuprins, încheiere.
3. Selectaţi, din textul mitului citit, mai multe figuri de stil.
4. Explicaţi, cu ajutorul dicţionarului, cuvintele necunoscute. Identificaţi, în text, adresările.
5. Imaginaţi-vă cum arată Heracle şi faceţi portretul («Faptele lui Heracle»).
6. Evidenţiaţi cîteva trăsături de caracter ale lui Icar, Dedal, care reies din conţinutul mitului «Dedal şi Icar».

Exprimați-vă părerea!

1. Din ce cauză este nevoit Heracle să muncească 12 ani departe de patria sa?

2. De ce a fost nevoie de astfel de sacrificiu din partea lui Heracle? Argumentaţi răspunsul.

3. Icar, care s-a prăbuşit în mare, neascultînd sfaturile părintelui său, este:

a) *simbolul răzvrătirii omului, care, cu preţul vieţii, îndrăzneşte să sfideze forţele necunoscute ale naturii şi ale universului;*

b) *moartea obişnuită a unuia care nu ascultă de cei vîrstnici;*

c) *sacrificiul în numele fericirii pe pămînt, în numele libertăţii;*

d) *altă părere.*

Argumentaţi varianta de răspuns aleasă.

4. De ce a fost nevoie de un astfel de sacrificiu din partea lui Icar? Argumentaţi.

5. Imaginaţi-vă un alt sfîrşit al mitului pe care-l analizaţi. Argumentaţi-vă părerea.

6. Susţineţi ori combateţi părerea că Dedal este nu numai un personaj pozitiv, dar şi negativ.

Observați!

1. Care din trăsăturile de caracter, enumerate mai jos, aparţin protagonistului mitului ales pentru analiză:

* *vocaţia creaţiei;*	* *slăbiciune;*
* *tărie de caracter;*	* *orgoliu;*
* *putere de rezistenţă;*	* *stăpînire de sine;*
* *mîndrie;*	* *dragoste de părinte.*

Motivați!

2. Ce stări trăieşte personajul principal din mitul analizat:

* *nelinişte;*	* *suferinţă;*
* *indiferenţă;*	* *zbucium sufletesc;*
* *demenţă;*	* *disperare.*

Argumentaţi alegerea.

3. Dacă aţi întîlni pe unul din eroii celor trei mituri, pe care le aflaţi din paginile manualului, ce sfaturi i-aţi da pentru a-i uşura, într-o măsură oarecare, soarta? Argumnetaţi-vă sfaturile.

Panteon indian

MITURILE INDIEI

În literatura veche indiană există multe variante ale mitului despre facerea lumii. Dintr-o operă aflăm că «atunci nu era nici fiinţă, nici nefiinţă. Nu există nici spaţiu aerian, nici cerul deasupra lui, nici moartea, nici nemurirea, nici ziua, nici noaptea.»

Într-o versiune pămîntul şi soarele au apărut dintr-un lotus plutind pe ape. Versiunea cu Oul de Aur, din care au apărut mai tîrziu zeul creator Brahma, e una din cele mai răspîndite.

FACEREA LUMII ȘI A NOPȚII

Oul de Aur

La început nu era nimic-nimic. De jur-împrejur se revărsau apele necuprinse, care se iscaseră din haosul primordial cufundat într-un repaos adînc-prea-adînc. Iar din ele a izbucnit focul.

De prea multă căldură, pe valurile clocotinde apăru Oul de Aur. Întrucît pe atunci nu se prea ştia cît durează un an, deoarece nu avea cine să măsoare timpul, Oul de Aur a tot plutit cît ţine anul pe apele primordiale. După aceea din el a apărut Oul de Aur Brahma. Oul a crăpat în două, partea de sus devenind Cer, iar partea de jos Pămînt. Brahma le-a despărţit şi au rămas aşa în vecii vecilor. El a aşezat între Cer şi Pămînt aerul, a fixat bine Pămîntul pe ape, a stabilit cele patru părţi ale limii şi a început măsurarea timpului. Cam aşa a fost începutul.

După atîta muncă, suveranul se aşează să se odihnească, îşi aruncă ochii în jur şi încremeni de frică. Era singur-singurel în Univers. Se zice că de

atunci frica pune stăpînire pe omul însingurat. Deodată Brahma se pomeni vorbind în sine: «Cam de ce m-aş teme eu?!» Doar nu-i nimeni pe lume în afară de mine. Cine şi ce rău poate să-mi facă? Şi i-a trecut frica de parcă i-o luase cineva cu mîna. Aşa-i şi omul: se teme doar cînd are de înfruntat un duşman sau o primejdie. Dar n-avea de ce să se bucure. Căci omul singuratic nici o bucurie n-are cui o spune.

În cele din urmă, Brahma găsi de cuviinţă că e timpul să se gîndească şi la urmaşi. De aceea puse gîndul în mişcare şi zămisli prin nişte sforţări supraomeneşti, şapte fii, şapte mari înţelepţi rişi, numiţi aşa pentru că ajunseră taricu duhul, renunţînd la plăcerile lumeşti şi îndurînd cu fruntea sus calvalurile vieţii de ascet. Aceşti moştenitori ai lui Brahma avea să ajungă în scurtă vreme, suveranii tututror fiinţelor din Univers.

Obosit peste măsură, Brahma s-a retras în umbră să se odihnească, lăsînd lumea în stăpînirea urmaşilor săi.

Primii locuitori ai pămîntului au fost Iama şi Iami. Cînd Iami a murit, sora lui Iama îl plîngea neîncetat. La toate încercările de a o face să-şi înceteze plînsul, ea răspundea: «Cum să nu-l plîng dacă abia azi a murit!» Atunci nu era încă zi şi noapte. Şi au spus zeii: «Ea nicicînd nu-l va uita. Să facem şi noaptea.»

Aşa s-a ivit noaptea. Noaptea a trecut, iar după noapte a venit şi dimineaţa. Iama, cu timpul, s-a liniştit şi a uitat de durerea pe care i-a pricinuit-o moartea fratelui. De atunci a luat naştere şi zicala:«Ziua şi noaptea alternează şi pe om de dureri îl eliberează.»

(După «Coiful magic» de C. Dragomir)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Prin ce v-a interesat mitul indian despre facerea lumii?

Descoperiți! Cercetați!

1. Brahma dorea să izbăvească lumea de:

a) *durere;* d) *singurătate;*

b) *frică;* e) *frig;*

c) *plăceri lumeşti;* f) *arşiţă.*

Alegeţi varianta şi argumentaţi cu citate din text.

2. Cum este prezentată, în mitul despre facerea nopţii, inseparabilitatea vieţii lumeşti de puterea suverană?

3. De ce omul singuratic nici o bucurie nu are?

4. Numai cînd are de înfruntat un duşman sau o primejdie se teme astăzi omul?

5. Din conţinutul mitului indian aflăm că «Brahma s-a retras în umbră să se odihnească, lăsînd lumea în stăpînirea suveranilor».

6. Citiţi alte mituri indiene şi aflaţi cum au stăpînit lumea urmaşii lui Brahma.

HOMER
(a trăit în sec. IX î.e.n.),

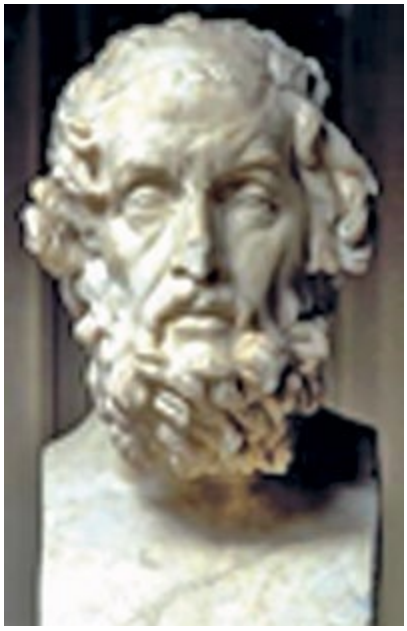

presupusul autor al celor două creaţii epice în versuri:

• *Iliada* şi • *Odiseea.*

Ambele opere relatează evenimentele războinice, petrecute în mileniul al doilea î.e.n. În *Iliada* se povesteşte despre cucerirea cetăţii Troia. În istorie i se mai spune *războiul troian.*

Odiseea este legată prin conţinut de *Iliada.* Este istoria, odiseea rătăcirilor lui Odiseu, după căderea Troiei, pe mări bătute de vînturi şi întoarcerea lui în patria sa Itaca. Aici, fără să ştie ceva despre el, îl aştepta credincioasa-i soţie Penelopa şi fiul Telemac.

Citind cîntul IX, veţi afla doar despre o singură încercare din multele prin care a trecut Odiseu şi însoţitorii săi.

ODISEEA

Cîntul IX

(Fragment)

Odiseu îşi povesteşte păţaniile după plecarea din Troia. Corabia lui ancorează la malul insulei ciclopilor. Alegînd doisprezece tovarăşi, el intră cu ei în peştera lui Polifem.

... şi-i răspunse aşa atunci Odiseu, înţeleptul:
«Rege Alcinou, preaslăvite bărbat între oamenii ţării,
Cît e de mare plăcerea s-asculţi cîntăreţul cel meşter,
Care te-ncîntă cu versu-i de dumnezeiască cîntare.
Dar bucurie mai mare în sufletul meu se trezeşte,
Cînd tot poporul din ţară e vesel şi este ferice,
Cînd pretutindeni în case răsună cîntări la ospeţe ...
Dar înainte de toate să spun cum mă cheamă pe mine,
Numele meu să-l cunoaşteţi şi dacă scăpa-voi de moarte,
Voi să m-aveţi de prieten, deşi e departe-a mea casă.
Sînt Odiseu laertul a cărui isprăvi iscusite
Lumea întreagă le ştie şi slava-i la ceruri ajunse;
Locul de trai mi-i Itaca, ostrov însorit, unde mîndră,
Culmea Neritos, în freamăt de codru, se-nalţă spre ceruri;
Nu e nimica mai scump decît ţara, părinţii,
Chiar dacă-n casă bogată trăieşti şi te lăfăi în bine,
Dar e pe glie străină, departe de rudele scumpe.
Dacă ţi-i voia, ţi-oi spune povestea întoarcerii grele,
Care de Zeus sortită mi-a fost, cum plecai de la Troia!
...Astfel pluteam înainte, cuprinşi de adîncă mîhnire,
Pîn-am ajuns la pămîntul ciclopilor straşnici, puternici.
Soarele-apuse tăman şi-ntunericul nopţii se-ntinse,
Toţi adormirăm sub murmur de valuri bătînde în maluri.
Eos cea trandafirie cînd rupse-ntunericul nopţii,
Îmi adunai toţi tovarăşii mei la un sfat şi le spusei:
«Voi să rămîneţi aicea, tovarăşii mei cu credinţă,
Eu însă plec cu o navă, cu oamenii mei, ca să aflu
Care popor pe aicea trăieşte, din ce seminţie-i,
Crunt şi sălbatic e poate, trăind fără legi şi dreptate,
Ori primitor şi cu frică de zeii din cer şi de oameni?»
Astfel vorbii, dînd poruncă vîslaşii să urce pe navă ...
Repede-ajunsem pe malul vecin şi văzurăm acolo
Peştera mare-ntr-o stîncă ce se înălţa peste ape,
Toată-adumbrită de dafini şi-n care erau adunate,
Capre şi oi-într-o srtungă, înalt, de nădejde-ngrădită,
Numai cu stane de piatră şi jur-împrejur era gardul
Des de stejari şi de brazi uriaşi cu coroanele negre.

Iară în peştera ceea trăia un ciclop cît un munte;
Turma de oi şi de capre-o păştea şi trăia ca sihastrul,
Crunt şi sălbatic ca fiara şi fără să ştie de lege.
Namila asta-un monstru-băga-n sperieţi pe oricine,
Nu semăna cu un om care pîine mănîncă, un munte
Împădurit şi sălbatic părea între culmi mai mărunte.
Soţilor mei credincioşi le spusei să rămînă pe maluri,
Nava cu ochii în patru să mi-o păzească: cu mine
Doisprezece merseră-aleşi pe sprînceană; umplurăm burduful
Plin cu vin dulce şi negru; mi-l dase Miron ievanteanul,
Preot al zeului slavnic Apolon cetatea din Ismar...
Paşii grăbindu-i, ajunserăm toţi lîngă peştera-n care
Nu era nimeni; ciclopul păştea mai la vale oiţele,
Caprele sale; intrarăm în peştera lui şi văzurăm
Roţi mari de caşuri în coşuri de papură puse, în ţarcuri
Iezii şi mieii erau: acei mari stau cu cei de-o potrivă,
Cei mijlocii lîngă cei mijlocii şi cei mici laolaltă,
Oale şi vedre răspline cu lapte şi dulce, şi acru.
Bunii tovarăşi atunci mă-ndemnau să luăm nişte caşuri,
Miei mai grăsuţi să alegem, şi iezi să luăm, şi pe navă
Toate cărate, mai iute să ne luăm tălpăşiţa.
Eu n-ascultai, din păcate, de sfatul acesta cuminte,
Cum arăta căpcăunul să văd îmi ardea, în nădejdea
C-o să ne caute cinstea de oaspeţi c-un prînz şi cu daruri.
Dar întîlnirea cu dînsul a fost pentru noi grozăvie.
Focu-aţîţarăm atuncea, ofrandă la zei săvîrşirăm;
Caş am luat şi-ospătarăm şi-n peşteră-am stat aşteptîndu-l
Pînă s-a-ntoarce cu truma. Şi iată că vine ciclopul
C-o legătură de vreascuri de foc pentru vatră în cîrcă,
Cînd le trînti la intrare, de a bubuit ca de trăsnet,
Înspăimîntaţi, ne dosirăm în fund; şi-adună la intrare
Caprele cele miţoase, de ţapi le desparte, mînîndu-le
Cele de muls în peşteră, pe ceilalţi lăsîndu-i afară;
După aceea s-astupe intrarea ridică o piatră
Grea şi atîta de mare, că douăzeci două de care
N-ar fi putut s-o urnească – era o cogemite stîncă;
Puse pietroiul la uşă, apoi, aşezîndu-se-n strungă,

Prinse a mulge ...
Trebăluind cum se cade şi lucrul sfîrşindu-şi, la urmă
Vreascurile le-aprinse şi atunci ne văzu la lumină.
«Măi, dară cine îmi sînteţi? Şi de-unde îmi bateţi voi marea?
Aţi poposit cu vreo treabă la noi? Ori hoinari pe talazuri
Tot rătăciţi, căutîndu-vă prada pe mare şi volnici
Viaţa-n primejdie-o puneţi, prădînd, pustiind ţări străine?»
Astfel răcnind ne făcu cît un purice inima-n piepturi,
Groaznic la chip şi la glas-necuratul în carne şi oase.
Dară, venindu-mi în fire, ciclopului eu îi răspunsei:
«Sîntem ahei noi , din Troia plutim, de departe; aicea
Ne-aruncară-nvrăjbite talazurile mării întinse;
Cînd ne-ntorceam pe meleagul natal, ne-abăturăm din cale;
Mila ta cerem, aicea la tine în casă primeşte-ne,
Cum se cuvine, ca oaspeţi, şi-un dar să ne faci la plecare.»
Zisei aşa şi ciclopul tună cu cruzime nespusă:
«Eşti ori nebun tu, străine, ori eşti de departe, se vede,
Dacă-ţi închipui că mie mi-i frică de zeii din ceruri!
Spune-mi tu unde e luntrea cu care veniraţi încoace?
Este departe de-aici, ori aproape? Eu trebui să aflu.»
Namila mă iscodi cu hîtrie. Simţind unde bate
Şiretenia lui, eu i-am răspuns cu hîtrie la rîndu-mi:
«Poseidon, ce cutremură glia, ne făcu numai ţăndări
Nava, trîntind-o în stînci nu departe de ţărmul acesta,
Valurile înspumate au dus fărmăturile-n larguri;
Noi doar, o mînă de oameni, de moarte-am scăpat prin minune.»
Zisei aşa, şi ciclopul, făr' să răspundă, deodată
Se repezi ca o fiară turbată cu labele-ntinse,
Prinse pe doi dintre noi ca pe ţînci şi-i izbi de podeală,
Ţeasta spărgîndu-le, creierii ţărna în jur o stropiră.
Trupurile le tăie în bucăţi şi cumplita sa cină
Şi-o pregăti şi-i crăpă ca un leu flămînzit şi sălbatic...
Inima încrîncenîndu-se-n pieptul meu, spada o scoasei,
Mă repezii înspre dînsul, arama cea răzbunătoare,
Toată în trup să i-o-nfig, între coaste, pe unde-i ficatul;
Sabia o ridicasem, cînd, fulger, un gînd mă oprise;
De ucideam căpcăunul, eram condamnaţi la pieire...

Eos cînd rupse cu degete trandafirii întunericul,
Se ridică şi ciclopul atunci şi, strîngînd nişte vreascuri,
Focul în vatră-l aprinse, apoi, aşezîndu-se-n strungă,
Prinse a mulge o capră ori oaie, îi pune
Mielul ori iedul să sugă; harnic sfîrşindu-şi tot lucrul,
Iară pe doi dintre noi înhăţă pentru masa-i cumplită.
Stînca din uşă urnind-o, îşi scoase din peştera neagră
Caprele lui behăinde, intrarea din nou închizînd-o ...
Tot chibzuind, am găsit şi un plan potrivit, după mine:
Într-un ungher, lîngă strungă, o creangă dosise ciclopul,
Bîtă să-şi facă; se vede că verde, mustos era lemnul –
Eu o scurtai de trei coţi, retezînd-o cu sabia, pusei
Soţii s-o mai netezească, pe urmă am mai ascuţit-o,
Vîrfu-ascuţit în cărbuni l-am pîrlit şi cînd treaba fu gata,
În băligar l-am ascuns – lîngă uşă era o grămadă
Mare în peştera cea puturoasă – a ciclopului straşnic;
După aceea la sorţi am mai tras, să vedem cui îi cade
Ca împreună cu mine să-i băgăm căpcăunului parul
Ars drept în ochiul lui mare, cînd va cădea, ca să doarmă;
Patru tovarăşi avui de la sorţi, dintre cei de nădejde,
Eu între dînşii al cincilea-am fost, fără sorţi-căpetenie.
Seara cu turma ciclopul în peştera lui se întoarse;
Dar a băgat înăuntru de-acum întreaga sa turmă,
Fără să lase afară vreo capră ori oaie: se vede,
La bănuială intrase, ori îl sfătuise vreun demon;
Iarăşi trăgînd la intrare pietroiul cît stînca de mare,
Se aşează căpcăunul, pe urmă, în strunga lui largă,
Prinse a mulge ...
Mă apropiai cu-ndrăzneală atunci de ciclop şi îi zisei,
Cupa-ntinzîndu-i-o plină cu vin minunat de cel tare:
«Bea cupa asta cu vin auriu, după ce-nfulecaseşi
Carne de om, ca să vezi ce vin bun am avut noi pe navă;
Eu l-am adus pentru tine, sperînd să ne dai găzduire,
Dar eşti cumplit fără seamă. Cine de-acum înainte
Din trăitorii pămîntului la tine-adăpost o să ceară,
Cînd o să-ţi meargă rea vestea de nelegiuirile tale?»
Astfel grăii, şi el cupa o supse dintr-o sorbire;

Tare gustoasă-i păru băutura, ceru înc-o cupă;
«Încă mai toarnă-mi, mi-a zis, şi să-mi spui cum te cheamă, fîrtate,
Vreau să te bucur şi eu cu un dar cum se cade, drag oaspe ...»
Spuse aşa şi a doua cupă cu vin i-am umplut-o.
Iar mai ceru şi nebunului iar îi dădui cupa plină;
I se sui băutura cea tare la cap, tulburîndu-l;
Zisei atuncea copilului spurcat cu voce mieroasă:
«Numele meu lăudat vrei să-l afli, ciclope, acuma,
Cinstea să-mi porţi şi un dar să mi-l faci, cum se cade-ntre oaspeţi?
Nimeni mă cheamă. Părinţii mi-au dat la botez acest nume,
Astfel mă cheamă tovarăşii, rudele şi cunoscuţii.»
Cu răutate-mi răspunse la asta ciclopul năprasnic:
«Dragul meu *Nimeni,* să ştii că vei fi tu mîncat cel din urmă
Dintre tovarăşii tăi, şi acesta mi-i darul, drag oaspe.»
Astfel grăind, pe spinare mi se prăvăli, într-o parte
Gîtu-şi suci, ameţit, şi a somnului sfînta tărie
Puse pe el stăpînire; turtit de aşa băutură,
Prinse-a vărsa peste dînsul şi vin, şi bucăţi mari de carne.
Parul l-am scos din tizic şi în foc l-am băgat cu-ascuţişul;
Prinse a arde; atuncea tovarăşii care-i alesem,
Îmbărbătîndu-i cu semne, să nu dea-napoi, la nevoie,
Parul ce-n jar se încinse cu flăcări, deşi era verde,
Repede-l scoasei din pară; de-o parte şi de-alta-mi stătură
Bunii tovarăşi, le dară, se vede că, zeii tărie;
Parul tuscinci ridicîndu-l, în ochiul închis îl repedem;
Eu, aburcîndu-l de capăt, prind a-l învîrti ca pe-un sfredel,
Meşterul cum învîrteşte un sfredel, cînd scîndura groasă
O găureşte pe-o navă, şi aţii de jos îl ajută,
Sfredelu-nvîrt cu curele, de intră în scînduri cu scrîşnet;
Astfel şi noi, dintr-o parte şi alta ţăpoiul prinzîndu-l,
Îl răsuceam tot în ochiul ciclopului; sînge fierbinte
Viu gîlgîi din găvană; şi genele se mistuiră,
Se pîrjoliră sprîncenele; ochiul plesni, sfîrîind;
Cum un fierar care drege-un topor ori hîrleţ acufundă
Fieru-nroşit de jăratic în apă, ca să-l oţelească,
Sfîrîie-atuncea metalul puternic în apa cea rece –
Astfel şi ochiul sfîrîie, străpuns de ţăpuşa arzîndă.

Scoase un răget grozav căpcăunul, umplînd de cutremur
Peştera; noi ne dosirăm de spaimă; în furie cumplită
Părul smulgîndu-şi din ochi, în şiroaie de sînge fierbinte,
Îl aruncă cu putere şi, înnebunit de durere,
Prinse-a-i striga pe ciclopii vecini ce-şi făcură sălaşu-n
Peşteri adînci şi ascunse pe vîrfuri de vînturi bătute.
Ţipetele lui auzindu-le, fuga veniră ciclopii;
Gloată la-ntrare în peşteră stînd, întreabă vecinii;
«Ce ţipi aşa, Polifem? Ce-ai păţit? Şi de ce-n miez de noapte
Urli ca nebunul, hodina cea dulce la oameni o tulburi?
Căprile tale şi oile ţi le-au furat? Ori pe tine
Vrea cineva să te piardă ori luptă cu tine?»
El le răspunse din peştera neagră cu-n răscnet sălbatic:
«*Nimeni* acum mă pierde din prostia mea. *Nimeni* în luptă
Nu-i în puteri să mă piarză!» Strigă-n mînie ciclopii:
«Dacă nu-ţi face rău nimeni, de ce zbieri în noapte ca prostul?
Boala cînd vine, e voia lui Zeus şi nu e scăpare,
Roagă-te lui Poseidon, părintele tău, să te-ajute.»
Astfel vorbeau, depărtîndu-se. Inima de bucurie
Pieptu-mi să-l spargă, zbătîndu-se, că mi se prinse minciuna:
Numele cel pribluit ne scăpase acum de urgie;
Iară ciclopul, gemînd tot din greu, bîjbîindu-şi pereţii,
Stînca din uşă-o clinti şi se puse acolo ca-n strungă,
Braţele lungi întinzînd şi sperînd să ne prindă, cu turma
Cînd vom ieşi; totdeauna un prost se gîndeşte că ceilalţi
Sînt nătărăi ca şi dînsul; iar eu mă zbăteam tot cu gîndul,
Cum să găsesc o ieşire din peştera cea blestemată,
Cum să scăpăm de pieire şi eu, şi tovarăşii vrednici;
Planuri isteţe şi hître, şi tare-ndrăzneţe trecură
Cu-nfrigurare prin mintea-mi; mă rog, vedeam moartea cu ochii;
Iată ce gînd îmi păru mai prielnic ca toate. În turmă
Ţapi şi berbeci erau, toţi-s miţoşi, şi cu lînă aleasă,
Ce vălurea ca mătasea. Atuncea şi eu pe tăcute
Din rogojina pe care dormea căpcăunul năprasnic
Smulse-i curmeiele tari, legînd pe berbeci laolaltă –
Tot cîte trei; şi sub pîntecul celui din mijloc legat-am
Cîte un soţ, străjuit de berbeci dintr-o parte şi alta;

Tot cîte unul din trei îl cărau pe-un tovarăş de-al nostru.
Cît despre mine, era un berbec-cel mai mare din turmă –
M-am apucat de spinarea-i, lungit sub miţoasa lui burtă,
Mîinile-n lîna lui deasă mi le-ncleştai cu-ncordare.
Eos cînd, trandafirie, străpunse-ntunericul nopţii,
Au alergat spre ieşire – buluc – şi berbeci, şi ţapii,
Oile încă nemulse în ţarc behăiau ca de jale,
Lapte scăpînd din gurguie; gemînd de durere, stăpînul
Îi pipăi pe berbeci la spinări, cînd treceau lîngă dînsul;
Nici bănuia nătărăul ce duceau pe sub burtă berbecii;
Ultimul merse berbecele meu, măsurat, spre ieşire,
Tare-ngrelat de-a lui lînă, de mine-întins pe sub pîntec;
Spatele lui pipăindu-i-l, prinse ciclopul a-i spune:
«Tu eşti, iubitul meu, oare? Păi, cum de ieşi astăzi la urmă?
Nu erai leneş pe vremuri, că-n frunte păşeai cu mîndrie,
Cînd vă mînam la păsune, la iarba cea grasă şi dulce;
Primul fugeai la izvor şi în stînă întîi veneai seara;
Astăzi păşeşti cel din urmă. Da, simţi că nu este de-acuma
Ochiul stăpînului tău să te cate cu grijă; mi-l scoase
Un ticălos; îmi smintise el mintea cu vinul lui tare –
Nimeni îl cheamă, nu cred eu să scape din mîinile mele;
Dac-ai putea tu vorbi, să-mi spui unde s-ascunde, tîlharul;
Tidva i-aş sparge, prin peşteră creierii împrăştiindu-i,
Cînd l-aş lovi de o piatră, sfîşiindu-l bucăţi; i-aş plăti eu
Pentru amarul ce mi-l făcu ticălosul de *Nimeni.*»
Zise aşa şi berbecul afară-l lasă la păşune.
Primul stătui în picioare, desprinsei tovarăşii iute,
Turma de capre şi oi o mînarăm apoi prin coclauri,
Pînă ajunsem la mal, la corabia noastră pe mare.
Tare s-au mai bucurat şi tovarăşii, cînd ne văzură
Teferi şi vii, şi porniră pe ceilalţi cu jale să-i plîngă;
Eu, făcînd semne din ochi, îi oprii să bocească, poruncă
Dîndu-le turma s-o-mbarce îndată şi vasul în larguri
Iute să-l scoată; vîslaşii şezură pe bănci lîngă vîsle,
Toţi deodată loviră cu vîslele apa-nspumată;
Cînd am ajuns de la ţărm la o depărtare, de unde
Glasul de om se aude, îi stigai cu batjocură namilei:

«Hei, mă ciclop înrăit, ai să ştii tu de-acum înainte
Cum să ucizi nişte oaspeţi ce-ţi cer adăpost ş-apărare;
Dacă te-ntreabă, cicloape, vreun om de pe lumea aceasta
Cum ţi-a pierit de pe frunte singuru-ţi ochi, tu răspunde:
Ochiul mi-l scoase – Odiseu, renumitul şi cuceritorul
Al lui Laerte fecior şi mărit domnitor în Itaca.»
Zisei aşa; căpcăunul mugi-nnebunit de furie:
«Vai şi amar, se-mplineşte o veche şi grea prorocire;
Fost-a cîndva pe aici un proroc înţelept, cu renume,
Telemos al lui Eurimos, profet cunoscut de o lume.
Multe ştia şi-mi prezise ce-avea să se-ntîmple cu mine,
Că Odiseu o să-mi ieie vederile; eu m-aşteptasem
Omul acesta să fie-un bărbat arătos şi puternic,
Neîntrecut la virtute... Cînd colo-un pitic neputinte,
Slab şi urît, mă lipsi de vedere-mbătîndu-mă hîtru.
Dacă eşti chiar Odiseu, păi vino încoace la mine,
Daruri să-ţi fac şi să-l rog pe Poseidon, zeul mării,
Drum bun să-ţi deie pe mare; că eu i-s fecior şi se spune
Că mi-i părinte; el unul, de vrea, îmi întoarce vederea,
Nimeni din cei muritori şi din zeii din cer nu o face.»
Zise aşa Polifem şi eu îi răspunsei, strigîndu-i:
«O, de-aş putea fi eu sigur că pot, păcătosul de tine,
Sufletu-ţi mîrşav să-l smulg, şi-n Aid să-l trimit, cum e sigur
Faptul că Poseidon nu-ţi întoarce veci de veci ochiul.»
Astfel grăii şi el prinse, cu mîinile-n cer ridicate,
Tatălui său să se roage, lui Poseidon, zeul mării:
«Poseidon, ce cutremuri pămîntul, tu zeu preaputernic,
Dacă ţi-s fiu şi-mi eşti tată, să faci să n-ajungă în ţară
Al lui Laerte fecior, Odiseu, domnitor în Itaca;
Dacă i-i scris să-i revadă pe-ai săi şi în casa domnească
De pe pămîntul strămoşilor săi să se-ntoarcă vreodată,
Fă să ajungă acolo pe-o navă străină şi, după
Multe nevoi, pe toţi soţii pierzîndu-i, să-l întîlnească
Nenorocirea în casă.» Aşa se ruga şi divinul
Poseidon i-auzi rugăciunea. Atuncea o piatră
Şi mai măşcat-o desprinse şi o aruncă cu putere
Straşnică-n mare; pietroiul, cu vuiet puternic trecînd pe deasupra

Navei, căzu în adîncuri aşa de aproape, că nasul
Vasului mai să ni-l spargă, stîrnind împrejuru-i talazuri;
Soţii mei toţi se-mbarcară, şezură pe bănci lîngă vîsle,
Toţi deodată loviră cu vîslele, apa-nspumînd-o.
Morţii plîngîndu-i amarnic, plutirăm pe mare-nainte,
Toţi bucuroşi însă-n suflet că singuri scăpărăm cu viaţă.

(În moldoveneşte de V. Belistov)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce v-a impresionat în relatarea întîlnirii lui Odiseu şi a celor doisprezece ahei cu ciclopul?

Descoperiți! Cercetați!

1. Cum a reuşit Odiseu să-l biruie pe uriaş? Citiţi fragmentele respective.

2. Care este ideea principală a textului? Încercaţi s-o exprimaţi şi printr-un proverb cunoscut.

3. Determinaţi rolul epitetelor, comparaţiilor şi a hiperbelor pe care le-aţi întîlnit în text.

4. Selectaţi, din text, cuvinte, expresii şi faceţi portretul lui Polifem. Ce sentimente vă trezeşte el? Argumentaţi.

5. Ce tărsături de caracter posedă Odiseu? Este un personaj pozitiv? Motivaţi răspunsul.

Exprimați-vă părerea!

1. Comentaţi versurile:

a) nr. 5, 6, 7;

b) nr. 15, 16, 17.

Determinaţi ideile ce se desprind din conţinutul textelor *a* şi *b*. Argumentaţi ideile.

2. Mii de ani ne despart de timpul lui Homer, dar eroii poemului *Odiseea* continuă şi astăzi să încînte cititorii. De ce? Argumentaţi.

3. În poemele lui Homer întîlnim foarte mulţi eroi şi fiecare din ei îşi are trăsăturile sale specifice. Odiseu, bunăoară, este foarte isteţ. Cum se manifestă această trăsătură a eroului în vremea aflării sale pe insula ciclopilor?

4. În poem se întîlnesc multe descrieri. Găsiţi cîteva descrieri în fragmentul propus şi explicaţi care este menirea lor.

5. Citiţi de sine stătător Cîntul XXIII (partea a II-a) al poemului *Odiseea*. Priviţi atent desenul propus de manual şi spuneţi pe cine reperzintă el? Cum aţi determinat?

6. Alcătuiţi un text scurt, folosind substantivul comun *Odiseea* cu sensul de *peripeţie, istorie*.

Genul epic. Poemul epic. Hiprbola

1. «Odiseea» este o operă amplă, alcătuită în sec.VIII î.e.n. Rezumaţi istoria lui Odiseu cu căpcăunul Polifem (fragment din partea I).

Reţineţi	• Clasificarea operelor artistice după formă, stil, temă se numeşte ***gen*.** *Opera literară, în proză sau în versuri, în care scriitorul istoriseşte fapte şi evenimente, descrie tablouri cu caractere umane, face parte din **genul epic.** • Opera literară în versuri, de proporţii mari, ce tratează, de obicei, un subiect istoric sau legendar se numeşte **poem epic.** • Figura de stil care constă în exagerarea mărimii, importanţei reale a lucrurilor se numeşte **hiperbolă** (din *fr. hyperbole*). Hiperbola poate apărea singură sau, de cele mai multe ori, în cadrul altei figuri de stil – epitet, comparaţie ş.a.

2. Demonstraţi că Odiseea este un poem epic.

3. Identificaţi în text cîteva hiperbole şi comentaţi rolul lor.

4. Alcătuiţi un text-naraţiune despre întoarcerea lui Odiseu acasă şi întîlnirea cu soţia sa Penelopa.

5. Repovestiţi în proză cîntul IX al poemului *Odiseea*.

ÎNȚELEPCIUNEA FABULEI

Obiective
La finele studierii capitolului

veţi cunoaşte:
• conținutul operelor și autorii lor;
• noţiunile de teorie literară;
• tematica, personajele ideea operelor studiate;

veţi fi capabili:
• să comentaţi textile propuse de manual;
• să comparați operele studiate cu altele citite independent;
• să realizați diferite tipuri de lucrări scrise, ce țin de «Comunicarea orală și scrisă»;

veţi fi în stare:
• să vă argumentați punctul de vedere referitor la operele studiate;
• să conştientizaţi valoarea artistică a operelor.

ALEXANRU DONICI (1806 –1866),

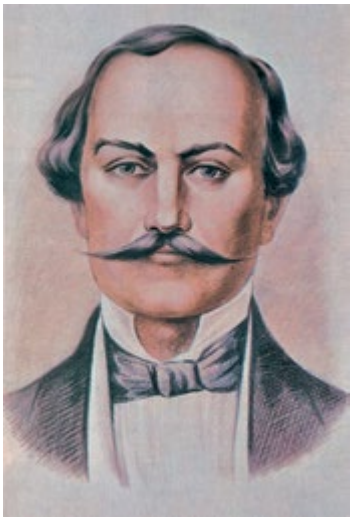

fabulistul moldovean, pe care M. Eminescu l-a numit «cuib de înţelepciune» s-a născut în s. Stînca de prin părţile Orheiului într-o familie cu bogate tradiţii cărturăreşti.

A scris peste o sută de fabule:

Vulpea şi bursucul, Racul, Broasca şi Ştiucă, Lupul nazîr, Frunzele şi Rădăcina, Vulpea pedepsită ş.a., în care i-a criticat pe oamenii lacomi, vicleni, trîntori, îngîmfaţi şi i-a lăudat pe cei harnici şi cinstiţi.

DOI CÎINI

Un cîine, de neam dulău,
Prielnic, credincios către stăpînul său,
Odată a văzut
Pe vechiul cunoscut,
Juju, căţel tărcat,

Ce din ogradă an în curte s-au luat.
Şi carele acum la o fereastră-n casă,
Şezînd pe un covor de cele mai frumoasă,
Afară mîndru se uita.
— Jujucă, ce mai faci mata?
Întreabă cîinele din coadă dînd încet.
(Acesta între cîini e semnul de respect).
— Iţi mulţumesc, *mon cher*! răspunse lui Juju,
Sînt bine. Dorm, mănînc, alerg, mă hîrjonesc
Şi pe saltele moi cînd vreau mă tăvălesc.
Dar spune-mi: ce faci tu?
— Eu sînt ca pururе. Răbd foame, ploaie, ger,
Păzind ograda la boier;
Dorm lîngă poartă sau cu caii,
Şi de la bucătar ades mănînc bătaie.
Ba ieri şi un fecior trei lovituri mi-au tras,
Pentru că n-am lătrat la vreme şi la ceas.
Dar tu, Juju, cu ce-ntîmplare
Ai căpătat favor asupra-ţi aşa mare?
Ce slujbă la stăpîn în faptă împlineşti?
Fiind atît de mic, în ce te bizuieşti?
— Eu! a răspuns Juju. Mă mir de întrebare!
Eu fac *apporte* şi gioc ca omul în picioare!
Din oameni iarăşi sînt la soartă în favor,
Pentru că-n două labe ştiu a umbla uşor
Şi fac *aport*
Cînd pot.

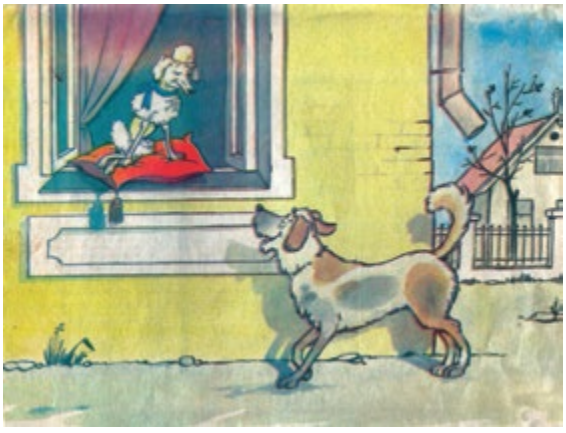

Să explorăm textul

Impresii de lectură

1. V-a plăcut fabula *Doi cîini*? Argumentaţi-vă răspunsul.

2. Stabileşte în urma lecturii: Cine vorbeşte? Unde şi cum vorbeşte? Cînd vorbeşte?

Universul operei

1. Povestiţi succint întîmplarea relatată în fabula *Doi cîini*.

2. Ce situaţie din viaţă este transpusă în fabulă?

3. Ce problemă îl frămîntă pe dulău?

4. Identificaţi, în text, secvenţa în care această frămîntare atinge punctul culminant, găsindu-i expresie într-un şir de întrebări.

5. Cum înţelegeţi ultimele versuri? Comentaţi-le.

Personajele

1. Care sînt personajele din întîmplarea relatată? Pentru formularea răspunsului, selectaţi una din variantele următoare:

a) *dulăul şi căţelul;*

b) *dulăul, căţelul, bucătarul, boierul, feciorul, naratorul;*

d) *dulăul, căţelul, bucătarul, boierul, feciorul, autorul.*

Argumentaţi-vă alegerea.

2. Observaţi care personaje participă direct la acţiunea textului.

3. Grupaţi personajele textului în:

a) *personaje-animale;*

b) *personaje-oameni.*

4. Numiţi personajele principale. Ce reprezintă ele?

5. Ce aţi aflat despre dulău:

– direct, din spusele naratorului?

– indirect, din acţiunile şi vorbele sale?

6. Enumeraţi trăsăturile ce îl deosebesc pe dulău de căţeluşul Juju?

7. Identificaţi figură de stil care permite personajelor-animale să capete trăsături umane.

Naratorul

1. Unul din personajele textului este şi naratorul. În care din situaţiile propuse e prezent el:

a) situaţia iniţială? *c) situaţia dificilă?*

b) desfăşurarea acţiunii? *d) situaţia finală.*

2. Cînd naratorul face o prezentare şi cînd o concluzie?

3. Consideraţi actuală morala fabulei? De ce? Argumentaţi-vă răspunsul.

4. Reieşind din conţinutul textului, naratorul:

a) este purtătorul de cuvînt al autorului;

b) nu este purtătorul de cuvînt al autorului;

c) nu este eroul principal.

Amintiţi-vă!	Figura de stil prin care se atribuie însuşiri omeneşti unor fiinţe necuvîntătoare sau unor lucruri şi fenomene ale naturii se numeşte .....

Structura textului

1. Observaţi din cîte părţi este alcătuită fabula *Doi cîini*.

2. Ce este caracteristic pentru fiecare din aceste două părţi?

3. Din conţinutul întîmplării se desprinde învăţătura-morală. Unde apare ea în text? Recitiţi-o.

Moduri de expunere

1. Modul de expunere dominant este:

a) *naraţiunea;*

b) *dialogul;*

c) *monologul.*

Alegeţi răspunsul potrivit.

2. Cine participă la dialog?

3. Aţi întîlnit personaje care nu participă la dialog? Numiţi-le.

4. Determinaţi felul rimei:

a) după poziţia accentului;

b) după poziţia în strofă.

5. Notaţi în caiete cuvintele din limba franceză întîlnite în text. Aflaţile sensul consultînd *Dicţionarul francez-moldovenesc*, apoi încadraţi-le în enunţuri.

Fabula. Alegoria

1. Argumentaţi dacă întîmplarea relatată este reală sau imaginată de autor.

2. Ce a urmărit, de fapt, autorul, relatînd această întîmplare din lumea animalelor?

3. Cum şi în ce moment al textului se sugerează trecerea mesajului de la lumea animalelor la cea a oamenilor?

4. Găsiţi, în text, un exemplu de ironizare a personajului şi explicaţi rolul ironiei în caracterizarea acestuia.

Reţineţi	Pentru a prezenta idei şi trăsături umane, în text se recurge la personificarea animalelor. Acest procedeu artistic se numeşte ***alegorie*** **şi** se foloseşte mai des în fabule. **Fabula** este o specie a genului epic, în versuri sau în proză, în care, prin intermediul animalelor, plantelor, obiectelor, sînt prezentate moravuri şi vicii omeneşti. **Fabula** clasică este alcătuită din două părţi: povestirea propriu-zisă redată în stil alegoric şi morală.

Să comunicăm despre text

1. Ce impresie v-a produs comentarea fabulei *Doi cîini*?

2. Ce atitudini v-aţi format faţă de cele relatate pe parcursul lecturii şi interpretării textului?

3. Identificaţi în text cuvintele-cheie şi observaţi cum sînt puse ele în evidenţă.

4. Ce părere aveţi despre personajele principale ale fabulei?

5. Ce trăsături de caracter şi forme de comportament sînt satirizate în text?

Reţineţi	**Ironia** constă în utilizarea unor vorbe, expresii, afirmaţii, care conţin o uşoară zeflemisire, o derîdere, batjocură la adresa cuiva.

6. Ce l-a determinat pe căţel să-şi schimbe comportamentul?

7. În ce societate plasează autorul întîmplarea relatată? Ce indici din text v-au ajutat să formulaţi răspunsul?

8. Aţi Identificaţi în text indici de timp? Ce semnificaţie au ei?

9. De ce autorul nu satirizează direct viciile oamenilor, dar apelează la alegorie, utilizînd măşti ale personajelor – animale?

10. Disută cu colegul/colega răspunzînd la întrebările:

- Ce i-ai reproşa dulăului?
- Ce i-ai reproşa căţelului?

11. Ce aspecte ale realităţii zugrăvite în fabulă au dispărut? Care dintre acestea se mai întîlnesc şi astăzi?

12. Ce concluzii poţi face despre dulău şi căţel?

13. Comentează raportînd la viaţa de azi versurile: «Din oameni iarăşi sînt la soartă în favor,/Pentru că-n două labe ştiu a umbla uşor.»Cît de actuală este această afirmaţie?

Reţineţi	**Alegoria** este procedeu artistic care constă în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete.

14. Care personaj îţi este cel mai simpatic? Argumentează.

15. Ce vicii umane satirizează autorul? Care este atitudinea lui faţă de astfel de oameni?

16. **Creează!** Modifică conţinutul fabulei «Doi cîini».

17. Citiţi şi alte fabule de Alexandru Donici. Fixează pe caiet titlurile şi morala lor.

18. Propune două teme actuale pentru o fabulă contemporană. Argumentează în trei enunţuri, actualitatea unei fabule.

• Alegeţi un *judecător*, doi *acuzatori* şi un *avocat*. Improvizaţi o şedinţă pentru acuzarea/apărarea personajelor din fabulă. În elaborarea pledoariilor acuzatorilor şi ale avocaţilor este necesar să se ţină cont de următoarele:

1. Ce îl determină pe dulău să pună un şir de întrebări?
2. Este îndreptăţită dorinţa lui de a afla adevărul?
3. Cum se comportă dulăul?
4. Prin ce se caracterizează comportamentul lui Juju?
5. Ce concluzii se pot trage din analiza acestei situaţii?

- Dacă aţi fi autorul fabulei *Doi cîini*, ce aţi dori să schimbaţi sau să adăugaţi? Argumentaţi-vă răspunsul.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

LUPUL NAZÎR

de Alexandru Donici

Oricît de bune rînduiele,
Cum vor intra pe mîini de oameni necinstiţi
Şi numai de al lor folos povăţuiţi,
Se fac îdată rele.
Spre pildă trebuie să ştiţi
Că lupul s-au cerut la leu nazîr pe oi.
Se vede că la el, precum şi pe la noi,

Tot trebui mijlociri,
Căci el întîi au pus pe vulpe meşteriţă,
Rege către leiţă.
Dar, pentru că de lup sînt rele auziri,
Prealuminatul leu ferind nemulţumiri,

A poruncit la sfat
Să facă tuturor chemare
De o obştească adunare,

La care mic şi mare să fie întrebat:
Ce ştiu de lup şi ce purtări el are.
Aşadar, fiarele pe rînd s-au adunat
Şi întru o unire glas bun de lup au dat.
Pe urmă au ieşit porunca cea leiască:
Pe lup, nazîr deplin, la stîne să-l pornească.

Dar oile ce-au arătat?
La adunare ele au fost neapărat?
Aceasta-i de mirare,
Că sfatul au uita să facă lor chemare,
Cînd ele mai ales erau trebuitoare.

TÎLHARUL PEDEPSIT

de Tudor Arghezi

Într-o zi, prin asfinţit,
Şoaricele a-ndrăznit
Să se creadă în putere
A pradă stupul de miere.

El intrase pe furiş,
Strecurat pe urdiniş,
Se gîndea că o albină-i
Slabă, mică şi puţină,
Pe cînd el, hoţ şi borfaş,
Lîngă ea-i un uriaş.

Nu ştiuse ca nerodul
Va da ochii cu norodul
Şi-şi pusese-n cap minciuna
Că dă-n stup de cîte una

Roiul, cum de l-a zărit
C-a intrat, l-a copleşit.
Socoteală să-i mai ceară
Nu! L-au îmbrăcat cu ceară,

De la bot pînă la coadă
Tăbărîte mii, grămadă,
Şi l-au strîns cu meşteşug,
Încuiat ca-ntr-un coşciug.

Nu ajunge, vream să zic,
Să fii mare cu cel mic,
Că puterea se adună
Din toţi micii împreună.

ESOP
(s-a născut în secolul VI î.Hr.),

este scriitor antic grec, cunoscut pentru fabulele lui. În Grecia Antică, toată lumea ştia cine este Esop. Fabulele lui erau transmise constant din gură în gură.

Esop a fost primul fabulist, care, prin imaginile animalelor, a descris viciile umane, le-a ridiculizat. Esop este considerat autorul a peste patru sute de fabule, expuse în proză. Fabulele lui o îndelungată perioadă de timp au fost transmise pe cale orală.

Fabulele sale au fost preluate şi prelucrate de mulţi autori, dar Esop rămîne părintele fabulei.

LUPUL ȘI MIELUL

A fost odată un lup care a văzut un miel pe malul unui rîu şi a vrut să-l mănînce, oferind un pretext simplu, dar credibil. În ciuda faptului că a înviat, l-a acuzat că nu l-a lăsat să bea tulburînd apa. Mielul a răspuns că, din moment ce lupul era în locul de unde coboară în curs apa şi în josul văii, spre vărsarea rîului, nu era posibil ca acest lucru să se fi întîmplat.

Văzînd eşecul, lupul l-a acuzat pe miel că i-a insultat părinţii anul trecut, la care mielul i-a răspuns că acum un an nu se născuse încă. Lupul a spus atunci că, deşi mielul s-a justificat foarte bine, nu-l va lăsa să plece şi totuşi nu va înceta să-l mănînce.

(În moldoveneşte de Victor Albu)

Morala:

Adesea cei care vor să ne facă rău, nu se vor opri indiferent de argumente.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Prin ce v-a impresionat fabula?
2. Aţi încercat vreodată să compuneţi fabule?

Aplicați!

1. Din cîte părţi este alcătuită fabula? Descrieţi-le. Numiţi personajele fabulei şi ce tablouri vă imaginaţi.
2. Comunicaţi cu colegul/colega şi răspundeţi la întrebările:
   a) Ce i-aţi reproşa lupului?
   b) Ce sfat puteţi să-i propuneţi mielului?
3. Găsiţi proverbe potrivite pentru mesajul textului.

Exprimați-vă părerea

1. Ce trăsături de caracter uman sînt caracteristice acestor personaje?
2. Pe cine condamnă Esop în fabulă.
3. Dacă aţi avea posibilitatea să vă alegeţi un rol, pe care l-aţi juca? De ce?
4. Care personaj vă este mai simpatic?
5. Daţi exemple de alegorie în baza fabulei.

Creați!

1. Rezumaţi întîmplarea relatată în text.
2. Ilustraţi textul Lupul şi Mielul.

CORBUL ȘI VULPEA

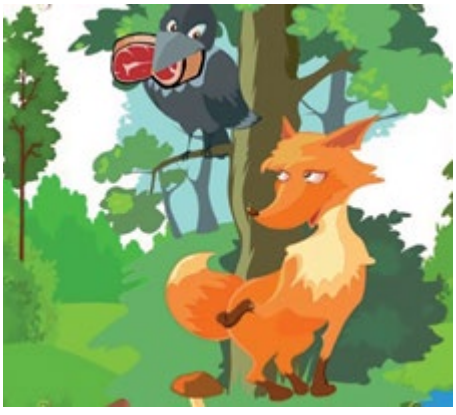

Corbul a dobîndit o bucată de carne şi s-a aşezat pe un copac. Vulpea a vrut şi ea carne, a venit şi a spus:

— O, corbule, aşa cum mă uit eu la tine – după înălţimea şi frumuseţea ta, ai fi bun să devii rege! Şi, desigur, ai fi rege dacă ai avea voce.

Corbul a deschis gura şi a ţipat din adîncul plămînilor. Carnea a căzut. Vulpea a luat-o şi a spus:

«Ah, corbule, dacă ai mai fi avut tu şi minte, ai fi devenit rege.»

(În moldoveneşte de Victor Albu)

Morala: Această fabulă se referă la o persoană fără judecată.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. V-a emoţionat fabula *Corbul şi Vulpea*? De ce?
2. Care personaj v-a plăcut? Argumentaţi.

Aplicați!

1. Cum înţelegeţi morala fabulei?
2. Numiţi personajele textului. Ce relaţie există între ele?

Exprimați-vă părerea

1. De ce Vulpea a început să laude corbul? De ce Corbul a crezut-o pe vulpe? Corbul a fost pedepsit pe drept?
2. Ce vicii umane sînt întruchipate în imaginile Corbului şi Vulpei? Explicaţi alegoria fabulei.
3. Interpretaţi comportamentul Vulpii.
4. Ce aţi învăţat din această fabulă?
5. Ce concluzii trageţi despre Corb şi Vulpe?

Creați!

1. Modificaţi conţinutul fabulei *Corbul şi Vulpea,* introduceţi un nou personaj.
2. Din ce cauză cele mai multe personaje ale fabulelor sînt animale?

FURNICILE ȘI CICADA

Furnicile iarna uscau pîinea umedă la soare deodată de ele s-a apropiat o Cicada flămîndă şi a cerut să-i dea, şi ei ceva de mîncare. Atunci ele au întrebat-o de ce nu şi-a pregătit mîncarea vara, iar ea le-a spus: «Nu am avut timp, eu am cîntat».

La cele spuse de ea, furnicile, rîzînd, au răspuns: «Dacă ai cîntat vara, atunci dansează iarna».

(În moldoveneşte de Victor Albu)

Morala:

Nimic nu trebuie neglijat pentru ca mai tîrziu să nu fii nevoit să regreţi.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a lăsat lectura fabulei *Furnicile şi Cicada.* De ce?
2. De care fabule vă aminteşte ea?

Aplicați!

1. Găsiţi proverbe potrivite mesajului textului.
2. Ce problemă o frămîntă pe Cicadă? Ce sfat puteţi să-i propuneţi?
3. Descoperiţi, în text, exemple de ironizare a personajului.

Exprimați-vă părerea

1. Interpretaţi comportamentul Cicadei.
2. Ce vicii umane satirizează Esop în fabulă? Care este atitudinea autorului faţă de acest tip de oameni:
   a) critică
   b) ironică
   c) tolerantă
   d) zeflemitoare
3. Citiţi fabula lui Alexandru Donici *Greierul şi furnica*. Identificaţi asemănările dintre cele două texte, completînd o diagramă Venn.
4. Care pesonaj v-ă este mai simpatic? Argumentaţi.
5. Ce aţi învăţat din fabula *Furnicile şi Cicada.*
6. Ce aţi dori să schimbaţi sau să adăugaţi în fabulă?

Creați!

1. Dezvoltaţi diverse presupuneri cu privire la cei care s-ar putea ascunde sub masca personajelor fabulei *Furnicile şi Cicada.*
2. Ce calităţi umane sînt întruchipate tradiţional în chipul Furnicii în poveşti şi fabule? Se potrivesc cu cele reproduse de Esop?
3. Propuneţi 2-3 teme actuale pentru o fabulă contemporană. Argumentaţi, în trei enunţuri, actualitatea uneia din temele propuse.

MĂGARUL ȘI STĂPÎNII SĂI

de Esop

Un măgar avea drept stăpîn un agricultor. Munca la cîmp i se păru grea, iar mîncarea puţină, aşa că îi ceru lui Zeus să îi schimbe stăpînul.

Zeus îi îndeplini ruga şi măgarul ajunse la un cărăuş. Poverile erau grele, drumurile lungi şi măgarului i-a fost şi mai greu. L-a rugat din nou pe Zeus să îi schimbe stăpînul. Zeus i-a spus că e ultima oară cînd îi îndeplineşte dorinţa. Măgarul a ajuns la un tăbăcar care îl bătea. Gemînd, măgarul se gîndi că a ajuns şi mai rău, la unul care îi tăbăceşte pielea şi acum şi i-o va tăbăci şi după ce va muri.

Morala:

Cine este nemulţumit într-un loc, greu îşi va găsi mulţumirea în altele.

GREIRUL ȘI FURNICA

de Alexandru Donici

Greierul în desfătare,
Trecînd vara cu cîntare,
Deodată se trezeşte
Că afară viscoleşte.
Iar el de mîncat nu are;
La vecina sa furnică
Alergînd cu lacrimi pică
Şi se roagă să-l ajute,
Cu hrană să-l împrumute,
Ca de foame să nu moară,
Numai pîn'la primăvară.
Furnica l-a ascultat,
Dar aşa l-a întrebat:
– Vara, cînd eu adunam,
Tu ce făceai?
– Eu cîntam
În petrecere cu toţi.
– Ai cîntat? Îmi pare bine.
Acum joacă, dacă poţi,
Iar la vară fă ca mine.

Morala:

Trebuie să te gîndeşti şi la ziua de mîine, să-ţi asiguri viitorul, să fii harnic şi muncitor dacă îţi doreşti un trai mai bun.

AVENTURI ȘI FANTASTICĂ

Obiective
La finele studierii capitolului

veţi cunoaşte:
• noţiunile de teorie literară;
• denumirile operelor studiate şi autorii lor;
• conţinutul, personajele operelor studiate;

veţi fi capabili:
• să comentaţi textele propuse de manual;
• să redactaţi compoziţii în baza operelor studiate;

veţi fi în stare:
• să vă argumentaţi punctul de vedere referitor la operele studiate;
• să conştientizaţi valoarea artistică a operelor.

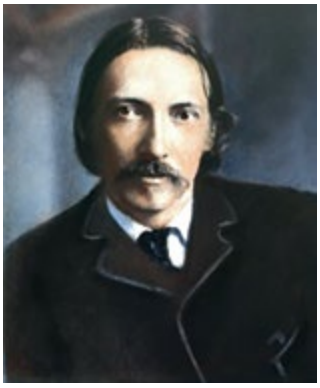

ROBERT LOUIS STEVENSON (1850-1894),

este scriitor englez, dragostea de carte i-a făcut viaţa mai interesantă. Lumea cărţilor i-a devenit pentru totdeauna apropiată şi dragă. Deja la vîrsta de 12 ani, a început să publice un jurnal scris de mînă în care şi-a inclus propriile lucrări, pline de fantezie şi aventură. Cînd romanul «Insula comorilor» a fost publicat în 1893, cititorii au primit o poveste interesantă, iar autorul ei – faimă mondială. Iată cîteva opere din creaţia lui: *Insula comorilor,, Straniul caz al doctorului Jekyll si al domnului Hyde, Răpit de piraţi ş.a.*

INSULA COMORILOR

(Fragmente)

Capitolul I

Bătrînul lup de mare la Amiral Benbow

Squire Trelawney, doctorul Livesey şi alţi cîţiva domni mi-au cerut să aştern pe hîrtie, cu de-amănuntul, tot ce ştiu despre Insula Comorilor şi să nu las nimic la o parte, în afară de poziţia sa geografică, deoarece se mai

află acolo o comoară care n-a fost încă ridicată; ca atare, iau condeiul în anul mîntuirii... şi mă întorc cu gîndul la vremea cînd tatăl meu ţinea hanul «Amiral Benbow» şi cînd bătrînul marinar cu faţa smeadă şi brăzdată de o tăietură de sabie s-a adăpostit sub acoperămîntul nostru.

Mi-l aduc aminte de parcă ar fi fost ieri; a sosit călcînd apăsat, la uşa hanului, urmat de un om care îi ducea cufărul într-o roabă; bătrînul era oacheş, înalt, voinic şi greoi; coada perucii murdară de catran îi atîrna peste gulerul slinos al hainei sale albastre; avea mîinile noduroase, pline de crestături, cu unghii negre şi rupte; o tăietură de sabie îi brăzda obrazul cu o dungă urîtă, vînătă-alburie. Parcă-l văd; fluierînd încetişor, îşi lunecă privirea de-a lungul golfului, apoi, cu glasul său bătrîn, ascuţit şi tremurător, pe care-l dogise desigur tot muncind la manelele cabestanului începu să cînte vechiul cîntec marinăresc pe care avea să-l repete de atîtea ori după aceea:

Cincisprezece inşi pe lada lui,

Io-ho-ho!

Izbi în uşă cu un băţ, aidoma îndesătorului de care se slujesc marinarii la tunurile de pe corabie, şi cînd tatăl meu apăru, el îi ceru pe un ton grosolan un pahar cu rom. Îndată ce fu servit îl bău tacticos, ca omul ce se pricepe, gustîndu-i aroma şi plimbîndu-şi în acelaşi timp privirea de la ţărmul stîncos la firma noastră.

— Frumos golf – spuse în sfîrşit – dar şi crîşma-i pitoresc aşezată. Clienţi mulţi aveţi, jupîne?

Tatăl meu îi răspunse că din păcate avea foarte puţini cumpărători.

— Straşnic! Aici îmi arunc ancora! reluă el. Vino aici! îi strigă omului ce împingea roaba; acostează şi debarcă lada. Am să stau pe-aici o bucată de vreme – continuă el – nu-s mofturos: băutură, slănină şi ouă. Mai mult nu-mi trebuie... şi limba aceea de pămînt, de pe care se văd corăbiile ce trec... Cum să-mi spui? Spune-mi «căpitane». Mda! ştiu ce te roade... poftim... şi azvîrli pe pragul uşii trei sau patru monede de aur. Cînd se termină, vii iar la mine! zise el, semeţ ca un căpitan de fregată.

Era un om tăcut din fire. Hoinărea toată ziua în jurul golfului sau se căţăra pe stîncile ţărmului, înarmat cu o lunetă de alamă; în fiecare seară se cuibărea într-un colţ al sălii, lîngă foc, şi bea vîrtos rom cu apă. De cele mai multe ori, cînd îi spunea cineva vreo vorbă, nu răspundea nimic; îl repezea însă cu o privire furioasă şi pufnea pe nas ca o concă marină în care năierii sulfau pe vreme de ceaţă; şi noi, şi cei care veneau la han, ne-am obişnuit curînd să-l lăsăm în plata domnului. Zilnic, cînd se întorcea de la plimbare, întreba dacă n-au trecut cumva marinari pe drum. La început credeam că întrebarea asta pornea din dorinţa de-a întîlni derbedei de teapa lui; cu timpul însă ne-am dat seama că, dimpotrivă, se ferea de dînşii. Cînd se întîmpla ca vreun marinar, trecînd de-a lungul coastei, în drum spre Bristol, să poposească la ,,Amiral Benbow», căpitanul, înainte de a intra în sală, îl cerceta cu de-amănuntul prin perdeaua de la fereastra uşii şi, cît timp se afla străinul acolo, stătea mut ca un peşte.

Erau nopţi cînd turna în el mai multă băutură decît putea suporta; uneori stătea la masă fără să bage pe nimeni în seamă, lălăind vechile,fioroasele lui cîntece marinăreşti; alteori poruncea să se aducă băutură pentru toată lumea şi-i silea pe toţi să-l asculte, dîrdîind, bazaconiile, ori să reia, în cor, «cîntecele» sale. De multe ori auzeam cutremurîndu-se casa de «io-ho-ho …». Cuprinşi parcă de frica morţii, Clienţii se înghesuiau unul lîngă altul, cîntînd fiecare cît mai tare ca să scape de ceartă. Căci atunci cînd îl apuca criza nervoasă, îşi ieşea cu totul din minţi: izbea cu pumnul în masă ca toată lumea să amuţească; sau îl năpădea o mînie nemaipomenită pentru că i s-a pus o întrebare, ori fiindcă nu i se lua în seamă vorba lipsită de importanţă. Nu dădea voie nimănui să plece acasă, pînă cînd el, trăsnit de băutură, nu se ducea, pe două cărări, să se culce.

Dar începusem să mă obişnuiesc cu cîntecul şi acum nu-l mai luam în seamă; era nou numai pentru doctorul Livesey şi am observat că nu i-a plăcut deloc, pentru că s-a oprit o clipă supărat…

— N-am decît un lucru să-ţi spun, domnule. Dacă ai să continui să bei atîta rom, lumea o să scape de un netrebnic.

Pe căpitan îl apucă o furie turbată. Sări de pe scaun, scoase un cuţit marinăresc, îl deschise ca pe un briceag şi – cumpănindu-l aşa deschis în palmă – îl ameninţă pe doctor că-l ţintuieşte de perete.

Doctorul nici nu tresări măcar. Privindu-l peste umăr, îi vorbi mai departe, pe acelaşi ton, poate un pic mai ridicat, ca să audă toţi cei de faţă, însă liniştit şi răspicat:

— Dacă nu-ţi bagi îndată cuţitul în buzunar, pe cinstea mea că la prima sesiune a juraţilor ai să fii spînzurat!

Se măsurară din ochi; în cele din urmă, căpitanul se dădu bătut; îşi vîrî la loc cuţitul în buzunar şi se aşeză mîrîind ca un cîine bătut.

Capitolul VII
Plec la Bristol
Bucătarul

Cunoşteam orice colţişor, mă căţăram de mii de ori pe dîmbul cel înalt cu numele Ocheanul şi admiram de-acolo privelişti splendide şi de fiecare dată altele. Uneori insula foia de canibali şi trebuia să le respingem cu arma în mînă asalturile. Alteori o populau nenumărate fiare sălbatice, de care abia puteam scăpa cu fuga, dar toate aventurile acestea închipuite s-au dovedit a fi fleacuri în comparaţie cu atît de ciudatele şi tragicele peripeţii ce ne-a fost dat să înfruntăm curînd aievea.

Trecea o săptămînă după alta. În sfîrşit, într-o bună zi, iată că primim o scrisoare. Era adresată doctorului Livesey, dar pe plic se afla o menţiune: «Dacă doctorul Livesey nu s-a întors încă, scrisoarea poate fi deschisă de către Tom Redruth ori de tînărul Hawkins.» Desfăcînd plicul, am citit amîndoi — mai bine zis am citit eu, deoarece vînătorul nu ştia să citească decît cu litere de tipar — următoarele veşti importante:

«Hotelul Ancora cea veche», Bristol,
1 martie I7...

Dragul meu Livesey!

Nu ştiu unde te găseşti, de mai eşti la conac ori te afli la Londra, şi de aceea îţi scriu şi acolo.

Vasul e cumpărat şi echipat. Stă ancorat, gata să iasă în larg. Nici nu-mi pot închipui ceva mai bun decît nava noastră. O poate mînui şi un prunc. Tonajul — două sute de tone. Numele — *Hispaniola*.

M-a ajutat s-o găsesc vechiul meu prieten Blandly, care s-a dovedit a fi extraordinar de îndemînatic în asemenea trebi. Acest om admirabil a muncit pentru mine ca un rob. În plus, toată lumea la Bristol s-a străduit să mă ajute de cum am făcut aluzie că pornim să ne căutăm comoara...

— Redruth, am remarcat eu, oprindu-mă din citit, să ştii că doctorului Livesey n-o să-i placă deloc treaba asta. Vasăzică squire Trelawney a pălăvrăgit totuşi.. .

— Dar cine e mai mare aici: squire-ul meu ori doctorul? mormăi vînătorul. Nu cumva vrei să tacă squire-ul pentru a-i fi pe plac unui doctoraş oarecare? Am renunţat la orice alte comentarii şi mi-am continuat lectura. Blandly a găsit vasul şi tot mulţumită lui l-am putut căpăta pe-o nimica toată. E adevărat că o mulţime de lume aici la Bristol nu-l poate suferi pe Blandly. Au neruşinarea să afirme că omul acesta atît de cinstit nu şi-ar căuta decît de interesele sale, deoarece *Hispaniola* i-ar fi aparţinînd chiar lui şi mi-ar fi vîndut-o cu un preţ de trei ori mai mare decît face ea de fapt. Cred că nu mai trebuie să-ţi dovedesc că toate acestea sînt doar o calomnie, mai ales că nimeni n-are cutezanţa să nege că *Hispaniola* e un vas admirabil. Aşadar, corabia am găsit-o fără nici o greutate. E adevărat că muncitorii o echipează minuţios, dar are să vină odată vremea şi vor fi toate gata. Mai mult, am avut mult de lucru pînă am ales echipajul. Vroiam să angajez vreo douăzeci de oameni, — pentru cazul că ne-am întîlni cu sălbaticii, cu piraţii ori cu blestemaţii de francezi. Am tot alergat după ei pînă m-am sleit de puteri, dar tot nu izbutisem să găsesc mai mult de şase oameni, pînă cînd s-a îndurat Dumnezeu şi mi-a scos în cale un om care m-a ajutat să duc la bun sfîrşit toată trebuşoara asta. Am intrat întîmplător în vorbă cu el în port.

Curînd a ieşit la iveală că e vechi marinar. Cunoaşte pe toţi marinarii din Bristol. Viaţa pe uscat i-a zdruncinat sănătatea şi vrea acum să se îmbarce iar, căutîndu-şi un loc de bucătar pe vreun vas oarecare. În dimineaţa cînd l-am cunoscut ieşise, după cum mi-a mărturisit, să mai respire în port aerul sărat al mării. Dragostea asta pentru mare m-a înduioşat şi sînt sigur că v-ar fi mişcat şi pe voi. Mi s-a făcut milă de el şi i-am propus să se îmbarce ca bucătar pe vasul nostru şi îl cheamă John Silver Lunganul. N-are un picior. Dar eu sînt de părere că tocmai lipsa asta e cea mai bună recomandaţie, deoarece şi-a pierdut piciorul luptînd pentru patrie, sub comanda nemuritorului nostru Hawke.

Şi cînd te gîndeşti că nici măcar nu primeşte pensie. Vezi în ce triste vremuri am ajuns să trăim, Livesey! Da, sir, credeam că am găsit un bucătar şi cînd colo am găsit un echipaj întreg. Cu ajutorul lui Silver am

izbutit să angajez în cîteva zile un echipaj format din cei mai veritabili şi experimentaţi marinari, trecuţi prin saramura tuturor oceanelor. Nu sînt prea atrăgători la înfăţişare, dar în schimb, cînd îi vezi la faţă, simţi că ai de-a face cu oameni care nu ştiu ce e frica. Cu un asemenea echipaj am putea înfrunta chiar şi o fregată.

John Lunganul m-a sfătuit chiar să dau drumul unora din cei şase ori şapte oameni pe care-i angajasem mai înainte. Mi-a dovedit într-o clipă că sînt toţi nişte necompetenţi de apă dulce, cu care n-ai ce face într-o asemenea călătorie plină de primejdii.

Mă simt de minune, mănînc cît şapte şi dorm buştean. Şi totuşi nu mă voi simţi pe deplin fericit decît în clipa cînd bătrînii mei lupi de mare vor porni să tropăie în jurul cabestanului. În larg! La naiba comorile! Marea, şi nu comorile, face să mi se învîrtească capul. Aşadar, Livesey, vino cît mai curînd! Nu pierde nici o oră, dacă ţii la mine. Dă-i drumul tînărului Hawkins să-şi ia rămas bun de la maică-sa. Poate să-l însoţească Redruth. Apoi las' să vină amîndoi la Bristol, fără a mai pierde nici o clipă.

John Trelawney

P.S. Am uitat să-ţi dau de ştire că Blandly, care, între altele fie spus, mi-a făgăduit să ne trimită în ajutor altă corabie dacă nu ne întoarcem pînă-n august, ne-a găsit un admirabil căpitan. E un om cît se poate de cumsecade, deşi, din păcate, teribil de încăpăţînat. John Silver Lunganul ne-a mai găsit şi un timonier foarte priceput, pe nume Arrow. Iar eu, dragă Livesey, am făcut rost de un şef de echipaj care ştie să zică din fluier. După cum vezi, pe scumpa noastră *Hispaniola* vor fi toate ca pe cel mai veritabil vas de război.

Capitolul X
În larg

Pe corabie John Silver îşi lega cîrja de gît cu o frînghioară, pentru ca mîinile să-i rămînă libere, şi era o plăcere să stai şi să priveşti cum îşi ţinea întru-n picior echilibrul, legănîndu-se în tactul mişcărilor pe care le făcea corabia, şi gătind astfel bucate, de parcă s-ar fi aflat pe pămînt. Şi mai curios era să-l vezi ce repede şi cu cîtă agilitate alerga el pe punte pe vreme de furtună, ţinîndu-se de frînghiile agăţate anume pentru el. Marinarii le ziceau «colacii Lunganului». Şi cînd umbla, John se ţinea de colacii aceştia, ba se sprijinea în cîrjă, ba iar o agăţa de gît.Totuşi marinarii, care mai navigaseră cîndva împreună cu el, erau foarte mîhniţi că omul acesta nu mai e nici pe departe ce-a fost.

— John Silver al nostru nu-i om de rînd, îmi spunea al doilea şef de echipaj. În tinereţe a învăţat la scoală şi dacă vrea — ştie să-ţi vorbească ca din carte. Şi ce om viteaz! Leu, nu altceva. Am văzut cu ochii mei odată cum au sărit la el patru flăcăi, iar el, neînarmat cum era, i-a apucat pe toţi patru şi i-a ciocnit cap în cap de-au rămas laţi!

Tot echipajul îl respecta, ba chiar îi asculta fără crîcnire poruncile. Ştia să vorbească cu fiecare şi să îmbuneze pe oricine. Cu mine era întotdeauna deosebit de tandru. Se bucura nespus ori de cîte ori mă vedea intrînd la el în magazia de provizii pe navă, unde era totdeauna o curăţenie exemplară. Într-un colţ ţinea în cuşcă un papagal.

— Intră, intră, Hawkins, îmi spunea Silver, cînd mă vedea. Să mai stăm de vorbă. Nici o vizită nu mă bucură mai mult decît a ta, fiule. Şezi şi ascultă. Uite căpitanul Flint... I-am pus numele acesta în cinstea vestitului pirat... Şi cum îţi spuneam, căpitanul Flint ne prezice că o să ne sfîrşim cu bine călătoria... Aşa-i, căpitane? Şi papagalul se pornea pe turuit extraordinar de repede:

— Piaştri! Piaştri! Piaştri! Şi tot turuia aşa pînă la istovire, ori pînă cînd John îi acoperea cuşca cu batista.

— Pasărea asta trebuie să fi avînd cel puţin două sute de ani, Hawkins, îmi spunea el. Papagalii nu mai mor niciodată, şi doar diavolul de-o mai fi văzut în viaţa lui atîta rău cît a văzut papagalul meu. A navigat cu England, cu faimosul căpitan England, piratul. A văzut cum se pescuieşte încărcătura de pe galioane scufundate.

Atunci a învăţat el să strige «piaştri». Şi nu e nimic de mirare: în ziua aceea s-au petrecut trei sute cincizeci de mii de piaştri, Hawkins!

La apusul soarelui, după ce am terminat treaba, aveam de gînd să mă întind în pat, dar eram prea obosit şi am hotărît să mănînc un măr. Am ieşit pe punte. Paznicii se uitară cu atenţie în faţă pentru a vedea dacă acolo se vedea vreo insulă. Tăcerea a fost ruptă doar de valurile care se loveau de corabie. M-am urcat în cadă să iau ultimul măr. Ghemuit în întuneric la fundul căzii aproape că am adormit.

Dintr-o dată, cada s-a cutremurat cînd cineva s-a aşezat pe punte cu spatele pe ea.

Am recunoscut vocea lui Silver. M-am aşezat jos şi am ascultat, tremurînd de groază şi curiozitate. Din aceste zece cuvinte auzite am înţeles că viaţa oamenilor cinstiţi de pe corabie depindea doar de mine.

Capitolul XI
Ce-am auzit eu stînd în butoi

— Aşa se întîmplă întotdeauna cu cavalerii norocului. Duc viaţă grea, riscă în fiece zi cu spînzurătoarea, dar mănîncă şi beau ca nişte cucoşei înainte de luptă. Pleacă în expediţie cu cîteva sute de gologani la sufletul lor se întorc cu sute de lire în buzunare. Apoi îşi beau cîştigul, îşi irosesc părăluţele şi iar pornesc pe mare numai în cămaşă. Eu, însă, fac altfel.

Eu îmi pun bănişorii la bancă, ba chiar îi depun în sume mici la mai multe bănci, ca să nu trezesc bănuieli. Şi apoi nu uita că am cincizeci de ani, aşa că, întorcîndu-mă din călătoria asta, mă las de meserie şi am să trăiesc ca un adevărat gentleman... Ar fi vremea, nu-i aşa? Nu-i vorbă, nici pînă acum n-am dus-o prea rău. Nu mi-am refuzat niciodată nimic. Totdeauna am dormit comod şi am mîncat pe săturate. Numai cînd porneam pe mare, mi se întîmpla uneori s-o duc mai greu. Dar cum crezi cam început? Am început ca simplu marinar, uite aşa cum eşti şi tu.

— Bine, dar părăluţele dumitale nu se vor prăpădi acum, spuse marinarul cel tînăr. Cum ai să te mai arăţi la Bristol după călătoria asta?

— Nu mai spune! replică batjocoritor Silver. Unde crezi ca-s părăluţele mele acuma?

— La Bristol, depuse la bănci şi în alte locuri de felul acesta, răspunse marinarul.

— Da, au fost cîndva acolo, îi răspunse bucătarul. Mai erau acolo cînd am ridicat noi ancora. Dar băbuţa mea trebuie să le fi scos deja de-acolo. Şi *Ocheanul* trebuie să fie de-acum vîndut, împreună cu locul, clienţii şi tot tachelajul, iar băbuţa mea a plecat şi mă aşteaptă la locul convenit. Ţi-as spune unde-i locul acesta, căci am toată încrederea în tine, dar nu vreau să se supere ceilalţi că nu le-am spus şi lor.

— Dar în băbuţa dumitale ai încredere? întrebă marinarul.

— Cavalerii norocului rareori se întîmplă să aibă încredere unul în celălalt, răspunse bucătarul, şi bine fac. Dar pe mine nu prea mă poate

duce nimenea de nas. Cine încearcă să-mi puie piedică nare sorţ să trăiască lungă vreme pe lumea asta.

Erau unii care se temeau de Pew, alţii se temeau de Flint, dar de mine se temea chiar Flint. Se temea şi se mîndrea cu mine... Avea un echipaj de nici dracul nu s-ar fi încumetat să pornească cu el în largul mării. Tu mă ştii, nu-s lăudăros, ba-s chiar blînd şi vesel din firea mea, dar pe cînd eram magazioner la Flint piraţii lui mă ascultau ca nişte mieluşei. E-he-he, ce mai disciplină era pe vas cînd se afla pe el bătrînul John!

— Pe cinstea mea, mărturisi marinarul, pînă a nu sta de vorbă cu dumneata nu-mi plăcea deloc trebuşoara în care vrei să ne bagi, John. Dar acum — uite mîna mea, mă învoiesc.

— Eşti un băiat viteaz şi deştept, răspunse Silver şi-I strînse cu atîta foc mîna marinarului, încît îmi urni din loc butoiul. Să ştii că o să iasă din tine un cavaler al norocului cum n-am mai pomenit nici eu! încetul cu încetul am început să înţeleg limbajul în care-şi vorbeau.

Cavaleri ai norocului era denumirea piraţilor în graiul lor. Mă nimerisem martor al ultimului capitol din istoria ademenirii unui marinar cinstit, poate ultimul marinar cinstit de pe corabia noastră, care intra şi el acum în banda asta de tîlhari. De altfel,

m-am convins că marinarul acesta nu era unicul. Silver fluieră încetişor şi îndată mai veni cineva să se aşeze lîngă butoi.

— Dick e de acum omul nostru, spuse Silver. — Ştiam eu că are să se dea şi el de partea noastră, am auzit eu vocea lui Israel Hands, al doilea şef de echipaj. Să ştii că nu-i prost Dick. O vreme Hands îşi mestecă în tăcere tutunul, apoi scuipă şi se adresă iar Lunganului:

— Ia spune, mă Jambon, mult o să mai umblăm noi pe ocolite ca barca negustorului de mărunţişuri din trecut? Află că m-am săturat pînă-n gît de căpitanul acesta al nostru! I-ajunge cît m-a comandat! Acum vreau să mai trăiesc şi eu în cabina lui, să mănînc delicatesuri şi să beau vinuri scumpe.

— Să ştii de la mine, Israel, că tigva ta trebuie să fie tare ieftină, spuse Silver. Şi nu de alta, dar pentru că n-a avut niciodată creieri în ea. În schimb urechile îţi sînt destul de lungi, aşa că ascultă acum şi bagă bine în căpăţînă: ai să dormi tot sub punte, ca şi pînă acuma, ai să mănînci aceleaşi bucate, ai să fii ascultător, ai să fii cuviincios şi n-ai să pui o picătură de vin în gură, pînă ţi-oi da eu semnalul. Bizuie-te pe mine, fiule.

— Păi parcă spun eu ceva? bodogăni al doilea şef de echipaj. Vreau doar să întreb: cînd?

— Cînd! zbieră Silver. Bine, am să-ţi spun cînd. Cît se poate mai tîrziu, înţelesu-m-ai? Căpitanul Smollett e un marinar de mîna întîi şi faptul că ne conduce corabia e numai spre folosul nostru. E adevărat că harta e în mîinile lui Trelawney şi ale doctorului, dar ştiu eu unde-or fi ascuns-o? Aşa că lasă-i pe ei să găsească comorile şi să ne ajute să le încărcăm pe vas. Pe urmă vom vedea noi. Dacă m-aş fi putut bizui pe voi, lepădături olandeze ce sînteţi, l-aş fi lăsat pe căpitanul Smollett să ne conducă şi înapoi corabia pînă la jumătatea drumului.

— Las' că nu mai sîntem nici noi chiar aşa de lepădat! îl contrazise Dick.

— Ba ţi-ai găsit! nu se dădu bătut Silver. Cel mult dacă ştiţi să mînuiţi cîrma. Dar cine e în stare să păstreze ruta? Aşa ceva nu ştie să facă nimeni dintre dumneavoastră, onoraţi domni. Dear fi fost după voia mea, l-aş fi lăsat pe căpitanul Smollett să ne ducă şi înapoi, paremi-se pînă la pasate. Aş fi ştiut cel puţin că de-acolo mergeam dea dreptul şi nu vom ajunge să dăm fiecăruia doar cîte-o linguriţă de apă pe zi. Dar întrucît vă ştiu ce fel de oameni sînteţi, o să trebuiască să scăpăm de ei pe insulă de îndată ce-or căra comoara pe vas. Vă ştiu eu! Vouă nu vă arde decît cum să puneţi mai curînd mîna pe băuturică. La drept vorbind, mă doare inima cînd mă gîndesc că o să trebuiască să mă întorc cu nişte oameni ca voi.

Capelan — preot, confesor.

— Ia nu te mai fandosi şi tu atîta, Lungane! strigă Israel. Vezi doar că nu se pune nimeni de pricină.

— Da, spuse Silver. Dar unde sînt ei acuma? Aşa i-a fost feleşagul lui Pew — şi a murit în mizerie. Şi Flint a fost la fel — şi a murit de beţie la Savannah. Da, au fost într-adevăr oameni plăcuţi şi veseli... Numai că se pune întrebarea unde sînt acuma! — Şi ce-o să facem cu ei, cînd ne-or cădea în mînă? întrebă Dick.

— Uite un om pe gustul meu! exclamă cu încîntare bucătarul. Acestuia îi arde de treabă, nu de palavre. Ei şi ce zici tu să facem cu ei? Să-i debarcăm pe cine ştie ce ţărm pustiu? Aşa ar fi făcut England. Ori să-i hăcuim pe toţi ca pe nişte pui de găină? Aşa ar fi făcut Flint sau Billy Bones.

— Da, aşa avea Billy obicei, spuse Israel. Şi mai avea o vorbă, că cică: «Morţii nu muşcă». Acuma e şi el mort şi-şi poate controla zicala prin propria-i experienţă. Da, Billy era meşter în de-alde acestea.

— Aşa e, spuse Silver. Era întradevăr un om şi jumătate Bill al nostru. Nu cruţa pe nimeni. Dar eu sînt om blînd, eu sînt un gentelman, totuşi

lucrurile iau o întorsătură serioasă şi de aceea — datoria mea e mai întîi de toate, băieţii. Votez şi eu să-i omorîm, căci nu doresc deloc să dea năvală peste mine, ca dracul peste călugăr, unul din domnişorii aceştea, tocmai în clipa cînd am să ajung membru al parlamentului şi am să mă lăfăiesc în caretă aurită.

Trebuie să aştepţi pînă se coace fructul, dar cînd s-a copt trebuie să ştii să-l rupi! — John, exclamă şeful de echipaj, să ştii că eşti un erou!

— Asta o s-o vedem noi cînd va veni vorba la faptă, Israel, spuse Silver. Nu vă cer decît o singură favoare să mi-l lăsaţi pe mîna mea pe squire Trelawney. Vreau să-i tai chiar eu căpăţîna ceea a lui de viţel... Dick, adaugă el brusc, fii bun de sai în butoi şi dă-mi un măr.

Puteţi să vă închipuiţi groaza mea! Aş fi sărit din butoi şi aş fi rupt-o de fugă dacă m-aş fi simţit în putere, dar inima, mîinile şi picioarele refuzară toate odată să mă mai slujească. Dick era gata să se scoale de jos, cînd îl opri vocea lui Hands:

— Ce te-a apucat să sugi putregaiul acesta, John? Mai bine dă nişte rom.

Partea a treia

Capitolul XIII

Aventurile mele pe uscat

Cum au început aventurile mele pe uscat

Totul era limpede ca lumina zilei. Căpetenia era Silver şi la porunca lui se adunase o ceată întreagă de răsculaţi. Iar marinarii paşnici — curînd a ieşit în vileag că au mai rămas şi dintr-aceştia pe corabie — s-au dovedit a fi nişte prostănaci. De altminteri, se prea poate că şi ei erau stîrniţi împotriva noastră de răsculaţi, dar n-aveau chef să meargă prea departe. Una era să cîrteşti, să trîndăveşti şi să nu vrei să execuţi ordinele, şi cu totul altceva e să pui stăpînire pe o corabie şi să ucizi oameni nevinovaţi.

După ciondăneli îndelungate, echipajul se împărţi astfel: şase rămaseră pe corabie, iar ceilalţi treisprezece, printre care şi Silver, coborîră în bărci.

În clipa asta m-am hotărît brusc să săvîrşesc primul din seria aceea de acte disperate, care ulterior ne-au scăpat totuşi de moarte. Chibzuisem cam aşa: totuna nu putem pune mîna pe corabie, din moment ce Silver a lăsat pe bord şase din tîlharii săi. Pe de altă parte, o dată ce-au rămas numai şase, înseamnă că nu au cine ştie ce nevoie de mine aici. Şi am

hotărît să cobor şi eu pe ţărm. Într-o clipă am încălecat balustrada şi m-am lăsat să cad în cea mai apropiată barcă, care s-a şi pornit în secunda următoare. Nu mi-a dat nimeni prea multă atenţie şi numai vîslaşul din faţă a rostit plictisit:

— Tu eşti, Jim? Ţine capul la cutie!

Dar Silver, aflat în cealaltă barcă, s-a uitat cu luare-aminte spre mine şi m-a strigat, ca să se convingă că într-adevăr eu sînt. A început să-mi pară rău că m-am pornit cu ei, dar nu mai aveam încotro.

Capitolul XIV
Prima lovitură

Mulţumit că m-am văzut scăpat de Lungan, m-am înveselit şi am început să privesc curios în juru-mi.

La început m-am pomenit printre nişte smîrcuri năpădite de sălcii, păpuriş şi fel de fel de copaci de care nu mai văzusem…

Curînd am auzit de departe un glas, care, tot apropiindu-se, răsuna din ce în ce mai desluşit.

M-am speriat îngrozitor, am dat fuga în hăţişul cel mai apropiat şi m-am tăinuit ca un şoricel printre stejari.

Alt glas răspunse de undeva. Apoi l-am auzit iar pe cel dintîi şi l-am recunoscut — era glasul lui Silver. Nu-i mai tăcea gura, tot vorbind cu cineva. Tovarăşul lui îi răspundea rar. După cum mi s-a părut mie, amîndoi vorbeau pe un ton ridicat, dar cuvintele, cu toate eforturile mele, nu le puteam desluşi. De la o vreme au amuţit amîndoi. Pesemne s-o fi aşezat să se mai odihnească, deoarece şi păsările s-au liniştit şi s-au aciuat iar în păpuriş.

Datoria îmi impunea să mă furişez cît mai aproape de ei şi să mă ascund în tufărişul acesta des de stejari strîmbi şi noduroşi.

Stabilisem exact locul unde şedeau cei doi marinari, şi după sunetul vocilor, şi după cele cîteva păsări, care se mai roteau speriate deasupra lor. Am luat-o tîrîş înainte şi cînd am ridicat în sfîrşit capul, privind prin frunziş, l-am văzut într-o poiană înverzită, lîngă mlaştină, pe John Silver, iar în faţa lui se proptise celălalt marinar.

Urmau să vorbească, stînd amîndoi în arşiţa soarelui. Silver îşi aruncase pălăria jos în iarbă şi pe faţa lui mare, dolofană şi albă, cu şiroaie de sudoare, se citea o rugăminte aproape disperată.

— Prietene, repeta el, îmi eşti mai scump ca aurul. Oare crezi tu că mi-aş bate atîta capul cu tine, dacă nu te-aş iubi din toată inima? Dar ce s-a

făcut, s-a făcut şi acum nu mai poţi schimba nimic. Aşa că stau acum cu tine doar pentru că nu vreau să-ţi frîngi gîtul de pomană.

De-ar afla marinarii noştri ce vorbesc eu cu tine, Tom, nu ştiu, ce mi-ar face!

— Silver..., răspunse marinarul, şi am observat că s-a făcut stacojiu la faţă, iar glasul răguşit îi vibra. Silver, cum te văd nu mai eşti tînăr şi parcă mai ai un pic de obraz. Cel puţin deocamdată nu te socoate nimeni un escroc. Ai bani... mulţi bani... mai mulţi decît au alţi marinari. Şi nici laş nu eşti. Lămureşte-mă, rogu-te, de ce te-ai angajat cu leprele acestea afurisite? Zău, nu pot să cred că ai făcut cîrdăşie cu ei. Află deci că mai curînd aş lăsa să mi se taie mîna dreapta, decît să ajung un trădător...

Un zgomot neaşteptat îi curmă cuvintele. Uite că am găsit în sfîrşit un marinar cinstit! Şi în aceeaşi clipă ajunse pînă la mine confirmarea că mai este unul la fel. Departe, dincolo de smîrcuri, răsună un strigăt de mînie, apoi un ţipăt strident, urmat de un geamăt sfîşietor. Ecoul repetă de cîteva ori geamătul, izbindu-l de stîncile din Dealul Ocheanului. Toată armata de păsări se înălţă iar în văzduh, acoperind cerul. Lungă vreme mi-a mai răsunat în urechi geamătul acesta de agonie, deşi se înscăunase iar tăcerea, întreruptă doar de fîlfîitul din aripi al păsărilor ce coborau şi de mugetul îndepărtat al fluxului.

Tom tresări ca un cal căruia i-ai da pinteni. Dar Silver nici nu clipi din ochi. Stătea sprijinit în cîrjă şi-l fixa cu privirea ca un şarpe gata să muşte.

— John! Spuse marinarul, întinzînd mîna spre el.

— Jos labele! Urlă Silver, făcînd un salt îndărăt cu o iuţeală şi abilitate de acrobat.

— Bine, John Silver, las jos labele, spuse marinarul. Dar să ştii că numai conştiinţa necurată te face să te temi de mine. Te implor, lămureşte-mă ce s-a întîmplat acolo!

— Ce s-a întîmplat? îl strîmbă Silver. Şi zîmbi, dar nu atît de larg ca de obicei; pe faţa lui lătă ochii i se îngustară ca două ascuţişuri de ac, strălucind sticlos. Ce s-a întîmplat? Cred că Alan a ţipat.

Sărmanul, Tom se năpusti la bucătar.

— Alan?! Exclamă el. Dacă-i el, fie-i ţărîna uşoară... A murit ca un adevărat marinar! Pe cînd tu, John Silver... Lungă vreme am fost

tovarăşi, dar de acum înainte s-a isprăvit! Chiar de-o fi să mor ca un cîine, n-am să-mi calc pe cuget. Voi l-aţi omorît pe Alan, nu-i aşa?Atunci omorîţi-mă şi pe mine, dacă sînteţi în stare! Dar să ştii că nu mă tem de voi.

Acestea fiind spuse, viteazul marinar se întoarse cu spatele spre bucătar şi porni spre ţărm. Dar nu i-a fost dat să ajungă prea departe. John scoase un ţipăt, se apucă cu mîna de-o creanga şi, ridicîndu-şi cîrja, o repezi în urma lui, ca pe-o suliţă. Cîrja, zvîrlită cu o forţa teribilă, zbură şuierind prin văzduh şi-l lovi pe Tom cu ascuţişul drept în spate, între omoplaţi. Bietul Tom bătu aerul cu mîinile şi căzu. Nu ştiu cît de grav fusese rănit...

Un val de pietriş mărunt se revărsă pe panta stîncoasă, săltînd şi fîşîind în iarbă, printre pomi. Am privit fără voia mea în sus şi am văzut o făptură ciudată, care s-a ascuns brusc după un trunchi de pin. Ce să fie? Un urs? Un om? O maimuţă? Apucasem să observ doar ceva negru, care m-a vîrît în toate spaimele.

Am contenit din fugă, chibzuind cum să fac să scap de duşman. Apoi mi-am amintit că am un pistol cu mine. Cînd mi-am dat seama că nu sînt dezarmat, mi-a revenit toată bărbăţia şi am pornit cu hotărîre spre insulă. El a dat să se ascundă iar după copac. Văzîndu-mă însă că mă îndrept spre el, a ieşit din ascunziş şi a făcut un pas în întîmpinarea mea. Apoi a tropăit pe loc, cuprins de sfială, s-a dat îndărăt şi, spre nemăsurata mea uimire şi jenă, a căzut brusc în genunchi, întinzîndu-şi rugător mîinile spre mine. Am rămas ţintuit locului.

— Cine eşti dumneata? l-am întrebat eu.

— Mă cheamă Ben Gunn, mi-a răspuns el; avea un glas răguşit, ca un scîrţîit de lacăt ruginit. Sînt nefericitul Ben Gunn. De trei ani n-am mai vorbit cu o făptură omenească. Aveam în faţă un alb, ca şi mine, şi trăsăturile feţei păreau chiar să fie destul de plăcute. Numai că era atît de ars de soare, încît pînă şi buzele îi erau negre. Ochii albaştri contrastau puternic cu faţa bronzată. Din toţi cerşetorii, pe care i-am văzut vreodată în viaţă, acesta era cel mai zdrenţăros. Toată îmbrăcămintea lui consta din cîteva fîşii de pînză de corabie şi o cămaşă de marinar. Zdrenţele se ţineau legate între ele cu ajutorul unui bumb de aramă şi cîtorva nuiele, iar pe alocuri erau lipite cu cîlţi muiaţi în smoală. Singurul lucru întreg pe el era un brîu de piele cu pafta de aramă.

— Trei ani! am exclamat eu. Ai suferit un naufragiu?

— Nu, prietene, mi-a răspuns el. Am fost părăsit aici pe insulă.

Auzisem şi eu de groaznica pedeapsă născocită de piraţi: să-l debarce pe vinovat pe-o insulă îndepărtată şi pustie, lăsîndu-l singur, doar cu o mică provizie de gloanţe şi praf de puşcă.

— Am fost părăsit pe insula asta acum trei ani, urmă el. De atunci mă tot hrănesc cu carne de căprioară, cu pomuşoare şi cu faguri. Omul e în stare să trăiască oriunde l-ar arunca soarta. Dar de-ai şti, drăguţule, ce dor mi-e de mîncare adevărată! N-ai cu tine o bucăţică de brînză ?.. Nu? De cîte ori visez şi iar visez în nopţile mele lungi o bucăţică de brînză pe-o feliuţă de pîine... Şi cînd mă trezesc, văd că a fost doar un vis.

— Dacă am să izbutesc să mă întorc la mine pe corabie, ai să capeţi un calup întreg de brînză, i-am spus eu. El îmi pipăia straiele, îmi mîngîia mîinile.

Şi mai e ceva, Jim, îşi coborî el în şoaptă glasul, privind bănuitor în jur. Acuma sînt un mare bogătaş. Cînd am mai auzit-o şi pe asta, m-am convins că nefericitul şi-a ieşit din minţi de cînd stă aici singur. Pe semne, mi-o fi citit gîndul pe faţă, căci repeta cu şi mai multă aprindere:

— Un mare bogătaş! Da, da, sînt un mare bogătaş! Ascultă, Jim, am să fac om din tine, crede-mă! Ah, Jim, ai să-ţi binecuvîntezi soarta pentru că m-ai întîlnit tu primul!... Deodată faţa i se întunecă, îmi încleştă strîns mîna, ridicînd ameninţător un deget. Spune adevărat, Jim: n-ai venit cu corabia lui Flint? într-o clipă m-a străfulgerat un gînd fericit. Omul acesta ar putea deveni aliatul nostru. Şi i-am răspuns pe loc:

— Nu, nu-i a lui Flint.

Flint a murit. Dar dacă vrei să ştii adevărul, uite adevărul: avem pe corabie cîţiva din vechii lui tovarăşi, şi asta e o mare nenorocire pe capul nostru.

— Dar n-aveţi cumva printre voi pe... cel fără de un picior? întrebă el gîfîind.

— Silver? am întrebat la rîndul meu.

— Silver! Silver! Da, Silver îl chema.

— El e bucătarul nostru. Şi conduce toată banda. Cum mă mai ţinea de mînă, fu cît pe ce să mi-o rupă auzindu-mi cuvintele.

— Dacă te-a trimis Lunganul, spuse el, sînt pierdut. Dar ştii tu unde te găseşti aici? Am hotărît să-i povestesc îndată totul — şi de călătoria noastră, şi de situaţia grea în care ne-am pomenit. M-a ascultat cu luare aminte şi cînd am sfîrşit, m-a mîngîiat uşor pe cap.

— Eşti un băiat de treabă, Jim, spuse el. Dar acuma aţi intrat la mare greutate. Bizuiţi-vă pe Ben Gunn, că vă scoate el din încurcătură, ai să vezi.

Capitolul XXV

Peripeţiile mele pe mare

Îl cobor pe «Roger cel vesel»

Amîndoi piraţii erau la pupă. *Tichia roşie* zăcea nemişcată pe spate. Braţele îi erau răstignite în lături, dinţii rînjiţi. Israel Hands şedea sprijinit de balustradă, cu bărbia înfiptă în piept. Mîinile îi atîrnau fără putere; faţa, deşi arsă de soare, era albă ca o lumînare de seu.

Am luat seama curînd că pe scîndurile punţii sau lăţit lîngă ei două băltoace de sînge şi am presupus îndată că, beţi cum erau, încăierîndu-se, s-or fi tăiat cu cuţitele.

Deodată, cînd corabia se oprise iar pe cîteva clipe, Israel Hands scoase un geamăt uşor şi se mişcă din loc. Vaietul acesta plîngător şi falca, care-i atîrna ca la un rănit de moarte, mi-au stîrnit o clipă mila.

Dar mi-am amintit îndată de convorbirea, pe care-o auzisem stînd ascuns în butoiul cu mere, şi mila mi-a pierit într-o clipă.

— Eşti rău rănit? l-am întrebat eu.

Mi-a răspuns cu glas lătrat:

— Să fi fost aici un doctor, mi-aş fi venit repede în fire. Dar cum vezi, n-am noroc... Cît despre şobolanul de acolo, a crăpat, adăugă el arătînd din ochi spre piratul cu tichie roşie. Şi nu-i nici un păcat. A fost un marinar ca vai de lume... Dar tu de unde te-ai luat?

— Am venit aici să comand corabia, mister Hands, i-am spus eu. Pînă la noi ordine te rog să mă consideri căpitanul dumitale. Mi-a aruncat o privire cruntă, dar n-a răspuns nimic. Obrajii i-au roşit uşor. Continua însă să arate oribil, şi la fiece salt al goeletei luneca neputincios pe puntea superioară a navei.

— Printre altele fie spus, am urmat eu, nu-mi place steagul acesta, mister Hands. Dacă-mi dai voie, am să-l cobor. Mai bine să rămînem fără steag, decît să-l arborăm pe acesta.

Am dat fuga la catarg, am tras de frînghioara pavilionului şi, coborînd blestematul de steag negru, l-am aruncat peste bord, în mare.

— Doamne, apără-l pe rege! Jos căpitanul Silver! am strigat eu, fluturîndu-mi şapca. El mă urmărea atent,fără să ridice capul, cu o expresie şireată, pe faţă.

— Presupun... spuse el în sfîrşit, presupun, căpitane Hawkins, că n-ai nimic împotrivă să debarci pe mal. Hai să vorbim de posibilitatea aceasta.

— Mă rog, am spus eu, cu mare plăcere, mister Hands.

— Dar să ţii minte că la popasul căpitanului Kidd n-am de gînd să mă întorc, am răspuns eu. Vreau să conduc corabia spre ţărmul de nord şi să acostez acolo liniştit.

— În regulă! exclamă el.

Parcă eu nu înţeleg? Mă crezi chiar aşa de prost? înţeleg perfect că am jucat şi am pierdut, iar tu ai cîstigat. Ce să mai spun? Vrei să mergi spre nord? Poftim. N-am altă ieşire. Mă jur pe tunetul din cer că am să-ţi ajut să conduci corabia, chiar de-ar fi s-o duci pînă la podina spînzurătorii mele.

Cuvintele lui nu mi s-au părut lipsite de oarecare sens. Am încheiat convenţia. Peste trei minute *Hispaniola* cu toate pînzele în vînt înainta de-a lungul *Insulei Comorilor*. Nădăjduiam să ocolesc Capul de Nord pînă la amiază, pentru a intra în radă încă înainte de flux. În aşa fel am ajunge la ţărm fără nici un risc, am aştepta să scadă apele şi am debarca.

Aş fi fost pe deplin mulţumit de nu m-ar fi neliniştit căutăturile pe care mi le arunca şeful de echipaj. Mă urmărea mereu cu nişte ochi plini de batjocură şi pe faţă îi încremenise un zîmbet ciudat. Era ceva plin de suferinţă şi neputinţă în zîmbetul acesta întunecat. Şi în acelaşi timp era în el un fel de viclenie trădătoare.

Nu mai ştiu, ori că auzisem vreun foşnet, ori am observat cu coada ochiului o mişcare a umbrei, poate chiar să se fi trezit în mine un fel de instinct ca de pisică, cine ştie, dar m-am întors şi l-am văzut pe Hands doar la doi paşi de mine, cu pumnalul înălţat în mîna dreaptă. Privirile ni s-au întîlnit şi am scos amîndoi un ţipăt. Eu ţipasem de groază. El a scos un muget de taur furios şi s-a năpustit spre mine. Am făcut un salt spre partea din faţă a navei, lăsînd din mîini roata cîrmei. Asta mi-a salvat viaţa; revenind vertiginos la loc, roata l-a lovit în piept pe Hands, doborîndu-l jos.

Mai înainte de a se ridica el, am scăpat din ungherul unde mă înghesuise. Acum aveam la dispoziţie toată puntea şi mă puteam feri de el în voie. M-am oprit lîngă catarg, am scos pistolul din buzunar, am ochit şi am apăsat pe trăgaci. A ţăcănit cucoşul, dar n-a urmat nici o împuşcătură. Pe semne se udase pulberea în tigăiţă.

— Jim, începu el, am făcut amîndoi destule prostii, trebuie să încheiem un acord. Ţi-aş fi făcut de petrecanie, nu-i vorbă, dar m-a împiedicat izbitura asta. N-am niciodată noroc, niciodată! Aşa că n-am ce mă face, trebuie să mă supun, marinar bătrîn cum sînt, unui mucos de elev ca tine.

Eu mă îmbătam de cuvintele lui şi surîdeam bucuros, umflat în pene ca un cucoşel ce s-a căţărat pe gard, cînd l-am văzut deodată ridicînd repede mîna dreaptă. A şuierat ceva prin aer ca o săgeată şi am simţit o lovitură şi o durere ascuţită.Umărul îmi rămăsese pironit de catarg.

De durere şi surpriză — nu ştiu, cu intenţie ori inconştient — am apăsat pe amîndouă trăgacele. Pistoalele au luat foc şi mi-au căzut din mîini. Dar n-au căzut numai ele. Cu un ţipat înăbuşit, şeful de echipaj scăpă sarturile din mînă şi se prăbuşi cu capul în jos drept în apă.

Capitolul XXVII
Piaştri!

Aşadar, aventurile mele pe mare au luat sfîrşit. Şi au luat sfîrşit printr-un neîndoielnic succes Nava cu pînze e smulsă din mîinile bandiţilor şi ne putem porni chiar acum cu ea în larg. Visam să mă întorc cît mai repede acasă, în fortul nostru, să mă laud cu isprăvile mele.

De bună seama că voi fi mustrat pentru că plecasem fără voie, dar capturarea *Hispaniolei* are să-mi şteargă toata vina şi căpitanul Smollett însuşi va trebui să-mi recunoască meritele.

Partea a şasea
Capitolul XXVIII
Căpitanul Silver
În lagărul vrăjmaşilor

Vreascul aprins din mîna piratului scălda într-o lumina roşietică încăperea, confirmîndu-mi cele mai pesimiste aşteptări. Piraţii puseseră mîna pe redută şi pe toate merindele noastre. Butoiaşul cu coniac, jambonul, sacii cu pesmeţi se aflau ca şi mai înainte la locurile lor. Spre groaza mea, n-am văzut însă nici un prizonier. Pesemne toţi prietenii mei căzuseră în luptă. Inima mi se strînse de durere. Ah, de ce n-am pierit eu odată cu ei !..

Numai şase piraţi mai rămăseseră în viată, şi se aflau acum toţi în faţa mea. Cinci din ei, cu feţele roşii, se treziseră din somnul beţiei şi săriseră în picioare. Al şaselea nu se ridică însă de jos, ci rămase sprijinit în cot. Era palid ca moartea. Capul îi era oblojit cu o cîrpă însîngerată. Vasăzică

e rănit, şi-i rănit de curînd. Mi-am amintit că în timpul atacului unul din piraţi fusese lovit de gloanţe, dar izbutise totuşi să se facă nevăzut în desiş. Se vede că acesta fusese.

Papagalul stătea cocoţat pe umărul Lunganului şi-şi curăţa cu clanţul penele. Silver părea şi el mai palid şi mai posomorît decît îl ştiam. Mai purta încă caftanul cel de sărbătoare, în care venise să ducă tratativele, dar acum veşmîntul îi era murdar de lut şi zdrenţuit de spinii tuturor mărăcinilor.

— Ehe, spuse el, să fiu al naibii, dacă nu-l am în faţă pe Jim Hawkins în persoană! Ai venit în ospeţie? Intră, intră, mă bucur întotdeauna cînd văd prieteni. Silver se aşeză pe un butoiaş cu brendy şi prinse să-şi umple pipa.

Aşadar, iată-te aici, Jim, urmă el, trăgînd din pipă. Ce surpriză plăcută pentru mine, bătrînul! De la prima vedere te-am ghicit că eşti un flăcău ager, dar acum te văd că eşti chiar un erou. Eu nu i-am răspuns nici un cuvînt, fireşte.

Odată ce ne-ai venit în vizită, Jim, spuse el, am să-ţi spun tot ce cred. Mi-ai plăcut întotdeauna, pentru că te-am văzut că eşti un flăcău cu scaun la cap. Privindu-te, îmi aduc aminte de vremea cînd eram şi eu tot atît de tînăr şi frumos ca tine. Am vrut de la început să ni te alături, să-ţi capeţi partea din comoară şi să mori apoi în lux şi bogăţie. Şi uite că ai venit în sfîrşit, fiule.

Căpitanul Smollett e un bun marinar, asta am spus-o întotdeauna, dar prea e însetat de disciplină. Datoria mai întîi de toate, spune el, şi are completă dreptate. Dar tu ai fugit de sub comanda lui, ţi-ai părăsit căpitanul. Pînă şi doctorul e nemulţumit de tine. O canalie nerecunoscătoare, aşa ţi-a spus după ce ai plecat. Vasăzică, aşa stînd lucrurile, nu mai ai cum te întoarce la ai tai, că nu vor vrea să te primească, şi dacă nu vrei cumva să recrutezi o a treia echipă, va trebui să te alături căpitanului Silver. Ei,vasăzică nu stau chiar aşa de rău lucrurile. Prietenii mei sînt în viaţă. Si, cu toate că eram gata să-i dau crezare lui Silver, cînd spunea că prietenii mei sînt supăraţi pe mine pentru dezertarea mea, m-am bucurat nespus.

— Nu-ţi mai spun că eşti în puterea noastră, urmă Silver, o ştii şi tu. Mie-mi place vorba cu rost. Niciodată nu mi-au plăcut şi n-am găsit folos în ameninţări. Dacă ai chef să faci slujba cu noi, vino de bună voie în rîndurile noastre, iar dacă n-ai chef, Jim, poţi să spui deschis. Deschis, fără nici o teamă. Vezi, vorbesc pe şleau cu tine, fără vicleşug.

— Vrei să-ţi răspund? am întrebat eu cu glas tremurător.

— Nu te sileşte nimeni, drăguţă, spuse Silver. Chibzuieşte bine.

— Mă rog, am spus eu, prinzînd curaj, dacă vreţi să hotărăsc de partea cui să mă dau, trebuie să-mi lămuriţi ce se petrece.

— Şi acum trebuie să aleg?

— Da, acum trebuie să alegi, spuse el.

— Bine, am rostit eu. Nu sînt chiar aşa de prost şi ştiu ce risc. Faceţi ce vreţi cu mine, nu-mi pasă. De cînd m-am întîlnit cu voi, m-am deprins să privesc şi moartea în faţă. Dar mai întîi de toate aş vrea să vă povestesc cîte ceva, am urmat eu, din ce în ce mai emoţionat. Sînteţi într-o situaţie disperată: corabia aţi pierdut-o, comorile de asemenea, şi oamenii vi i-aţi pierdut. Aşa că toată cauza voastră e pierdută. Şi dacă vreţi să ştiţi cine poartă vina pentru toate acestea, poftim, aflaţi: eu port vina, eu şi nimeni altul. Eu mă aflam în butoiul cu mere în noaptea cînd am ajuns la insulă, şi am auzit tot ce vorbeai dumneata, John, şi tu, Dick Johnson, şi ceea ce vorbea Hands, care zace acum la fundul mării, iar tot ce-am auzit am şi povestit pe loc la ai mei. Tot eu am fost acela care a tăiat ancora navei, eu am ucis oamenii ce i-aţi lăsat pe bord, şi tot eu am dus-o într-un ascunziş unde n-o s-o găsiţi niciodată. Voi aţi rămas proşti, nu eu, şi nu mă tem de voi, cum nu m-aş teme de o muscă. Puteţi să mă omorîţi ori să mă cruţaţi, cum poftiţi. Dar am să vă mai spun ceva şi cu asta închei. Dacă mă cruţaţi, am să trec cu buretele peste trecut şi cînd veţi fi judecaţi pentru piraterie am să vă scap de ştreang. Acum e rîndul vostru să alegeţi. Moartea mea nu v-a aduce nici un folos. Dacă mă lăsaţi în viaţă, însă, am să mă străduiesc să nu ajungeţi la spînzurătoare.

Acestea fiind spuse, am amuţit. Mă sufocam de emoţie. Dar spre marea mea uimire nici unul din ei nu s-a clintit măcar din loc. Cătau la mine ca nişte oi. Fără să mai aştept răspuns, am continuat:

— Am impresia, mister Silver, că dumneata eşti cel mai de treabă din toată adunătura asta. Şi dacă va trebui să mor, să-i povesteşti doctorului că n-am murit ca un laş.

Ascultă, Jim Hawkins, rosti el într-o şoaptă abia auzită, eşti la un fir de păr de moarte şi, ceea ce e mai rău că poate, ai să fii probabil torturat. Şi pe mine vor pesemne să mă degradeze. Dar ai văzut că ţi-am luat apărarea. La început, nu-i vorbă, n-aş fi vrut să te apăr, dar ai spus cîteva cuvinte care mi-au schimbat planurile. Eram deznădăjduit după atîtea nereuşite şi la gîndul că mă paşte spînzurătoarea. Auzindu-te însă, mi-am spus: ia-i apărarea lui Hawkins, John, şi Hawkins are să-ţi ia şi el ţie apărarea. Tu

eşti ultima lui carte, John, iar el, mii de trăsnete, e la rîndul său ultima ta carte! O mînă spală pe alta, mi-am zis eu în sinea mea. Tu îţi salvezi martorul care, cînd vor ajunge lucrurile la judecată, are să-ţi scoată gîtul din laţ. Începeam să mă cam pricep ce vor să însemne vorbele lui.

— Vrei să spui că ai pierdut partida? am întrebat eu.

— Da, pe toţi dracii! Îmi răspunse el. Odată ce nu mai avem corabie, înseamnă că ne rămîne doar spînzurătoarea. Sînt un om îndărătnic, Jim Hawkins, dar cînd am văzut că nava a dispărut din golf, am înţeles: jocul a luat sfîrşit. Cît despre păcătoşii cei de afară, las' să se sfătuiască cît or vrea, toţi sînt nişte nătărăi şi nişte laşi. Am să caut să-ţi scap pielea. Dar ascultă, Jim, o mînă spală pe alta: să-l scapi şi tu de ştreang pe Lungan.

— Am să fac tot ce am să pot, am răspuns eu.

— Vasăzică, batem palma! exclamă el. Ai scăpat ieftin, dar mă jur pe tunetul din cer că am căpătat şi eu în schimb o zare de nădejde.

Capitolul XXIX
Iar apare semnul negru

Uşa se dădu de perete, şi cinci dintre piraţi, îngrămădiţi în prag, îl împinseră pe al şaselea. În alte împrejurări m-ar fi amuzat teama şi şovăiala cu care s-a apropiat mesagerul lor, oprindu-se la fiece pas şi întinzînd spre noi mîna dreaptă, cu pumnul strîns încleştat.

— Vino, vino mai aproape, prietene, spuse Silver, şi nu te teme, că nu te mănînc. Hai, dă-mi ce ai de dat, băiete! Cunosc obiceiul, aşa că n-am să mă ating de tine, cîtă vreme vii ca deputat. Îmbărbătat de vorbele lui, tîlharul grăbi pasul şi, lăsînd ceva în palma întinsă a lui Silver, se retrase repede în spatele tovarăşilor săi. Bucătarul privi la obiectul ce-i rămăsese în palmă.

— Semnul negru! Mă aşteptam, rosti el. Unde aţi găsit hîrtie?.. Dar ce-i asta? Ah, nenorociţilor! Aţi tăiat o foaie din biblie! Ei, să ştiţi că veţi da seamă pentru asta! Care-i nătărăul de-a tăiat biblia?

— Iaca, vedeţi! bombăni Morgan. Ce v-am spus eu? N-are să iasă nimic bun din asta.

— Ei, acum nu mai scăpaţi voi de spînzurătoare, urmă Silver. Ce nătărău v-a dat biblia asta?

— Dick, mormăi unul din ei.

— Dick? Ei, Dick, roagă-te lui Dumnezeu, căci ţi-a venit ceasul, rosti solemn Silver. Credemă, martor mi-e cel de sus! Dar în clipa asta se amestecă furios în vorbă bărbatul cel înalt cu ochii galbeni.

— Ia nu ne mai tăia la piroane, John Silver, se răsti el. Sfatul marinarilor a hotărît, după cum cere obiceiul, să-ţi trimită semnul negru, întoarce-l şi citeşte ce-i scris pe el, după cum mai cere obiceiul. Să te văd atunci ce-ai să spui.

— Mulţumesc, George, răspunse Silver. Te ştiu, nu-ţi place vorba lungă şi că ne cunoşti de-a fir a păr obiceiurile. Ei, şi ce spui tu că este scris aici? Aha! Destituit. Asta era, vasăzică! Şi ce scris frumos! Ca din carte. Tu scrii aşa frumos, George? Eşti cel mai cărturar din toţi, aşa că n-am să mă mir deloc, dacă ai să fii ales căpitan în locul meu.

Credeţi poate că puţin fac vizitele zilnice ale doctorului, care a terminat colegiul! Ori nu cumva tigva ta ciuruită n-are nevoie de doctor, John? Iar tu, George Merry, pe care te scutură frigurile din şase în şase ceasuri, şi ai nişte ochi galbeni ca lămîia, nici tu nu vrei să te tratezi la doctor? Sau poate nu ştiţi că trebuie să sosească curînd şi a doua corabie, venind în ajutorul celei dintîi? Daca nu ştiţi, pot să vă spun: trebuie să sosească din clipă în clipă. Şi uite atunci are să ne fie de folos persoana din rîndul populaţiei civile. Urmează punctul doi: mă învinuiţi că am încheiat înţelegerea. Păi tot voi m-aţi rugat în genunchi s-o închei. Voi, şi nu alţii vă tîrîiaţi în genunchi, vă tînguiaţi şi vă temeaţi să nu muriţi cumva de foame... Dar toate nu sînt decît nişte fleacuri. Iată ce e principalul, şi uitaţi-vă de dragul cui am încheiat eu înţelegerea! Silver aruncă pe duşumea o foaie de hîrtie. Am recunoscut-o îndată. Era harta aceea pe hîrtie galbenă, cu trei cruciuliţe roşii, pe care o găsisem eu cîndva la fundul lăzii lui Bill Bones. Nu puteam nicidecum înţelege de ce i-a dat-o doctorul lui Silver.

Nu mai puţin uluiţi au fost şi piraţii, văzînd-o. Sau repezit la ea, cum se repede pisica la şoarece. Şi o smulgeau unul altuia din mîini, răcnind şi rîzînd ca nişte copii. S-ar fi putut crede că-şi vîntură de-acum mîinile printre galbeni, aflaţi la adăpost pe corabie.

— Da, spuse unul din ei, asta-i chiar iscălitura lui Flint, nu mai încape nici o îndoială. Un D. şi un F., iar jos un nod marinăresc. Aşa se iscălea el întotdeauna.

— Toate bune, spuse George, dar cum ne vom căra comorile de vreme ce am rămas fără corabie?

Silver sari brusc de la locul său, sprijinindu-se cu mîna de perete.

— Pentru ultima dată te mai previn, George! scrîşni el. De mai rosteşti un cuvînt, sar la bătaie... Cum? De unde vrei să ştiu eu, cum o să cărăm? Tu trebuie să ştii, tu şi toţi ceilalţi, care ma-ţi lăsat fără de

corabie, lua-v-ar dracul! Dar nu, n-am de ce mă aştepta la cine ştie ce vorbă cuminte din partea ta, căci n-ai minte nici cît un gîndac. Cel puţin fă bine de vorbeşte cuviincios cu mine, ori am să te învăţ eu ce-i aceea buna-cuviinţă!

— Aşa e, spuse bătrînul Morgan.

— Păi cum altfel! Fireşte că aşa e! îi luă vorba din gură bucătarul. Tu ne-ai pierdut corabia, iar eu am găsit comorile. Vasăzică, care-i mai breaz dintre noi doi? Şi totuşi nu mai vreau să vă fiu căpitan! Alegeţi-vă pe cine vreţi. Mie mi-ajunge!

— Pe Silver să-l alegem! spuse toţi într-un glas. Pe Jambon! El să ne fie căpitan acum şi în vecii vecilor!

— Aha, v-aţi întors la vorba mea! strigă bucătarul. V-a trebui să aşteptaţi acuma alt prilej, George, drăguţule.Norocul tău că nu port niciodată pică nimănui. Am inimă bună. Dar cu semnul negru ce să facem, prieteni? Pare-se că nu mai are nici un rost. Degeaba şi-a mai pîngărit sufletul Dick, spurcîndu-şi biblia.

— Dar poate că tot se mai potriveşte pentru jurămînt? întrebă Dick, pe care se vede că-l speria, nu glumă, sacrilegiul pe care îl săvîrşise.

— O biblie cu pagini rupte?! se îngrozi Silver. Pentru nimic în lume! Nu e mai sfîntă acum decît orice altă hîrţoagă.

— Şi totuşi, pentru orice întîmplare, nu strică s-o păstrăm, mormăi Dick.

— Iar semnul acesta, Jim, iaţi-l ca amintire, spuse Silver, întinzîndu-mi semnul negru. Era de mărimea unei coroane. O parte era albă, căci Dick tăiase ultima foaie din biblie, iar pe cealaltă parte se aflau imprimate două versete din Apocalips.

Iar pe partea curată fusese scris cu cărbune un singur cuvînt: *Destituit*. Scriind aceste rînduri, am în faţa mea pe masă semnul, dar din inscripţia cu cărbune n-a mai rămas decît o umbră slabă, ca zgîriată cu gheara.

Aşa au luat sfîrşit evenimentele din noaptea aceea.

Capitolul XXX
Îmi dau cuvîntul

M-a trezit, mai bine spus ne-a trezit pe toţi un glas limpede şi răsunător.

— Ei, garnizoană, sus! Vine doctorul!

Într-adevăr, doctorul era. M-am bucurat auzindu-i vocea, dar la sentimentul acesta de bucurie se adăuga sfială şi ruşine. Mi-am amintit

de felul cum am dezertat, părăsindu-mi tovarăşii. Şi unde m-a dus neascultarea? Drept în ghearele bandiţilor, care mă pot ucide în orice clipă. Simţeam că mi-e ruşine să privesc în ochii doctorului.

— Aşadar, eşti aici, Jim, spuse cu tristeţe doctorul. Cine seamănă vînt, culege furtună, dragul meu băiat. Dar nu mă simt în putere să te cert. Atîta aş vrea să-ţi spun: dacă era sănătos căpitanul Smollett, n-ai fi îndrăznit să ne părăseşti şi să fugi. Ai procedat necinstit, Jim, l-ai părăsit pe cînd era bolnav şi nu te putea opri cu forţa. Trebuie să mărturisesc, că la cuvintele acestea ale doctorului, am izbucnit în plîns.

— Doctore, l-am implorat eu, nu mă certa, te rog! M-am certat eu destul. Viaţa mea atîrnă de un fir de păr. Demult aş fi fost mort, de nu era Silver să-mi ia apărarea. Nu mă tem de moarte, doctore, numai de torturi mă tem. Dacă vor începe să mă tortureze...

— Jim... mă întrerupse doctorul, şi vocea îi era complet schimbată. Asta n-o mai pot îngădui, Jim. Hai, sari gardul şi să fugim.

— Cum se poate, doctore? am scîncit eu. Doar mi-am dat cuvîntul.

— Ştiu, ştiu! exclamă el. Dar ce să-i faci, Jim! Am să iau păcatul acesta asupra mea. Nu pot să te las aici, în voia soartei. Hai, sari gardul! Un salt — şi eşti liber. O s-o luăm la goană ca nişte antilope.

— Nu, am răspuns eu. Nici dumneata n-ai face aşa. Nici dumneata, nici squire-ul, nici căpitanul nu şi-ar călca cuvîntul. Deci n-am să mi-l calc nici eu. Silver a avut încredere în mine. Iam dat cuvîntul meu de cinste. Dar nici nu m-ai ascultat pînă la sfîrşit, doctore. Dacă vor începe să mă tortureze, n-am să pot suporta şi am să le trădez unde se află ascunsă corabia. Căci am avut noroc, doctore, şi am pus mîna pe corabia lor. Se află lîngă ţărmul sudic al Radei de Nord.

— Corabia! Exclamă doctorul. I-am povestit în cîteva cuvinte toate cele întîmplate. Doctorul m-a ascultat în tăcere.

— Aşa a vrut soarta, spuse el după ce mi-am sfîrşit povestirea. De fiece dată ne scapi de pieire. Şi poţi să mai crezi tu după asta că o să te lăsăm să mori sfîrtecat de cuţitele lor? Ar fi o proastă răsplată pentru tot ce ai făcut tu pentru noi, dragul meu băiat. Căci tu ai descoperit complotul, şi tot tu l-ai găsit pe Ben Gunn. Chiar de-ar fi să mai trăieşti o sută de ani, şi tot n-ai putea săvîrşi o faptă mai bună. E-he-he, Ben Gunn acesta... aha, bine că mi-am adus aminte de el...

Silver! strigă doctorul. Vreau să-ţi dau un sfat, Silver, urmă el cînd se apropie de noi bucătarul, nu te grăbi să cauţi comorile.

— Am să mă străduiesc din răsputeri să amîn treaba asta, sir, răspunse Silver. Dar mă jur că numai căutînd comorile pot să-mi mai salvez viaţa mea, ca şi viaţa acestui sărman copil.

— Bine, Silver, răspunse doctorul, dacă-i aşa — caută. Dar am să-ţi mai dau un sfat, cînd vei cauta comorile, să fii atent la strigătele ce vei auzi.

— Sir, spuse Silver, mi-ai spus ori prea mult ori prea puţin. Ce poftiţi dumneavoastră? De ce aţi părăsit cu toţii fortul? De ce mi-aţi dat harta? N-am putut să vă înţeleg intenţiile nici atunci, şi nu vi le înţeleg nici acum. Totuşi, m-am supus orbeşte şi am executat tot ce mi s-a cerut, deşi nu mi s-a dat nici cea mai slabă speranţă. Acum vii cu alte taine... Dacă nu vrei să mă lămureşti de-a dreptul, spune aşa, ca să ştiu şi eu cum să întorc de acum înainte roata cîrmei.

— Ba nu, spuse îngîndurat doctorul, n-am dreptul să dau în vileag taina asta, căci nu e taina mea, Silver. Altfel, mă jur pe peruca mea, ţi-aş fi mărturisit totul. Dar dacă mai adaug un singur cuvînt, am să fiu învinuit de Smollett. Şi totuşi am să-ţi dau o rază de nădejde, dacă scăpăm amîndoi din capcana asta, am să mă străduiesc să te scap de spînzurătoare, în caz de nu, va trebui să-mi calc jurămîntul pentru a o face. Faţa lui Silver se ilumină de bucurie.

— Nici mama care m-a făcut n-ar fi fost în stare să mă mîngîie mai bine decît o faci dumneata acum! Exclamă el.

— Asta e ce-am avut să-ţi spun în primul rînd, adăugă doctorul. În al doilea rînd: vezi de ţine băiatul pe lîngă dumneata şi, daca ai să ai nevoie de ajutor, cheamă-mă. Am să mă străduiesc să te scap, şi atunci ai să vezi că nu vorbesc în vînt ... Cu bine, Jim.

Doctorul Livesey îmi întinse mîna peste peretele metallic mobil, îl salută uşor din cap pe Silver şi porni cu paşi repezi spre pădure.

Capitolul XXXIV

A doua zi dimineaţa ne-am apucat devreme de lucru. Pînă la ţărm era o milă întreagă. Trebuia să cărăm pe mal tot aurul nostru şi deacolo să-l ducem cu barca pînă la bordul *Hispaniolei* — o muncă foarte grea pentru o ceată atît de mică de oameni. Cei trei tîlhari care rătăceau în preajmă nu ne mai inspirau teamă. Era de ajuns să punem un singur om de strajă pe culmea dîmbului, pentru ca să nu ne mai poată lua nimeni prin surprindere. Afară de asta, presupuneam că bandiţii s-au săturat pentru multă vreme de ciocniri războinice.

În sfîrşit — în a treia seară, pe cînd suiam cu doctorul dîmbul, am auzit jos în beznă, ca un fel de cîntec, sau un ţipăt.

— Piraţii trebuie să fie, ierte-i Dumnezeu, spuse doctorul.

— Sînt toţi beţi, sir, am auzit din urmă vocea lui Silver. Silver se bucura de deplină libertate şi, cu toată răceala ce i-o demonstrăm, începuse iar să se poarte familiar cu noi, ca o slugă privelegiată. Părea să nu observe dispreţul tuturor şi se silea să ne facă fiecăruia fel de fel de servicii, demonstrîndu-ne o extremă politeţe. Cu toate acestea, toţi se comportau cu el mai rău decît s-ar fi purtat cu un cîine. Numai eu şi Ben Gunn ne purtam ceva mai bine cu el. Ben Gunn se mai temea încă de fostul său şef, iar eu îi eram recunoscător pentru că mă scăpase de moarte, deşi aveam, firește, toate motivele să-l cred şi mai rău decît l-ar fi crezut oricine altul, căci nu puteam uita cum se pregătise el să mă trădeze şi a doua oară. Doctorul răspunse tăios la replica lui Silver:

— Poate că sînt bolnavi şi aiurează...

— Foarte adevărat, sir, spuse Silver, dar pentru noi asta are prea puţină importanţă.

— Presupun că nu pretinzi să te consideri cine ştie ce om sensibil şi nobil, mister Silver, replică ironic doctorul, şi ştiu că sentimentele mele pot să-ţi pară oarecum ciudate. Dar dacă aş fi întradevăr convins că măcar unul din ei e bolnav şi deliresază, m-aş duce chiar cu riscul vieţii să-i dau ajutor medical.

— Vă cer iertare, sir, dar aţi săvîrşi o mare greşeală, protestă Silver. N-aţi face decît să vă pierdeţi preţioasa dumneavoastră viaţă: atîta tot. Acum sînt cu tot sufletul de partea dumneavoastră şi n-as vrea ca detaşamentul nostru să piardă un om cum sînteţi dumneavoastră. Vă sînt foarte îndatorat. Iar oamenii aceştia n-ar fi în stare pentru nimica în lume să-şi respecte cuvîntul de cinste. Mai mult chiar nici în cuvîntul dumneavoastră de cinste nu s-ar încrede niciodată.

— În schimb dumneata ştii foarte bine să te ţii de cuvînt, spuse doctorul. Am avut prilejul să mă conving nu demult. N-am mai putut afla aproape nimic despre cei trei piraţi. Numai o dată a mai ajuns pînă la auzul nostru un foc de armă; am tras concluzia că piraţii or fi umblînd la vînat. La o consfătuire ce a urmat au luat cu toţii hotărîrea să nu-l mai primim pe bord, ci să-i lăsăm pe insulă. Mai ales Ben Gunn sa bucurat grozav de hotărîrea asta. A aprobat-o şi Gray. Le-am lăsat o mare rezervă de pulbere şi gloanţe, un morman de carne de căprioară, ceva medicamente şi alte

obiecte de trebuinţă: scule,îmbrăcăminte, o pînză de rezervă, cîţiva colaci de frînghie şi, după stăruinţa deosebită a doctorului, o bună porţie de tutun. Nu ne mai rămînea nimic de făcut pe insulă. Încărcasem pe corabie şi aurul, şi apa de băut şi, pentru orice eventualitate, resturile de carne de căprioară. În sfîrşit am ridicat ancora şi am ieşit din Rada de Nord. Deasupra noastră fîlfîia acelaşi steag, sub care luptasem şi ne apărasem fortul împotriva piraţilor.

Curînd ieşi la iveală că tîlharii ne urmăreau mult mai cu luare-aminte decît crezuserăm noi, căci, străbătînd strîmtoarea şi apropiindu-ne de ţărmul sudic al insulei, i-am văzut pe toţi trei stînd în genunchi pe limba de pămînt şi întinzîndu-şi rugător spre noi mîinile. Ne simţeam inima grea, dar n-aveam altă soluţie. Cine ştie dacă n-ar fi pornit o nouă rebeliune în caz că-i luam cu noi pe bord? Afară de asta, e şi crud să iei cu tine nişte oameni pe care-i aşteaptă la destinaţie spînzurătoarea.

Doctorul le strigă unde le-am lăsat merindele şi pulberea, explicîndu-le cum pot fi găsite. Dar ei ne strigau pe nume, ne implorau să ne facem milă şi să nu-i lăsăm să moară în pustietatea asta.

În cele din urmă, văzînd că nava se îndepărtează, unul din ei — nu ştiu care — scoase un ţipăt sălbatic, sări în picioare şi, ducînd la ochi muscheta, o descărcă în direcţia noastră. Glonţul trecu şuierînd deasupra capului lui Silver şi ne găuri pînză cea mare.

După împuşcătura asta devenirăm toţi mai prevăzători, ascunzîndu-ne în dosul balustradei. Cînd m-am hotărît, în sfîrşit, să arunc o privire din ascunzişul meu, piraţii nu se mai vedeau pe ţărm, şi nici ţărmul aproape că nu se mai vedea, iar pe aproape de prînz, spre marea mea bucurie, a dispărut la orizont şi cel mai înalt dintre dîmburile Insulei Comorilor.

Din tot echipajul ne întorceam acasă doar cinci oameni. «Bea şi dracii să te ia» — iată o profeţie care se adeverise pe deplin în privinţa tuturor celorlalţi.

De altfel, *Hispaniola* se dovedise mai norocoasă decît corabia despre care cîntau piraţii:

Toţi şaptezeci şi cinci nu s-au mai întors niciodata.

— I-a primit marea în al ei adînc.

Fiecare din noi îşi primi partea sa de comoară. Unii s-au folosit raţional de averea lor, alţii, dimpotrivă, şi-au risipit prosteşte banii, fiecare după cum îi era şi firea. Căpitanul Smollett se lăsă de navigaţie. Gray nu numai că îşi păstră banii, dar, hotărînd neaşteptat să-şi refacă viaţa, se apucă să studieze serios arta militară. Acum e timonier şi coproprietar al unui vas excelent şi bine echipat. Cît despre Ben Gunn, şi-a primit şi el mia sa de lire sterline şi le-a cheltuit în trei săptămîni, ori mai exact în nouăsprezece zile, căci într-a douăzecea a venit la noi cerşetor. Squire Trelawney a făcut tocmai ceea de ce se temuse Ben că va face cu el, i-a dat un loc de paznic în grădină. Ben trăieşte şi pînă acum, se ceartă de zor şi apoi iar se împacă cu prichindeii din sat, iar duminica şi sărbătorile cîntă cu mare însufleţire în corul bisericii.

De Silver n-am mai auzit niciodată nimic. Marinarul cel şchiop, care mi-a otrăvit copilăria, a dispărut pentru totdeauna din viaţa mea. Şi o fi găsit pesemne consoartă şi trăieşte pe undeva fără griji, cu ea şi cu căpitanul Flint. Să sperăm că aşa e, căci şansele ce le are de-a găsi o viaţă mai bună pe cealaltă lume sînt cu totul reduse.

Restul comorilor — lingourile de argint şi armele — continuă să zacă unde au fost îngropate de răposatul Flint. Şi, în ceea ce mă priveşte, rămîn de părere că e mai bine aşa. Nimic în lume nu m-ar mai face să plec încă o dată spre insula aceea blestemată.

Pînă acum mai visez uneori noaptea valurile ce izbesc spumegînd în maluri şi sar din pat speriat, cînd mi se năzare glasul răguşit al căpitanului Flint:

— Piaştri! Piaştri! Piaştri!

(Versiune moldovenească – autoarea manualului)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a lăsat lectura operei?

Discutaţi! Cercetaţi! Descoperiţi!

1. Numiţi, pe baza ilustraţiilor date, principalele evenimente descrise în lucrare. Pot fi numite aceste evenimente obişnuite?

2. Unde au loc evenimentele romanului? Se întîmplă toate în acelaşi timp?
3. Numiţi personajele principale ale romanului. În cîte grupuri pot fi împărţite ele? Determinaţi liderii fiecărui grup. Ce nu aţi înţeles din ceea ce s-a relatat în operă?
4. Descrieţi în ce mediu se afla Jim. De ce băiatul s-a bizuit pe doctorul Livesey şi squire Trelawney?
5. Ce trăsături preamăreşte scriitorul în imaginea lui Jim Hawkins?
6. Cine este căpitanul Silver? Cum ţi-l imaginezi? Care a fost scopul principal al vieţii unui pirat? Ce a avut în vedere autorul cînd vorbea despre «jocul diavolului» al lui Silver?
7. Urmăriţi istoria relaţiilor dintre Jim şi Silver. Cînd l-a văzut Jim pentru prima dată pe Silver? Ce a fost important în discursul lui Silver? Şi-a schimbat Jim atitudinea faţă de el?
8. Desenaţi harta insulei comorilor. Reprezentaţi episodul romanului care ţi-a plăcut cel mai mult.

Romanul este specia genului epic, în proză, de mare întindere, cu o acţiune complexă care se desfăşoară pe mai multe planuri narative, cu personaje numeroase a căror personalitate este bine individualizată şi al căror destin este determinat de trăsături, de caracter şi întîmplările ce constituie subiectul operei.

Romanul de aventuri este un subgen al romanului a cărui temă principală este aventura.

Exprimați-vă părerea!

1. Demonstraţi că romanul *Insula comorilor* aparţine literaturii de aventuri.
2. Iniţial, romanul se numea *Bucătarul navei*. De ce credeţi că scriitorul i-a schimbat titlul?
3. Cugetaţi, de ce anume echipa lui Jim a găsit comorile şi nu piraţii?
4. De ce nu a vrut Jim să plece în alte excursii după călătoria pe insulă? A schimbat această călătorie caracterul eroului?
5. Cine este Jim Hawkins, un tînăr obişnuit sau erou? Justificaţi-vă opinia.
6. Ai schmba ceva dacă ai avea această posibilitate? De ce?
7. Ce înveţi de la personajele operei?
8. **Creaţi!** Pregătiţi o expunere orală a fragmentului din punctul de vedere al lui Jim pe tema «Ce am auzit aflîndu-mă în cadă (butoi).»

9. Vizionaţi filmul de animaţie creat pe baza romanului *Insula comorilor*. Ce elemente comune aţi constatat?

NIKOLAI VASILIEVICI GOGOL (1809 – 1852),

a fost un prozator şi dramaturg renumit. Gogol s-a afirmat ca un scriitor care urmăreşte să redea adevărul vieţii, smulgînd fără cruţare vălul somptuos de pe societatea nobiliaro-birocratică a timpului său. Volumul «Serile în cătunul de lîngă Dikanka», i-a adus lui Gogol faima care l-a pus într-o poziţie proeminentă în cercul literar ucrainean, în plus, i-a deschis calea pentru lucrările viitoare.

NOAPTEA ÎNAINTE DE CRĂCIUN

(Fragment)

Trecuse ziua de Ajun. Se lăsase o noapte geroasă cu cerul senin. Luna se înălţa maiestuoasă, revărsîndu-şi lumina asupra creştinătăţii şi a lumii întregi, să colinde toţi cu voie bună şi să-l slăvească pe Hristos. Era mai ger decît fusese de dimineaţă; dar, pe de altă parte, acum domnea o linişte de auzeai de la jumătate de verstă cum mai scîrţîia omătul sub talpa cizmelor vreunui drumeţ. Deocamdată încă nu se vedeau nicăieri pe uliţe, în dreptul ferestrei unei case ori alteia, cete de flăcăi colindători; numai luna căta furiş prin geamuri înăuntru şi, văzînd cum se mai gateau, şi se împodobeau fetele, parcă le îndemna întruna să iasă fuga în uliţă, la mers spornic prin zăpada ce scîrţîia sub încălţăminte. Dar tot atunci, din hogeacul unei case din sat, fumul, bufnind rotocoale afară, se întinse pe faţa cerului ca un nor şi, odată cu fumul, se înălţă în văzduh şi o vrăjitoare ce porni la drum călare pe mătură.

De-ar fi trecut tocmai atunci pe-acolo consilierul comunal din Sorocinţi, cum străbate el drumurile răsturnat în caleaşca la care pune să i se înhame trei cai (tot cai luaţi de corvoadă de la oamenii de prin sat) – şi parcă-l vezi: căciula croită după fasonul uniformei militare din cavaleria

uşoară, cu margine jur-împrejur de blăniţă de miel; şubă albastră, căptuşită cu pielicele negre tot de miel; iar în mînă, gîrbaci făcut din cureluşe al dracului de meşter împletite, cu asemenea gîrbaci avînd el obicei de a-şi iuţi vizitiul – apoi negreşit că acest consilier comunal din Sorocinţi ar fi băgat seamă ce se petrecea, fiindcă de ochiul lui nici o vrăjitoare din lume nu scapă. El ştie de-a fir-a-păr despre orice femeie din cătun cîţi purcei i-a fătat scroafa şi cîte valuri de pînză are ş.a. Însă vezi că n-a trecut tocmai atunci pe acolo consilierul comunal din Sorocinţi; nici n-avea de ce, are satul lui, ce-i pasă de a altuia? Iar vrăjitoarea în răstimpul acesta, se tot înălţase în văzduh pînă ce, ajunse sus, n-o mai zăreai de pe pămînt decît ca pe un benchi în slavă, negru peste tot unde se arăta pe bolta cerului o pată întunecată, stelele din preajma ei se stîngeau una după cealaltă, de parcă le culegea cineva. În curînd strînse vrăjitoarea aşa un burduf de stele, doar trei-patru de mai luceau acum pe cer. Din altă zare se ivi deodată o altă pată întunecată, care crescu mereu, prinse pe urmă a se tot lăţi şi lungi şi, după cîtva, timp uită-te bine la el că numai pată nu-i. Unul care vede slab, chiar roţile de la brişcă ispravnicului de şi le-ar fi pus pe nas în loc de ochelari, tot n-ar fi văzut ce să fi fost arătarea aceea. Din faţă – curat neamţ; botişor ţuguiat ce nu-şi mai afla odihnă cotrobăind peste tot şi muşluind orice-i ieşea în cale, ca şi rîtul porcilor de prin ogrăzile noastre; iar picioarele acestei arătări erau atît de subţirele, încît, de-ar fi fost ale, bunăoară, primarului se frîngeau numai cît o fi pornit primarul să joace un cazacioc. Din spate, leit consilierul gubernial în uniformă, avea coadă, şi încă una lungă, cu vîrful în sus ca poala fracurilor de la uniformele ce se poartă în zilele noastre; fruntea i-o împodobeau ţanţoşe două corniţe şi că, din tălpi în creştet, era alb de să se ia la întrecere cu un coşar, doar atunci te puteai dumiri că nu era neamţ şi nici consilier gubernial, ci diavolul, căruia pînă la Crăciun nu-i mai rămăsese decît această singură noapte de hălăduit pe lume şi de încercat să împingă bieţii oameni în păcat. Că a doua zi de dimineaţă, cum aveau să înceapă a suna clopotele la biserică, el, cu coada-ntre picioare, trebuia s-o rupă de fugă şi să tot fugă de să-i sfîrîie călcîiele, ca să ajungă cît mai repede înapoi în bîrlogul lui din iad.

Dar pînă una-alta acum se tot apropiase tiptil de lună, gata-gata să pună mîna pe ea şi s-o înhaţe, cînd deodată îşi trase mîna înapoi ca fript, ducîndu-şi iute la bot degetele să şi le sugă, şi pe urmă, scuturînd cu necaz dintr-un picior, fugi să apuce luna din altă margine, şi din nou sări cît colo, trăgîndu-şi repede mîna. Dăduse el greş de două ori, ce-i drept, dar nici

că se lăsă păgubaş, vicleanul. Năpustindu-se încă o dată, înşfacă luna cu amîndoua mîinile şi, fuga-fuga strîmbîndu-se de usturime şi necontenit suflîndu-şi degetele, se apucă să şi-o vînture dintr-o palmă în cealaltă, ca ţăranul care ia cu mina goală jăratic, să-şi aprindă luleaua; pînă la urmă o dosi, vîrînd-o grăbit în buzunar şi plecă mai departe, ca şi cum nimic nu se întîmplase. (…)

Ia să vedem acum, după ce a rămas singurică acasă, ce face fata cea frumoasă. Nici şaptesprezece ani nu împlinise Oksana, dar vestea i se şi dusese în lumea largă, de o parte şi celălaltă a Dikankăi, nimeni altă vorbă nu mai lua decît despre copila cazacului Ciub. Flăcăii se rostiseră într-un glas cum că fată mai cu vino-ncoace nu fusese în sat nicicînd şi nici nu va mai fi. Oksana ştia, doar auzea tot ce vorbea lumea despre ea, şi se făcuse peste măsură de mofturoasă, întocmai cum îi este dat unei fete frumoase. Să fi purtat ea rochie de tîrg, nu doar poale şi catrinţă, nici la degetul cel mic nu i-ar fi stat vreuna dintre cele de anii ei. Între timp cîrd se ţinuseră de ea flăcăii, însă văzînd ei apoi că tot degeaba în cete se lăsaseră păgubaşi punînd ochiul pe altele, care nu se răsfăţau chiar aşa. Numai fierarul nu se dăduse bătut şi o pierdea din ochi ca şi înainte, măcar că Oksana nu era mai blîndă cu el decît cu alţii.

Plecînd tată-său de-acasă, fata, în aşteptarea urătorilor, se mai găti în faţa oglinzii. Ce i-o fi venit oare lumii să dea sfoară-n ţară că eu cică-s frumoasă? vorbi deodată cu glas tare, ca şi cum n-ar fi fost singură, dar nu rostise decît doar ca să-şi spună ceva ei înseşi. Minciuni goale. Nu sînt frumoasă deloc; dar în oglindă se făcea un chip zglobiu de copilă în floarea primăverii ei, cu obraji fragezi, cu ochi negri focoşi şi pe buze cu un surîs de-un farmec nemaipomenit ce te furnica la inimă, iar chipul acela numaidecît dezminţea spusele stăpînei. Ce, adică, sînt chiar atît de frumoşi ochii mei negri, îşi urmă vorba ochioasa fata, fără să lase din mîini oglinda, şi atît de frumoase-s încondeiatele-mi sprîncene, încît n-au seamăn în toată lumea? Ce mare frumuseţe că nasul mi-e obrăznicuţ, cu vîrful puţin ridicat în sus? Ori că obrajii mi-s cum sînt? Sau gura...Frumoase parcă mi-s cosiţele negre? Brr! te mai şi poţi speria seara de ele. Ca un şarpe lung, încolăcit, aşa-mi stau răsucite de jur-împrejurul capului. Văd eu, acum văd bine că numai frumoasă nu-s! Dar apoi, împingînd cît colo oglinda, strigă: Ba-sînt frumoasă! Şi încă ce frumoasă! O mîndreţe! Ferice de cel ce mă va lua de nevastă! Vai, cum o să mă mai soarbă din ochi bărbatu-meu! Nici n-o să mai ştie ce-i cu el.

Mîndreţe de fată! şopti fierarul, care intrase pe uşă de cîtva timp, în vîrful degetelor. Şi nici prea lăudăroasă! De-un ceas tot stă cu ochii în oglindă, dar nu-i e destul, acum se mai şi laudă în gura mare!

Fără să-l vadă, drăguţa de Oksana se alinta mai departe:

— Ce, măi flăcăi din sat, sînteţi voi de mine? Uitaţi-vă aici ce falnic mi-e şi pasul şi portul; cămaşă cu altiţe roşii mi-am pus: şi ce panglici am în păr! Cît veţi fi şi-ţi trăi, găteli aşa de mîndre n-o să mai vedeţi la nimeni. Mi le-a cumpărat din tîrg tata, ca să mă ia de nevastă cel mai vrednic şi viteaz fecior din lume! Şi zîmbind trufaşă, se răsuci de parcă voia să plece, dar atunci dădu cu ochii de fierar...

Făcu ah! şi stătu în faţa lui, privindu-l încruntată.

Flăcăului i se păru că-i fuge pămîntul de sub picioare.

Nu-i uşor de spus ce vedea în acea clipă fata pe lîngă neîndurare, parcă şi o uşoară luare în rîs a fierarului, fiindcă-l vedea ea doar cum se pierduse cu firea, dar şi necaz, şi prinseseră obrajii ei a se învăpaia de-o roşeaţă abia ghicită; şi simţămintele acestea în aşa fel se îngemănau pe chipul fetei şi atît de frumoasă era ea în tulburarea ce o cuprinsese, încît doar atît: s-o săruţi de vreun milion de ori – altceva mai bun de făcut în acea clipă nu rămînea.

— De ce-ai venit? (Acestea au fost cele dintîi cuvinte ale Oksanei.) Vrei să te dau afară cu mătura? Tare vă mai pricepeţi voi la dat tîrcoale fetelor. Cît ai clipi mirosiţi că le-au plecat de-acasă ai lor! Vă ştiu eu! Cu sipetul meu ce faci?

— E gata?

— Uite, degrabă va fi gata, inimioara mea, uite-acuşi, numai să treacă sărbătorile. De-ai şti cît am lucrat la el. Două nopţi nu am ieşit din covalie; dar şi ce sipet ţi-am făcut cum nici fetele de popă n-au.

Sipetul pe capac şi pe de laturi peste tot va fi cu floricele roşii şi albastre. Jăratic o să pară. Numai nu te supăra pe mine! Dă-mi voie măcar să vorbesc, măcar să mă uit la tine!

— N-ai decît. Vorbeşte şi uită-te cît vrei, îi răspunse ea aşezîndu-se pe laviţă şi începînd iarăşi a se uita în oglindă ca să-şi potrivească şi mai frumos cosiţile pe care le purta cunună pe cap.

— Lasă-mă să şed şi eu pe laviţă lîngă tine, o rugă fierarul.

—Şezi, se-nvoi Oksana şi ochii îi zîmbeau mereu; ca şi gura, de încîntată ce se simţea.

— Este adevărat că mama ta este vrăjitoare? – a spus Oksana şi a rîs; iar fierarul a simţit că totul în interiorul ei rîdea. Rîsul părea să rezoneze deodată în inima lui şi în vene tremurînd liniştit, şi putea să sărute obrajii fetei care ridea atît de drăgălaş.

– Ce am eu cu maică-mea? Pentru mine, mamă, tată, tot ce este mai scump pe lume cuvînt eşti tu.

– Dacă m-ar chema ţarul şi mi-ar spune: Ascultă, Vakula, cere-mi ce vrei, ce-i mai de preţ în împărăţia mea, şi-ţi dau. Poruncesc să ţi se dureze o covălie de aur, ca să baţi tu fierul acolo, cu baroase de argint, i-aş răspunde: Măria Ta, nu rîvnesc nici pietre nestemate, nici covălie de aur şi nici nimic din toată împărăţia. Mai bine dă-mi-o pe Oksana mea!

— Ia te uită cine-mi eşti! Numai că nici tată-meu nu-şi pierde vremea de pomană, o să-ţi o ia înainte. Să-l vezi de n-o să se însoare cu maică-ta! spuse Oksana zîmbind şiret.

Văd că fetele nu mai sosesc... Ce-o fi asta? Ar fi trebuit să fie aici demult, ca să plec cu ele, să colindăm. Mi s-a urît de cînd le aştept.

— Mai lasă-le-n plata Domnului!

— Ba cum nu! că o dată cu ele vin, de bună seamă, şi flăcăii. Să vezi atunci ce tămbălău va fi! Parcă-i şi aud cîte şi cîte lucruri hazlii ne vor povesti.

— Va să zică, îţi petreci bine timpul cu ei?

— Mai bine decît cu tine. Ia! a bătut cineva în poartă, să ştii că ei sînt, fetele şi băieţii.

— Ce nădejde să mai trag? gîndi fierarul... îşi bate joc de mine. Eu, în ochii ei, nu fac nici cît o potcoavă mîncată de rugină. Apoi dacă aşa stă treaba, cel puţin să nu mă las călcat pe coadă. Numai de-aş şti cumva cine-i cel la care se uită ea cu drag, nu ca la mine îl învăţ eu minte...;

— Îi curmă gîndurile o bătaie cu pumnul în uşă şi apoi de-afară, unde gerul era straşnic, se auzi un glas răstit:

— Hei, ia deschide!

— Lasă că deschid eu, spuse fierarul şi se duse în tindă, mînios şi hotărît să-i moaie oasele celui dintîi flăcău ce i s-o ivi în prag. (…)

Gerul înteţindu-se, acolo sus, în văzduh, se făcuse acum atît de frig, încît diavolul juca tananica săltînd de pe o copită pe cealaltă şi-şi sufla în pumni ca să se încălzească măcar cît de cît, simţea că a început să degere, cum să nu îngheţe bocnă dacă din zori pînă în noapte şi din noapte-n zori, el se-nvîrte de colo, colo mai numai prin iad unde, iarna, precum se ştie, nu-i chiar aşa de frig ca la noi, şi unde el, diavolul, de multe ori – punîndu-şi tichie pe cap, şi lăsîndu-se pe picioare în faţa focului din vatră, întocmai ca un birtaş grijuliu, se-apucă de rumenit păcătoşii la dogoarea jărateculuі, cu aceeaşi mulţumire sufletească pe care o simte de obicei gospoina cînd prăjeşte cîrnaţi de Crăciun.

Băgase de seamă şi vrăjitoarea că o cam răzbise frigul, măcar că era îmbrăcată gros; drept care, cu mîinele desfăcute larg, scoase un picior înainte şi ţinîndu-şi echilibrul la fel cu cei ce, zboară ca vîntul după ce şi-au pus patinele, îşi dădu drumul şi ea să lunece coborînd prin văzduh, de parcă se tot ducea la vale, în picioare, pe gheţuşul de pe coasta unui deal, şi aşa nimeri drept în horn acasă la ea. Porni şi diavolul pe urmele vrăjitoarei. (…)

Şi într-adevăr, de îndată ce se iscase viscolul acela şi vîntul acum îţi vîra omătul direct în ochi, Ciub se, şi rostise cum că rău îi părea că plecase de-acasă, şi înfundîndu-şi mai adînc căciula pe cap, se înjura pe sine însuşi de mama focului, laolaltă cinstindu-i cu asemeni sudalme, şi pe diavol, şi pe cumătru. Dar mînios cu adevărat de altfel nu era, se prefăcea numai. Ba încă era chiar foarte bucuros de acel vifor pe neaşteptate. Pînă la dascăl acasă mai aveau a merge cam de opt ori pe cît merseseră pînă atunci.

– Ia stai, cumetre, mi se pare că nu-i bine pe unde am luat-o noi acum! Ciub, îndepărtîndu-se la cîţiva paşi. Nu văd pe-aici nici o casă! Ia ţine-o tu puţin în partea aceea, cumetre, şi vezi de nu cumva acolo-i drumul, eu, pînă atunci, voi căuta dincolo. Ai grijă să mă strigi dacă dai de drum.

Lui Ciub i se păruse deodată că a găsit drumul; stătuse loculuі, îl strigase pe cumătrul, dar el n-a răspuns, hotărîse să plece singur mai departe. Nu mai merse mult şi se pomeni în faţa casei lui. Cu mîinile ciocan de frig, Ciub se apucă să bată-n uşă,strigînd fiica să-i deschidă.

— Ce cauţi aici? îl luă din scurt fierarul, ieşind din tindă în curte.

După glas, Ciub îl cunoscu numaidecît şi de-aceea, dînd înapoi cîţiva paşi, îşi spuse în sinea lui: Hei, d-apoi atunci nu-s acasă la mine că fierarul nu-ndrăzneşte a-mi călca pragul. Da iarăşi, dacă stai şi te uiţi, nu-i nici casa fierarului. A cui o fi? Mă uitam şi n-o mai cunoşteam! E a lui Levcenko,

acela care s-a însurat nu demult şi şi-a luat nevastă tinerică. Numai casa lui seamănă aşa, bucăţică ruptă, cu a mea.

— Cine eşti? Ce tot dai raita pe la porţi? se aspri mai tare fierarul venind spre Ciub.

Ba nu i-oi spune, gîndi Ciub. Că, te pomeneşti, mă mai şi ia la bătaie. Şi, prefăcîndu-şi glasul, răspunse:

— Om bun sînt! Am venit cu colinda, să cînt la fereastră.

— Ia mai du-te dracului cu colinda ta cu tot! se răsti la el Vakula.

Ciub se gîndea să plece, dar nu-i plăcea deloc că trebuia să se supună poruncii fierarului.

— Da ce te-a apucat de strigi? Vreau eu să cînt la fereastră o colindă şi gata!

— Ee-e, d-apoi tu nici nu te-astîmperi, nu înţelegi de cuvînt!... Şi cam tot atunci se pomeni Ciub cu un pumn peste umăr, de văzu stele verzi. Făcu încă un pas înapoi, dar nu se lăsă.

— Ai chef de bătaie, pe cît văd!

— Ia uite, ce îndrăzneţ este el! Ei las c-o să-ţi arăt eu! Văzutu-mi-l-ai cine-i? Şi ce, crezi că n-am eu cum îţi veni de hac? Ba îţi viu, puiule, şi chiar acum mă duc să-ţi vin, de-a dreptul la ispravnic mă duc! O să mai auzi tu de mine! Nu mă uit eu că eşti fierar, nu mă uit că eşti zugrav. Dar va să zică el acum nu-i acasă. Atunci Soloha, gîndesc, o fi singură. Hm... nu-i departe de aici pînă la ea; ia hai într-acolo! Şi, după ce se mai scarpină pe spate, iarăşi porni la drum. Cu gîndul la distrările de care avea să aibă parte cînd s-o vedea cu Soloha, i se păruse că a mai încetat cît de cît durerea şi nici frig nu-i mai era, măcar că geruia de auzeai peste tot pe uliţe cum trosneau lemnul şi piatra. Mai sprinten şi mai îndemînatic decît un meşter bărbier ce-şi ţine tirăneşte victima cu degetele de nas, viforul îi albea necontenit barba şi mustăţile, şi totuşi pe faţa cazacului se ivea un zîmbet dulce. Ciub oprindu-se ba colo, ba dincolo pe uliţă să-şi frece spinarea şi umerii după ce bodogănea: «greu pumn mai are trecletul de fierar!

Ceva în vatră, se deschisese, iar luna, ce să mai stea la cumpene? ţîşnise în zbor prin horn în sus din căsuţa Solohăi şi acum plutea lin înălţîndu-se mai departe pe bolta cerească. Peste tot, şi a luminat lumea dintr-o dată. De viscol nici pomeneală nu mai era. Cît vedeai cu ochii, faţa zăpezii jur-împrejur se-ntindea neclintită ca o cîmpie de argint şi străluciau puzderii de steluţe de cleştar. Începeau să răsară pe

uliţe pîlcuri de fete şi flăcăi, mai fiecare cu traistă la şold. Li se auzeau cîntecele răsunînd tot mai limpede, rară casă în faţa căreia să nu fi văzut grămădindu-se colindători.

E-o minunăţie strălucirea lunii în slăvi! Nu-ţi aminteşti repede cuvintele, cînd vrei să povesteşti ce frumos e pe-o asemenea noapte să-ţi tai cale prin vălmăşagul fetelor ce rîd cu hohote sau cîntă şi al flăcăilor ce necontenit se ţin de glume şi-s puşi pe toate năzdrăvăniile cîte-i pot trăsni cuiva prin cap într-o noapte de voie bună şi haz. Cojoacele ţin cald că-s bune, groase; de ger bujorii din obraz ard şi mai viu; iar glumele curg, de parcă stă satana în spatele fiecărui şi-l împinge să nu-şi mai afle astîmpăr. Droaie de fete de-acestea cu traista pe umăr năvăliseră în casa lui Ciub, cuprinzîd-o pe Oksana. Îi ţiuiau fierarului urechile de-atîtea chicote subţirele, rîsete şi vorbărie. Dînd zor care mai de care vroia să-i istorisească mîndrei lui Vakula altceva şi-mai-şi, toate fetele acestea îşi deşertau pe loc traistele şi se făleau cu turte, cîrnaţi, colţunaşi ce se-nvredniciseră a aduna din colindat, pe cînd veneau încoace. Oksana, pe cît se pare, nu mai putea de bucurie şi de mulţumire, pălăvrăgea cînd cu una, cînd cu alta dintre fete, şi tot timpul rîdea. Văzînd-o atît de veselă, fierarul o privea cu un fel de invidie, ba parcă o şi pizmuia chiar, şi în clipele acelea ajunse de blestemă obiceiul colindelor, măcar că de altfel doar şi el se dădea în vînt după această datină.

— Ei, Odarka! strigă mereu voioasă Oksana, uitîndu-se la una dintre fetele din jurul ei. Ai conduri noi!

Vai, dar frumoşi mai sînt! Au şi înfloriturі cu fir de aur! Bine de tine, Odarka, tu ai cine să-ţi cumpere orice; mie n-are cine-mi dărui conduri frumoşi ca ai tăi.

— Nu-ţi fă inimă rea, Oksana scumpă! îi luă vorba din gură fierarul. Las că îti aduc eu o pereche din acei cum pînă şi prinţesele mai rar poartă.

— Tu? făcu repede Oksana, privindu-l de sus. Te-oi vedea eu unde găseşti conduri să-mi placă. Doar să mi-i aduci pe cei din picioarele împărătesei.

— I-auzi-o ia, ce rîvneşte! strigă droaia de fete, rîzînd.

— Da, aşa, îşi urmă ea vorba cu trufie. Şi să fiţi martore voi toate că dacă fierarul Vakula îmi aduce condurii purtaţi de regină, eu în aceeaşi clipă primesc să-i fiu nevastă.

Şi după asta fetele plecară să colinde, luînd-o cu ele pe frumoasa, răsfăţata fiică a lui Ciub.

Cete de colindători, flăcăii într-o parte, fetele în alta, străbăteau cu graba uliţă după uliţă. Numai fierarul, călcînd agale, nu lua seamă la nimic, şi nu mai ţinea datina aceasta, care pînă atunci îi plăcuse mai mult decît oricare altele. (…)

Totuşi în seara aceea, Soloha, se gîndise să-şi petreacă timpul singură. Abia spusese diavolul ce-i poftea inima, că se şi auzi la uşă un glas de om voinic. Soloha dădu fuga în tindă să deschidă, iar diavolul, sprinten cum e el, ţuşti! într-un sac din cei ce erau pe jos.

După ce se scutură de zăpadă el o înştiinţa că nu se mai dusese la dascăl, fiind-că-l apucase pe drum viscolul; şi că, văzînd lumină în geamul ei se-abătuse ca să-şi petreacă seara cu ea.

Peste puţin timp iarăşi se auzi o bătaie în uşă şi se auzi glasul dascălului.

— Ascunde-mă undeva, şopti primarul. N-am nici un chef să mă întîlnesc acum cu dascălul.

Se gîndi Soloha iar şi iar unde ar fi putut ascunde în casa ei o matahală de om cum era primarul; în cele din urmă i se opriră ochii asupra celui mai mare sac de sub mangal; răsturnă mangalul într-un ciubăr, iar leneşul ei musafir se cufundă în sac cu tot cu mustăţi, cap şi căciulă.

Dascălul intră în casă vînăt de frig şi, în timp ce-şi freca mîinile să şi le mai dezeheţe, îi dădu ştire Solohăi cum că, nevenindu-i nimeni la colivă, el s-a bucurat din toată inima că putea veni să se mai distreze cu ea.

Şi tot vorbind astfel, veni şi mai aproape de ea, tuşi să-şi dreagă glasul, zîmbi în colţul gurii, apoi, plimbîndu-şi uşurel lungile-i degete pe braţul ei durduliu şi gol pînă mai sus de cot, o întrebă cu prefăcută viclenie şi nu mai puţin vădită mulţumire de isteţimea lui.

Iarăşi cineva bătea la uşă. Dascălul se pierdu cu firea.

— Doamne sfinte, o fi vreun mirean! Dă aici peste unul ca mine, faţă bisericească, şi ce mă fac?... Dacă se duce şi mă pîrăşte la părintele Kondrati!... Nu-i era lui cu adevărat de popă: mai presus de toate se temea să nu-l afle cumva nevasta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, neprihănită Soloha... bolborosea tremurînd ca varga. I-auzi că iar bate. Doamne Dumnezeule, bate-n uşă! Vai de mine, ascunde-mă undeva!

Deşertă Soloha în ciubăr alt mangal, iar dascălul se vîrî în sac şi puţintel la trup cum era, ar mai fi putut încăpea peste el, după ce se înghesui la fund, încă vreo jumătate de sac de mangal.

— Bine te-am găsit, Solohă! spuse Ciub intrînd în casă. Mă tem că nu te aşteptai la mine în seara asta, aşa-i că nu te aşteptai? (După cum zîmbise el hîtru aruncînd această vorbă, îl simţeai că-şi pusese la muncă înceata-i minte. Ba, te pomeneşti, l-ai mai şi ascuns pe acela aici prin casă în cine ştie ce ungher, auzi? (Şi încîntat de ascuţimea spusei lui, rîse cu hohote, mîndrindu-se în sinea-i că Soloha numai lui îi intră în voie.)

Ei. Solohă, ia dă o vodkă. E un ger parşiv afară, mai să-mi vină a crede că pînă şi gîtiţa mi se făcuse bocnă. Ce se mai zburlise deodată, vremea, Solohă, auzi?

— Deschide! Se aude un glas afară şi iarăşi ciocăni cineva la uşă.

— Bate cineva, făcu Ciub, fără să-şi mai descheie cojocul.

— Deschide! răsună mai tare glasul celui de la uşă.

— Fierarul! Ciub, înşfăcîndu-şi căciula din cui. Ia vezi, Solohă, pe unde m-ai putea ascunde? Că-n ruptul capului nu vreau să dau ochi cu stropşitul şi afurisitul acesta. Soloha, înspăimîntîndu-se şi ea, se tot repezea de colo-colo fără rost, ca năucă, şi din zăpăceală îi făcuse semn lui Ciub să se strecoare în sacul în care şedea dascălul. Nici nimic nu zise bietul dascăl şi nici măcar să icnească nu cuteză, cînd simţi că se lasă peste el un mal de om, aproape că aşezîndu-i-se în creştet ca pe un scaun şi strîngîndu-i capul între cizme care, de-atîta stat în ger, se făcuseră cum e fierul.

Feciorul Solohăi, nici tu bună seara, nici nimic, intră în casă uitînd să-şi scoată cuşma de pe cap şi se aşează pe o bucată pe laviţă. Se cunoştea bine că nu-i erau boii acasă.

Dar cînd să închidă ea uşa în urma flăcăului, Soloha se pomenise cu încă un musafir care-i ciocănea în uşă: Sverbîguz. Pe cazacul acesta nu-l mai putea ascunde într-un sac cu mangal, n-avea de unde lua un sac atît de mare Sverbîguz era mai gras chiar şi decît primarul şi mai lung decît cumătrul lui Ciub. Aşa încît Soloha se duse cu el în grădina din spatele casei, să-i spună acolo musafirului tot ce avea a-i spune.

În casă, fierarul, cu gîndurile în altă parte, îşi muta privirea ba într-o parte, ba în alta şi din cînd în cînd şi-o aţintea în gol, să asculte cum se îngînau departe; pe alte uliţe, cîntecele colindătorilor; pînă la urmă, dădu cu ochii de saci.

Ce-o fi cu ei aici? De cînd trebuia să-i scot din casă! Cu dragostea mea am ajuns de nu mai ştiu pe ce lume sînt. Mîine – zi de sărbatoare, iar la mine-n casă încă te mai împiedici pe jos de nimicuri. Ia să car sacii aceştia în covălie!

Se apucă mai întîi de cei doi mari, îi legă mai de nădejde la gură şi dădu să şi-l aburce pe umeri. De bună seamă că-i fugeau lui gîndurile cine ştie unde, altfel l-ar fi auzit pe Ciub sîsîind printre dinţi. În celălalt sac pe trupeşul primar îl apucase tocmai atunci un sughiţ. Fierarul însă îşi spunea, vorbind mai departe cu sine însuşi:

— N-o să-mi mai piară odată din minte nevrednica asta de Oksana? Uite, nu vreau să-mi mai stea gîndul la ea şi degeaba, tot nu mi-o pot alunga din minte, numai la ea mă gîndesc. De ce-i lăsat aşa pe lume, să-ţi umble un gînd prin cap, oricît l-ai izgoni? Măi, al dracului, dar sacii aceştia parcă-s mai grei ca altădată! Pesemne că nu-i numai mangal în ei, o mai fi altceva. Că prost mai sînt! Păi mie, cum de-am uitat! orice îmi pare mai greu acum. Eu, care de multe ori, mai înainte, numai cu o mînă îndoiam şi dezdoiam un ban de aramă din cei mari, de cinci, sau o potcoavă, azi nu mai am putere nici măcar un sac de mangal sa-l ridic pe spinare. Acuşi-acuşi o să ajung să mă dea jos vîntul. Stătu un timp aşa, fără să mai spună nimic, apoi înviorîndu-se deodată, se burzului către sine însuşi:

Ee, ia uite ce bleg! Ba nu, nici gînd, n-o să dau eu voe nimănui să rîdă de mine! Zece saci de aceştia să fie, şi tot îi duc. Şi-i săltă pe amîndoi o dată în spinare, cît erau ei de grei, de nu i-ar fi putut urni doi oameni voinici împreună. Mai luîndu-l de jos şi pe celalălat, în care şedea covrig diavolul, şi spunînd: Hai să-l iau şi pe acesta; aici mi-am pus sculele, ieşi din casă fluierînd. Afară, tot mai tare şi mai tare răsunau uliţele de-atîtea cîntece şi chiote. Era şi mai mare acum înghesuiala cetelor de colindători, că veniseră şi alţii, de prin satele vecine. Flăcăii se ţineau întruna de şotii. De multe ori, printre colinde, numai ce auzeai undeva şi vreun cîntec glumeţ, ticluit chiar atunci de cine ştie ce căzăcel cu mustaţa abia înfiripată. Sau alteori, pe neaşteptate, unul din gloată dădea drumul în loc de colindă unei strigături ca la Anul Nou.

Fierarul stătu locului fără să lase din spate sacii. I se păruse că, în vălmăşagul de glasuri al unor fete, îl deslușise pe al Oksanei şi apoi rîsul ei subţirel. Tot sîngele i se răscoli în vine; trînti jos povara, de făcu valeu!; dascălul, cum şedea ghemuit la fundul unuia din saci, iar, din acea izbitură, primarul dădu şi mai tare în sughiţ; îşi zvîrli pe umăr sacul cel mic şi vîrîndu-se într-o gloată de flăcăi, porni agale împreună cu ei, în larma căruia deosebise glasul Oksanei. Da, e ea cu adevărat! Uite-o colo, mîndră ca o împărătească; cum îi lucesc ochii ei negrii! Şi lîngă ea, un flăcău chipeş care îi tot istoriseşte ceva; ceva de haz, pesemne, fiindcă ea rîde. D-apoi

cînd nu rîde ea? Fără voia lui parcă, şi nepricepînd nici el de ce, îşi croi drum cu coatele prin îmbulzeală pînă ce ajunse lîngă Oksana.

— A, Vakula, eşti şi tu pe-aici? Bine ne-am întîlnit! îi spuse ea, cu obrazul luminat de zîmbetul acela al ei în doi peri, care mai nu-l scotea din minţi pe fierar. Ia zi, cum ţi-a mers cu colindul, ai căpătat daruri multe? Nu prea ţi-e plin sacul, văd. Dar conduri ca ai reginei mi-ai găsit? Cînd mi-i aduci, mă mărit cu tine! Şi, izbucnind în rîs, fugi înainte laolaltă cu celelalte fete.

— Nu, mi-e cu neputinţă să-mi birui deznădejdea! Mai bine le pun cruce la toate. (…) Cu gîndul acesta în minte pornind iarăşi, dar acum cu pas apăsat, ajunse din urmă ceata de fete, se alătură Oksanei şi-i spuse răspicat:

— Rămîi cu bine, Oksana! Caută-ţi de logodnic pe cine vrei, că pe mine mai mult pe lumea asta n-o să mă vezi.

Fata se arătă uimită, dădu să răspundă ceva, dar fierarul numai cît flutură, din mînă a lehamite şi plecă în fugă.

— Încotro, Vakula? strigau flăcăii, văzîndu-l cum se tot duce.

— Rămîneţi cu bine, măi fîrtaţi! le răspunse el din mers, cu glas tare. Spuneţi-i părintelui Kondrati să-mi facă parastas întru iertarea păcatelor. Si, după ce le spuse toate acestea mergînd în pasul lor, o rupse iarăşi de fugă cu sacul pe spinare.

— S-a ţicnit! îşi spuneau flăcăii între ei.

Străbătu Vakula în fugă cîteva uliţe şi apoi se opri să-şi mai tragă răsuflarea. Şi se gîndi aşa: Dar, la drept vorbind, ce mă grăbesc pînă într-atît, de parcă le-am dat toate pe una! Hai să mai încerc ceva: să cer sfat zaporojanului Puzatîi Paţiuc. Cică el se are bine cu toţi diavolii de la mic la mare, şi că de aceea poate face orice-i trece prin gînd.

Oblicindu-i gîndul, diavolul din sac, cum şedea el de-atîta timp chircit acolo fără să mai dea semn de viaţă, prinse a sălta de bucurie.

Paţiuk acesta într-adevăr fusese cîndva zaporojan; că-l izgoniseră dintre ei cei din Zaporojie sau că dăduse el bir cu fugiţii, asta n-o mai ştia nimeni.

Trecuseră mulţi ani, vreo zece, poate şi cincisprezece, de cînd se mutase în Dikanka. La început, traiul lui, bună bucată de vreme, fusese trai de zaporojan get-beget; muncă – nici pomeneală, somn – trei sferturi din zi, mînca însă cît şase oameni la coasă. Mai ţine seamă şi că nădragii ce-i purta, şalavari căzăceşti, aveau asemenea lărgime, încît, oricît de mare

ar fi pasul, picioarele tot nu i se vedeau şi de-aceea, cînd te-ntîlneai cu el pe uliţă, ţi se părea că vine rostogol spre tine un butoi de la fabrica de spirt.

Numai după ce apăruse în sat, îi şi mersese vestea că putea lecui oamenii. Care cum se-mbolnăvea – chemaţi-l pe Paţiuk; iar Paţiuk doar descînta şoptind nişte vorbuliţe acolo şi-i lua omului răul. Ori de i se întîmpla vreunui cazac, viţă de cazac, să-i rămînă cumva în gît un os de peşte. Paţiuk cu atîta pricepere îi trăgea un ghiont în spete, încît, fără să vatăme întru nimic gîtiţa cazacului de viţă, pornea osul numaidecît pe calea ce-i era lui sortită. De mult timp însă, rar se vedea umblînd prin sat. Poate că de lene şedea el acum mai tot timpul în casă, dar poate să fi fost şi altă pricină, anume că an de an îi venea din ce în ce mai greu să iasă pe uşă: nu mai încăpea. Şi aşa lumea, adică cine avea nevoie de Paţiuk, trebuia să se ducă la el acasă.

Împinse fierarul cam cu sfială uşa casei zaporojanului şi-l văzu atunci cum şedea jos turceşte, avînd în faţă-i o balercuţă pe care se afla o strachină plină cu găluşti, care în felul acesta, numai bine îi venea în dreptul gurii. Iar el, fără a-şi da osteneală nici măcar cu un deget să se ajute, doar că pleca puţin capul spre strachină cît să ajungă cu buzele în sorbeală şi horpăia aşa, apucînd cu gura, la răstimpuri, şi cîte-o găluşcă. «Măi, măi, îşi spuse Vakula în sinea sa, acesta-l întrece de leneş pe Ciub. Paţiuk incontinu mînca găluşti, pentru că habar n-avea că-i trecuse cineva pragul, cu toate că fierarul, intrînd, îi făcuse plecăciune pînă la pămînt.

— Am venit la tine, Paţiuk, ca să te rog să-mi faci un mare bine! spuse Vakula ploconindu-se din nou. Paţiuk înălţă capul şi-apoi iarăşi se aplecă să înfulece. Fierarul, luîndu-şi inima în dinţi, adăugă:

— Am auzit de la unii, numai să nu mi-o iei în nume de rău. Nu vreau să te obijduiesc.

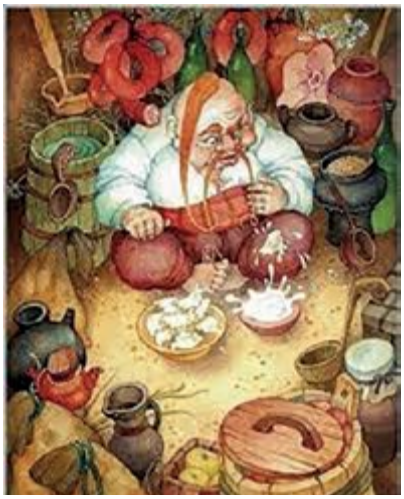

– Zice lumea că ai fi un soi de neam de departe cu diavolul.

Şi pe loc se înspăimîntă de ceea ce-i ieşise din gură, fiindcă i se păru că tot nu izbutise a vorbi cu cuvinte ce nu zgîrîiau urechea – aşa încît, crezînd că Paţiuk uite-acum o să înşface balercuţă şi o să mi-o arunce în cap cu tot cu strachina de pe ea. Dar Paţiuk nu-i aruncă decît doar o privire

şi se-apucă iarăşi să mănînce. Venindu-i inima la loc, fierarul hotărî să-şi spună păsul mai departe:

— De asta am venit la tine, Paţiuk, deie-ţi Dumnezeu tot ce doreşti. Ce-o fi o fi, nu-mi mai rămîne decît să cer diavolului o mînă de ajutor. Ce zici, Paţiuk? întrebă Vakula, văzînd că zaporojanul tăcea mereu. Cum să fac?

— Du-te la dracu, dacă ai nevoie de el! răspunse Paţiuk fără a-şi lua privirea de la strachină.

— D-apoi că tocmai de asta am venit la tine, zise fierarul. Că-n afară de tine, cred că nimeni pe lume nu ştie pe unde să merg ca să ajung la el. Paţiuk – nimic: dădea gata puţinele găluşti care încă mai erau în strachină.

— Fă-ţi pomană cu mine, fii om bun la suflet, nu zi ba! stărui flăcăul. Poate nişte carne de porc, cîrnaţi, ori făină de hrişcă, mai ştiu eu ce? pînză, mei sau ce ţi-o mai fi de trebuinţă... cum e obiceiul între oameni de bună înţelegere. Spune-mi numai atît, de exemplu, cum să fac să-i ies în cale undeva?

— Cine-l duce-n cîrcă lung drum n-are de bătut pînă la el, vorbi Paţiuk fără păsare şi tot fără să se urnească din loc.

Vakula îl privi ţintă în numele tatălui, de parcă acolo, pe fruntea lui Paţiuk s-ar fi putut ivi în scris tîlcul acestor cuvinte. Dar Paţiuk tăcea. Şi atunci numai ce băgă de seamă Vakula că găluştile şi balercuţă – nicăieri; în locul lor se aflau jos, pe pardoseală, două străchini de lemn, una cu colţunaşi, alta cu smîntînă. Ia să văd, îşi spuse în sine, cum o să mănînce acum Paţiuk colţunaşii. Că doar n-o să se aplece să-i horpăie cum făcea cu găluştile, şi-apoi nici nu se poate. Abia îi trecu prin minte gîndul acesta, că Paţiuk deschise gura, se uită o dată la colţunaşi şi căscă gura mai tare, în aceeaşi clipă, din strachina cu colţunaşi unul sări în strachina de-alături, se tăvăli acolo în smîntînă, se întoarse şi pe partea cealaltă, şi apoi sări din nou, dar de această dată în sus drept în gura lui Paţiuk. El nu-şi dădea altă osteneala decît să-i mestece şi să-i înghită. Mare ţi-e minunea!; gîndi fierarul şi, de mirare, căscă gura, dar tot atunci se pomeni că-i sare şi lui în gură un colţunaş, murdărindu-i buzele cu smîntînă îl scuipă cît colo şi, în timp ce îşi ştergea gură, se-apucă să cugete ce mari minunăţii mai sînt pe lume şi că ia uite la ce iscusite născociri împinge pe om puterea necuratului, luînd Vakula totodată aminte că numai Paţiuk i-ar putea veni într-ajutor cu folos. Hai să-i mai fac o plecăciune, să-mi vorbească pe înţeles...

Îndată ce, vrînd să se mai odihnească puţin, Vakula îşi lăsă jos povara, diavolul năvăli afară din sac şi pe urmă, gata, călare pe grumazul flăcăului. Fierarul murind de spaimă, cu sîngele fugit din obraji, nici nu mai ştia bine cum să se apere; încercă să-şi facă semnul crucii... însă diavolul, cu botul lui de cîine, se aplecă la urechea dreaptă şi-i spuse încet:

— Stai că eu îţi vreau binele, ţi-s prieten, ce nu fac eu pentru un prieten? Şi apoi îi chiţăi la urechea stîngă. Bani îţi dau cîţi vrei... Ţi-o pun în palmă pe Oksana, cît ai clipi.

Stătu fierarul să chibzuiască şi, pînă la urmă răspunse:

— Mă prind! Cu preţul acesta, bine, mă vînd ţie! (…)

După care, neslăbindu-i coada, îi sări călare în cîrcă, înălţînd din nou dreapta, gata-gata să facă şi asupra diavolului semnul crucii.

— Îndurare, Vakula! necuratul, icnind jalnic. Fac tot ce vrei, tot ce mi-i cere, numai să nu mă dai pierzaniei nu fă asupră-mi cumplitul semn!

— Aha, neamţ afurisit, altul ţi-e viersul acum. Ştiu eu ce am de făcut. Ia să mă duci în spinare numaidecît acolo unde ţi-oi porunci! Auzi? ca pasărea-n zbor, aşa să mă duci!

— Unde? întrebă diavolul, amărît.

— Drept la împărătească, la Sankt Petersburg!

Şi se speriase, fierarul, simţind cum dintr-o dată zboară în sus în văzduh.Vakula tot zbura şi zbura mai departe, şi deodată numai ce sclipi în faţa diavolului Sankt Petersburgul cu străzile scăldate de lumină ca ziua. În oraş era cine mai ştie ce sărbătorire şi de aceea era asemenea iluminaţie. Din zbor lăsînd în urmă rohatca, diavolul se preschimbă în cal şi, cît ai bate-n palme, Vakula se pomeni că trece pe stradă, prin mijloc, călare pe un trăpaş focos.

Sfinte Dumnezeule! şi-un vuiet, şi-o duruială, şi lumini peste lumini, de-ţi luau văzul; pe o parte şi pe cealaltă a străzii, pereţii caselor, umăr la umăr, si case tot de cîte patru etaje; parcă auzeai tunînd întruna. La fiece pas te întîmpinau alte şi alte case mari cît toate zilele şi toate ca din pămînt răsărite înainte.

— Te duc de-a dreptul la împărătească? De-a dreptul nu, mă trece o frică, îşi spuse fierarul stînd la gînduri. Ştiu că aici, dar unde anume aici, în oraş, nu ştiu, au poposit aici nişte zaporojeni pe care i-am cunoscut astă-toamnă, cînd le-a fost drumul prin Dikanka, n-ar fi rău să mă sfătuiesc cu ei mai întîi...

— Hei, satană, ia vîră-te în buzunar la mine şi du-mă la zaporojeni.

Diavolul pe dată se încreţi şi se făcu mic, de-i încăpu numai bine în buzunarul lui Vakula n-apucă să mai privească o dată în juru-i, că se şi trezi în faţa unei case mari în care, intrînd, urcă nici el nu ştia cum scara lată şi, deschizînd uşa o dădu puţin înapoi, fiindcă era să-l orbească strălucirea camerei pline de lucruri scumpe şi de podoabe, în care tocmai se aflau zaporojenii pe care-i cunoştea.

Bine v-am găsit, boieri! Să vă ajute Dumnezeu la tot ce v-aţi pus în gînd! Iată că iarăşi ne-a fost dat să ne întîlnim! vorbi fierarul, venind către ei şi închinîndu-se în faţa lor.

Unul din zaporojeni, ce şedea pe sofaua de care se apropiase Vakula cel mai mult, îl întrebă pe un altul ce şedea puţin mai încolo:

— Cine-i omul acesta?

— Da cum, nu mă ştiţi? se miră fierarul. Eu sînt Vakula, fierarul! Cînd aţi trecut toamnă trecută prin Dikanka, doar aţi poposit la noi în sat.

— Acum ştiu: fierarul din Dikanka, meşter şi-n zugrăveli. Bun sosit, fîrtate, cu ce rosturi te-aduce Dumnezeu pe-aici?

— Ia şi eu aşa, să mai văd una-alta, că cică...

—Altădată mai stăm la taifas cu tine, fîrtate, plecăm, trebuie să mergem la împărătească.

— La împărătească? Boieri dumneavoastră, vă rog frumos, luaţi-mă şi pe mine!

— Nu se poate! Şi adăugă: Ce să faci tu acolo? Noi, frate, avem de sfătuit cu împărătească despre anumite rosturi de-ale noastre.

— Ba luaţi-mă şi pe mine! stărui fierarul.

N-apucă bine a rosti vorbele acestea, că un alt zaporojan spuse:

— Hai să-l luăm, măi fraţilor, de ce nu?

— Bine, hai să-l luăm, încuviinţară ceilalţi!

— Dar îmbracă straie la fel ca ale noastre.

Şi îndată se-apucă fierarul să-şi tragă pe mîneci un căftănaş verde, scurt în poale şi deodată uşa se deschise, în prag ivindu-se un slujitor care dădu ştire cum că, gata, caleaşca-i la scară. (…)

Şi iarăşi se minună Vakula, văzîndu-se cum străbătea în fugă uliţele oraşului, şezînd într-o caleaşca mare cît toate zilele, care sălta lin pe arcuri, şi cum se năpusteau îndărăt, pe dreapta şi pe stînga lui, casele acelea înalte de cîte patru coturi fiecare. Şi-şi spunea în sinea lui Vakula, privind afară: Doamne Maică, cîtă lumină e aici noaptea! La noi, nici ziua nu-i aşa.

Traseră caleştile zaporojenilor în faţa unui palat. Coborîră ei cu toţii, pătrunzînd în antreul palatului, care era o încăpere straşnic de măreaţă, şi începură apoi să urce latele trepte ale unei scări pentru oaspeţi, scăldată într-o lumină ce-ţi lua văzul.

— Ce scară! îşi tot şoptea în sine Vakula. Parcă te şi doare inima să pui picioarele pe ea.

Zaporojenii, isprăvind de suit scara, pătrunseseră acum în cea dintîi dintre sălile ce veneau la rînd. Fierarul se ţinu de ei sfiit şi avea mare grijă la tot pasul să nu alunece cumva, că pe jos era parchet lustruit oglindă. Trecură aşa prin trei săli şi de fiecare dată Vakula nu mai contenea a se uimi. În cea de-a patra, se apropie parcă fără să vrea de o sculptură pusă în perete. O văzu acolo pe Sfînta Fecioară cu pruncul în braţe. Mînă de aur a avut cine-a făcut-o!

Zaporojenii străbătură două săli şi apoi se opriră. Li se spuse să aştepte acolo. Peste scurt timp toţi se pregăteau să intre în sală.

— Sînteţi toţi de faţă? îi întrebă Potiomkin.

— Toţi, tătucă! răspunseră zaporojenii, din nou închinîndu-i-se.

— Nu aţi uitat, nădăjduiesc, să vorbiţi precum v-am învăţat eu.

Se auzi larmă de glasuri în încăperea de-alături şi apoi fierarul nici nu mai ştia la cine şi unde să-şi oprească mai întîi privirea, că intraseră pe uşă o mulţime de curteni şi curtence. Zaporojenii se puse în genunchi odată cu faţa la pămînt, strigînd toţi într-un glas:

— Mila ta cu noi, mămuco, mila ta cu noi!

— Ridicaţi-vă de jos! auzi sunînd un glas poruncitor, şi binevoitor. Cîţiva curteni se repeziră să-i ridice cu sila pe zaporojeni. Se ridicară de jos zaporojenii.

Abia atunci cuteză fierarul să înalţe capul şi văzu în faţa lui, între curtence o femeie mică de stat şi pudruită cu ochii albaştri, însă pe lîngă acestea cu o înfăţişare măreaţă şi un surîs ce aveau puterea să înrobească pe oricine.

— Excelenţa-Sa, îmi făgăduise să fac azi cunoştinţă cu poporul meu, pe care pînă acum nu l-am văzut niciodată, vorbi acea cucoană cu ochi albaştri, privind la zaporojeni cu într-adevăr neascunsă dorinţă de a-i cunoaşte şi-i întrebă, venind mai aproape de ei: Masă-casă vi se dă aici cum trebuie?

— Mulţumim, mămucă. Chiar aşa cum e la noi la Zaporojie, nu-i pe-aici carne de oaie, da încolo n-avem ce zice, ni se dă mîncare bună – binişor, ne ducem zilele.

Potiomkin se-ncruntase amintindu-şi că zaporojenii spuneau cu totul altceva decît cele ce-i învăţase el...

Unul dintre zaporojeni vorbi, ieşind mai în faţă: — Indură-te de noi, mămuco! De ce oropseşti neamul nostru, care doar îţi este cu credinţă? Cu ce ţi-am greşit? Umblat-am oare vreodată să te vindem ori măcar purtatune-am vreodată cu asemenea gînd? Atunci de ce ţi-ai întors faţa de la noi? De la un timp încoace am auzit cum că dai poruncă să se ridice pretutindeni cetăţi, să ne tai drumurile, pe urmă am auzit că vrei să faci din noi altfel de armată. Acum ne-au ajuns ştiri la ureche precum că pui la cale alte belele pe capul nostru. Cu ce ţi-e vinovată oastea noastră de zaporojeni?

— Care vi-i păsul dar? îi întrebă Ekaterina pe zaporojeni, stînd parcă gata să le împlinească repede dorinţele.

Cit ai clipi, fierarul, se năru la picioarele ei.

— Prea mărită împărătească, nu-mi lua capul, milostiveşte-te de mine. Să nu vă fie cu supărare, din ce sînt făcuţi condurii din picioarele Măriei-Tale? Cred că nici un suedez, nici un singur stat din lume nu va putea face asta. Doamne, dacă nevastă-mea ar purta astfel de papuci!

Împărăteasa rîse. Curtenii au rîs şi ei. Cazacii au început să-l împingă pe fierar de braţ, întrebîndu-se dacă nu cumva a înnebunit.

— Ridicăte de jos! îi spuse cu glas blînd împărăteasa lui Vakula. Dacă rîvneşti atît de mult astfel de încălţăminte, află că nu-i greu să ţi se împlinească dorinţa. Aduceţi-i chiar acum o pereche de pantofi de-ai mei din cei mai scumpi, cu podoabe aurii! Ca să spun drept, îmi place foarte mult că mi-a mărturisit aşa, deschis, păsul lui.

Vakula, dînd un pas înapoi, se aplecă spre buzunar, spuse încetişor: Dumă de-aici acasă cît mai iute! şi cît ai clipi se pomeni dincolo de marginea oraşului. (…)

Sosiră zorii. Gemea de lume biserica de pe cînd încă nici nu se luminase de-a binelea de zi. Cu scurteici albe, de postav, cu albe marame pe cap, femeile din sat, mai stătute, îşi făceau cucernice cruci peste cruci, stînd grămada în picioare chiar la intrarea în sfîntul lăcaş. În faţa lor se aflau soaţele oştenilor, nevestele cazacilor – toate purtînd polci verzi sau galbene, iar altele chiar şi contase albastre, cu bentiţe aurii la poalele spatelui. Cu cosiţele înţesate de panglicuţe, la gît cu belşug de salbe, cruciuliţe, fetele îşi croiau drum întruna prin înghesuială, ca să ajungă cît mai aproape de iconostase. Dar şi mai în faţă, între femei şi altar, se aflau, stînd în picioare, bărbaţii, fie ei cazaci, fie ţărani de rînd: numai mustăţi, moţuri, cefi groase

şi obraji proaspăt bărbieriţi, cea mai mare parte dintre gospodarii aceştia purtînd sumane, iar pe sub sumane, şi lăsată să iasă la vedere, svitkă albă, sau, unii, chiar albastră. Ori încotro ţi-ai fi întors privirile, nu întîlneai decît feţe luminate de bucuria sărbătorii. Primarul îşi lingea buzele numai cît îşi amintea c-a isprăvit cu postul şi că-l aşteaptă la masă cîrnaţi; fetele se gîndeau ce bine o să se dea pe urmă cu flăcăii pe gheaţă; babele, mai cu sîrg ca oricînd, şopteau repede rugăciuni după rugăciuni. Doar Oksana sta, de parcă nu-i mai trebuia nimic: se închina ea, dar mai mult de ochii lumii decît cu adevărat. Se învălmăşeau în suflet atîtea sentimente, unul mai dureros decît celălalt, unul mai rău decît celălalt, încît arăta la faţă ca pierdută. Fetele nu se puteau dumeri ce era cu ea şi nici nu bănuiau că fierarul era vinovat de toate acestea. Dar nu-i fugea numai Oksanei gîndul la fierar, necontenit. În biserică, toţi ceilalţi începuseră a băga seamă că parcă nu era deplină sărbătoare; parcă tot lipsea ceva. Dascălul răguşise, îl luase frigul cît stătuse în sac, iar acum, dondănind încet, cu glas spart, abia-l mai auzeai; e drept, cîntăreţul acela, venit de sărbători în sat la Dikanka, ţinea basul foarte frumos; dar cu cît ar fi fost mai sărbătoreşte dacă era şi fierarul, care întotdeauna, după cum se făcuse de obicei, de îndată ce venea la rînd Tatăl nostru sau îngerul a strigat – urca pe trepte în strană şi trăgea de-acolo o cîntare cum doar la Poltava de mai puteai auzi. Şi apoi, pe lîngă asta, el mai era la biserică şi clopotar.

Diavolul şi flăcăul s-au întors în Dikanka în timpul nopţii. Cît ai bate-n palme se pomenise Vakula acasă în ogradă, pe la cîntatul cucoşilor. Diavolul vrea să fugă, dar flăcăul, îl înhăţase de coadă: «Ehe, încotro? Stai puţin, măi prietene, mai avem ceva: încă nu ţi-ai luat mulţumita de la mine şi, punînd iute mîna pe o jordie, mi ţi-l croise zdravăn de trei ori, aşa încît diavolul, vai de capul lui, o zbughise glonţ ca un ţăran care abia scăpă cu fuga cînd de la consilierul comunal. Şi iată aşa cu duşmanul neamului omenesc: în loc să-i tot amăgească pe alţii şi să-i ducă-n ispită şi să-i prostească, fusese tras pe sfoară şi el. După care, Vakula intrase în tindă, se vîrîse pînă la gît în fînul ce se afla acolo şi dormise pînă la amiază. Cînd s-a trezit, s-a înspăimîntat văzînd soarele în răscrucile cerului: Am scăpat şi slujba de dimineaţă şi liturghia! Şi neagră mîhnire l-a năpădit atunci pe cucernicul fierar. (…)

A intrat în casă, dar nu era nimeni. Soloha încă nu se întorsese. Scoase din sîn Vakula, cu grijă mare, condurii şi iarăşi se uimi privind scumpele podoabe, pe urmă se spălă, îşi puse hainele cele mai bune, de zile mari,

îmbrăcă caftanul pe care-l avea de la zaporojeni, apoi luă din sipet o cuşmă nouă, din blană şi un brîu nou, confecţionat în diferite culori; puse într-o năframă toate lucrurile acestea şi o nagaică şi se duse cu ele la Ciub acasă.

A făcut Ciub ochii cît talgerele, cînd a văzut cine-i intră pe uşă. Dar şi mai tare s-a uimit cînd Vakula, după ce dezlegase năframa, i-a pus dinainte acea căciulă nou-nouţă şi acel brîu cum nimeni pînă atunci nu mai văzuse în sat, iar el, Vakula, i s-a năruit la picioare şi l-a rugat cu glas din adîncul sufletului:

— Iartă-mă, tătucă! Nu mai sta supărat pe mine! Uite, croieşte-mă cu nagaica cît ţi-o cere sufletul. Mă închin ţie de bunăvoie şi mă căiesc de tot ce-am făcut, bate-mă, numai nu mai sta supărat pe mine!

Ca să nu-şi ştirbească şi mai mult neînduplecarea, Ciub luă nagaica în mînă şi-l plesni cu ea de trei ori pe spinare pe flăcău.

— Na, ţi-o fi, ridicăte de jos! De-acum înainte să asculţi totdeauna de un om mai bătrîn ca tine! Ei, hai să dăm uitării ce-a fost între noi! Şi-acum spune-mi: ce vrei de la mine?

— Dă-mi-o de nevastă pe Oksana, tătucă!

Ciub, stînd puţin la gînduri, cîntări din priviri cuşma şi brîul, cuşma – o frumuseţe, brîul – nu mai puţin frumos.

— Bine.Trimite peţitori!

— Oksana tocmai atunci se-ntorsese şi ea acasă; şi rămase cu ochii ţintă la fierar, uimită şi nemaiştiind ce să facă de bucurie.

— Ia uite ce conduri ţi-am adus! îi spuse Vakula, adăugînd: Din cei cum poartă împărăteasa.

— Da nu-mi mai trebuie nici un fel de conduri, dă-i încolo! şi nici nu-şi lua ochii de la fierar: Că eu oricum, chiar şi fără conduri...

Vakula veni la ea, o luă de mînă; fata lăsă ochii în jos. Era minunat de frumoasă, niciodată n-o mai văzuse fierarul chiar aşa. (…)

Trecînd odată prin Dikanka şi lăudînd frumuseţea meleagurilor pe care a fost durat satul acesta, răposatul vlădică, fericită fie-i pomenirea, cum trecea el aşa în caleaşcă, a poruncit de la o vreme vizitiului să oprească în dreptul unei case noi.

— Cine-i stăpînul acestei căsuţe aşa mîndru zugrăvită? A dorit să ştie preasfinţitul, întrebînd-o pe femeia tînără şi frumoasă ce se ivise cu pruncul în braţe, în pragul acelei căsuţe.

— Vakula-fierarul, i-a răspuns Oksana, pentru că ea tocmai era atunci acolo.

Foarte frumos zugrăvită! a spus preasfinţitul, privind la ferestrele şi uşa casei. Ferestrele erau date de jur-împrejur cu vopsea roşie; iar pe uşă, de sus pînă jos, erau zugrăviţi cazaci.

Şi mai mult l-a lăudat preasfinţitul după aceea pe Vakula, aflînd că fierarul dăduse cu verde fără nici un ban, toate stranele de la peretele din stînga al bisericii, peste verde adăugînd cu pensula o puzderie de floricele roşii. Dar nu numai atît: pe zid, cum intri în biserică, meşterise Vakula o pictură în care-l înfăţişa pe diavol la el în iad, şi diavolul arăta atît de hîd, încît care cum trecea pe-acolo scuipa numai cînd îl vedea.

Amintiţi-vă!	Povestirea este o operă artistică în proză de dimensiuni medii, care dezvăluie mai multe episoade din viaţa unui erou literar pe fundalul înfăţişării destinului altor personaje.

Receptarea și interpretarea textului

Impresii de lectură

1. Ce v-a emoţionat în această povestire?
2. Ce sentimente v-a trezit lectura?

Discutați! Cercetați!

1. Găsiţi în text şi citiţi expresiv cum era noaptea înainte de Crăciun pentru a dezvolta în continuare acţiunea în operă?
2. Cum a influenţat asupra lui Vakula vizita la Sankt Petersburg?
3. În ce moment Vakula s-a adresat către Împărătească cu rugămintea sa şi cum a reacţionat ea la aceasta? Argumentaţi cu cuvinte din operă.
4. Sa schimbat atitudinea Oksanei faţă de Vakula cînd şi-a dat seama că l-a pierdut? De ce?
5. Găsiţi alte denumiri pentru ilustraţiile plasate în manual în povestea «Noaptea înainte de Crăciun» de N. Gogol.
6. Descoperiţi punctul culminant al operei.
7. Folosiţi resursele internetului, găsiţi şi vizionaţi filmul «Serile la fermă lîngă Dikanka».

Exprimați-vă părerea!

1. Selectaţi pasajul care v-a plăcut cel mai mult şi motivaţi-vă alegerea.

2. Determinaţi ce rol a jucat în povestire tema ucraineană, precum şi tema luptei dintre bine şi rău.
3. Cum se comportă personajele principale unul faţă de altul? Argumentaţi-vă răspunsul cu exemple din text.
4. Cu ce scop au venit cazacii la Sankt Petersburg. Despre ce au vrut ei să vorbească cu Împărăteasa?
5. S-a schimbat atituinea lui Chub către Vakula după întoarcerea lui din Sankt Petersburg? Argumentaţi.
6. Cum a reuşit fierarul să-l depăşească pe diavol?
7. Ce fragmente din text v-au făcut să zîmbiţi. Povestiţi-ne despre ele.
8. De ce fierarul era atît de lăudat de episcopul care trecea prin Dikanka?
9. Descrieţi trăsăturile umorului din poveste. Demonstraţi că opera este pătrunsă de umor.
10. Povestiţi cum s-a terminat povestirea. Aşteptaţi un asemenea final?
11. Ce episod din operă va plăcut cel mai mult? De ce?
12. Ai schimba ceva dacă ai avea această posibilitate? De ce?
13. Ce învăţaţi de la personajele povestirii?
14. Ilustrează un fragment din povestire, la dorinţă.
15. Elaborează planul simplu de idei, conform elementelor subiectului.

VIZIUNEA POETICĂ A LUMII ȘI A NOASTRĂ

Obiective
La finele studierii capitolului

veţi cunoaşte:
- conţinutul operelor şi autorii lor;
- noţiunile de teorie literară;
- tematica, pesonajele, ideea operelor studiate;.

veţi fi capabili:
- să comentaţi textele propuse de manual;
- să comparaţi operele studiate cu altele, citite independent;
- să realizaţi diverse tipuri de lucrări scrise, care ţin de *Comunicarea orală şi scrisă*;

veţi fi în stare:
- să vă exprimaţi argumentat atitudinea pe marginea problemelor puse în discuţie;
- să manifestaţi interes de lectură.

MATSUO BASHO (1644-1694),

Ceea ce numim poezie trăieşte în inima noastră. Cîntecul unei privighetoare, mişcarea unui pîrîu – totul are propria poezie şi o creează.
Ki-no-Ţuraiuki

Viaţa în Japonia nu poate fi imaginată fără poezie. Una dintre cele mai vechi tradiţii din această ţară este aceea de a încredinţa poeziei sentimentele şi gîndurile. Aici găseşti replici poetice peste tot: tablouri, păpuşi de lemn, prosoape etc. Cînd florile de cireş (sakură) înfloresc, toţi japonezii devin poeţi, fixează bucăţi de hîrtie cu poeziile lor pe copacii înfloriţi sau le recită cu voce tare. Dintre toţi maeştrii poeziei japoneze, cel mai faimos este Matsuo Basho, pe care chiar şi cei mai mici locuitori ai ţării îl cunosc.

Se obişnuieşte ca japonezii să numească mai întîi numele unei persoane şi apoi prenumele. Prin urmare, Matsuo este numele de familie al poetului care s-a născut în Iga pe insula Honshu (Japonia). Băiatul se numea

Jinsitiro, iar cînd a ajuns la maturitate, s-a numit Munefusa. Basho este pseudonimul literar al poetului. La mijlocul secolului al XVII-lea războaiele s-au domolit în Japonia, ştiinţa, meşteşugurile şi diverse arte au început să se dezvolte. Foştii războinici – *samuraii* – au început să-şi cîştige existenţa nu prin săbii, ci din afaceri paşnice. Tatăl lui Munefusa şi fratele mai mare, samurai din naştere, predau caligrafia. Munefusa a scris primele sale poezii «pentru companie» (tovărăşie) împreună cu prietenul său Todo Yoshitada, fiul proprietarului castelului din Iga. Băieţii au crescut împreună şi au scris poezii pentru a se distra. Cu toate acestea, tînărul prieten al viitorului poet a murit subit, iar Basho cu inima zdrobită a părăsit oraşul natal pentru a căuta fericirea în Tokyo. La acea vreme avea 28 de ani. Nu a fost uşor să-şi găsească un loc de muncă, dar Matsuo Basho a reuşit să se angajeze ca profesor de poezie. Cu toate acestea, nu putea să stea şi să nu călătorească. A călătorit mult timp în diferite oraşe ale Japoniei şi a obţinut noi impresii care s-au întipărit pentru totdeauna în poeziile sale scurte – *haiku*. Această formă poetică era cunoscută mai înainte, dar Matsuo Basho a fost cel care a perfecţionat-o şi a dezvoltat-o.

Filozofia *zen*, ramură a budismului, a avut o mare influenţă asupra operei poetului. Această filozofie se caracterizează prin autoreflecţie internă, acordînd prioritate spiritualului, căutării «iluminării». În poezie, Matsuo Basho a căutat să cunoască esenţa profundă a lucrurilor, aşa că nu întîmplător este numit poet-filozof. Datorită descrierii fenomenelor naturale şi detaliilor lumii exterioare, poeziile sale au întotdeauna un sens profund ascuns.

Poetul a devenit celebru, dar a suferit de sărăcie. Prin urmare, unul dintre elevii săi, fiul unui negustor bogat, şi-a convins tatăl să-i dea profesorului o casă construită din lemn mică lîngă un lac din suburbia Edo-Fukigawa. A plantat banani lîngă cabană şi a numit-o Basho-an (Banana Hut) luînd porecla potrivita – Basho (însemnînd *palmier de banane* ori *bananier*), poetul s-a simţit fericit pentru că era capabil să creeze.

Poeziile lui Basho au fost traduse în limbi şi ediţii din întreaga lume. Poezia pentru el n-a fost un joc, nici distracţie, nici cîştig, ci o vocaţie şi un destin.

Matsuo Basho a murit în călătoriile sale în anul 1694. A plecat într-o călătorie la Osaka. A murit înconjurat de elevii săi. A fost înmormîntat în Templul Yoshinaka (acum Prefectura Shiga).

Promenadă literară **Frumuseţe cu mai multe faţete**

În Japonia, există concepte speciale pentru ceea ce numim frumos. *Sabi* înseamnă frumuseţea antichităţii, ceva ce are amprenta timpului (de aceea japonezii, de exemplu, admiră un templu antic sau chiar o piatră care zace într-un loc de cîteva secole şi este acoperită cu muşchi). *Babi* înseamnă atractivitatea cotidianului, obişnuit (prin urmare, pentru japonezi, orice floare de cîmp, locuinţă autohtonă sau obiecte de uz casnic etc. pot fi frumoase). Şi *shibuya* este o frumuseţe care combină naturaleţea şi rafinamentul reţinut. Japonezii preţuiesc cu adevărat frumuseţea plictisitoare.

Şi *shibuya* este o frumuseţe care combină naturaleţea şi rafinamentul reţinut. Japonezii preţuiesc cu adevărat frumuseţea plictisitoare.

Muzeul Matsuo Basho a fost creat chiar în centrul oraşului Tokyo, în raionul Koto. În jur se întinde oraşul modern, iar aici este linişte şi poezie.

HAIKU

* * *

Ca o banană care geme în vînt,
Cum picăturile cad într-o cadă,
Aud toată noaptea.

* * *

Soarele straluceste.
Păsările erau tăcute la amiază.
A venit vara.

* * *

Am lăsat calul să vadă –
mă voi încadra încet
în peisajul de vară.

* * *

Voi muri în călătoriile mele...
Vîntul îmi dă frig
şi tristeţe în suflet.

* * *

Ierburi de vară.
Războinici valoroşi
Urma unui vis.

* * *

Pe o ramură goală
Corbul stă singur.
Seara de toamna.

* * *

Păsările nu cunosc
Floarea numită fluture.
Cer de toamnă.

* * *

Vîntul de toamnă
Bate deşi
Castanele nu-s coapte.

* * *

Florile s-au ofilit.
Seminţele cad, cad
Ca lacrimile...

* * *

Soarele, roşu,
necurmat fierbinte, –
dar vîntul este al toamnei.

(Constantin Amalinei)

Peste rîul vechi
Umplut cu muguri tineri
Salcii pe mal.

* * *

Primavara curata!
Sus a alergat pe piciorul meu
Crab mic.

* * *

Pîrîul este uşor vizibil.
Pluteşte prin desişul de bambus
Petale de camelie.

Din ramură în ramură
Picături care alergă în linişte...
Ploaie de primăvară.

* * *

Cireşe în plină floare!
Şi zorii sînt la fel ca întotdeauna
Acolo, peste un munte îndepărtat...

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce sentimente v-au trezit poeziile?
2. Ce fapte din viaţa şi activitatea lui Matsuo Basho au fost interesante?

Observați! Cercetați! Descoperiți!

1. Citiţi expresiv haiku-ul vostru îndrăgit de Matsuo Basho. Ce impresii, imagini v-a trezit conţinutul poeziei?
2. Definiţi haiku. Numiţi caracteristicile lui principale (în baza exemplului poeziei dvs. preferate).

Haiku este un gen de poezie japoneză cu formă fixă, alcătuită din 17 silabe repartizate pe 3 «versuri» formate din 5, 7, 5 silabe, respectiv.

3. Care sînt tradiţionalele imagini japoneze folosite de poet? Dezvăluiţi conţinutul lor.
4. Explicaţi, cum înţeleg japonezii frumuseţea. Daţi exemple de concepte *yugen, sabi, wabi, shibuy.*

5. Comparaţi cum înţeleg frumuseţea japonezi şi moldovenii.

Exprimați-vă părerea!

1. În ce constă unicitatea poeziei japoneze?
2. Prin ce diferă *haiku* de poezia moldovenească?
3. Vorbiţi despre contribuţia adusă de Matsuo Basho în poezia universală.
4. Care sînt tradiţionalele imagini japoneze folosite de poet? Dezvăluiţi conţinutul lor.
5. Matsuo Basho poate desena cu cuvinte? Confirmaţi.

Tehnologii moderne

1. Folosiţi internetul pentru a găsi informaţii despre sărbătorile japoneze asociate cu poezia şi dragostea faţă de natură.
2. Pregăteşte o poveste însoţită de fotografii moderne.
3. Alegeti reproduceri ale pictorilor japonezi sau fotografii după haikul lui Matsuo Basho. Comentaţi.

Creează

1. Compune de sinestătător 1-2 haikuri, urmănd specificul acestui gen.
2. Pictează imagini pentru propriile poezii.

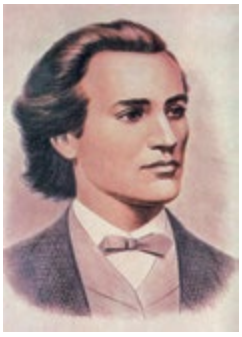

MIHAI EMINESCU (1850-1889),

Luceafărul poeziei noastre, şi-a petrecut copilăria în casa părintească din ţinutul Botoşanilor. Poetul, prozatorul şi publicistul Mihai Eminescu a cutreierat codri şi plaiuri şi tot ce a văzut şi-a găsit locul în versurile sale. În viaţa-i scurtă a dat naştere unor opere nemuritoare. Să enumerăm cîteva din ele:

Făt-Frumos din lacrimă, Frumoasa lumii, Călin Nebunul, Floare albastră, Lacul,Cezara ş.a.

REVEDERE

— Codrule, codruţule,
Ce mai faci, drăguţule,
Că de cînd nu te-am văzut
Multă vreme au trecut
Şi de cînd m-am depărtat,
Multă lume am îmblat.
— Ia, eu fac ce fac demult,
Iarna viscolul ascult,
Crengile-mi rupîndu-le,
Apele-astupîndu-le,

Troienind cărările
Şi gonind cîntările;
Şi mai fac ce fac demult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlîndu-şi cofeile,
Mi-o cîntă femeile.

— Codrule cu rîuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tînăr precum eşti
Tot mereu întinereşti.
– Ce mi-i vremea, cînd de veacuri

Stele-mi scînteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vîntu-mi bate, frunza-mi sună;
Şi de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbător,
Pe pămînt rătăcitor,
Iar noi locului ne ţinem,
Cum am fost aşa rămînem:
Marea şi cu rîurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna şi cu soarele,
Codrul cu izvoarele.

Codrii Moldovei

Să explorăm textul

Impresii de lectură

1. V-a plăcut poezia? Argumentaţi-vă răspunsul. De care poezii vă aminteşte ea? Exemplificaţi.

2. Ce v-a impresionat în mod deosebit?

3. Numiţi imaginile poetice care v-au surprins.

4. Ce stare de spirit v-a provocat lectura poeziei?

Structură şi mesaj poetic

1. Identificaţi cine conversează. Alegeţi o variantă de răspuns şi argumentaţi-o:

a) *codrul şi poetul;* b) *codrul şi natura;*

c) *codrul şi eroul liric;* e) *poetul şi eroul liric.*

2. Formulaţi în două enunţuri ideile de bază ce se desprind din conţinutul poeziei.

3. Identificaţi imaginile poetice din poezie şi scrieţi-le în caiete. Comentaţi-le.

4. Precizaţi figurile de stil prezente în poezie.

5. Ce însuşiri omeneşti atribuie poetul codrului? De ce?

6. Identificaţi elementele naturii prezente în poezie. Care este rolul lor în text?

7. Extrageţi din text cuvintele şi expresiile care sugerează:

a) *imagini vizuale;*

b) *imagini auditive.*

8. Folosind modelul dat, descrieţi în caiet, sub formă de enunţuri, atmosfera pe care o creează elementele naturii în poezie:

Iarna viscoleşte . . . . .

Viscolul . . . . . .

Stelele . . . . . .

Vîntul . . . . . .

Frunzele . . . . . .

9. Sesizaţi stările eroului liric sugerate de poet. Formulaţi-le şi scrieţi-le în caiet.

Amintiţi-vă!	**Eroul liric** exprimă sentimentele şi trăirile autorului. El se întîlneşte în poezia lirică. **Opera lirică** exprimă sentimentele care se simt, se trăiesc.

10. Alegeţi şi spuneţi pe ce se bazează relaţia dintre eroul liric şi codru:

a) *trăieşte în vecinătatea codrului;*

b) *şi-a petrecut copilăria în lumea lui;*

c) *îi este drag codrul;*

d) *altă variantă.*

11. Argumentaţi ideea respectivă cu secvenţe din text.

Elemente de spațiu și timp

1. Ce registru al timpului este cuprins în poezie? Numiţi cuvintele care v-au ajutat să găsiţi răspunsul.

2. Selectaţi din textul poeziei indicii de spaţiu.

Versificația

1. Precizaţi tipul de rimă din poezia *Revedere*.

2. Stabiliţi măsura folosită în poezie.

Amintiţi-vă!	**Măsura** este numărul de silabe dintr-un vers.

3. Notaţi silabele accentuate (⊥) şi pe cele neaccentuate **(ᴗ)** în versurile:

a) *Codrule, codruţule,/Ce mai faci, drăguţule;*

b) *A fost odată ca-n poveşti.*

Reţineţi	Un grup de silabe accentuate şi neaccentuate care se repetă regulat într-un vers se numeşte **picior metric.** • Există picioare metrice formate din două silabe (bisilabice), din 3 silabe (trisilabice) ş.a. • **Piciorul metric bisilabic,** în care prima silabă e accentuată, iar a doua – neaccentuată, se numeşte **horeu (troheu).** • **Piciorul metric bisilabic,** cu accentul pe a doua silabă, se numeşte **iamb.**

4. Precizaţi tipul piciorului metric în versurile din însărcinarea nr. 3.

Să comunicăm despre text

1. Ce exprimă poezia *Revedere*?

2. Ce cuvinte din poezie sugerează ideea că natura este veşnică?

3. Prin ce cuvinte şi expresii îşi mărturiseşte poetul dragostea pentru codru?

4. Observaţi de cîte ori apare cuvîntul *vreme* în vorbirea poetului şi de cîte ori în limbajul pădurii. În a cui vorbire cuvîntul *vreme* este articulat şi în vorbirea cui – nearticulat? De ce?

5. În baza schemelor de mai jos, încercaţi să vorbiţi despre eroul liric al poeziei:

Eroul liric ► întreabă, ► regretă,
răspunde ... povesteşte...

Codrul ► Vorbeşte, vrea să convingă ...

6. Exprimaţi, în cuvinte noi conţinutul următoarei scheme:

Eroul lirirc ► exprimă direct ► idei, gînduri, sentimente ► cititor

7. Numiţi imaginile care vă apar în faţa ochilor după lectura poeziei.

8. Citiţi expresiv fragmentul care conţine, după părerea voastră, cea mai frumoasă imagine poetică.

9. **Creaţi!** Aveţi şi voi amintiri frumoase legate de pădure? Descrieţi-le în caiet pe o pagină. Utilizaţi în text figuri de stil (epitete, comparaţii, personificări).

10. Pornind de la caracteristicile de bază ale textului, argumentaţi că poezia «Revedere» este o operă lirică.

11. Explicaţi deosebirea esenţială dintre un text în proză şi o poezie.

12. Lămuriţi cum sînt grupate versurile în poezie.

13. Comentaţi versurile din poezie, referindu-vă la noţiunile de rimă.

1. Descrieţi, într-un text de cîteva rînduri, emoţiile, sentimentele ce vi le-a trezit conţinutul poeziei *Revedere*.

2. Comparaţi poezia «Revedere» cu poezia *Ce te legeni...* şi explicaţi prin ce se aseamănă/deosebesc şi ce are specific fiecare.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

CODRULE, MARIA-TA

de Mihai Eminescu

Codrule, măria-ta,
Lasă-mă sub poala ta,
Că nimica n-oi strica
Fără num-o rămurea,
Să-mi atîrn armele-n ea.

Să le-atîrn la capul meu,
Unde mi-oi așterne eu,
Sub cel tei bătut de vînt
Cu floarea pîn-în pămînt,
Să mă culc cu fața-n sus
Și să dorm, dormire-aș dus;
Dar s-aud și-n visul meu,
Dragă codri, glasul tău,
Din cea rariște de fag,
Doina răsunînd cu drag,
Cum jelind se tragănă,
Frunza de mi-o leagănă,
Iară vîntul molcomit
De-a vedea c-am adormit,
El pin tei va răscoli
Și cu flori m-a acoperi.

Text pentru rubrica «Paralelism literar»

VESTITORII PRIMĂVERII

de George Coșbuc

Dintr-alte țări, de soare pline,
Pe unde-ați fost și voi străine,
Veniți, dragi păsări, înapoi
Veniți cu bine!
De frunze și de cîntec goi,
Plîng codrii cei lipsiți de voi.
În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-ați lăsat?
Nu v-a fost dor
De țara voastră?
N-ați plîns văzînd cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?
Voi ați cîntat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, cînd v-ați adus
Și veselie.
Voi toate le luați cu voi
De noi aminte!
Străinilor voi nu le-ați spus
Că doine ca a noastre nu-s?
Și-acum veniți cu drag în țară!
Voi revedeți cîmpia iară,
Și cuiburile voastre-n crîng!
E vară, vară!
Aș vrea la suflet să vă strîng,
Să rîd de fericit, să plîng!
Cu voi vin florile-n cîmpie
Și nopțile cu poezie
Și vînturi line, calde ploi
Și iar le-aduceți înapoi!

GRIGORE VIERU (1935–2009),

poet din Republica Moldova; s-a născut în s. Pererîta, raionul Briceni. A debutat cu volumele: *Muzicuţe*, *La fereastra cu minuni, Bună ziua*, *fulgilor ş.a.*, dedicate copiilor. Cînd a fost întrebat dacă a scris mult sau puțin, poetul a răspuns: *Am scris atît cît trebuie*. Principalele teme ale creației lui Gr. Vieru sînt mama, patria, pămîntul.

MĂ ROG DE TINE

Mă rog de tine, ploaie, –
Cînd zbor către planete –
Stropeşte gura mamei
Şi-o apără de sete.

Mă rog de tine, codru, –
Căci anii tăi tot fi-vor! –
Cuprinde-i cald fiinţa
Şi-o apără de vifor.

Ruga către iarbă

Mă rog de tine, iarbă,
Mîngîie-i talpa goală
Şi sarea grea din oase
Şi-o apără de boală.

Mă rog de tine, munte, –
Cît zboru-o să mă poarte –
Sărută ochii mamei
Şi-i apără de moarte.

Ruga către munte

CĂTRE FIU MAMA

Cade frunza-n vînt –
Stele ard cereşti!
Singur tu nu eşti,
Dulcele meu sfînt

Tot ce-i sus pe ram,
Tot ce-i depărtat,
O, fiu, rourat,
Ne e nouă neam.

Între doi păgîni
Să n-ai ochii trişti,
Liber să te mişti
Între două pîini.

Receptarea și interpretarea textelor

Impresii de lectură

1. Ce stare sufletească v-a creat lectura poeziilor?
2. Numiţi cîteva cuvinte pe care le-aţi memorizat din prima lectură.
3. Încercaţi să explicaţi de ce anume aceste cuvinte vi s-au întipărit în memorie.
4. Alegeţi, din variantele propuse, ce este poezia:

Mă rog de tine

a) un cîntec pentru mama;
b) o rugăciune pentru ocrotirea mamei.

Către fiu mama

a) un cîntec pentru fiu;
b) exprimarea sentimentului matern.

Mesajul operelor

1. Citiţi expresiv poeziile.
2. Care sînt gîndurile şi sentimentele eroului liric (în fiecare operă aparte)?
3. Cum sînt exprimate sentimentele eroului liric: direct sau indirect?
4. Identificaţi, în poezia *Mă rog de tine*, cuvintele-cheie. Observaţi cum sînt puse ele în evidenţă.

Reţineţi	**Repetiţia** este o figură de stil ce constă în reluarea unui cuvînt sau grup de cuvinte, pentru a evidenţia o imagine semnificativă, o acţiune sau un obiect, un sentiment sau o idee.

5. Găsiţi, în poezia *Mă rog de tine*, cuvintele care numesc evenimentul ce a sugerat sentimentele eroului liric şi l-a îndemnat să-şi rostească ruga.
6. Formulaţi rugămintea eroului liric.

7. Analizaţi modul de exprimare utilizat în expresiile: *cînd zbor; cît zboru-o să mă poarte.* Ce observaţi?

8. La prima lectură a poeziei *Mă rog de tine*, se poate crea impresia că se doreşte relatarea a ceea ce urmează să se întîmple cît va dura zborul către planete. Cum credeţi, aceasta este important în poezie? De ce?

9. Se consideră că presupusul zbor către planete este un prilej pentru exteriorizarea sentimentelor. Aşa este? Argumentaţi.

10. Critica literară consideră că *«fiul şi mama se contopesc într-o singură figură – cea a Poetului, care năzuieşte să poată cunoaşte întreaga sensibilitate maternă.»* Menţionaţi ce au comun şi prin ce se deosebeşte mesajul poeziilor «Mă rog de tine» şi «Către fiu mama».

Timp și spațiu

1. Ce indici de spaţiu identificaţi în ambele texte? Cum apare acest spaţiu: limitat/nelimitat?

2. Ce semne de timp sînt în poezia *Mă rog de tine*? Timpul este concretizat?

Versificația

1. Observaţi cum sînt grupate versurile în poezii.

2. Determinaţi tipul rimei în ambele texte. Întotdeauna a fost respectată rima? Argumentaţi.

3. Transcrieţi în caiet prima strofă a poeziei «Mă rog de tine», transformînd catrenul în distih. Ce aţi observat? Ce fel de rimă avem în versuri?

4. Determinaţi tipul piciorului metric în ambele poezii.

Să comunicăm despre texte

1. Ce dorinţă supremă are poetul în poezia «Mă rog de tine»?

2. Cum se asociază elementele naturii cu rugămintea eroului liric?

3. Comentaţi expresia «sarea grea din oase».

4. Cum puteţi explica îndemnul mamei din poezia «Către fiu mama»: *«Între doi păgîni/Să n-ai ochii trişti».*

5. Paralelismul literar *om-natură* este prezent şi în «Către fiu mama». Prin intermediul lui este zugrăvită dragostea mamei faţă de fiu. Găsiţi în poezie versurile care ar afirma următoarele:

a) *vremea trece* – . . . . . .
b) *vremea vine* – . . . . . .
c) *dragostea mamei către fiu rămîne netrecătoare* – . . . . . .

6. De ce mama îşi numeşte fiul «dulcele meu sfînt»? Argumentaţi.

7. Care din caracteristicile de mai jos se potrivesc atmosferei din poezie:

* *veselă*
* *tristă*
* *neliniştită*
* *solemnă*
* *dramatică*
* *feerică*

8. Cu cine se identifică eroul llirirc din poeziile «Mă rog de tine» şi «Către fiu mama»?

9. Cine ar putea să rostească rugămintea? Dar îndemnul de a nu îngenunchea în faţa duşmanilor?

10. Ce reprezintă mama pentru eroul liric?

11. Dar fiul pentru mamă?

12. Explicaţi semnificaţia titlurilor ambelor texte.

13. Dacă aţi înlocui titlurile poeziilor cu altele care să exprime conţinutul lor şi intenţiile autorului, la care dintre următoarele variante v-aţi opri:

a) *Cîntec;*
d) *Blestem;*
b) *Dorinţă;*
e) *Rugă;*
c) *Bocet;*
f) *Cuvîntul mamei.*

Argumentaţi-vă varianta aleasă.

14. Amintiţi-vă trăsăturile caracteristice unei opere lirice. Demonstraţi că poeziile analizate sînt opere lirice.

NICOLAE DABIJA
(născut în 1948),

poet din Republica Moldova, este originar din s. Bișcotari, raionul Cimișlia. *Ochiul al treilea* este culegerea sa de debut. Din opera lui N. Dabija fac parte și cărțile: *Poveşti de cînd Păsărel era mic, Pe urmele lui Orfeu, Apă neîncepută* ş.a. Temele esențiale ale operei poetului sînt: Casa părintească, patria, pericolul ecologic, soarta contemporanilor.

RECITAL DE POEZII LA O CASĂ DE COPII

De-aş avea o mie de poeme
despre cîini şi mîţe pirpirii –
duce-m-aş să le citesc pe toate
la Popenchi, la casa de copii.

Şi acum mai văd, în pragul şcolii
ochi naivi cum prind să scînteieze:
«Au venit poeţi la şcoala noastră!»
«Au venit poeţi să ne-nfieze?!»

Intră-aliniaţi în sala mare,
raportează-o voce de departe:
«Noi sîntem o clasă de copii...»
Of, copiii sînt o clasă-aparte...

Dar de ce încolonaţi în marş
i-aţi adus s-asculte poezii?!
Se aude musca-n sala mare
la Popenchi, la casa de copii.

Le citim poeme despre munţi,
despre marea vălurînd albastră.
«Vă rugăm, tovarăşe poet,
povestiţi de mama Dumneavoastră!»

Casa de copii. Andrei Mudrea

Iată-mă, parcă sînt pus la zid
şi-un pluton mă ţine sub cătare:
«Dar, spuneţi-mi, mama mea de ce
nu-mi răspunde la nici o scrisoare?!»

Şcoala noastră are un motan
care trece vara Nistru-not.
«Vă rugăm, şi insistent de tot,
scrieţi despre dînsul un roman».

La sfîrşit, copiii-ncolonaţi
cîte doi se-apropie încet,
să le oferim autografe
pe cîte-o foiţă de caiet.

Şi-un copil se-apropie, sfios —
pune-atîta dramă în cuvinte:
«Înfiaţi-mă, vă rog frumos.
Vă promit că am să fiu cuminte.

Ştiu să fac podelele curate,
îmi pot face patul singurel.
Praştiile-o să le-arunc pe toate,
pe cuvîntul meu de octombrel!»

Îl mîngîi pe creştet, ce să-i spun?!
«Voi mai da pe-aici, neapărat,
poate între timp că se găseşte
şi tăticul tău adevărat.»

«Nu am surioare şi nici fraţi,
numai un căţel ascuns în vie...
Despre el, atunci, numaidecît
eu vă rog să scrieţi o poezie...»

Ne petrec, dezamăgiţi demult
şi bătrîni de-atîta aşteptare...
...Of, cîteodată-mi vine să-nserez
în gazetă o

«Înştiinţare:
Taţi beţivi şi mame fără suflet,
ce-aţi lăsat copiii pe la porţi,
cum puteţi trăi pe undeva
şi să vă prefaceţi morţi?!

Poate v-aţi întors din lumea mare,
poate c-aţi ieşit din puşcării —
vă aşteaptă — fiicele şi fiii
la Popenchi, la casa de copii.»

Cum voi scrie-o carte nou-nouţă,
voi mai da pe-aici neapărat —
la Popenchi, de cîţiva ani de zile
casa de copii m-a înfiat.

Receptarea și interpretarea textului

Impresii de lectură

1. V-a plăcut poezia? Ce v-a impresionat în mod special?

2. Doriţi să vizitaţi o casă de copii? Despre ce le-aţi vorbi copiilor orfani?

3. Lămuriţi mesajul poeziei: ce intenţii aveau scriitorii? Ce şi-au imaginat copiii?

Observați! Descoperiți!

1. Cum credeţi, ce a provocat bucurie în sufletul copiilor? De ce sînt trişti poeţii?

2. *Au venit poeţi să ne-nfieze?!* ... Ce-a surpins poetul în această întrebare? Comentaţi ideea versului.

3. Ce mesaj conţine strofa următoare:

Le citim poeme despre munţi,
despre marea vălurînd albastră.
Vă rugăm, tovarăşe poet,
povestiţi de mama Dumneavoastră!

De ce pe aceşti copii nu-i interesează natura, frumuseţea munţilor, valurile mării?

4. *Dar de ce încolonaţi în marş i-aţi adus s-asculte poezii?* Era numaidecît nevoie să fie încolonaţi copiii pentru a merge să asculte poezii?

5. *Dar, spuneţi-mi, de ce mama mea nu-mi răspunde la nici o scrisoare?*
Este întrebarea unui orfan.Ce-i puteţi răspunde?

6. Ce exprimă copilul prin afirmaţiile:
«*Ştiu să fac podelele curate,*
Îmi pot face patul singurel...»
Care sînt condiţiile care au determinat aceste deprinderi?

7. Ce idee lansează poetul în presupusul anunţ publicat în ziar?

Versificația

1. Despărţiţi în silabe primele două versuri. Determinaţi *piciorul metric*.

2. Identifiacţi tipul *rimei*.

3. Observaţi cine cu cine conversează. Cum se numeşte convorbirea între două persoane?

4. Desprindeţi din text adresările.

Acțiune în spațiu și timp

1. Fixaţi, în baza textului, momentele principale ale acţiunii.

2. Identificaţi, în poezie, şi scrieţi în caiet indicii de timp.

3. Care sînt indicii de spaţiu? Găsiţi-i şi notaţi-i pe caiet.

4. Aţi observat că în operă se repetă de cîteva ori: *La Popenchi, la casa de copii*? Care este rolul acestei precizări?

Figuri de stil

1. Identificaţi, în text, modul de expunere.

2. Notaţi, în caiet, dialogul care v-a plăcut cel mai mult.

3. Determinaţi figura de stil: *mame fără suflet; copii bătrîni de-atîta aşteptare.*

Exprimați-vă părerea!

1. De ce autorul spune:
La Popenchi, de cîţiva ani de zile/casa de copii m-a înfiat?

2. Comparaţi poeziile despre mamă, studiate recent, şi faceţi portretul moral al mamei («Către fiu mama», «Recital de poezii la o casă de copii»). *Chipul cărei mame v-a impresionat mai mult şi de ce? Poate fi mama un chip negativ?* Dacă da, chipul cărei mame este negativ?

3. Imaginaţi-vă o mamă, care şi-a abandonat copilul, iar peste ani de zile are remuşcări, îl caută, îl găseşte şi-i vorbeşte. Întocmiţi o listă a cuvintelor de îndreptăţire sau de explicaţii ale mamei.

4. Se caută legi efective care se referă la părinţii iresponsabili, ce-şi aruncă copiii de izbelişte, şi care i-ar trage la răspundere. Ce propuneri aveţi referitor la aceste legi? Formulaţi-le.

5. **Creați!** Ţineţi în mînă scrisoarea unui orfan adresată unuia din părinţi. Citiţi-ne-o, dar mai întîi, alcătuiţi-o.

6. Comentaţi maxima: *Nimic nu e mai dulce decît patria şi părinţii, atunci cînd eşti departe, printre oameni străini, despărţit de ai tăi, chiar cînd locuieşti acolo într-o casă plină de bunuri desfătătoare.*

Homer

GHEORGHE CIOCOI (1942—2023),

poet moldovean. Legămîntul afectiv cu locul de baștină denumit de el *Cerul de la Cepeleuţi,* alimentează întreaga creație a lui G. Ciocoi (volume de scrieri): *Constelaţia dragostei, Amforă, Razele pîinii, Izvoarele din august e.t.c.* Se disting poeziile de dragoste, poeziile consacrate lui Mihai Eminescu și locului de baștină. «Apropierea dintre real și ideal stă în centrul poeziei lui G. Ciocoi». (V. Coroban)

COMOARA

O frunză se-aude
Ca firul de-otravă
Şi freamătă codrul
Pre limba moldavă.

Rămîne în fructe
Răcoarea suavă, –
Nu-i pasărea buchie
Limbii moldave?

Lungă-i cît Nistrul
Viaţa de slavă
Ce-şi ia-n loc de sevă
Limba moldavă.

Toţi lăutarii,
Cercîndu-şi voroava,
Din fluiere-aduc
Limba moldavă.

Colinele noastre,
Coline bătrîne,
Spun: «Timpul trece,
Graiul rămîne...»

Căruţe cu mere
Se duc spre vecie –
Nu-i grauil mamei
O poezie?!

Luceferii tineri,
Luceferii toamnei
Stau faţă-n faţă
Cu vorbele mamei.

Izvoarele repezi
Cu tremur de strună
Ştiu să vorbească
Vorba străbună.

Pământul cu basme,
Pământul amiezii
Întreabă de Creangă:
„Ce mai fac iezii?”

Pământul e-o doină,
O doină ni-i neamul,
O doină rămîne
Să fie şi graiul

O doină ni-i glasul
Ce scoate din lacrimi
Tărîmul de zboruri
Al verbului sacru.

Sub streşini de dealuri,
În vers de dumbravă
Se-aude un bucium –
E LIMBA MOLDAVĂ!

* * *

Grai matern, –
Limbă moldavă,
Sunet de vioară, plin,
Eşti ca o poiană – albastră,
Avînd nume şi destin.

Grai matern,–
Limba moldavă,
Mii de fluiere de-argint,
Mii de galsuri te adună
Într-un verb ca-ntr-un colind.

Grai matern, –
Limbă moldavă,
Deal şi vale renăscînd –
În grădina ta de basme
Slovele-nfloresc pe rînd.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Primăvara-n case mari,
Ciocîrliile îţi saltă
Vîrfurile de stejari.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Flori descoperind tulpini,
Flori crescute împreună –
Lor şi-n visuri să te-nchini.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Autograf de la strbuni –
Nistrul îl păstrează astăzi
Ca pe o scoică de minuni.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Fir de soare peste sat,
Din petalele-ţi de aur
Roua-şi ţese bob curat.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Albe-oglinzi pe vîrf de cer,
Vorba mamei ca o doină
Creşte pomul pe lăicer.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Cîntec ce nu s-a uitat,
Drumuri de bătrîni şi tineri
Trecînd de la sat la sat.

Grai matern,–
Limbă moldavă,
Tu luceafăr ai rămas
Fiului să-i lumineze
Cel dintîi spre lume pas ...

Amintiţi-vă!	**Dialogul** reprezinta comunicarea dintre doua sau mai multe personaje, fiind constituit din replici prin care personajele participante la comunicare își modifica statutul, transformîndu-se în emițători sau receptori. Dialogul ne ajuta și la evidențierea anumitor trăsături morale ale personajelor în opere. De asemenea, dialogul pune în lumină relațiile dintre personajele unei opere. Prin intermediul dialogului, personajele se prezinta practic singure prin ceea ce spun si prin modul lor de a comunica.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a trezit lectura textului?
2. Ce v-a impresionat mai mult: muzicalitatea poeziei, imaginile poetice sau starea eroului liric? Motivaţi răspunsul.

Observați! Descoperiți!

1. Din cîte părţi este alcătuită poezia «Comoara»?
2. Selectaţi din text grupurile de cuvinte care se repetă.
3. Care este semnificaţia repetiţiei în operă?
4. Ce înseamnă pentru poet limba moldavă, graiul matern? Notaţi în caiet:

limba moldavă ***graiul matern***

- freamăt de codru
- pasăre
- . . . . . .
- . . . . . .
- . . . . . .
- sunet de vioară
- poiană albastră
-
-
-

5. Ce sentimente ale poetului se desprind din conţinutul poeziei?

6. Alegeţi din variantele următoare pe cele mai potrivite pentru a caracteriza textul studiat:

- elogiu
- laudă
- invocaţie
- preamărire
- închinare
- prezentare

7. Identificaţi, în text, tropii.

8. Explicaţi argumentat de ce poetul numeşte graiul matern: (partea a II-a)

a) *poiană ce are nume şi destin*;

b) *colind*;

c) *autograf de la străbuni.*

9. Comentaţi versurile:

«Grai matern,–
Limbă moldavă,
Tu luceafăr ai rămas
Fiului să-i lumineze
Cel dintîi spre lume pas ...»

Amintiţi-vă!	**Personificarea** este procedeul stilistic prin care obiectelor, ființelor sau fenomenelor din natură li se atribuie însușiri umane.

10. Identificaţi cu ce este comparată limba moldavă în partea I. Faceţi notiţe în caiet.

11. Descoperiți personificarea în text.

Exprimaţi-vă părerea!

1. În partea a treia a poeziei «Comora» poetul spune:
«Graiul codrului verde
E limba pămîntului moldovenesc»

Ce doreşte să ne sugereze poetul cînd pomeneşte de pămîntul moldovenesc, de limba – lui.

2. În storfa a treia a aceleeaşi părţi G. Ciocoi declară:

«Umbra cuvîntului nu poate apune,

El e ca sîngele sacru de trandafir.»

• Ce se subînţelege prin *cuvîntului*?

• De ce poetul a apelat la comparaţia «*ca sîngele sacru de trandafir*?»

3. Selectaţi din partea a treia a poeziei «Comora» epitetele folosite de G. Ciocoi pentru cuvîntul *codrul.*

4. **Creați!** Realizaţi o compunere, pornind de la versurile:

«Timpul trece,

Gariul rămîne ...»

5. Discutaţi despre tonul poeziei, precizînd felul acestuia (solemn, trist, vesel, poruncitor etc.)

6. Alcătuiţi adresarea: «Oameni, fiţi vigilenţi!» către toţi oamenii de bună credinţă pentru apărarea limbii noastre materne, *limba moldavă*.

7. Dacă dispare limba, dispare și poporul care a vorbit-o. Ce scopuri urmăresc cei care neagă existența limbii moldovenești, limba noastră maternă? Argumentați.

VALORILE SPIRITUALE ÎN VIAȚA OMULUI

Obiective
La finele studierii capitolului

veţi cunoaşte:
• conținutul operelor studiate şi autorii lor;
• noţiunile de teorie literară;
• tematica, personajele, ideea operelor studiate;

veţi fi capabili:
• să comentaţi textele propuse;
• să redactaţi compoziţii în baza operelor studiate;
• să comparați operele studiate cu cele citite independent;

veţi fi în stare:
• să vă exprimați argumentat atitudinea pe marginea problemelor puse în discuție;
• să conştientizaţi valoarea artistică a operelor.

ION CREANGĂ (1837 – 1889),

«Homerul literaturii noastre», reprezentantul perfect al sufletului moldovenesc, a văzut lumina zilei în familia lui Ştefan a Petrei Ciubotaru şi Smaranda Creangă. A fost învăţător, şi dragostea de copii l-a ajutat să alcătuiască manuale şcolare. Ca învăţător l-a cunoscut pe revizorul şcolar M.Eminescu, cu care leagă una din cele mai frumoase prietenii. Opera sa cuprinde poveşti (*Povestea Porcului, Povestea lui Stan Păţitul*), nuvele (*Moş Nicifor Coţcarul*), povestiri.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

(Capitolul I, fragment)

Stau cîteodată şi-mi aduc aminte ce vremi şi ce oameni mai erau în părţile noastre pe cînd începusem şi eu, drăgăliţă-Doamne, a mă ridica băieţaş la casa părinţilor mei, în satul Humuleştii, din tîrg drept peste apa

Neamţului: sat mare şi vesel, împărţit în trei părţi, care se ţin tot de una: Vatra satului, Delenii şi Bejenii.

Ş-apoi Humuleştii, şi pre vremea aceea, nu era numai aşa, un sat de oameni fără căpătîi, ci sat vechi răzăşesc, întemeiet în toată puterea cuvîntului: cu gospodari tot unul şi unul, cu flăcăi voinici şi fete mîndre, care ştiau a învîrti şi hora, dar şi suveica, de vuia satul de vatale în toate părţile; cu biserică frumoasă şi nişte preoţi şi dascăli şi poporeni ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

Şi părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic şi cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai de pomi s-au pus în ţinterim, care era îngrădit cu zăplaz de bîrne, streşinit cu şindrilă, şi ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericei pentru şcoală; ş-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă, împreună cu bădiţa Vasile a Ilioaei, dascălul bisericei, un holtei zdravăn, frumos şi voinic, şi sfătuia pe oameni să-şi deie copiii la învăţătură. Şi unde nu s-au adunat o mulţime de băieţi şi fete la şcoală, între care eram şi eu, un băiet prizărit, ruşinos şi fricos şi de umbra mea.

Şi cea dintîi şcolăriţă a fost însăşi Smărăndiţa popei, o zgîtie de copilă ageră la minte şi aşa de silitoare, de întrecea mai pe toţi băieţii şi din carte, dar şi din nebunii. Însă părintele mai în toată ziua da pe la şcoală şi vedea ce se petrece... Şi ne pomenim întru una din zile că părintele vine la şcoală şi ne aduce un scaun nou şi lung, şi, după ce-a întrebat de dascăl, care cum ne purtăm, a stat puţin pe gînduri, apoi a pus nume scaunului «Calul Bălan» şi l-a lăsat în şcoală.

În altă zi ne terzim că iar vine părintele la şcoală, cu moş Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de şcoală nouă, un drăguţ de biciuşor de curele, împletit frumos, şi părintele îi pune nume «Sfîntul Nicolai», după cum este şi hramul bisericii din Humuleşti...

Apoi poftеşte pe moş Fotea că, dacă i-or mai pica curele bune, să mai facă,din cînd în cînd, cîte unul, şi ceva mai grosuţ, dacă se poate... Bădiţa Vasile a zîmbit atunci, iară noi, şcolarii, am rămas cu ochii holbaţi unii la

alţii. Şi a pus părintele pravilă şi a zis că în toată sîmbăta să se procitească băieţii şi fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce a învăţat peste săptămînă; şi cîte greşeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar la urma urmelor, de fiecare greşeală să-i ardă şcolarului cîte un Sfînt Nicolai. Atunci copila părintelui, cum era sprinţară şi plină de incuri, a bufnit în rîs. Păcatul ei, sărmana!

— Ia poftim de încalecă pe Bălan, jupîneasă! zise părintele, de tot posomorît, să facem pocinog sfîntului Nicolai cel din cui.

Şi cu toată stăruinţa lui moş Fotea şi a lui bădiţa Vasile, Smărăndiţa a mîncat papara, şi pe urmă şedea cu mînile la ochi şi plîngea ca o mireasă, de sărea cămeşa de pe dînsa. Noi, cînd am văzut asta, am rămas înlemniţi. Iar părintele, ba azi, ba mîine, aducînd pitaci şi colaci din biserică, a împărţit la fiecare, de ne-a îmblînzit, şi treaba mergea strună; băieţii schimbau tabla în toate zilele, şi sîmbăta procitanie.

Nu-i vorbă, că noi tot ne făceam felul, aşa cîteodată; căci, din băţul în care era aşezată fila cu cruce-ajută şi buchile scrise de bădiţa Vasile pentru fiecare, am ajuns la trătaji, de la trătaji la ceaslov, ş-apoi, dă, Doamne, bine! în lipsa părintelui şi a dascălului intram în ţinterim, ţineam ceaslovul deschis, şi, cum erau filele cam unse, trăgeau muştele şi bondarii la ele, şi, cînd clămpăneam ceaslovul, cîte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muştelor!

Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele şi, cînd le vede aşa sîngerate cum erau, îşi pune mîinile în cap de necaz. Şi cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan şi a ne mîngăia cu sfîntul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muşte şi ale cuvioşilor bondari, care din pricina noastră au pătimit.

Nu trece mult după asta, şi într-o zi, prin luna lui mai, aproape de Moşi, îndeamnă păcatul pe bădiţa Vasile tîntul, că mai bine nu i-oiu zice, să puie pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească. Nică, băiet mai mare şi înaintat în învăţătură pînă la genunchiul broaştei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiţei popei, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muşte... Şi Nică începe să mă asculte; şi mă ascultă el, şi mă ascultă, şi unde nu

s-apucă de însemnat la greşele cu ghiotura pe o draniţă: una, două, trei, pînă la douăzeci şi nouă. «Măi!!! s-a trecut de şagă, zic eu, în gîndul meu; încă nu m-a gătit de ascultat, şi cîte au să mai fie!» Şi unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor şi a tremura de mînios... Ei, ei! acu-i acu. «Ce-i de făcut, măi Nică?» îmi zic eu în sine. Şi mă uitam pe furiş la uşa mîntuirii şi tot scăpăram din picioare, aşteptînd cu neastîmpăr să vie un lainic de şcolar de afară, căci era porunca să nu ieşim cîte doi deodată; şi-mi crăpa măseaua-n gură cînd vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan şi de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vînătăi. Dar adevăratul sfînt Nicolai se vede că a ştiut de ştirea mea, că numai iaca ce întră afurisitul de băiet în şcoală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre uşă, ies răpede şi nu mă mai încurc primprejurul şcolii, ci o ieu la sănătoasa spre casă. Şi cînd mă uit înapoi, doi hojmalăi se şi luase după mine; şi unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; şi trec pe lîngă casa noastră, şi nu intru acasă, ci cotigesc în stînga şi intru în ograda unui megieş al nostru, şi din ogradă în ocol, şi din ocol în grădina cu păpuşoi, care erau chiar atunci prăşiţi de-al doilea, şi băieţii după mine; şi, pînă să mă ajungă, eu, de frică, cine ştie cum, am izbutit de m-am îngropat în ţărnă la rădăcina unui păpuşoi. Şi Nic-a lui Costache, duşmanul meu, şi cu Toader a Catincăi, alt hojmalău, au trecut pe lîngă mine vorbind cu mare ciudă; şi se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui. Şi de la o vreme, nemaiauzind nici o foşnitură de păpuşoi, nici o scurmătură de găină, am ţîşnit odată cu ţărna-n cap, şi tiva la mama acasă, şi am început a-i spune, cu lacrimi, că nu mă mai duc la şcoală, măcar să ştiu bine că m-or omorî!

A doua zi însă a venit părintele pe la noi, s-a înţeles cu tata, m-au luat ei cu binişorul şi m-au dus iar la şcoală. «Că, dă, e păcat să rămîi fără leac de învăţătură, zicea părintele; doar ai trecut de bucheludeazla şi bucheriţazdra: eşti acum la ceaslov, şi mîine-poimîine ai să treci la psaltire, care este cheia tuturor învăţăturilor, şi, mai ştii cum vine vremea? poate să te faci şi popă aici, la biserica Sfîntului Nicolai, că eu pentru voi mă strădănuiesc. Am o singură fată ş-oiu vede eu pe cine mi-oiu alege de ginere.»

Hei, hei! cînd aud eu de popă şi de Smărăndiţa popei, las muştele în pace şi-mi ieu alte gînduri, alte măsuri; încep a mă da şi la scris, şi la făcut cădelniţa în biserică, şi la ţinut isonul, de parcă eram băiet. Şi părintele mă ie la dragoste, şi Smărăndiţa începe din cînd în cînd a mă fura cu ochiul, şi bădiţa Vasile mă pune să ascult pe alţii, şi altă făină se măcina acum la

moară. Nic-a lui Costache, cel răguşit, balcîz şi răutăcios, nu mai avea stăpînire asupra mea.

Dar nu-i cum gîndeşte omul, ci-i cum vre Domnul. Întru una din zile, şi chiar în ziua de Sfîntul Foca, scoate vornicul din sat pe oameni la o clacă de dres drumul. Se zicea că are să treacă Vodă pe acolo spre mănăstiri. Şi bădiţa Vasile n-are ce lucra? Hai şi noi, măi băieţi, să dăm ajutor la drum, să nu zică Vodă cînd a trece pe aici, că satul nostru e mai leneş decît alte sate. Şi ne luăm noi de la şcoală şi ne ducem cu toţii. Şi care săpau cu cazmalele, care cărau cu tărăboanţele, care cu coveţile, în sfîrşit, lucrau oamenii cu tragere de inimă. Iar vornicul Nic-a Petricăi, cu pasnicul, vătămanul şi cîţiva nespălaţi de mazili se purtau pintre oameni de colo pînă colo, şi, cînd deodată, numai iaca vedem în prund cîţiva oameni claie peste grămadă, şi unul din ei mugind puternic. «Ce să fie acolo?» ziceau oamenii, alergînd care de care din toate părţile.

Pe bădiţa Vasile îl prinsese la oaste cu arcanul, îl cetluiau acum zdravăn şi-l puneau în cătuşi, să-l trimită la Peatră... Iaca pentru ce scosese atunci vornicul oamenii la clacă. Aşa, cu amăgele, se prindeau pe vremea aceea flăcăii la oaste... Afurisită priveliştе mai fu şi asta! Flăcăii ceilalţi pe dată s-au făcut nevăzuţi, iară noi, copiii, ne-am întors plîngînd pe la casele noastre. Afurisit să fie cînerul de vornic, şi cum a ars el inima unei mame, aşa să-i ardă inima Sfîntul Foca de astăzi, lui şi tuturor părtaşilor săi! blăstămau femeile din sat cu lacrimi de foc, în toate părţile. Iar mama lui bădiţa Vasile îşi petrecea băietul la Peatră, bocindu-l ca pe un mort! «Las', mamă, că lumea asta nu-i numai cît se vede cu ochii, zicea bădiţa Vasile mîngîind-o; şi în oaste trăieşte omul bine, dacă este vrednic. Oştean a fost şi sfîntul Gheorghe, şi sfîntul Dimitrie, şi alţi sfinţi mucenici, care au pătimit pentru dragostea lui Hristos, măcar de-am fi şi noi ca dînşii!»

Ei, ei! pe bădiţa Vasile l-am pierdut; s-a dus unde i-a fost scris. Şi părintele Ioan umbla acum cu pletele în vînt să găsească alt dascăl, dar n-a mai găsit un bădiţa Vasile, cuminte, harnic şi ruşinos ca o fată mare.

Să comunicăm despre text

Observați!

1. Prezentaţi (în scris, maximum 6-8 propoziţii) satul (oraşul) vostru de baştină, al bunicilor.

• Ce aspecte ale satului (oraşului) aţi evidenţiat?

• Care-i atitudinea voastră faţă de satul (oraşul) descris?

2. Identificaţi detaliile semnificative din descrierea satului Humuleşti şi plasaţi-le în spaţiile libere de mai jos:

Humuleşti " nu era un sat de oameni fără căpătîi»;

……;

……

• Comentaţi aceste detalii.

• Ce atitudine are naratorul faţă de satul de baştină?

• *obiectivă*

• *neobiectivă*

3. Continuaţi şirul de elemente specifice vieţii satului:

• *iarmarocul;*	• *claca;*
• *munca la sumane;*	. . . . .
. . . . .	. . . . .

4. Explicaţi înţelesul următoarelor expresii:

• *a pus pravilă;*	• *a mîngîia cu Sfîntul ierarh Nicolai;*
• *a mîncat papara;*	• *o ia la sănătoasa.*
• *treaba mergea strună;*	•……

a) Găsiţi, în text, şi alte expresii de acest fel.

b) Alcătuiţi (pe o temă liberă) un text coerent (maximum 6 propoziţii), folosind expresiile de mai sus, şi intitulaţi-l.

5. Împărţiţi-vă în trei grupuri şi realizaţi următoarele sarcini:

întocmiţi o listă a personajelor fragmentului; (I. gr.)

arătaţi întîmplările din viaţa copilului Nică; (gr. a II-a)

povestiţi cum a fost prins la oaste bădiţa Vasile. (gr. a III-a)

6. Identificaţi, cu citate din operă, următoarele modalităţi de caracterizare a personajelor:

• *autocaracterizarea;* (I. gr.)

• *caracterizarea de către alte personaje;* (gr. a II-a)

• *caracterizarea de către autor.* (gr. a III-a)

Exprimați-vă părerea!

1. Care din următoarele afirmaţii vi se pare mai potrivită pentru a defini «Amintiri din copilărie»?

a) *carte pentru copii;*

d) *roman de mici dimensiuni*;

b) *roman al copilăriei copilului univesal*;

e) *povestire de proporţii*.

c) *scriere memoralistică*;

Argumentaţi-vă opinia.

2. Ce descrie I. Creangă în «Amintiri din copilărie»?

a) *copilăria în sens biografic;*

b) *copilăria ideală, pe care n-a trăit-o întocmai*.

3. De ce autorul relatează cazul prinderii lui bădiţa Vasile la oaste? Alegeţi o variantă de răspuns şi argumentaţi-o:

a) *pentru a accentua ideea că şcolarii au rămas fără învăţător;*

b) *pentru a descrie o realitate social-istorică, atestată la mijlocul secolului al XIX-lea;*

c) *pentru a arăta reacţia oamenilor faţă de acest caz.*

Cercetați! Descoperiți!

1. Determinaţi ce tipuri umane reprezintă fiecare din personajele enumerate mai jos. Completaţi spaţiile libere, conform modelului:

Personaj	***Tip uman***
• Nică	• *copil ştrengar, vioi, inteligent*
• Bădiţa Vasile	• . . . . .
• Smărăndiţa	• . . . . .
• Părintele Ioan	• . . . . .
• Alte personaje	• . . . . .

2. Creaţi o schiţă de portret al personajului Nică, luînd ca repere:

a) *comportamentul;*

b) *stări trăite în diverse situaţii;*

c) *relaţiile cu alte personaje.*

3. Susţineţi ori combateţi cu argumente ideea că I. Creangă are o atitudine critică faţă de şcoală, biserică, armată.

4. Ce deosebire există între copilăria lui Nică şi copilăria voastră? Dar ce elemente comune puteţi enumera? Argumentaţi-vă răspunsul.

5. Selectaţi, din text, cuvintele vechi, arhaismele şi aflaţi sensul lor cu ajutorul *Dicţionarului explicativ.*

Reţineţi	**Umorul** este un mijloc, o modalitate de a prezenta realitatea cu scopul de a trezi voia bună, a provoca rîsul, gluma, veselia. **Ironia** este o vorbă, frază, expresie, afirmație care conține o ușoară batjocură la adresa cuiva sau a ceva, folosind de obicei semnificații opuse sensului lor obișnuit. **Arhaismele** sînt cuvinte sau expresii care au dispărut din limba comună ori au încetat să mai fie folosite (scoase din uz).

6. Descoperiți exemple de umor şi ironie în «Amintiri din copilărie».

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

(capitolul II)

de Ion Creangă

Nu ştiu alţii cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul naşterii mele, la casa părintească din Humuleşti, la stîlpul hornului unde lega mama o şfară cu motocei la capăt, de crăpau mîţele jucînduse cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă ţineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, cînd ne jucam noi, băieţii, de-a mijoarca, şi la alte jocuri şi jucării pline de hazul şi farmecul copilăresc, parcă-mi saltă şi acum inima de bucurie!

Şi, Doamne, frumos era pe atunci, căci şi părinţii, şi fraţii şi surorile îmi erau sănătoşi, şi casa ne era îndestulată, şi copiii şi copilele megieşilor erau de-a pururea în petrecere cu noi, şi toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea! Şi eu eram vesel ca vremea cea bună şi sturlubatic şi copilăros ca vîntul în tulburarea sa. Şi mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zîmbet uneori, cînd începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: Ieşi, copile cu părul bălan, afară şi rîde la soare, doar s-a îndrepta vremea şi vremea se îndrepta după rîsul meu... Ştia, vezi bine, soarele cu cine are de-a face, căci eram feciorul mamei, care şi ea cu adevărat că ştia a face multe şi mari minunăţii: alunga nourii cei negri de pe deasupra satului nostru şi abătea grindina în alte părţi, înfingînd toporul în pămînt, afară, dinaintea uşii; închega apa numai cu două picioare de vacă, de se încrucea lumea

de mirare; bătea pămîntul, sau peretele, sau vrun lemn, de care mă păleam la cap, la mînă sau la picior, zicînd: Na, na!, şi îndată-mi trecea durerea... cînd vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că făce a vînt şi vreme rea, sau cînd ţiuia tăciunele, despre care se zice că te vorbeşte cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului, şi-l buchisa cu cleştele, să se mai potolească duşmanul; şi mai mult decît atîta: oleacă ce nu-i venea mamei la socoteală căutătura mea, îndată pregătea, cu degetul îmbălat, puţină tină din colbul adunat pe talpa încălţării ori, mai în grabă, lua funingine de la gura sobei, zicînd: Cum nu se deoache călcîiul sau gura sobei, aşa să nu mi se deoache copilaşul şi-mi făcea apoi cîte-un benchi boghet în frunte, ca să nu-şi prăpădească odorul! şi altele multe încă făcea... Aşa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunăţii, pe cît mi-aduc aminte; şi-mi aduc bine aminte, căci braţele ei m-au legănat cînd îi sugeam ţîţa cea dulce şi mă alintam la sînu-i. Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă şi nevinovată. Şi, drept vorbind, acesta-i adevărul. Ce-i pasă copilului cînd mama şi tata se gîndesc la neajunsurile vieţii, la ce poate să le aducă ziua de mîine, sau că-i frămîntă alte gînduri pline de îngrijire. Copilul, încălecat pe băţul său, gîndeşte că se află călare pe un cal de cei mai straşnici, pe care aleargă, cu voie bună, şi-l bate cu biciul şi-l struneşte cu tot dinadinsul, şi răcneşte la el din toată inima, de-ţi ia auzul; şi de cade jos, crede că l-a trîntit calul, şi pe băţ îşi descarcă mînia în toată puterea cuvîntului... Aşa eram eu la vîrsta cea fericită, şi aşa cred că au fost toţi copiii, de cînd îi lumea asta şi pămîntul, măcar să zică cine ce-a zice. Cînd mama nu mai putea de obosită şi se lăsa cîte oleacă ziua, să se odihnească, noi, băieţii, tocmai atunci ridicam casa în slăvi. Cînd venea tata noaptea de la pădure din Dumesnicu, îngheţat de frig şi plin de promoroacă, noi îl speriam sărindu-i în spate pe întuneric.

Şi el, cît era de ostenit, ne prindea cîte pe unul, ca la baba-oarba, ne ridica în grindă, zicînd: tîta mare! şi ne săruta mereu pe fiecare.

Iar după ce se aprindea opaiţul, şi tata se punea să mănînce, noi scoteam mîţele de prin ocniţe şi cotruţă şi le flocăiam şi le şmotream dinaintea lui, de le mergea colbul; şi nu puteau scăpa bietele mîţe din mîinile noastre pînă ce nu ne zgîrîiau.

— Încă te uiţi la ei, bărbate, zicea mama! Aşa-i?..

— Ia lasă-i şi tu, măi nevastă, lasă-i, că se bucură şi ei de venirea mea, zicea tata, dîndu-ne huţa. Ce le pasă? Lemne la trunchi sînt; slănină şi făină în pod este de-a volna; brînză în putină, asemene; curechi în poloboc, slavă

Domnului! Numai de-ar fi sănătoşi să mănînce şi să se joace acum, cît îs mititei; că le-a trece lor zburdăciunea cînd vor fi mai mari şi i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Ş-apoi nu ştii că este-o vorbă: Dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; şi dacă-i popă, să citească...

— Ţie, omule, zise mama, aşa ţi-i a zice, că nu şezi cu dînşii în casă toată ziua, să-ţi scoată peri albi, mînca-i-ar pămîntul să-i mănînce, Doamne, iartă-mă! De-ar mai veni vara, să se mai joace şi pe-afară, că m-am săturat de ei ca de mere pădureţe! Cîte drăcării le vin în cap, toate le fac. Cînd începe a toca la biserică, Zahei al tău cel cuminte fuga şi el afară şi începe a toca în stative, de pîrîie pereţii casei şi duduie ferestrele. Iar stropşitul de Ion, cu talanca de la oi, cu cleştele şi cu vătrarul, face o hodorogeală şi un tărăboi, de-ţi ia auzul. Apoi îşi pun cîte-o ţoală în spate şi cîte-un coif de hîrtie în cap şi cîntă aleluia şi Doamne miluieşte, popa prinde peşte, de te scot din casă. Şi asta în toate zilele de cite două-trei ori, de-ţi vine, cîteodată, să-i coşeşti în bătaie, dac-ai sta să te potriveşti lor.

— Păi dă, măi femeie, tot eşti tu bisericoasă, de s-a dus vestea; încaltea ţi-au făcut şi băieţii biserică aici pe loc, după cheful tău, măcar că-ţi intră biserica în casă, de departe ce-i... De-amu puneţi-vă pe făcut privigheri de toată noaptea şi parascovenii cit vă place, măi băieţi; dacă vi-i voia să vă dea mă-ta în toate zilele numai colaci de cei unşi cu miere de la Patruzeci de sfinţi şi colivă cu miez de nucă.

— Ei, apoi! minte ai, omule? Mă miram eu, de ce-s şi ei aşa de cuminţi, mititeii; că tu le ţii hangul. Ia priveşte-i cum stau toţi treji şi se uită ţintă în ochii noştri, parcă au de gînd să ne zugrăvească.

Ia să-i fi sculat la treabă, ş-apoi să-i vezi cum se codesc, se drîmboiesc şi se sclifosesc, zise mama. Hai! la culcat, băieţi, că trece noaptea...

Odată, la un Sfîntul Vasile, ne prindem noi vro cîţiva băieţi din sat să ne ducem cu plugul; căci eram şi eu mărişor acum, din păcate. Şi în ajunul Sfîntului Vasile toată ziua am stat de capul tatei, să-mi facă şi mie un buhai ori, de nu, batăr un harapnic.

— Doamne, ce harapnic ţi-oi da eu, zise tata de la o vreme. N-ai ce mînca la casa mea? Vrei să te buşască cei nandralăi prin omăt? Acuş te descalţ! Văzînd eu că mi-am aprins paie-n cap cu asta, am şterpelit-o de acasă numai cu beşica cea de porc, nu cumva să-mi ia tata ciubotele şi să rămîn de ruşine înaintea tovarăşilor.

Şi nu ştiu cum s-a întîmplat, că nici unul din tovarăşi n-avea clopot. Talanca mea era acasă, dar mă puteam duce s-o iau? În sfîrşit, facem noi

ce facem şi sclipuim de colea o coasă ruptă, de ici cîrceie de tînjală, mai un vătrar cu belciug, mai beşica cea de porc a mea, şi, pe după toacă, ne pornim pe la case. Ş-o luăm noi de la popa Oşlobanu, tocmai din capul satului din sus, cu gînd să umblăm tot satul... Cînd colo, popa tăia lemne la trunchi afară şi, cum a văzut că ne aşezăm la fereastră şi ne pregătim de urat, a început a zice:

— De-abia s-au culcat găinile, şi voi aţi început? Ia staţi oleacă, blestemaţilor, să vă dau eu! Noi, atunci, am pîrlit-o la fugă. Iar el, zvîrr! cu o scurtătură în urma noastră, căci era om hursuz şi pîclişit popa Oşlobanu. Şi din spaima ceea, am fugit noi mai jumătate de sat înapoi, fără să avem cînd îi zice popii: Drele pe podele şi bureţi pe pereţi; cîte pene pe cucoşi, atîţia copii burduhoşi, cum obişnuiesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

— Măi, al dracului venetic şi ceapcîn de popă! zicem noi, după ce ne adunăm toţi la un loc, îngheţaţi de frig şi speriaţi. Ferească Dumnezeu să fie preoţii noştri aşa, că nu te-ai mai înfrupta cu nimica de la biserică în vecii vecilor! Şi pînă-l mai menim noi pe popa, pînă-l mai boscorodim, pînă una alta, amurgeşte bine.

— Ei, amu, ce-i de făcut? Hai să intrăm aici, în ograda asta, zise Zaharia lui Gîtlan, că ne trecem vremea stînd în mijlocul drumului. Şi intrăm noi la Vasile-Aniţei şi ne aşezăm la fereastră după obicei. Dar parcă naiba vrăjeşte: cela nu sună coasa, că-i e frig; celuia că-i îngheaţă mîinile pe cîrceie; văru-meu Ion Mogorogea, cu vătrarul subsuoară, se punea de pricină că nu ură, şi numa-ţi crăpa inima-n tine de necaz!

— Ură tu, măi Chiriece, zic eu lui Goian; şi noi, măi Zaharie, să pufnim din gură ca buhaiul; iar ceilalţi să strige: hăi, hăi! Şi odată şi începem. Şi ce să vezi? Unde nu se ia hapsîna de nevasta lui Vasile-Aniţei cu cociorva aprinsă după noi, căci tocmai atunci trăgea focul, să dea colacii în cuptor.

— Vai, aprinde-v-ar focul, să vă aprindă! zise ea, burzuluită grozav; dar cum se cheamă asta? În obrazul cui v-a învăţat! Atunci noi, la fugă, băieţi, mai dihai decît la popa Oşlobanu... Mai bine să mergem la culcare. Şi după ce ne arvonim noi şi pe la anul, cu jurămînt, să umblăm tot împreună, ne-am despărţit unul de altul, înghețați de frig şi hămesiţi de foame, şi hai fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare. Şi iaca aşa ne-a fost umblarea cu plugul în anul acela. D-apoi cu smîntînitul oalelor, ce calamandros făceam! Cînd punea mama laptele la prins, eu, fie post,

fie cîşlegi, de pe-a doua zi şi începeam a linchi grosciorul de pe deasupra oalelor; şi tot aşa în toate zilele, pînă ce dam de chişleag. Şi cînd căuta mama să smîntînească oalele, smîntîneşte, Smarandă, dacă ai ce...

— Poate c-au luat strigoaicele mana de la vaci, mămucăi, ziceam eu, şezînd cu limba scoasă afară dinaintea mamei, jos lîngă oale.

— Doamne, prinde-l-voi strigoiul cela odată la oala cu smîntînă, zicea mama, uitîndu-se lung la mine, ş-apoi las! Nănaşa din grindă are să-i ştie de ştire, de nu l-or putea scoate din mîna mea tot neamul strigoilor şi al strigoaicelor din lume! Se cunoaşte el strigoiul, care a mîncat smîntîna, de pe limbă... Urît mi-a fost în viaţa mea omul viclean şi lingău, drept să-ţi spun, dragul mamei!

Şi să ştii de la mine că Dumnezeu n-ajută celui care umblă cu furtişag, fie lucru de purtat, fie de-a mîncării, fie ori de ce-a fi. Ei, apoi! unde-o plesneşte mama şi unde crapă! zic eu în gîndul meu, că doar tot nu eram aşa de prost pînă pe-acolo, să nu pricep atîta lucru. D-apoi cu moş Chiorpec ciubotarul, megieşul nostru, ce necaz aveam! Ba adică, drept vorbind, el avea necaz cu mine; căci una-două, mă duceam la om şi-l tot sucăleam să-mi dea curele, ca să-mi fac bici. Şi de cele mai multe ori găseam pe moş Chiorpec răbuind ciubotele cu dohot de cel bun, care făcea pielea cum îi bumbacul. Şi dacă vedea omul şi vedea că nu se poate descotorosi de mine cu vorbe, mă lua frumuşel de bărbie cu mîna stîngă, iar cu cea dreaptă muia feleştiocul în strachina cu dohot şi-mi trăgea un pui de răbuială ca aceea pe la bot, de-i bufnea rîsul pe toţi ucenicii din ciubotărie. Şi cînd îmi da drumul, mă duceam tot într-o fugă acasă la mama, plîngînd şi stupind în dreapta şi în stînga. Uite, mamă, Chiorpecul dracului, ce mi-a făcut!

— Doamne, parcă l-am învăţat eu, zicea mama, cu părere de bine; am să-l cinstesc, zău aşa, cînd l-oi întîlni; că şezi lipcă unde te duci şi scoţi sufletul din om cu obrăzniciile tale, uşernic ce eşti! Dacă auzeam aşa, mă spălam binişor pe la gură şi-mi căutam de nevoie...

Odată, vara, pe-aproape de Moşi, mă furişez din casă şi mă duc, ziua în amiaza-mare, la moş Vasile, fratele tatei cel mai mare, să fur nişte cireşe; căci numai la dînsul şi încă la vro două locuri din sat era cîte un cireş văratic, care se cocea-pălea de Duminica Mare. Şi mă chitesc eu în mine, cum s-o dau, ca să nu mă prindă. Intru mai întîi în casa omului şi mă fac a cere pe Ion, să ne ducem la scăldat.

— Nu-i acasă Ion, zise mătuşa Mărioara; s-a dus cu moşu-tăuVasile sub cetate, s-aducă nişte sumani. Căci trebuie să vă spun că la Humuleşti

torc şi fetele şi băieţii, şi femeile şi bărbaţii; şi se fac multe giguri de sumani, şi lăi, şi de noaten, care se vînd şi pănură, şi cusute; şi acolo, pe loc, la negustori armeni, veniţi înadins din alte tîrguri: Focşani, Bacău, Roman, Tîrgu-Frumos, şi de pe aiurea, precum şi pe la iarmaroace în toate părţile. Cu asta se hrănesc mai mult humuleştenii, răzeşi fără pămînturi, şi cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brînză, lînă, oloi, sare şi făină de păpuşoi; sumane mari, genunchere şi sărdace; iţari, bernevici, cămeşoaie, lăicere şi scorţuri înflorite; ştergare din borangic alese, şi alte lucruri, ce le duceau lunea în tîrg de vînzare, sau joia pe la mănăstirile de maice, cărora le vine cam peste mînă tîrgul. Apoi dar, mai rămîi sănătoasă, mătuşă Mărioară! vorba de dinioarea; şi îmi pare rău că nu-i vărul Ion acasă, că tare-aş fi avut plăcere să ne scăldăm împreună... Dar în gîndul meu: Ştii c-am nimerit-o? bine că nu-s acasă; şi, de n-ar veni degrabă, şi mai bine-ar fi! Şi, scurt şi cuprinzător, sărut mîna mătuşei, luîndu-mi ziua bună, ca un băiat de treabă, ies din casă cu chip că mă duc la scăldat, mă şupuresc pe unde pot şi, cînd colo, mă trezesc în cireşul femeii şi încep a cărăbăni la cireşe în sîn, verzi, coapte, cum se găseau. Şi cum eram îngrijit şi mă sileam să fac ce-oi face mai degrabă, iaca mătuşa Mărioara, c-o jordie în mînă, la tulpina cireşului.

— Dar bine, ghiavole, aici ţi-i scăldatul? zise ea, cu ochii holbaţi la mine; coboară-te jos, tîlharule, că te-oi învăţa eu! Dar cum să te cobori, căci jos era prăpădenie! Dacă vede ea şi vede că nu mă dau, zvîrr! de vro două-trei ori cu bulgări în mine, dar nu mă chiteşte. Apoi începe a se aburca pe cireş în sus, zicînd: Stai, măi porcane, că te căptuşeşte ea, Mărioara, acuş! Atunci eu mă dau iute pe-o creangă, mai spre poale, şi odată fac zup! în nişte cînepă, care se întindea de la cireş înainte şi era verde şi pînă la brîu de naltă. Şi nebuna de mătuşa Mărioara, după mine, şi eu fuga iepureşte prin cînepă, şi ea pe urma mea, pînă la gardul din fundul grădinii, pe care neavînd vreme să-l sar, o cotigeam înapoi, iar prin cînepă, fugind tot iepureşte, şi ea după mine pînă-n dreptul ocolului pe unde-mi era iar greu de sărit; pe de lături iar

gard, şi hîrsita de mătuşă nu mă slăbea din fugă nici în ruptul capului! Cît pe ce să pună mîna pe mine! Şi eu fuga, şi ea fuga, şi eu fuga, şi ea fuga, pînă ce dăm cînepa toată palancă la pămînt; căci, să nu spun minciuni, erau vro zece-douăsprezece prăjini de cînepă, frumoasă şi deasă cum îi peria, de care nu s-a ales nimica. Şi după ce facem noi trebuşoara asta, mătuşa, nu ştiu cum, se încîlceşte prin cînepă, ori se împiedică de ceva, şi cade jos. Eu, atunci, iute mă răsucesc într-un picior, fac vro două sărituri mai potrivite, mă arunc peste gard, de parcă nici nu l-am atins, şi-mi pierd urma, ducîndu-mă acasă şi fiind foarte cuminte în ziua aceea... Dar mai spre seară, iaca şi moş Vasile, cu vornicul şi paznicul, strigă pe tata la poartă, îi spun pricina şi-l cheamă să fie de faţă cînd s-a ispăşi cînepa şi cireşele... căci, drept vorbind, şi moş Vasile era un cărpănos ş-un pui de zgîrie-brînză, ca şi mătuşa Mărioara. Vorba ceea: A tunat şi i-a adunat. Însă degeaba mai clămpănesc eu din gură: cine ce are cu munca omului? Stricăciunea se făcuse, şi vinovatul trebuia să plătească. Vorba ceea: Nu plăteşte bogatul, ci vinovatul. Aşa şi tata: a dat gloabă pentru mine, şi pace bună! Şi după ce-a venit el ruşinat de la ispaşă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea, zicînd:

— Na! satură-te de cireşe! De-amu să ştii că ţi-ai mîncat liftiria de la mine, spînzuratule! Oare multe stricăciuni am să mai plătesc eu pe urma ta? Şi iaca aşa cu cireşele; s-a împlinit vorba mamei, sărmana, iute şi degrabă: Că Dumnezeu n-ajută celui care umblă cu furtişag. Însă ce ţi-i bună pocăinţa după moarte? D-apoi ruşinea mea, unde o pui? Mai pasă de dă ochi cu mătuşa Mărioara, cu moş Vasile, cu vărul Ion şi chiar cu băieţii şi fetele din sat; mai ales duminica la biserică, la horă, unde-i frumos de privit, şi pe la scăldat; şi mai ales acum, cînd se ridicaseră cîteva fete frumuşele în sat la noi şi începuse a mă scormoli şi pe mine la inimă. Îndată după cea cu cireşele, vine alta la rînd. Mă trezeşte mama într-o dimineaţă din somn, cu vai-nevoie, zicîndu-mi: Scoală, duglişule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc şi să te spurce, ca să nu-ţi meargă bine toată ziua? Căci aşa ne amăgea mama cu o pupăză care-şi făcea cuib, de mulţi ani, într-un tei foarte bătrîn şi scorburos, pe coasta dealului, la moş Andrei, fratele tatei cel mai mic. Şi numai ce-o auzeai vara: Pupu-pup! Pu-pu-pup! dis-dimineaţă, în toate zilele, de vuia satul. Şi cum mă scol, îndată mă şi trimite mama cu demîncare în ţarină, la nişte lingurari ce-i aveam tocmiţi prăşitori, tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topoliţa. Şi pornind eu cu demîncarea, numai ce şi aud pupăza cîntînd:

— Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup! Eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? mă abat pe la tei, cu gînd să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dînsa: nu numaidecît pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Şi cum ajung în dreptul teiului, pun demîncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetişor în tei care te adormea de mirosul... florii, bag mîna în scorbură, unde ştiam, şi norocul meu! găbuiesc pupăza pe ouă şi zic plin de mulţumire: Taci, leliţă, că te-am căptuşit eu! îi mai pupa tu şi pe dracul de-acum! Şi cînd aproape să scot pupăza afară, nu ştiu cum se face, că mă sparii de creasta ei cea rotată, de pene, căci nu mai văzusem pupăză pînă atunci, şi-i dau iar drumul în scorbură. Măi! anapodă lucru ş-aista! zic eu înciudat, scoţînd căciula din cap şi tuflind-o în gura scorburii. Apoi mă dau jos, caut o lespede potrivită, mă sui cu dînsa iar în tei, îmi iau căciula şi în locul ei pun lespedea, cu gînd c-a ieşi ea pupăza de undeva pînă m-oi întoarce eu din ţarină. După aceea mă dau iar jos şi pornesc repede cu demîncarea la lingurari... Şi oricît oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc... Ş-apoi, vorba ceea: Ţiganului, cînd i-e foame, cîntă. Aşa şi lingurarii noştri: cîntau acum îndrăcit pe ogor, şezînd în coada sapei, cu ochii păinjeniţi de-atîta uitat, să vadă nu le vine mîncarea? Cînd, pe la prînzul cel mare, numai iacatămă-s şi eu de după un dîmb, cu mîncarea sleită, auzindu-i lălăind aşa de cu chef... Atunci au şi tăbărît balaurii pe mine, şi cît pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tînără între dînşii, să mă apere... Şi scăpînd eu cu obraz curat, mă abat iar pe la tei, mă sui întrînsul, pun urechea la gura scorburii şi aud ceva zbătîndu-se înăuntru. Atunci iau lespedea cu îngrijire, bag mîna şi scot pupăza, vlăguită de atîta zbucium. După asta vin acasă, leg pupăza de picior c-o aţă ş-o îndosesc de mama vro două zile în pod... Însă a doua zi după asta, iaca şi mătuşa Măriuca lui moş Andrei vine la noi, c-o falcă-n cer şi cu una în pămînt, şi se ia la ciondănit cu mama din pricina mea:

— Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătuşa cu jale, ne trezeşte dis-dimineaţă la lucru de atîţia ani? Şi acum văd eu că avea mare dreptate mătuşa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu ştia de asta nici cu spatele.

— Ce spui, cumnată?! Dacă l-aş ucide în bătaie, cînd aş afla că el a prins pupăza, s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, las pe mine, că ţi-l iau eu la depănat!

— Nici nu te mai îndoi despre asta, cumnată Smarandă, zise mătuşa, căci de zbînţuitul ista al dumnitale nimica nu scapă! Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca acestea, iute mă sui în pod, iau pupăza de unde era, sar cu dînsa pe sub streaşina casei şi mă duc de-a dreptul în tîrgul vitelor, s-o vînd, căci era tocmai lunea, într-o zi de tîrg. Şi cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta ţanţoş printre oameni, de colo pînă colo, cu pupăza-n mînă, că doar şi eu eram oleacă de fecior de negustor. Un moşneag nebun, c-o viţică de funie, n-are ce lucra?

— De vînzare-ţi e găinuşa ceea... măi băiate?

— De vînzare, moşule!

— Ia ad-o-ncoace la moşul, s-o drămăluiască! Şi cum i-o dau în mînă, javra dracului se face a o căuta de ou şi-i dezleagă atunci frumuşel aţa de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicînd: Iaca poznă, c-am scăpat-o! Pupăza, zbrr! pe-o dugheană şi, după ce se mai odihneşte puţin, îşi ia apoi drumul în zbor spre Humuleşti. Eu atunci, haţ! de sumanul moşneagului, să-mi plătească pasărea...

— Ce gîndeşti dumneata, moşule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ţi-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu junca asta de mine! Înţeles-ai? Şi mă băgam în ochii moşneagului, şi făceam un tărăboi, de se strînsese lumea... Dar ştii că eşti amarnic la viaţă, măi băiate?! zise moşneagul de la o vreme, rîzînd. În ce te bizui de te îndîrjeşti aşa, nepoate? Nu cumva ai

pofti să-mi iei viţica pentru un cuc armenesc? Pesemne te mănîncă spinarea, cum văd eu, măi ţică.

— Dă pace băiatului, moşule, zise un humuleştean de-ai noştri, că-i feciorul lui Ştefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, şi ţi-i găsi beleaua cu dînsul pentru asta.

— He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun. Apoi bine că ştiu a cui eşti, măi ţică! ia stai oleacă, să te duc eu la tată-tău şi să văd, el te-a trimis cu pupăzi de vînzare? Toate ca toatele, dar cînd am auzit eu de tata, pe loc mi s-a muiat gura. Apoi încet-încet m-am furişat printre oameni, şi unde-am croit-o la fugă spre Humuleşti, uitîndu-mă înapoi să văd, nu mă ajunge moşneagul? Căci îmi era acum a scăpare de dînsul, drept să vă spun. Vorba ceea: Lasă-l, măi! L-aş lăsa eu, dar vezi că nu mă lasă el acum! Tocmai aşa păţisem şi eu; ba eram încă bucuros că am scăpat numai cu-atîta. Bine-ar fi s-o pot scoate la capăt, măcar aşa, cu mama şi cu mătuşa Măriuca, gîndeam eu, bătîndu-mi-se inima, ca-ntr-un iepure, de frică şi de osteneală.

Şi cînd ajung acasă, aflu că tata şi mama erau duşi în tîrg; şi fraţii îmi spun, cu spaimă, că-i poznă mare cu mătuşa lui moş Andrei: a sculat mai tot satul în picioare din pricina pupăzei din tei; zice că i-am fi luat-o noi, şi pe mama a pus-o în mare supărare cu asta. Ştii că şi mătuşa Măriuca e una din cele care scoate mahmurul din om; nu-i o femeie de înţeles, ca mătuşa Anghiliţa lui moş Chiriac, s-a mîntuit vorba. Şi cum îmi spuneau ei îngrijoraţi, numai ce şi auzim cîntînd în tei:

— Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup!...

SPIRIDON VANGHELI (1932),

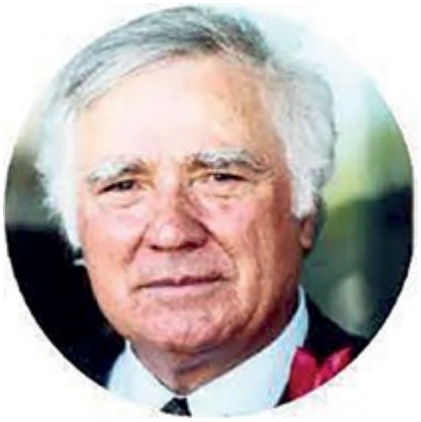

e un scriitor moldovean, ce nu mai oboseşte de copilărie. Vine din s. Grinăuţi, raionul Rîşcani şi este autorul multor opere: *În ţara fluturilor, Isprăvile lui Gugugţă, Guguţă — căpitan de corabie, Steaua lui Ciuboţel* ş. a. A lucrat pedagog în școală, și a rămas pedagog şi acum, cînd își scrie lecţiile de omenie în cărţile îndrăgite de copii.

SpiridonVangheli este, pentru totdeauna, al copiilor. Prin opera sa el îi îndeamnă să-i asculte poveţile. Creațiile lui au fost traduse în zece limbi.

ȘALUL VERDE

Ţarina-i pustie,
Doar un plug s-aude
Şi-un glas de femeie.
Ară cîmpu-o mamă,
Șchiopătînd prin țărnă,
Că și-a spart piciorul
Într-un colţ de furcă.
Seara crapă lemne
Şi aţîţă focul,
Mai tîrziu, pe lună,
Singură cu gîrla
Rufele descurcă.
Are mama, are
Șase prunci cît bobii.
Pe la miezul nopții
Cîntă: «nani-nani,
Las'că mama face
Și vă crește oameni. »
Dimineaţa mama
Umblă ca suveica:
Iaca iarna vine,
N-are cuşmă, n-are

Măcar cel mai mare
Cine-a prăpădit-o
S-o găsească în drum?
Podu-i fără pîine,
Grajdul vrea o vacă
Şi hogeacul cere
Sus, pe casă, fum.

De-ar trăi tăicuţul,
Tot mai bine-ar fi...
S-a-ncîlcit în gînduri
Măiculiţa-mamă:
— Doamne, ce mă fac?!
Nici a doua noapte
N-a închis o geană
Cu alt pumn sub cap.
La aprins de ziuă
Şi-a trezit, în şoaptă,
Fiul cel mai mare:
– Mama mi te lasă
Gospodar acasă.
Nu umblaţi cu focul,
Nici pe la fîntînă,
Am să vin degrabă.
Şi pe nemîncate
A ieşit pe poartă
Cu un băţ în mînă.

Unde îşi termină
Cîmpul o cărare,
Mama-ncepe alta
Şi o mută pasul
Într-un fund de zare.
Ca o căprioară
Tîrîie un picior...
Cine a rănit-o,
Care vînător?

Au de ce izvorul,
Linul, se-nroşeşte?
Iarba-n urma mamei
Roşu înfloreşte?
Zbor deasupra ei?
Au şi corbi-acasă
Pui prea mititei...
Nimeni n-o opreşte,
Nimeni nu-i îngînă,
Unde se grăbeşte
Cu un băţ în mînă?

Întrebînd drumul de vrăbii,
A tot mers măicuţa
Pînă a ieşit
Din Ţara Pelinului,
Apoi a dat
În Ţara Nopţilor:
Cărarea
Îi fugea de sub picioare,
Prin iarbă
Umblau în cruce jivinele,
Porumbeii îi căutau
Faţa şi mîinile
Şi-i sfîşiau hainele,
Deasupra capului,
Înnegrind noaptea,
Croncăneau corbii...
Dar mama a tot mers
Pînă a ajuns
La curtea Soarelui,
Care era atunci pe pămînt.

Ea credea să afle
Un măreţ palat,
Dar găsi o casă
Ca la ei în sat.

Soarele-frumosul
Nu era acasă,
Luna sta pe prispă
Palidă la faţă,
Doi copii-luceferi
Legăna în braţă.

Mama bate-n poartă
Şi aude paşi:
— Bună vreme, Lună,
Sănătate vouă,
Doi Luceferaşi!
— Doamne tu, măicuţă?
Ai adus o veste?
— Unde-i neică Soare?
— Cum îi el, cu drumul
— Am o rugă, Lună:
În cămara lui
Spînzură în cui
Traista mea cu zile.
Soarele, cum ştii,
Îmi dă cîte una,
Tu îmi dai de-asemeni
Cîte-o noapte numai —
Nu-mi ajung, bunică,
Dă-mi acasă traista,
Las' că-mi fac eu parte.
Mă aşteaptă fiii
Şi e loc departe.

— Prea te-ncumeţi, maică.
Am venit deatîta,
Rogu-te, dă-mi traista,
– Ai şi tu luceferi.
– Bine, zise Luna, –
Fac pe voia ta,
Dar să ştii, femeie,
Că la fundul trăistii
Este un şal verde —
Cînd îl pui în umeri,
Nu te poţi mişca.

De-i lua din traistă
Într-o săptămînă
Zilele pe-o lună,
Într-o lună numai
Zilele pe-un an —
Mai degrabă, mamă,
Îmbrăca-vei şalul...
— Ce să-i faci, preabună,
— Şalu-i tot al nostru,
Fiii dacă-ar creşte
Şi să-şi afle rostul.

...Se întoarce mama
Cu trăistuţa-n spate,
Tristă şi voioasă.
Gîndul o întrece,
Fuge înspre casă:

«Gospodarii mamei,
Porumbeii mei,
Cine vă aruncă
Dimineaţa mei?
Nu vă temeţi seara?
Luaţi seama mîcăi
Să nu vă-ncolţească
Mîţa aripioara.
Iaca vin, s-aproape,
Mă întorc de-acum.
Mai răbdaţi o noapte
Şi-mi ieşiţi la drum...»

Pe-amurgite mama

Dă de un izvor.
Răcorindu-şi gura,
S-a lăsat în iarba
De pe cel Tăpşan.
Cum era trudită
A dormit buştean.

Corbii negri, corbii,
Ce zburau pe-aproape,
Vin şi-i fură traista
Şi-o deşartă noaptea
Peste lunci, hîrtoape,
Unde scutur traista,
În mijlocul toamnei
Pomii dau în floare,
Hăul înverzeşte
Şi s-aude-n cîmpuri
Behăit de oaie,
Măcăit de raţă
Şi-un cucoş cum cîntă,
Corbii dau ospăţuri.
Se trezesc şi lupii,
Vulpile s-adună...
Numai mama doarme
Într-o văgăună.
Pe la zori măicuţa
S-a trezit şi-ngînă:
— Doamne, ce-o fi asta?
Parcă mă ia frigul.
Cînd se uită-n apă,
Vede o bătrînă:
Părul i-i ca varul,
Zbîrcituri pe faţă,
Creţituri pe mînă.

— Unde-i traista, doamne?
Am avut o traistă! —
Cîmpul verde tace
Şi îşi scutur floarea
Întristaţi, copacii...

O găseşte mama
Hăt, pe un răzor.
Fără băieri traista
Şi într-însa numai
Fărmături de zile,
Lacrime şi dor:
— O, sări-le-ar ochii!

Mamă hai cu pasul
Înspre sat, devale.
N-o cunosc copiii,
Nu-i aleargă-n cale.
Unul o cuprinde,
Fiul cel mai mare.
Lîngă pragul casei
Scoate ea din traistă
O cuşmuţă veche,
Trei cămăşi de pînză,
Pîsle — o pereche,
Mampasele scoate,
Pîine şi cu sare...

Asta-i mama, mama!
Sar voioşi micuţii.
Dar de ce nu rîde
Fiul cel mai mare?

Pînă-n seară mama
Murui cuptorul,
A tras brîu la casă
Şi-a sădit la poartă
Un copac în floare.
Iar adăuzi, doamne,
Cît de nant îi pare
Pragul de la uşă!...
Mîinile-s străine,
Soarele e veşted,
Cerul de cenuşă.

— Mamă,— o dezmiardă
Fătul cel mai mare, —
Am şi eu o traistă,
Tot la tuţa Soare.
O să-l rog să-ţi deie
Zile de la mine.
Nu, băiatul, mamei,
Lasă-le să crească,
Că sînt mititele.
Eu mai am putere, —
Şi s-a dus să are.
Dar în vîrf de deal
Urma i se pierde —
Mama se preface
În morman de ţărnă
Şi îmbracă mama
Şalul cela verde.

Receptarea și interpretarea textului

Impresii de lectură

1. Ce simbolizează, în text, şalul verde?
2. Ce sentimente faţă de mama v-a trezit în suflet lectura poeziei?
3. Vă este drag chipul mamei? Prin ce?Argumentați.

Observați! Cercetați! Descoperiți!

1. Încercaţi să urmăriţi destinul dramatic al mamei, răspunzînd la următoarele întrebări:
   a) De ce mamei îi era greu să ţină casa? Ce reliefează situaţia ei dramatică?
   b) Cu ce scop şi cum pleacă mama de acasă? Ce semnificaţie are comparaţia: «*Ca o căprioară/Tîrîie un picior...*»?
   c) De ce mama cere traista cu zile de la Lună?
   d) Care-i scopul vieţii mamei? De ce ea se-ntorcea acasă «*Tristă şi voiasă*»?
   e) Explicaţi rolul dialogului imaginar al mamei cu copiii săi.

f) De ce la întoarcerea acasă copiii n-o mai recunosc pe mama? După ce semne o recunosc, totuşi?

g) Cum vrea feciorul mai mare să-i ajute mamei îmbătrînite de griji şi nevoi?

h) De ce mama refuză ajutorul fiului?

Exprimați-vă părerea!

1. Efectuaţi portretul mamei, ţinînd cont de:

a) *gospodărie;*

b) *membrii familiei;*

c) *grijile de fiecare zi.*

2. De ce mama spune:

«Las'că mama face

şi vă creşte oameni»?

Ce înseamnă «a creşte oameni»? Argumentaţi.

3. Comentaţi cuvintele mamei, adresate fiului mai mare, cînd ea pornise de acasă.

4. Ce simbolizează Ţara Pelinului, Ţara Nopţii, Împărăţia Soarelui?

5. Dezvăluiţi sensul alegoric al expresiei «traista cu zile».

6. Citiţi versurile care redau chipul mamei cînd ea se trezi în zori. De ce avea părul alb? Selectaţi, din text, şi alte elemente care completează acest portret.

Acțiune în spațiu și timp

1. Selectaţi, din text, indicii de spaţiu şi scrieţi-i, în caiet, pe două coloane:

a) *spaţiu terestru;*

b) *spaţiu celest.*

2. Alcătuţi o schemă a traseului de desfăşurare a acţiunii şi indicaţi punctele lui principale.

Moduri de expunere

Găsiţi, în textul operei, exemple de naraţiune, descriere şi dialog. Explicaţi rolul dialogului în text.

Elemente reale și fantastice

1. Diferenţiaţi conţinutul operei în două planuri:

a) *lumea reală*;

b) *lumea ireală*.

2. Găsiţi în text cuvinte, expresii, imagini care corespund lumii reale şi lumii imaginare. Care elemente predomină în operă? De ce?

Să comunicăm despre text

1. Din cîte părţi este alcătuită poezia «Şalul verde»?

2. Ce reprezintă textul:

a) *viaţa cotidiană a femeii de la sat;*

b) *destinul dramatic al unei sărmane văduve cu şase copii.*

Alegeţi varianta corectă.

Reţineţi	**Dramatic** înseamnă, în general, caracterul zguduitor al unei situaţii, al unei stări a omului. Dramaticul imprimă operei artistice un caracter emoţional, impresionant.

3. Selectaţi, din text, comparaţiile, personificările, repetiţiile.

4. Explicaţi rolul personajelor alegorice.

5. Ce concluzii, despre relaţiile dintre copii şi mamă, puteţi face?

6. Determinaţi tema, ideea operei.

7. Identificaţi tipul ritmului (piciorului metric) şi al rimei.

8. Povestiţi despre obstacolele îngrozitoare pe care le întîmpină mama în drum spre Soare. Numai mama trece prin situaţii dramatice? Argumentaţi.

9. Dramatismul situaţiilor şi al eroinei operei culminează, în final, cu jertfirea mamei pentru salvarea copiilor. Fapta mamei este:

a) *un lucru obişnuit;*

b) *sublimă;*

c) *înălţătoare;*

d) *provoacă admiraţie, respect;*

e) *soarta femeii de la sat.*

Alegeţi varianta corectă, argumentîndu-vă opţiunea.

10. Pornind de la subiectul de basm al poeziei «Şalul verde», încercaţi, oral, o povestire artistică: «Cum aş folosi eu traista cu zile?» Puneţi «pe post» propria fantezie.

JASCK LONDON
(1876—1916),

scriitor american ce şi-a început activitatea literară la vîrsta de 17 ani. S-a impus ca scriitor cu renume mondial, mai ales, în prezentarea luptei titanice a omului cu natura, reflectate în viaţă, *Odiseea Nordului, Dragoste de viaţă, Credinţa în om*. Este autorul romanului autobiografic *Martin Iden*.

DRAGOSTE DE VIAȚĂ

Din toate, — atît le-a mai rămas
Acelor ce-au mai vieţuit;
Cu altceva nu s-au ales,
Căci aurul s-a prăpădit.

Pe mal veneau şontic-şontic, coborînd la vale, doi oameni, şi într-un rînd cel care mergea în faţă se poticni de bolovanii colţuroşi, presăraţi pe toată albia rîului. Amîndoi erau istoviţi, abia se mai ţineau pe picioare. Pe feţe aveau întipărite resemnarea, pe care ţi-o dă o suferinţă grea şi îndelungată. Legături grele de pături, prinse cu nişte curele petrecute pe după frunte, le atîrnau în spate. Şi amîndoi ţineau în mîini cîte o puşcă. Mergeau încovoiaţi, cu umerii lăsaţi în jos, cu capetele plecate, cu privirile în pămînt.

— Ce bine ar fi dacă am avea măcar două din cartuşele pe care le-am lăsat în ascunzătoare, rosti cel care mergea în urmă.

Glasul îi era sec, lipsit de expresie. Şi vorbea morocănos; primul, şonticăind prin torentul lăptos care spumega printre stînci, nici nu catadixi măcar să răspundă.

Celălalt venea în urma lui, la un pas distanţă. Nu-şi scoseseră ghetele; şi apa era rece ca gheaţa, atît de rece încît le amorţiseră gleznele, degetele picioarelor... Pe alocuri valurile creşteau, spărgînduli-se în genunchi; şi tot mergeau aşa, clătinîndu-se şi pipăind atent cu piciorul fundul apei înainte de-a face un pas.

Călcînd pe o piatră lustruită de apă, dar încordîndu-se din răsputeri, îşi regăsi echilibrul, nu fără a scoate în acelaşi timp un urlet de durere. Părea ameţit, gata să leşine. Se aplecă înainte, nesigur pe picioare, întinzînd mîna slobodă, de parc-ar fi căutat un sprijin în aer. După ce-şi regăsi echilibrul,

făcu un pas, dar iar se poticni, şi iar fu cît pe-aci să cadă. Înciudat, rămase locului nemişcat, uitîndu-se la celălalt, care în tot acest timp nu întorsese niciodată capul.

Rămase aşa vreme de un minut, ca şi cînd s-ar fi sfătuit cu sine însuşi. Apoi strigă:

— Ei, Bill, mi-am scrîntit glezna!

Clătinîndu-se, Bill mergea mai departe prin apa lăptoasă, fără să arunce măcar o privire în jur. Cel care rămăsese în urmă îl vedea cum se depărtează şi, cu toate că avea faţa împietrită, ochii îi căpătaseră expresia unui cerb rănit.

Tot poticnindu-se, Bill urcă celălalt mal şi-şi urmă drumul,drept înainte, fără să privească înapoi. Omul care rămăsese în torent nu-l slăbea din ochi. Buzele îi tremurau puţin, făcînd să freamăte mărăcinişul de ţepi negri care le acoperea. De cîteva ori scoase limba ca să le mai umezească.

— Bill! strigă el.

Era chemarea deznădăjduită a unui om puternic aflat la strîmtoare, dar Bill nu întoarse capul. Celălalt îl privea cum se depărtează.

Întorcîndu-şi privirea spre sud, se gîndi că undeva, dincolo de aceste dealuri întunecate, trebuie să se întindă marele Lac al Urşilor, şi că tot pe acolo, de-a curmezişul pustietăţilor canadiene, trebuie să treacă şi Cercul Polar. Torentul în care stătea acum era, fără îndoială, un afluent al lui Copermine River, care curgea spre miazănoapte şi se vărsa prin Golful Coronation în Oceanul Arctic. Nu fusese niciodată acolo, dar îl văzuse odată pe o hartă întocmită de Compania Golfului Hudson.

Îşi mai aruncă o dată ochii în jur. Nu era deloc o privelişte încurajatoare, încotro te-ai fi uitat, nu vedeai decît linia joasă a orizontului. Dealurile erau pitice. Nici urmă de copaci, de tufe sau măcar de ierburi — pretutindeni o pustietate copleşitoare, cumplită, care-i umplea sufletul de groază.

— Bill.., murmură el. Apoi, încă o dată: Bill...

Şi stînd aşa, în mijlocul torentului aceluia lăptos, spatele i se încovoie, strivit parcă de calmul înfricoşător al nesfîrşitelor întinderi. Începu să tremure, ca scuturat de friguri, pînă ce puşca îi scăpă din mînă şi căzu în apă. Plescăitul îl trezi brusc. Începu să se lupte cu spaima şi îşi veni în fire, căutînd înfrigurat prin apă pînă îşi regăsi puşca. Apoi, ridicînd mai sus legătura şi aşezînd-o pe umărul stîng, pentru ca piciorul rănit să fie eliberat de povară, o porni spre mal, încet şi cu luare-aminte, schimonosindu-se de durere la fiecare pas.

Nu se opri nici o clipă. Cu o deznădejde vecină cu nebunia, fără să-i pese de durere, o apucă în sus pe povîrniş, spre culmea colinei după care dispăruse tovarăşul lui. Era şi mai grotesc şi mai caraghios decît celălalt, cu mersul lui şchiop, poticnit. Odată ajuns în vîrful colinei, în faţa ochilor i se desfăşură o vale pustie.

Deşi singur, nu se simţea pierdut. Ştia că puţin mai departe se află un loc unde molizi şi brazi pitici, piperniciţi, străjuiesc malul unui mic lac titchinnichilie (în graiul băştinaşilor asta însemna «ţinut al tîrsoacelor»). Şi în lacul acela se vărsa un pîrîiaş limpede, nu ca torentul acesta. Pe malul acelui pîrîiaş creştea iarbă — îşi aducea bine aminte de asta — dar copaci nu erau; va merge aşa pe mal, pînă la confluenţa lui cu un alt pîrîu, al cărui nume, de asemeni, nu-l cunoştea. Apoi va porni şi mai departe, peste răspîntia aceasta de ape, pînă la un al treilea pîrîu, care curgea spre apus, şi va merge de-a lungul lui pînă la vărsarea în strîmtoarea Dease, şi acolo va găsi o ascunzătoare. În ascunzătoarea aceea va găsi muniţii pentru puşca lui goală, cîrlige de undiţă, sfoară şi o plasa mică — toate cele trebuitoare pentru a ucide sau a prinde în capcană vînatul. Va mai găsi de asemenea şi puţină făină, slănină, ceva fasole...

Bill îl va aştepta acolo şi vor porni amîndoi cu barca pe rîul Dease în jos, spre sud, pînă la Lacul Urşilor. Apoi vor merge pe lacul acesta mereu spre sud, pînă ce vor ajunge la Fluviul Mackenzie. Şi în vreme ce iarna va goni în zadar pe urmele lor, în vreme ce gheaţa va fereca bulboanele, iar zilele vor deveni reci şi mohorîte, ei vor înainta aşa spre sud, mereu spre sud, spre vreun post călduros al Campaniei Golfului Hudson, unde pădurea creşte înaltă şi darnică şi unde vor găsi mîncare din belşug.

Gîndurile acestea îl frămîntau pe cel care rămăsese în urmă, în vreme ce se căznea să înainteze. Şi se căznea nu numai cu trupul, ci şi cu mintea, încercînd să creadă că Bill nu-l părăsise şi că îl va aştepta la ascunzătoare. Trebuia să creadă asta, altminteri ce rost ar fi avut să se chinuiască mai departe? De două zile nu pusese nimic în gură, iar pe săturate nici el nu-şi mai aducea aminte de cînd nu mîncase. Din cînd în cînd se apleca să culeagă boabe străvezii de coada-mîţei, le băga în gură, le mesteca şi le înghiţea. O boabă de coada-mîţei e un fel de grăuncior de sămînţă plin cu apă. În gură, boaba se topea, lăsîndu-i un gust amar, sălciu. Omul ştia că boabele astea nu sînt deloc hrănitoare, dar le mozolea răbdător, cu o speranţă dementă, care sfida experienţa.

Pe la orele 9 se poticni de o piatră cu degetul mare de la picior şi, din slăbiciune şi oboseală, căzu, fără vlagă. Zăcu aşa pe-o rînă cîtva timp, fără

să se mişte. Apoi desfăcu curelele legăturii şi, cu mişcări stîngace, izbuti să se ridice în capul oaselor. Nu era încă întuneric; în lumina şovăitoare a amurgului, începu să bîjbîie printre stînci, căutînd bucăţi de muşchi uscat. După ce culese o grămăjoară, aprinse un foc — un foc mocnit, fumegos — pe care puse la fiert o cană cu apă.

Desfăcu legătura, şi prima lui grijă fu să-şi numere chibriturile. Erau şaizeci şi şapte. Le numără de trei ori, ca să fie sigur. Le împărţi în cîteva grămăjoare, învelindu-le în hîrtie gudronată; puse una din ele în punga lui de tutun, goală, alta în căptuşeala căciulii boţite şi o a treia grămăjoară sub cămaşă, la piept. Numaidecît după aceea, cuprins de panică, le dezveli pe toate şi le numără din nou. Erau tot şaizeci şi şapte. Îşi usca la foc încălţămintea umedă. Mocasinii se udaseră cu totul şi erau ferfeniţă. Obielele, din fîşii rupte dintr-o pătură, erau ferfeniţă, iar picioarele îi erau jupuite şi sîngerau. Îşi pipăi glezna care zvîcnea. Era umflată aproape cît genunchiul. Rupse o fîşie lungă dintr-o pătură şi-şi legă cu ea strîns glezna. Mai rupse apoi alte fîşii, cu care-şi înfăşură picioarele, ca să-i ţină loc deopotrivă de mocasini şi de obiele. După aceea bău din cana cu apă fierbinte, îşi întoarse ceasul şi se ghemui sub pături.

Dormi aşa cîtva timp, fără să simtă nimic. Pe la miezul nopţii se lăsă pentru scurt timp întunericul şi apoi se lumină de ziuă. Soarele răsări la nord-est, sau mai bine zis într-acolo se arătă o geană tulbure de lumină, pentru că soarele era ascuns de nori cenuşii.

La ora 6 se trezi culcat pe spate. Privi în sus, la cerul cenuşiu, şi-şi dădu seama că-i e foame. Ridicîndu-se în coate, auzi uimit o răsuflare zgomotoasă şi văzu un ren care-l privea cu o curiozitate aţîţată. Animalul se afla la o distanţă mai mică de cincizeci de paşi, şi în clipa aceea, în mintea omului răsări imaginea şi aroma unei ciozvîrte de ren sfîrîind pe foc. Apucă maşinal puşca goală şi apăsă pe trăgaci. Dar renul fugi mugind, şi copitele i se mai auziră cîtva timp tropăind prin albia presărată cu bolovani.

Omul trase o înjurătură şi aruncă cît colo puşca goală. Cînd încercă să se ridice în picioare, scoase un geamăt de durere. Trebuia să se mişte cu multă grijă. Încheieturile îi erau ca nişte balamale ruginite. Abia se mişcau, trosnind, şi ca să-şi îndoaie, să-şi întindă o mînă, trebuia să facă un uriaş efort de voinţă. Cînd, în cele din urmă, se ridică în picioare, îi trebui încă un minut ca să-şi îndrepte spinarea şi să stea drept, cum i se cuvine unui om să stea.

Cu mare greutate se tîrî pînă-n vîrful unei moviliţe, de unde cercetă cu băgare de seamă împrejurimile. Nu se vedeau nici copaci, nici tufişuri,

numai o mare sură de muşchi, rareori întreruptă de stînci sure, băltoace sure, şi peste toate, bolta, tot sură, a cerului. Nu se vedea nici o rază de soare. Habar n-avea unde se află nordul şi nu-şi dădea seama din ce parte venise cu o noapte în urmă. Dar nu era pierdut, ştia asta. În curînd va ajunge în ţinutul tîrsoacelor. Simţea că acesta trebuia să fie undeva nu departe spre stînga, poatecă după prima colină.

Se întoarse ca să-şi pregătească legătura pentru drum. Se asigură de existenţa celor trei grămăjoare de chibrituri, fără să le mai numere. Dar văzîndu-şi sacul din piele de elan, şovăi. Nu era prea mare. Cu palmele îl acoperea tot. Ştia cît cîntăreşte: cincisprezece livre — cît tot restul legăturii. Era nehotărît. În cele din urmă, îl puse deoparte şi continuă să-şi alcătuiască legătura. Se opri şi aruncă o privire spre sac. Îl apucă în grabă, uitîndu-se cu frică în jur, ca şi cum i-ar fi fost teamă să nu i-l răpească pustietatea. Ridicînduse, în sfirşit, în picioare, puse sacul în legătură şi o porni iarăşi la drum.

O apucă spre stînga, oprindu-se din cînd în cînd să mănînce boabe de coada-mîţei. Glezna îi înţepenise acum, şchiopăta şi mai mult, dar durerea pe care o simţea nu însemna nimic pe lingă suferinţa ce i-o provoca foamea. Junghiurile foamei erau cumplite.

Ajunse într-o vîlcea unde dădu peste nişte gotcani. Păsările se ridicau dintre stînci şi dintre tufele de muşchi, fîlfîind din aripi şi cîrîind. Începu să arunce după ele cu pietre, dar nu nimeri nici una. Atunci, lepădîndu-şi legătura, se ghemui la pămînt, ca pisicile cînd pîndesc vrăbii. Pietrele colţuroase îi sfîşiau pantalonii, sîngerîndu-i genunchii, dar chinurile pe care i le pricinuia foamea erau atît de mari, încît nici nu mai simţea rănile. Se tîrî pe muşchiul jilav, fără să-i pese că hainele i se udau, cu trupul îngheţat sloi. Era atît de hămesit, încît nu-şi mai dădea seama de nimic. Şi gotcanii se ridicau mereu în faţa lui, cîrîind şi bătîndu-şi parcă joc de el. De necaz, începu să înjure şi să le îngîne cîrîitul.

Şi deodată dădu peste o pasăre care dormea, pesemne. Nu o văzuse pînă ce nu-i fîlfîise în faţă, ţîşnind din cuibul ei pitit între stînci. Dădu să o înhaţe, cu un gest tot atît de brusc ca şi zborul gotcanului, dar rămase în mînă cu trei pene din coada lui. Privind-o cum zboară, simţi că o urăşte, ca şi cum pasărea i-ar fi făcut cel mai mare rău. Apoi se întoarse şi-şi puse legătura pe umeri.

Străbătu aşa văi şi văioage. Vînatul era din ce în ce mai numeros. O ceată de reni — vreo douăzeci la număr — trecu pe lîngă el, chinuitor de

aproape, în bătaia puştii. Îl cuprinse o dorinţă nebună să alerge după ei, convins că-i poate ajunge din fugă. O vulpe neagră îi ieşi în cale, ţinînd în bot un gotcan. Omul scoase un urlet, un urlet înfricoşător, dar vulpea se îndepărtă speriată, fără să dea drumul prăzii.

Tîrziu după-amiază ajunse la un pîrîiaş cu apă calcaroasă, care trecea printre maluri smălţate cu petice de iarbă ţepoasă. Smulgînd din rădăcină smocurile de iarbă, dădu peste ceva care aducea cu o ceapă tînără. Era fragedă, şi dinţii i se înfipseră în ea cu un pîrîit care făgăduia o hrană aleasă. Dar fibrele cepei, alcătuite din fire aţoase îmbibate cu apă, erau tari, ca şi boabele de coada-mîţei şi lipsite de substanţă nutritivă. Lăsînd jos legătura, începu să se tîrască pe brînci prin iarbă, păscînd ca o bovină.

Se uita în fiece ochi de apă, pînă ce, în cele din urmă, către amurg, descoperi într-unul un peştişor singuratic, nu mai mare decît un chitic. Îşi cufundă repede braţul pînă la umăr, dar peştişorul îi scăpă printre degete. Atunci îşi băgă în apă amîndouă mîinile şi începu să răscolească mîlul tulbure de pe fund. Era atît de aţîţat, încît căzu în apă, udîndu-se pînă la brîu. Dar apa era acum prea tulbure ca să mai poată vedea peştişorul, aşa încît trebui să aştepte pînă ce apa se limpezi.

Şi iar reîncepu urmărirea, dar apa se tulbură din nou. Nu mai avea răbdare să aştepte. Dezlegă găleata de cositor şi începu să scoată apa cu atîta furie, că se stropi tot, iar apa, aruncată prea aproape, se scurse înapoi în groapă. Atunci începu să lucreze cu mai multă grijă, străduindu-se să fie calm, cu toate că inima îi zvîcnea puternic şi mîinile îi tremurau. După o jumătate de oră, groapa era aproape secată. Nu mai rămăsese în ea nici cît o cană de apă, dar peştişorul dispăruse. Şi deodată găsi o crăpătură ascunsă printer pietre: pe-acolo scăpase, răzbind într-o băltoacă alăturată, mai mare decît prima şi pe care n-ar fi putut s-o golească nici pînă a doua zi. Să fi ştiut de crăpătură, ar fi putut să o astupe cu un bolovan, şi-atunci peştele ar fi fost al lui.

Zgribulit şi în culmea deznădejdii, se lăsă pe pămîntul jilav, scîncind, apoi începu să plîngă tare, ca să-l audă pustietatea necruţătoare care-l înconjura, şi vreme îndelungată trupul îi fu zgîlţîit de suspine adînci. Cînd îşi reveni puţin în fire, aprinse focul şi bău apă fiartă, ca să se mai încălzească. După aceea se culcă, la fel ca şi noaptea trecută, pe o lespede de piatră. Ultima lui grijă fu să se încredinţeze că chibriturile sînt uscate şi să-şi întoarcă ceasul. Păturile erau umede şi lipicioase, iar glezra îi zvîcnea

dureros. Dar nu ştia decît că-i era foame şi, în somnul lui agitat, visă ospeţe şi banchete, la care se serveau cele mai felurite bucate.

Se trezi îngheţat şi bolnav. Soarele nu se zărea. Cenuşiul cerului şi al pămîntului se accentuase, devenise mai întunecat, mai adînc, şi un vînt tăios începu să viscolească, acoperind cu zăpadă culmile dealurilor. În timp ce făcea focul şi punea din nou apă la fiert, o negură groasă se lăsă în preajmă. Cădea o lapoviţă cu fulgi mari şi jilavi, care se topeau de cum atingeau pămîntul, dar cădeau aşa de des, că pînă la urmă acoperiră pămîntul, stinseră focul şi-i stricară pînă şi provizia de muşchi uscat.

Asta era ca un avertisment. Trebuia numaidecît să-şi strîngă legătura, s-o ia în spinare şi să pornească înainte, oriunde. Era înnebunit de foame. Nu-i păsa pe ce drum merge, atîta timp cît drumul acesta îl ducea prin văi şi văioage acoperite de vegetaţie. Călcînd prin zăpada moale, căuta boabe apoase de coada-mîţei şi smulgea iarba din rădăcină. Dar iarba era searbădă şi nu-i potolea foamea. Într-un loc găsi nişte buruieni cu gust acrişor, dar nu-şi putu astîmpăra foamea cu ele, pentru că era o plantă tîrîitoare, ascunsă bine în zăpada groasă de cîteva degete.

În noaptea aceea n-avu parte nici de foc, nici de apă caldă. Între timp, ninsoarea se transformase într-o ploaie rece. Simţind picăturile ploii, se deşteptă de nenumărate ori. Veni şi ziua — o zi cenuşie, fără soare. Ploaia încetase. Şi parcă nici foame nu-i mai era. Sensibilitatea i se tocise, nu-l mai urmărea gîndul că trebuie să mănînce. Simţea numai o durere surdă în stomac, dar nu-l mai chinuia atît de mult ca înainte.

Acuma parcă şi mintea i se mai limpezise; din nou începu să se gîndească înfrigurat la ţinutul tîrsoacelor şi la ascunzătoarea Dease.

Rupînd fîşii din rămăşiţele uneia din pături, îşi obloji picioarele sîngerînde, glezna umflată, şi se pregăti pentru o zi de drum. Cînd trebui să-şi facă legătura, zăbovi îndelung asupra sacului din piele de elan, dar pînă la urmă îl luă cu el.

Ploaia topise zăpada, şi numai creştetul dealurilor mai era alb. Soarele se ivise, în sfîrşit, iarăşi, şi izbuti să verifice punctele cardinale, deşi nu mai încăpea îndoială că rătăcise de-a binelea. Pesemne că în peregrinările lui din zilele trecute se abătuse prea mult spre stînga. Acum o apucă la dreapta, ca să corecteze eventuala deviere de la drumul cel bun.

Cu toate că chinurile foamei nu mai erau atît de ascuţite, se simţea vlăguit. Din ce în ce mai des se oprea să se odihnească şi să culeagă boabe de coada-mîţei şi fire de iarbă. Limba i se umflase, i se uscase şi parcă

ar fi fost acoperită cu firicele fine de păr; în gură simţea un gust amar, şi, pe lîngă toate, începuse să-1 mai supere şi inima. Mergea ce mergea, şi deodată inima înţepa, nemiloasă; apoi începea să-i zvîcnească tare, într-o dureroasă năvală de bătăi, care făceau să se înăbuşe, ameţindu-1, ca într-un fel de leşin.

Pe la amiază găsi doi peştişori într-o băltoacă ceva mai mare. Era cu neputinţă s-o sece, dar de data asta, fiind mai calm, izbuti să-i prindă în găleată.

Nu erau mai lungi decît degetul cel mic, dar nici lui nu-i mai era chiar atît de foame. Durerea surdă pe care o simţea în stomac se mai potolise, ca şi cum stomacul ar fi amorţit.

Mîncă peştii cruzi, mestecîndu-i încet, cu grijă acum, cînd mîncatul devenise un act pur raţional. Nu mai avea deloc poftă de mîncare, dar ştia că trebuie să mănînce, ca să trăiască.

Seara prinse încă trei peştişori; mîncă doi dintre ei, iar pe-al treilea îl puse deoparte, pentru a doua zi dimineaţă. Ici-colo, soarele zbicise petice mici de muşchi, astfel încît putu să facă focul şi să bea o cană cu apă fierbinte. În ziua aceea nu străbătuse mai mult de zece mile; a doua zi, mergînd atît cît îi îngăduia inima, nu făcu mai mult de cinci mile. Stomacul nu-1 mai chinuia deloc. Amorţise cu totul. Acum se afla într-un ţinut ciudat; renii se înmulţiseră, ca şi lupii. Uneori urletele lor răsunau deasupra pustietăţii, şi odată văzu trei lupi fugind chiar prin faţa lui.

Încă o noapte. A doua zi dimineaţă îşi simţi mintea mai limpede; desfăcu cureluşa care lega sacul din piele de elan. Din gura deschisă a sacului se scurse un şuvoi galben de pulbere de aur şi de pepite**.** Împărţi în două aurul, înfăşură o jumătate într-o bucată de pătură şi o ascunse sub o piatră, iar cealaltă jumătate o puse la loc în sac. Rupse fîşii din singura pătură ce-i mai rămăsese şi-şi înfăşură picioarele.Puşca şi-o mai păstră, gîndindu-se că în ascunzătoarea de lîngă rîul Dease se aflau cartuşe.

Era o zi cu ceaţă şi foamea se trezise din nou în el. Era slăbit din cale-afară şi chinuit de o ameţeală care uneori îl făcea să nu mai vadă nimic. Nu rareori i se întîmpla să se poticnească şi să cadă. Odată căzu drept peste un cuib de gotcani. Erau acolo patru puişori proaspăt ieşiţi din găoace — să tot fi avut o zi — mici fărîme de viaţă palpitîndă, nu mai mari decît un dumicat; şi îi mîncă cu lăcomie, azvîrlindu-i de vii în gură şi ronţăindu-i ca pe nişte coji de ouă. Găina sălbatică se rotea în jurul lui, făcînd un tărăboi nemaipomenit. Folosi puşca drept ciomag, încercă s-o lovească,

dar pasărea se feri. Aruncă după ea cu pietre, izbuti să-i rupă o aripă şi începu să alerge după ea, dar pasărea zbură mai departe, tîrîndu-şi aripa zdrobită.

Puişorii nu făcuseră decît să-i aţîţe pofta. Alerga şchiopătînd, abia tîrînduşi piciorul cu glezna rănită, azvîrlea cu pietre şi scotea din cînd în cînd ţipete răguşite. Alteori alerga în tăcere, ridicînduse cu răbdare şi obidă cînd cădea sau frecîndu-şi ochii cu palma cînd, ameţit, era gata-gata să se prăbuşească.

Tot urmărind pasărea aşa, ajunse într-o vale mlăştinoasă, unde dădu de urme pe muşchiul jilav. Nu erau ale lui, era limpede. Trebuie să fi fost paşii lui Bill. Dar nu se putu opri, pentru că găina alerga mai departe. Întîi s-o prindă, şi-apoi o să se întoarcă şi-o să cerceteze.

Pasărea abia mai putea să se mişte, dar şi el era istovit. Găina zăcea pe-o rînă, gîfîind. Omul zăcea şi el pe-o rînă, gîfîind, la vreo zece paşi mai încolo, nefiind în stare să se tîrască pînă la ea. Cînd omul îşi reveni, îşi reveni şi pasărea, zburînd tocmai cînd mîna lui lacomă se întindea s-o apuce. Urmărirea reîncepu, dar curînd se lăsă noaptea şi pasărea scăpă. Rupt de oboseală şi apăsat de greutatea legăturii, omul se prăbuşi cu faţa la pămînt julindu-şi în cădere obrazul. Vreme îndelungată rămase aşa nemişcat, apoi se răsuci pe o rînă, îşi întoarse ceasul şi zăcu acolo pînă dimineaţă.

Încă o zi cu ceaţă. Jumătate din ultima lui pătură se dusese, Transformată în obiele pentru picioare. Nu izbuti să dea de urmele lui Bill. Dar n-avea nici o importanţă. Foamea îl mîna tiranic înainte; se întrebă totuşi dacă Bill se rătăcise. Către amiază, povara legăturii deveni de nesuportat. Din nou împărţi aurul, de data asta risipind pur şi simplu pe pămînt jumătate din el. În cursul după-amiezii arunca restul, aşa că nu-i rămase decît o jumătate de pătură, găleata de cositor şi puşca.

O nălucire începu să-1 tulbure. I se părea că mai are un cartuş în magazia puştii şi că nu-1 observase. Pe de altă parte, ştia prea bine că puşca era goală. Dar nălucirea stăruia. Luptă împotriva ei ore întregi, apoi, deschizînd puşca, văzu că e goală. Dezamăgirea îi fu amară, de parcă s-ar fi aşteptat să găsească într-adevăr cartuşul.

După o jumătate de oră de mers, nălucirea îi reveni. Iarăşi începu să lupte împotriva ei, dar zădarnic. Pînă la urmă, ca să scape de ea, deschise din nou puşca. Uneori gîndurile o luau razna şi atunci mergea înainte, ca un automat, în vreme ce închipuiri şi vedenii ciudate îi rodeau creierul, ca

nişte viermi. Dar aceste evadări din realitate erau de scurtă durată, pentru că junghiurile foamei îl chemau întruna şi dureros înapoi la realitate. Odată, o vedenie cumplită, care-l făcu aproape să leşine, îl smulse brusc din toropeala ce-l cuprinsese. Zăpăcit, se clătină pe picioare, bălăbănindu-se ca un om beat, ca să nu cadă. În faţa lui stătea un cal. Un cal! Nu-şi putea crede ochilor. Privirile îi erau acoperite de o pîclă deasă, sfîşiată ici-colo de puncte scînteietoare de lumină. Îşi frecă ochii cu furie, ca să-şi limpezească vederea, şi zări nu un cal, ci un urs, o namilă de urs brun. Fiara îl privea curioasă, mormăind, gata de luptă.

Fără să se gîndească, omul dusese pe jumătate puşca la umăr, dar numaidecît o coborî şi scoase pumnalul de vînătoare din teaca pe care o purta la şold. În faţa lui era carne, era viaţă. Îşi plimbă degetul de-a lungul tăişului. Era ascuţit. Bine ascuţit era şi vîrful. Se va arunca asupra ursului şi-l va omorî. Dar inima începu să-i bată cu putere, în semn de avertisment, mai-mai să-i sară din piept; cercuri de fier parcă îi strîngeau capul, iar pe creier i se lăsase o ceaţă grea.

Un alt val de spaimă îi tăie curajul, curajul lui deznădăjduit. Ce-o să se întîmple dacă fiara o să-l atace, în halul de slăbiciune în care se afla? Îşi îndreptă spinarea, într-o încordare supremă, înfruntînd ursul cu mîna încleştată pe pumnal. Întărîtat, ursul înainta greoi cîţiva paşi, se ridică în picioare şi slobozi un mormăit, aşa, mai mult ca să-şi încerce adversarul: dacă omul va da să fugă, se va lua după el; dar omul nu fugi. Era însufleţit de curajul pe care ţi-l dă spaima. Mormăi şi el, fioros, înfricoşător, dînd glas spaimei care e rudă bună cu viaţa şi zace încolăcită la rădăcinile cele mai adînci ale vieţii.

Ursul se dădu înapoi, mormăind ameninţător, uluit şi el de făptura aceea nemaivăzută, care cuteza să-i stea împotrivă. Dar omul nu făcu nici o mişcare. Rămase neclintit, ca o statuie, pînă ce primejdia trecu, şi atunci se prăbuşi, tremurînd, pe muşchiul jilav.

Redobîndindu-şi stăpînirea de sine, porni mai departe, copleşit de un simţămînt nou. Nu-l mai stăpînea teama că va muri încetul cu încetul de foame, ci spaima fără de margini că va muri violent înainte ca foamea să fi stins în el ultima fărîmă a dorinţei de a supravieţui. Lupii începuseră să-l îngrijoreze. Urletele lor prelungi umpleau pustietatea, urzind în aer o reţea ameninţătoare, care era atît de palpabilă, încît, la un moment dat, ridică braţele în aer, încercînd s-o rupă, să scape de ea, ca şi cum peste trupul lui s-ar fi prăbuşit, smulsă de vînt, pînza unui cort uriaş.

Cînd şi cînd, lupii, în grupuri de cîte doi şi trei, treceau prin faţa lui, dar se depărtau de îndată. Nu erau prea numeroşi, şi-apoi preferau să vîneze renii, care nu se împotrivesc, căci această făptură ciudată, care umbla în două picioare, ar fi putut să zgîrie şi să muşte.

Tîrziu după-amiază dădu peste nişte oase împrăştiate — rămăşiţele unui ospăţ lupesc. Aceste rămăşiţe fuseseră, cu o oră înainte, un ren tînăr, care boncăluia şi se zbenguia plin de viaţă. Privi oasele: erau fără pic de carne pe ele şi păreau lustruite, încă trandafirii de substanţa vitala care nu murise în ele cu totul. S-ar putea oare ca şi el să ajungă aşa, încă înainte de a se sfîrşi ziua? Oare asta e viaţa? Ceva zadarnic şi trecător? Numai viaţa te face să suferi. În moarte nu-i nici o suferinţă. Să mori înseamnă să dormi. Moartea e sfîrşitul, odihna. Atunci de ce se împotriveşte morţii?

Dar nu filozofă mult. Se trînti pe covorul de muşchi, cu un os în gură sorbind rămăşiţele de viaţă care stăruiau în părţile trandafirii ale osului. Gustul dulce de carne, firav şi părelnic ca o amintire, îl scotea din minţi. Strîngînd osul între fălci, începu să-l ronţăie încet şi metodic. Uneori se sfărîma osul, alteori îşi spărgea propriii săi dinţi. Apoi zdrobi ciolanele între doi bolovani, le pisă pînă ajunseră ca o pastă şi le înghiţi. În zorul lui îşi lovise şi degetele, dar găsi răgaz să se minuneze că nu-l prea dureau degetele care le atingea cu piatra.

Urmară zile înfricoşătoare, cu ninsoare şi ploi. Nu mai ştia nici cînd făcea popas, nici cînd pornea mai departe. Umbla şi noaptea, şi ziua. Se odihnea oriunde cădea, apoi se tîra mai departe, ori de cîte ori viaţa care se stingea în el apuca să mai pîlpîie ca o flacără vie. Omul nu se mai zbătea. Dar viaţa din el, care nu voia să moară, îl mîna înainte. Nu simţea nici o durere. Nervii i se tociseră, amorţiseră parcă, iar mintea îi era bîntuită de vedenii fantastice şi de visuri încîntătoare.

Nu se mai sătura sugînd şi mestecînd oasele pisate ale puiului de ren, ale cărui fărămituri le culesese şi le luase cu el. Nu mai căuta să taie drumul, ci mergea maşinal de-a lungul unei ape care curgea printr-o vale largă şi puţin adîncă. Nu vedea nici apa, nici valea. Nu vedea decît năluciri. Sufletul şi trupul umblau sau se tîrau alături, împreună, dar cu toate acestea, despărţite, atît de firavă era legătura ce le unea.

Odată se trezi cu mintea limpede, culcat pe spate, pe o lespede de piatră. Soarele strălucea puternic, de departe auzea boncăluitul puilor de ren. Îşi amintea vag de ploaie, vînt şi ninsoare, dar nu ştia dacă fusese bătut de furtună vreme de două zile sau două săptămîni.

Cîtăva vreme zăcu nemişcat, lăsîndu-se dezmierdat de razele soarelui strălucitor, care-i umplea de căldură trupul chinuit. «Minunată zi», gîndi el. Poate că va izbuti să-şi dea seama unde se află. Cu o sforţare dureroasă, se răsuci pe o coastă. La picioarele lui curgea un rîu lat şi leneş. Nu-l mai văzuse niciodată şi, nedumerit, îi urmări alene curgerea domoală, meandrele largi pe care le făcea printre dealurile mohorîte şi pleşuve — mai mohorîte, mai pleşuve şi mai scunde decît dealurile printre care trecuse pînă atunci. Urmări liniştit, nepăsător, cursul ciudatului şuvoi pînă spre linia orizontului, şi-l văzu cum se varsă într-o mare strălucitoare, totuşi netulburat. «E ceva neobişnuit, gîndi el. O vedenie sau un miraj?» Mai degrabă o vedenie, o plăsmuire a minţii lui răvăşite. Părerea aceasta îi fu întărită cînd zări o corabie ancorată în mijlocul mării strălucitoare. Închise ochii o clipă, apoi îi deschise. Ciudat! Vedenia stăruia! Şi totuşi nu era nimic ciudat. Ştia că în inima acestei pustietăţi nu puteau exista nici mări, nici corăbii, după cum era pe deplin convins că în puşca lui goală nu se afla nici un cartuş.

Deodată auzi în spatele lui un fornăit, ceva ca un gîfiit sau ca o tuse pe jumătate înăbuşită. Foarte încet — slăbit din cale-afară şi înţepenit cum era — se răsuci pe partea cealaltă. Nu văzu nimic în prejma lui, dar aşteptă răbdător. Din nou auzi răsuflarea şi tusea. Încordîndu-şi privirea, zări la o mică distanţă, între două stînci colţuroase, capul sur al unui lup. Urechile lui ascuţite nu erau ciulite ca la lupii pe care-i văzuse pînă atunci; ochii îi erau tulburi şi injectaţi, iar capul părea că-i atîrnă moale, cu o expresie de deznădejde. Fiara clipea des în lumina soarelui. Părea bolnavă. În timp ce o privea, ea horcăi şi tuşi încă o dată.

«Asta nu mai poate fi o simplă părere», gîndi el şi se răsuci pe partea cealaltă, ca să poată vedea realitatea lumii, pe care vedenia i-o ascunsese adineaori. Dar marea strălucea şi acum în depărtare, iar corabia se vedea clar. Era oare aievea? Stătu vreme îndelungată cu ochii închişi, pradă gîndurilor. Încet-încet se dumeri. Mersese spre nord, îndepărtîndu-se de strîmtoarea Dease şi înaintînd în valea lui Coppermine River. Apa aceasta largă şi leneşă era Coppermine River. Marea aceea strălucitoare era Oceanul Arctic. Corabia aceea era o balenieră rătăcită la est de gurile lui Mackenzie River şi ancorase acum în Golful Coronation. Îşi aminti de harta aceea întocmită de Compania Golfului Hudson, pe care o văzuse demult, şi totul i se limpezi în minte.

Se ridică şi-şi îndreaptă atenţia asupra treburilor imediate. Obielele făcute din fîşii de pătură erau numai zdrenţe, iar picioarele îi ajunseseră

acum două bucăţi informe de carne. Ultima lui pătură se dusese. Puşca şi cuţitul le lăsase undeva în drum. Îşi pierduse undeva şi căciula, cu grămăjoara de chibrituri în căptuşeală, dar chibriturile ce le ţinea la sîn, învelite într-o hîrtie gudronată, ascunse în punga de tutun, erau în bună stare. Se uită la ceas. Arăta ora 11 şi continua să funcţioneze. Fără îndoială că-1 întorsese cu regularitate.

Era calm şi lucid. Deşi sleit de puteri, nu încerca nici o durere. Nu-i era foame. Nici măcar gîndul mîncării nu-1 mai atrăgea, şi tot ce făcea, făcea din raţiune. Sfîşie cracii pantalonilor pînă la genunchi şi-şi înfăşură picioarele. Nu ştia cum de reuşise să-şi păstreze găleata de cositor. Se gîndi să-şi încălzească puţină apă înainte de a începe călătoria spre vas, despre care prevedea c-avea să fie îngrozitoare.

Mişcările îi erau încete. Tremura tot, ca şi cum ar fi fost lovit de dambla. Cînd vru să pornească să culeagă muşchi uscat, văzu că nu se poate ridica pe picioare. Încercă de cîteva ori, apoi se mulţumi să se tîrască pe brînci. La un moment dat se tîrî pînă aproape de lupul beteag. Fiara se trase înapoi, lingîndu-şi botul cu o limbă lipsită parcă şi de energia necesară ca să se îndoaie. Omul băgă de seamă că limba n-avea obişnuita culoare roşie, semnul sănătăţii. Era de un galben-închis şi părea acoperit de o mucoasă aspră şi pe jumătate uscată.

După ce bău o cană de apă fierbinte, omul constată că poate să se ţină pe picioare şi chiar să umble — aşa cum poate umbla un muribund. Trebuia să se oprească la fiecare pas. Paşii îi erau nesiguri, şovăielnici, la fel cu cei ai lupului care se ţinea după el; în noaptea aceea, cînd întunericul pogorî peste întinsul mării strălucitoare, îşi dădu seama că nu se apropiase de ea nici cu patru mile.

Toată noaptea auzi tusea lupului bolnav şi din cînd în cînd mugetul renilor. În jurul lui palpita viaţa, o viaţă puternică, vie şi sănătoasă; îşi dădu seama că lupul se tîra după el, în speranţa că va avea să moară înaintea lui. A doua zi dimineaţă, deschizînd ochii, îl văzu iar cum îl privea cu ochii lacomi, hămesiţi. Stătea ghemuit, cu coada între picioare, ca un biet cîine de pripas, tremurînd în vîntul rece al dimineţii şi strîmbîndu-se jalnic ori de cîte ori omul îi vorbea cu un glas care nu mai era decît un horcăit.

Soarele răsări strălucitor, şi toată dimineaţa omul merse, poticnindu-se, spre corabia de pe marea scînteietoare. Vremea era minunată. Era scurta vară tîrzie a latitudinilor înalte. Se putea să dureze o săptămînă. Dar se putea să şi treacă într-o zi sau două.

După-amiază omul descoperi nişte urme. Erau ale altui om, care nu umblase, ci se tîrîse de-a buşilea. «Astea trebuie să fie urmele lui Bill», se gîndi el, dar gîndul acesta nu-i trezi nici un fel de interes. Nu mai avea nici un pic de curiozitate. Nu mai gîndea, nu mai simţea nimic. Nici măcar durerea nu o mai simţea. Stomacul şi nervii îi amorţiseră, şi totuşi viaţa care îi mai pîlpîia în trup îl mîna mereu mai departe. Era din cale-afară de ostenit, dar viaţa refuza să se stingă în el. Şi numai pentru simplul fapt că viaţa refuza să se stingă în el, continua să mănînce cu încăpăţînare boabe de coada-mîţei şi peştişori, să bea apă caldă şi să urmărească atent mişcările lupului bolnav.

Mergînd pe urmele omului care se tîrîse, în curînd ajunse la capătul acestora — cîteva oase de curînd ronţăite zăceau pe muşchiul jilav, plin de dîre de lupi. Văzu un sac din piele de elan, la fel cu al lui, sfîşiat de colţi ascuţiţi. Îl ridică, deşi era mult prea greu pentru degetele lui slabe. Bill îl purtase pînă la sfirşit. Ha! Pînă la urmă, tot el a ieşit mai bine. Va supravieţui şi va duce sacul pe corabia de pe marea strălucitoare. Veselia lui era stridentă şi înfricoşătoare, ca un croncănit de corb, iar lupul bolnav îi ţinea isonul, urlînd lugubru. Deodată omul încetă să rîdă. Oare cum îl rabdă inima să rîdă de Bill? Dacă aceste oase, atît de trandafirii şi curate, erau ale unui tovarăş al său, ale lui Bill?

Se întoarse. Ei bine, Bill îl părăsise, dar el n-o să-i ia aurul şi nici n-o să-i sugă oasele. Tîrîndu-se mai departe, se gîndi că Bill ar fi fost în stare de aşa ceva, dacă ar fi fost în locul lui.

Ajunse la o copcă de apă. Cînd se aplecă deasupra, să vadă dacă nu găseşte în ea vreun peştişor, îşi întoarse deodată capul, ca lovit de ceva. Îşi zărise chipul oglindit în apă. Era atît de groaznic, încît sensibilitatea lui se trezi îndeajuns ca să se simtă zguduit. În băltoacă se aflau trei peştişori, dar băltoaca era prea mare pentru a putea fi golită şi, după cîteva încercări nereuşite de a-i prinde în găleata de cositor, se lăsă păgubaş. Se temea să nu cadă de oboseală şi să se înece. Tot din pricina asta nici nu se încumetase să pornească pe rîu, călare pe unul din numeroşii buşteni care zăceau pe grindurile de nisip.

În ziua aceea micşoră cu încă trei mile distanţa dintre el şi corabie; a doua zi, numai cu două mile, pentru că acum se tîra, aşa cum se tîrîse şi Bill. La sfîrşitul celei de-a cincea zi mai avea încă şapte mile pînă la corabie, dar nu mai era în stare să străbată nici măcar o milă pe zi. Vara tîrzie dăinuia, iar el continua să se tîrască, pierzîndu-şi din cînd în cînd

cunoştinţa; lupul bolnav tuşea şi gîfîia mereu la călcîiele lui. Genunchii i se transformaseră într-o masă de carne vie, la fel ca şi picioarele, şi, cu toate că îi oblojise cu spatele cămăşii, lăsa în urma lui, pe muşchi şi pe pietre, o dîră roşie. Odată, privind peste umăr, văzu cum lupul lingea cu lăcomie dîra de sînge, şi întrezări limpede sfîrşitul care îl aştepta de nu va reuşi să-l doboare pe lup. Începu atunci cea mai cumplită tragedie a existenţei din cîte s-au văzut vreodată: un om istovit care mergea de-a buşilea, un lup beteag care şchiopăta, două fiinţe care-şi tîrau scheletele muribunde prin pustietate şi care se urmăreau reciproc.

De-ar fi fost un lup sănătos, nici că s-ar fi sinchisit! Dar gîndul că va hrăni stomacul acelei mortăciuni respingătoare îl îngreţoşa. Se cutremură. Mintea începuse iar s-o ia razna şi să fie bîntuită de vedenii, iar intervalele lucide se răreau şi deveneau tot mai scurte.

Odată, trezindu-se dintr-un leşin, auzi un horcăit chiar lîngă urechea lui. Lupul se trase cu greu înapoi, clătinîndu-se pe picioare, de slăbiciune. Era o privelişte caraghioasă, dar dînsul nici nu băgă de seamă. Şi nici teamă nu-i mai era. Nu mai simţea nimic.În schimb, mintea îi rămase trează. Începu să chibzuiască. Pînă la corabie nu avea mai mult decît patru mile. O putea vedea destul de limpede, cînd îşi freca ochii, alungind din ei negura; zărea pînza albă a unei corăbii care spinteca apa mării strălucitoare. Dar nu mai era în stare să străbată tîrîş aceste patru mile. Ştia asta, şi totuşi era foarte calm. Ştia că nu se poate tîrî nici o jumătate de milă. Şi cu toate astea, voia să trăiască. Ar fi fost absurd să moară după tot ce îndurase. Soarta cerea prea mult de la el. Muribundul refuza să moară. Era curată nebunie, poate, dar chiar în ghearele morţii, sfida moartea şi refuza să moară.

Închise ochii şi, cu deosebită băgare de seamă, căută să-şi adune minţile. Se sili din răsputeri să înfrîngă toropeala care îl năpădea ca un val. Toropeala asta mortală semăna cu fluxul mării şi creştea mereu, înecîndu-i treptat-treptat conştiinţa. Uneori nu-şi mai dădea seama de nimic. Înota prin apele tulburi ale uitării, cu mişcări nesigure; şi, din nou, printr-o stranie alchimie a sufletului, descoperea încă un gram de voinţă şi iarăşi începea să meargă cu puteri sporite.

În timp ce zăcea aşa pe spate, nemişcat, deodată auzi cum se apropie încet, dar tot mai

mult, răsuflarea horcăită a lupului bolnav. O auzi din ce în ce mai aproape — o bucată de vreme care i se păru fără sfîrşit — dar rămase nemişcat.

Acum era lîngă urechea lui. Limba aspră şi uscată îi răzui o dată obrazul. Întinse mîinile, sau cel puţin voi să le întindă. Degetele îi erau încovoiate ca nişte gheare; încercă să apuce cu ele, dar i se închiseră în gol, neputincioase. Iuţeala şi precizia necesită forţă, iar omul nu o avea.

Răbdarea lupului avea ceva înfricoşător. Dar nici răbdarea omului nu era mai puţin înfricoşătoare. Jumătate de zi zăcu nemişcat, luptîndu-se cu toropeala şi pîndind animalul care voia să-1 sfîşie şi pe care, la rîndul său, de-abia aştepta să-1 mănînce. Uneori simţea o sfîrşeală în trup, şi atunci începea să viseze. Dar mereu, treaz sau visînd, aştepta răsuflarea horcăită şi senzaţia aspră a limbii de lup.

La un moment dat nu mai auzi răsuflarea şi se trezi lin dintr-un vis, simţind limba pe mîna lui. Aşteptă. Colţii apăsau moale; apăsarea spori; lupul îşi încorda cele din urmă puteri, străduinduse să-şi înfigă dinţii în prada pe care o aşteptase atîta vreme. Dar, la rîndu-i, omul aşteptase de ajuns. Mîna lui rănită se încleşta pe falca fiarei. Încet, în timp ce lupul se zbătea neputincios şi mîna omului îi apăsa fără vlagă botul, cealaltă mînă se furişă cu aceeaşi încetineală şi strînse. Cinci minute mai tîrziu, omul se afla deasupra lupului. Dar mîinile n-aveau destulă putere ca să sugrume lupul. Disperat, omul îşi apăsă faţa pe gîtlejul fiarei, cu gura umplută toată de păr. După o jumătate de ceas, omul simţi în gîtlej un picur cald. Era neplăcut, ca şi cum o bucată de plumb topit i-ar fi fost turnată cu sila în stomac. Cîteva clipe mai tîrziu, omul se răsturnă pe spate şi adormi...

Pe bordul balenierei *Bedford* se aflau cîţiva membri ai unei expediţii ştiinţifice. De pe punte, ei zăriră o arătare stranie, care se mişca în josul plajei, spre ţărm. Neputînd să-şi dea seama ce era, şi fiind oameni de ştiinţă, coborîră în luntrea de lîngă balenieră şi se îndreptară spre mal, să vadă despre ce e vorba. Îşi dădură seama că era o fiinţă vie, dar fiinţa aceea cu greu putea fi socotită om. Era oarbă, inconştientă şi se tîra pe pămînt ca un vierme monstruos. În cea mai mare parte, eforturile sale erau inutile, dar stăruia cu o încăpăţînare nebunească în voinţa de a se mişca, şi se tîra mereu, înaintînd poate cu douăzeci de picioare pe oră.

Peste trei săptămîni, omul zăcea pe o cuşetă, pe bordul balenierei *Bedford*, şi, cu lacrimi şiroind pe obrajii lui scofîlciţi, povestea cine este şi cîte pătimise. De asemenea, bolborosea vorbe fără şir despre mama lui,

despre însorita Californie de Sud şi despre o casă pierdută printre flori şi ramuri de portocali.

Nu trecură multe zile, şi omul se aşeză la masă cu oamenii de ştiinţă şi cu ofiţerii vasului. Se uita cu ochi holbaţi la belşugul acela de mîncare, la bucatele care dispăreau în gurile comesenilor. La fiece dumicat, ochii i se înnegurau de o adîncă părere de rău.Altminteri, era întreg la minte, dar la ceasul mesei îi ura pe oamenii aceştia. Era obsedat de teama că hrana nu va ajunge şi mereu se interesa de rezervele de alimente — la bucătar, la căpitan. Aceştia îl asigurară de nenumărate ori că existau provizii suficiente. Dar el nu-i credea şi, din cînd în cînd, mai dădea cîte o raită pe la magazie, să vadă cu ochii lui merindele.

Curînd, băgară de seamă că omul începuse să se îngraşe. Pe zi ce trecea, prindea din ce în ce mai multe puteri. Oamenii de ştiinţă scuturau din cap şi făceau tot felul de presupuneri. Îi limitară porţiile, dar degeaba, talia i se îngroşa şi cămaşa abia îi mai cuprindea trupul.

Marinarii zîmbeau. Ei ştiau pricina. O aflară curînd şi oamenii de ştiinţă, cînd îl puseră sub supraveghere. Putură astfel să vadă cum, după gustarea de dimineaţă, omul ieşea afară şi, cu palma întinsă, ca un cerşetor, acosta cîte un marinar. Marinarul zîmbea şi îi strecura cîte o bucăţică de biscuit marinăresc. El o înhăţa cu lăcomie, se uita la ea cum se uită avarul la aur şi o punea în sîn, sub cămaşă. Şi asemenea donaţii primea de la mai toţi marinarii.

Discreţi, oamenii de ştiinţă îl lăsară în pace, dar pe ascuns îi cercetară patul. Era plin de biscuiţi; pînă şi salteaua; nu exista ungher sau crăpătură în care să nu fi îndesat biscuiţi. Cu toate acestea, omul era în toate minţile. Pasămite, lua măsuri de prevedere pentru o eventuală foamete, asta era tot. Oamenii de ştiinţă spuneau că avea să se vindece; şi chiar aşa se şi întîmplă, cu mult înainte ca vasul *Bedford* să-şi fi aruncat cu un huruit greu ancora în Golful San Francisko.

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Prin ce v-a impresionat această povestire? Cunoaşteţi şi alte opere în care omul, în condiţii extremale, nu se pierde cu firea, luptă pînă la ultima suflare pentru a-şi salva viaţa şi pe cea a semenilor?

2. Cum începutul povestirii pregăteşte cititorul pentru a înţelege conţinutul? Care chipuri vizuale apar în faţa voastră?

Cercetați! Descoperiți! Discutați!

1. J. London niciodată nu-şi caracterizează eroii. El îi impune să se autocaracterizeze, să se «autodescopere». Cum se autodescoperă, la începutul povestirii, Bill şi drumeţul?

2. Urmăriţi în text cum, zi de zi, se intensifică dezolarea eroului. Cum i-a reuşit aceasta scriitorului? Ce detaliu foloseşte el?

3. O atenţie deosebită acordă J. London, în operele sale, zugrăvirii situaţiilor acute, care evidenţiază puterea şi slăbiciunea omului. Astfel de situaţii se întîlnesc şi în «Dragoste de viaţă». Descoperiţi-le.

4. Ce importanţă are, pentru a înţelege eroul şi mesajul povestirii, întîlnirea drumeţului cu lupul? De ce omul, şi nu lupul se hotărăşte să lupte?

5. Găsiţi, în text, episoadele ce-l arată pe «omul rătăcit» între viaţă şi moarte. Vorbiţi despre paralela dintre omul sleit de puteri şi lupul bolnav şi hămisit. Care era nădejdea fiecăruia? Merită oare condamnare vreuna dintre aceste fiinţe?

6. De ce eroul s-a despărţit foarte uşor de aurul atît de mult rîvnit?

7. Ce loc ocupă, în povestire, meditaţiile eroului despre moarte? De ce Bill moare, iar drumeţul supravieţuieşte?

8. Cum este dezvăluită tema tovărăşiei, prieteniei?

9. De ce eroul povestirii n-are nume?

Exprimați-vă părerea!

1. Interpretaţi pasajele:

«Era însufleţit de curajul pe care ţi-l dă spaima. Mormăi şi el, fioros, înfricoşător, dînd glas spaimei, care e rudă bună cu viaţa şi zace încolăcită la rădăcinile cele mai adînci ale vieţii.» «Numai viaţa te face să suferi. În moarte nu-i nici o suferinţă. Să mori înseamnă să dormi. Moartea e sfîrşitul, odihna. Atunci de ce se împotriveşte morţii?» Ce părere aveţi?

2. Între ură şi omenie ... Comentaţi pasajul de la: «Mergînd pe urmele omului care se tîrîse ...» pînă la: «Tîrîndu-se mai departe, se gîndi că Bill ar fi fost în stare de aşa ceva, dacă ar fi fost în locul lui». Motivaţi răspunsul.

3. Comentaţi alineatul: «Nu trecură multe zile şi omul se aşează la masă cu oamenii de ştiinţă şi cu ofiţerii vasului ...» Ce teamă îl obseda şi de ce? În ce mod omul îşi poate învinge teama?

4. Creaţi. Compuneţi o schiţă: «Eşti prietenilor pururi credincios — nu-i pe lume om ca tine mai generos!»

5. Care este ideea povestirii? Argumentaţi răspunsul.

Text pentru rubrica «Lectură individuală»

Colț Alb

(Fragment)
Capitolul I

Jack London

Pîrtia cărnii

Pădurea de molift negru şerpuia mohorîtă de-a lungul malurilor îngheţate. Vîntul despuiase de curînd arborii de veşmîntul lor alb de gheaţă, şi în lumina palidă a asfinţitului, trunchiurile negre, prevestitoare de nenorocire, păreau că se pleacă unul spre altul. O tăcere nemărginită domnea asupra întinderii şi întreg ţinutul nu era decît o pustietate nesfîrşită şi fără de viaţă, încremenită, atît de însingurată şi rece, că nici tristeţe nu mai trezea. Te îmbia parcă să rîzi, dar un rîs ce înfiora mai mult decît orice tristeţe, un rîs fără voioşie, ca zîmbetul sfinxului, un rîs rece ca gheaţa, în care sălăşluia ceva din grozăvia celor nestrămutate. Era Wildul 1, sălbaticul wild de la miazănoapte, cu inima de gheaţă.

Dar viaţă totuşi era, undeva departe în acest ţinut, o viaţă sfidătoare. În josul apei îngheţate trudea un atelaj de cîini-lupi. Blana lor zburlită prinsese chiciură, iar răsuflarea le îngheţa în aer de cum ieşea din gură în pufăituri de aburi, aşternîndu-li-se apoi în cristale pe blană. Prinşi în hamuri şi şleauri de piele, cîinii trăgeau după ei o sanie. Era o sanie fără tălpici, făcută din scoarţă groasă de mesteacăn, cu fundul de-a dreptul pe zăpadă. Botul îi era adus în sus şi răsucit ca un sul, anume ca să împingă sub sanie coama de zăpadă afînată ce se ridica dinainte în valuri. Pe sanie se afla legată zdravăn o ladă lungă şi îngustă. Mai erau şi altele - păturI, o secure, un ibric pentru cafea şi o tigaie; dar în ochi îţi sărea mai întîi lada lungă şi îngustă, care ocupa mai tot locul.

Înaintea cîinilor păşea anevoie un bărbat cu rachete mari în picioare. În urma săniei, un altul. În lada de pe sanie zăcea un al treilea, pentru care truda se sfîrşise, un om pe care wildul îl doborîse şi îl răpusese pentru a nu se mai putea urni sau lupta vreodată. Prin natura lui, wildul nu iubeşte mişcarea. Pentru el viaţa e o ocară, căci viaţa înseamnă mişcare; şi wildul năzuieşte întotdeauna să nimicească mişcarea. El îngheaţă apa pentru a o opri să alerge spre mare, alungă seva din arbori de-i face să

îngheţe pînă-n măduvă, dar cel mai sălbatic şi mai grozav îl hăituieşte şi-l doboară wildul pe om — omul, făptura cea mai neastîmpărată, mereu răzvrătită împotriva zicalei după care mişcarea trebuie să ducă pînă la urmă la nemişcare.

Totuşi, înaintea şi în urma săniei, neînfricaţi şi dîrji, păşeau anevoie cei doi oameni care nu fuseseră încă răpuşi, îşi acoperiseră trupurile cu blănuri şi piei moi. Genele, obrajii şi buzele le erau atît de încărcate de cristalele răsuflării lor îngheţate, că nici nu li se mai putea desluşi chipul. Ai fi spus că sînt nişte arătări, ciocli dintr-o lume a duhurilor, la înmormîntarea unei stafii. Nu erau însă decît oameni care răzbăteau prin pustietate, prin ţinutul amăgirii şi tăcerii, bieţii vîntură-lume, porniţi într-o aventură uriaşă, luptîndu-se cu străşnicia unei lumi tot atît de îndepărtate, străină şi încremenită precît e hăul văzduhului.

Mergeau fără vorbă, cruţîndu-şi suflarea pentru truda trupurilor. Pretutindeni domnea tăcerea, care îi apăsa ca o povară. O simţeau cum le apasă creierii, întocmai cum scafandrul simte în adîncuri o presiune de mai multe atmosfere. Îi strivea sub greutatea imensităţii fără margini şi a unei sorţi de nestrămutat. Îi strivea pînă în cele mai tainice ascunzişuri ale sufletului, storcînd din ei, aşa cum storci sucul din boabele de strugure, toate patimile şi exaltările înşelătoare şi neîngăduita preţuire de sine a omului, pînă ce şi-au dat seama că sînt pieritori şi mărunţi, bieţi atomi, biete fire de praf ce se mişcă cu prea puţină viclenie şi fără un dram de minte în vîltoarea jocului marilor elemente şi forţe oarbe dezlănţuite.

Trecu o oră şi încă una. Lumina palidă a zilei scurte, lumină fără soare, începuse să se destrame, cînd un urlet slab şi îndepărtat străpunse atmosfera încremenită. Urletul crescu în icniri repezi, pînă ce ajunse la cea mai înaltă notă, unde stărui tremurător şi încordat, apoi se stinse încet. De n-ai fi simţit în el o sălbăticie jalnică şi o poftă mistuitoare, ai fi putut crede că e vreun suflet rătăcit care se tînguie. Omul din faţă întoarse capul pînă ce privirea lui o întîlni pe a celui din urmă. Şi atunci, pe deasupra lăzii lungi şi înguste, amîndoi dădură din cap cu înţeles. Un nou urlet străpunse tăcerea. De astă dată, cei doi oameni îşi dădură seama dincotro vine: venea din urmă, de undeva de pe întinderea de zăpadă peste care trecuseră. Un al treilea urlet, ce părea răspunsul, se auzi tot dinapoia lor, dar din stînga celui de-al doilea urlet.

— Ne-au luat urma, Bill — spuse omul din faţă. Glasul îi răsuna răguşit şi parcă dintr-o altă lume, iar ca să vorbească, se trudise de-a binelea.

— Carnea e rară — îi răspunse tovarăşul său. N-am mai văzut urme de iepure nu ştiu de cîte zile. După aceea nu mai scoaseră o vorbă, deşi rămaseră cu urechile ciulite la urletele de pradă ce nu mai conteneau înapoia lor.

La căderea nopţii vîrîră cîinii într-un desiş de molift de pe malul apei şi înjghebară tabăra. Sicriul aşezat lîngă foc le slujea deopotrivă de scaun şi de masă. Cîinii-lupi, înghesuiţi, ceva mai departe de foc, mîrîiau şi se ciorovăiau între ei, dar nu prea se arătau dornici să se afunde în beznă.

— Henry, mi se pare că se aţin pe lîngă tabără mai aproape ca de obicei - observă Bill. Henry, care sta aplecat asupra focului, potrivind ibricul de cafea cu o bucată de gheaţă, dădu din cap. Şi nici nu se grăbi să vorbească pînă ce nu-şi luă locul pe sicriu şi nu începu să mănînce. — — Ştiu ei unde le e pielea la adăpost. Tot e mai bine să înfulece decît să fie înfulecaţi. Cîinii aceştia nu-s proşti deloc. Bill dădu din cap.

— Eh, nu ştiu, zău. Tovarăşul îl privi mirat:

— Nu te-am mai auzit pînă acum să te îndoieşti de deşteptăciunea lor.

— Henry — spuse celălalt, mestecîndu-şi tacticos fasolea — ai auzit ce larmă au făcut cînd le-am dat de mîncare?

— S-au bătut pe ea mai mult ca de obicei — recunoscu Henry.

— Cîţi cîini avem, Henry?

— Şase.

— Bine, Henry...

— Bill se opri o clipă pentru a da mai multă greutate vorbelor sale. După cum ţi-am spus, Henry, avem şase cîini. Am scos din sac şase peşti şi am dat fiecărui cîine cîte unul dar un cîine a rămas fără peşte.

— Ai numărat greşit.

Avem şase cîini — o luă celălalt de la capăt, calm. Am scos şase peşti. Ureche Tăiată a rămas fără peşte. După aceea m-am dus la sac şi i-am dat şi lui un peşte.

— Avem numai şase cîini — spuse Henry.

— Henry — continuă Bill — nu vreau să spun că toţi erau cîini, dar şapte au primit peşte. Henry se opri din mîncat şi, aruncînd o privire pe deasupra focului, numără cîinii.

— Acum îs doar şase — spuse el.

— L-am văzut pe celălalt rupînd-o la fugă prin nămeţi — zise Bill cu nepăsare. Am văzut şapte. Henry îl privi compătimitor şi spuse:

— Ce n-aş da să se termine odată drumul acesta!

— Ce vrei să spui? întrebă Bill.

— Vreau să spun că încărcătura pe care o ducem cu noi îţi cam zdruncină nervii şi că ai început să ai vedenii.

— M-am gîndit la asta — răspunse Bill cu seriozitate. Şi cum îţi spuneam, cînd l-am văzut că o tuleşte peste nămeţi, m-am uitat pe zăpadă şi i-am văzut urmele. După aceia am numărat cîinii şi tot şase mi-au ieşit la socoteală. Urmele mai sînt şi acum pe zăpadă. Vrei să le vezi? Hai să ţi le arăt.

Henry nu răspunse, ci mestecă mai departe, în tăcere, pînă ce îşi termină mîncarea. O încheie cu o ceaşcă de cafea, apoi îşi şterse gura cu dosul palmei şi zise:

— Adică, crezi că... — un urlet tînguitor, de o jale sălbatică, venind de undeva din beznă, îi curmă vorba. Se opri să-l asculte, apoi îşi încheie fraza, arătînd în direcţia de unde venea urletul — era vreunul din ei?

Bill dădu din cap.

— Al dracului să fie dacă nu-i aşa. Doar ai văzut şi tu ce larmă au făcut cîinii!

Urlet după urlet, şi altele care le răspundeau, transformară tăcerea într-un adevărat balamuc.

De pretutindeni se auzeau urlete, iar cîinii îşi arătau spaima ghemuindu-se unul într-altul şi atît de aproape de foc, încît dogoarea le pîrlea părul. Înainte de a-şi aprinde pipa, Bill mai azvîrli cîteva lemne pe foc.

— Mi se pare că te-ai cam pierdut cu firea - spuse Henry.

— Henry... — Bill trase gînditor din pipă şi după un răstimp urmă: Henry, mă gîndeam... zău că acesta e cu mult mai fericit decît o să fim noi amîndoi vreodată!

Făcu semn către cel de-al treilea, arătînd cu degetul mare în jos, spre lada pe care erau aşezaţi.

— Cînd om muri noi, Henry, mare noroc dacă om avea destui bolovani peste hoiturile noastre, ca să ne apere de cîini.

Dar noi nu avem familie, nici bani şi nici toate celelalte ca acesta — adăugă Henry. Nu-i de nasul nostru să ne ducă atîta cale ca să ne îngroape.

— Ce mă frămîntă pe mine, Henry, este ce caută la capătul pămîntului, prin locuri uitate de Dumnezeu, unul ca acesta, care la el acasă era cineva şi care n-ar fi avut nevoie niciodată să-şi bată capul ce să mănînce sau cu ce să se acopere; asta nu pricep eu.

— Putea să trăiască pînă la adînci bătrîneţe dacă rămînea la el acasă — încuviinţă Henry.

Bill dădu să mai spună ceva, dar îşi luă seama. Se mulţumi să arate cu degetul spre zidul de întuneric ce-i apăsa de pretutindeni. În bezna de nepătruns nu puteai desluşi vreo formă, ci doar o pereche de ochi care străluceau ca jăraticul. Henry mai arătă cu capul o a doua şi o a treia pereche. În jurul taberei se afla un cerc de ochi sclipitori. În răstimpuri, o pereche de ochi se mişca sau dispărea, ca să reapară după o clipă.

Neliniştea cîinilor crescuse şi, cuprinşi de spaimă, dădură buzna spre foc, tîrîndu-se şi ghemuindu-se la picioarele oamenilor. În învălmăşeală, unul din cîini nimeri peste foc şi începu să schelălăiască de durere şi de spaimă cînd mirosul de păr pîrlit se răspîndi în aer. Larmă făcu o clipă ca cercul de ochi să dea înapoi neliniştit şi chiar să se retragă puţin, pentru ca îndată ce cîinii se liniştiră, să se apropie din nou.

— Henry, ce ghinion al dracului să ţi se termine muniţia! Bill îşi sfîrşi pipa şi-l ajută pe tovarăşul său să aştearnă culcuşul de blană şi păturile peste crengile de molift pe care le aşezaseră pe zăpadă înainte de cină.

Henry mormăi ceva şi începu să-şi dezlege mocasinii.

— Cîte cartuşe ziceai că ne-au rămas? întrebă el.

— Trei — se auzi răspunsul — şi aş fi vrut să fie trei sute. Le-aş fi arătat eu atunci, lua-i-ar naiba! Ridică pumnul ameninţător spre ochii ce sclipeau, apoi îşi puse cu grijă mocasinii în faţa focului.

— De s-ar muia odată gerul — urmă el. Ce bine ar fi fost să nu mă fi pornit la drumul acesta, Henry. Nu-mi place întorsătura pe care o ia. Nu mă prea simt eu în apele mele. Şi cum îţi spuneam, aş vrea să se sfîrşească odată drumul acesta, să putem sta amîndoi în faţa focului la Fortul Mc. Gurry, aşa cum stăm acum, şi să jucăm cărţi. Uite ce-aş vrea eu.

Henry mai mormăi ceva şi se vîri în culcuş. Nu aţipi bine, că-l trezi glasul tovarăşului său. — Ascultă, Henry, cînd a venit acela de-a luat un peşte, de ce oare n-or fi sărit cîinii pe el? Asta mă frămîntă pe mine.

— Te frămînţi prea mult, Bill — răspunse Henry, somnoros.

RAY BRADBURY
(1920—2012),

scriitor american, autorul *Cronicilor marsiene* (o sută de aventuri cosmice) al unor nuvele şi al romanului *Farenheit 451°*. Operele lui Bradbury sînt avertismente pentru lumea care, avansînd tehnic, ignorînd omenirea, provoacă dezastre, degradări umane. Opere de valoare sînt considerate şi *Dimineaţa verde*, *Cronici marsiene*, *Merele de aur ale soarelui*, *Departe la nord* ş. a.

ZÎMBETUL

Rîndul, în piaţa centrală, s-a format încă de pe la ora cinci, cînd departe de cîmpiile înălbite de brumă cîntau cucoşii şi nicăieri nu se vedea pic de lumină. Atunci, în jur, în mijlocul clădirilor ruinate, ici-colo spînzura ceaţa; acum, la ora şapte dimineaţa, s-a luminat, iar ceaţa a început să se topească. De-a lungul drumului, cîte doi, cîte trei se alăturau rîndului oamenii, pe care i-a ademenit în oraş sărbătoarea şi ziua de piaţă.

Rîndul băiatului urma după doi bărbaţi, care discutau, cu voce tare, între ei, iar în văzduhul rece şi curat vocile lor răsunau şi mai puternic.

Băiatul bătea pe loc din picioare, îşi încălzea mîinile înroşite de frig, suflînd în palme, şi privea ba la îmbrăcămintea murdară a vecinilor, ba la rîndul lung, format de bărbaţii şi femeile ce se aflau înaintea lui.

— Ascultă, tinere, ce cauţi tu aici cu noaptea-n cap? l-a întrebat bărbatul din spatele lui.

— Acesta e locul meu, aici eu am prins rînd, a răspuns băiatul.

— Mai bine-ar fi să pleci cît mai repede de aici, băiete, şi i-ai oferi locul celui care pricepe ceva.

— Lasă în pace băiatul, a intervenit, introducîndu-se brusc, un bărbat ce se afla înaintea băiatului.

— Da eu am glumit! Cel din spate l-a mîngîiat pe băiat, netezindu-i capul cu mîna. Posomorît, băieţaşul s-a eliberat de ea. Pur şi simplu, m-am gîndit: e cam straniu ca un copil să nu doarmă dimineaţa devreme?!

— Băiatul acesta cunoaşte rostul artei, ştie s-o preţuiască, înţelegi? a spus ocrotitorul ce avea numele de familie Grigsbi. Pe tine cum te cheamă, micuţule?

— Tom.

— Tom al nostru; precis că va scuipa foarte bine, fără a da greş. Aşa este, Tom?

— Exact!

Şi rîndul de oameni a izbucnit în hohote de rîs. Puţin mai în faţă, cineva vindea cafea fierbinte. Privind într-acolo, Tom a descoperit un rug mic şi o cratiţă ruginită, în care clocotea fiertura. Ceea ce se vindea era departe de a fi cafea adevărată. Ea se prepara din nişte boabe, care erau strînse în luncile din jurul oraşului, şi era vîndută pentru «a încălzi» cît de puţin stomacul. Dar rar cine cumpăra cafea, rar cui îi permitea buzunarul s-o facă.

Tom şi-a îndreptat privirea spre locul unde mulţimea se pierdea după un zid de piatră, distrus de explozii.

— Spun că ea zîmbeşte, a spus băiatul.

— Îhî, zîmbeşte, a răspuns Grigsbi.

— Spun că e confecţionată din vopsea şi pînză de in.

— Exact. De aceea şi-mi pare că nu e originală. Cea originală, am auzit eu, a fost desenată pe o tablă, încă în vremurile străvechi.

— Se spune că are 400 de ani.

— Dacă n-or fi mai mulţi. La o adică, nimeni nu ştie în ce an sîntem acum.

— În 2061.

— Corect, aşa spun, băiete, aşa spun. Dar mint. Poate e anul 3000? Sau 5000? După ce semne putem noi constata? Cît timp a durat zăpăceala şi dezordinea ... Şi la urmă cu ce ne-am ales? Cu praf şi pulbere! Ei îşi tîrîiau picioarele, înaintînd foarte încet pe pietrele reci ale caldarîmului.

— Degrabă vom vedea-o? a întrebat mîhnit Tom.

— În vreo cîteva minute, nu mai mult. Ei au împrejmuit-o; au legat cei patru stîlpi cu aţă catifelată, după cinste, ca oamenii să nu se apropie prea repede. Şi reţine, Tom: nici o piatră. Ei au interzis să se arunce în ea cu pietre.

— Bine, am înţeles, domnule.

Soarele s-a urcat sus-sus pe cer, aducînd căldură, şi bărbaţii au fost nevoiţi să arunce de pe ei cergile mîzgîlite şi pălăriile murdare.

— Da pentru ce ne-am adunat noi aici, a întrebat, meditînd, Tom. De ce trebuie să scuipăm?

Grigsbi nici măcar nu s-a uitat la el. Privea la soare, gîndind cam ce oră să fie.

— Ei, Tom, motive sînt multe. Disperat, el şi-a dus mîna la buzunarul, care demult nu mai era, după o ţigară care nu exista. Această mişcare a lui Grigsbi Tom a văzut-o de un milion de ori. Toată chestia aici este în ură, în ura faţă de tot ce e legat de trecut. Răspunde-mi, Tom, cum am ajuns noi la starea asta? Oraşele-mormane de ruine, drumurile, după bombardament, parcă-s fierăstrăie: în sus — în jos, în sus — în jos, cîmpia luminează noaptea din cauza radioactivelor. Iată, spune-mi, Tom, dacă asta nu e adevărată ticăloşie şi mîrşăvie ...

— Desigur, domnule, aşa este.

— Aşa şi este! Omul nu poate suferi ceea ce l-a ruinat, ceea ce i-a distrus viaţa. Aşa este el, omul, plămădit! Poate, într-adevăr, e o nesocotinţă, dar ce să-i faci, aşa e natura omului.

— Este oare ceva sau cineva pe care noi n-am urî? a întrebat Tom.

— Neapărat! Şi totul e din cauza acestei gloate de neghiobi care a condus lumea în trecut. Iată, stăm aici cu noaptea-n cap, ne ghiorăie maţele de foame, clănţănim din dinţi de frig din pricina lor. Nişte troglodiţi veninoşi! Nici să fumezi, nici să bei, nici o distracţie, în afară de aceste sărbători ale noastre, Tom. Sărbători ale noastre ...

Tom a calculat în gînd numărul sărbătorilor la care a particpat în ultimii ani. Şi-a amintit cum au rupt şi au ars cărţile în piaţă, iar toţi rîdeau ca nişte beţivani.

Numai cît a costat sărbătoarea ştiinţei, care a avut loc o lună în urmă, cînd au adus în oraş ultimul automobil pentru a fi distrus! Mai întîi au tras la sorţi. Fericiţii au avut posibilitatea să lovească, în automobil, cu barosul, cîte o dată fiecare.

— Mai ţin eu oare minte, Tom? Îmi mai amintesc? D-apoi nu eu am fost acela care a spart fereastra? Fereastra, m-auzi? Doamne, ce sunet a fost! Minunat! Trosccc!

Tom, cu adevărat, parcă a auzit cum s-a împrăştiat sticla în cioburi strălucitoare.

— Lui Bill Ghenderson i-a revenit distrugerea motorului. Ah, ce voinicește a lucrat! Meştereşte! Bamm! Dar cel mai bine a fost atunci, continua să-şi amintească Grigsbi, cînd am distrus uzina care se străduia

să construiască avioane. Vai, aşa ne-am mai alinat sufletul! Mai apoi am găsit tipografia şi depozitul de muniţii şi le-am aruncat în aer. Îţi închipui, Tom? Tom a tărăgănat puţin cu răspunsul.

— Da.

Era amiaza. Mirosurile oraşului distrus otrăveau aerul fierbinte, iar ceva sau cineva fojgăia prin ruinele clădirii.

— Domnule, aceasta niciodată nu se va mai întoarce?

— Ce, civilizaţia? Da cui trebuie ea, la ce bun? În orice caz, mie nu!

— Da eu sînt gata s-o suport, a spus unul din rînd. Nu în totul, desigur, dar a avut şi ea părţile ei pozitive.

— Nu mai trăncăni degeaba, a răcnit Grigsbi. Totul e în zădar.

— Ehe, se îndîrji unul din rînd, nu vă grăbiţi. Iată, veţi vedea!

Se va ivi un om cu scaun la cap, care va reuşi s-o cîrpească. Să ţineţi minte cuvintele mele. Un om cu suflet!

— Asta nu va fi, a spus Grigsbi.

— Da eu zic că se va ivi. Un om care va iubi frumosul. El ne va întoarce nu civilizaţia veche, mărginită, ci una în care vom trăi în pace.

— Nici nu vei dovedi să clipeşti din ochi, că iarăşi-război!

— De ce? Poate de data aceasta totul va fi altfel?

În sfîrşit, au ajuns în piaţa centrală. Odată cu ei, în oraş a intrat şi călăreţul care ţinea în mînă o hîrtie. Spaţiul împrejmuit se afla în centrul pieţei. Tom, Grigsbi şi ceilalţi, acumulînd scuipatul, înaintau tot mai hotărît. Mergeau pregătiţi, copleşiţi de plăcere anticipată, cu ochii holbaţi. Inima lui Tom bătea repede-repede, iar pămîntul îi frigea tălpile goale.

— Ei, Tom, e rîndul nostru, nu te căsca!

În cele patru colţuri ale pieţei se aflau poliţiştii — patru bărbaţi cu găitan galben la mîneci — semnul puterii lor asupra celorlalţi.

Ei trebuiau să urmărească ca nu cumva cineva să arunce cu pietre.

— Asta se face pentru aceea, a continuat Grigsbi, puţin mai tîrziu, explicaţiile, ca fiecare să aibă posibilitate să scuipe măcar o dată. Ai înţeles, Tom? Ei, scuipă!

Tom a încremenit în faţa tabloului, privindu-l.

— Da scuipă odată! Băiatului i s-a uscat în gît.

— Tom, scuipă! Mai vioi!

— Dar, a şoptit, abia auzit, Tom, ea e aşa de frumoasă!

— Ei, fie, scuip eu în locul tău.

Scuipatul lui Tom a strălucit în lumina razelor soarelui. Femeia de pe pînză zîmbea tainic şi trist, şi Tom, răspunzînd privirii ei, a simţit cum i-a zvîcnit inima, iar în urechi a răsunat, parcă, o melodie.

— Ea e aşa de frumoasă! a repetat el.

— Da mişcă-te odată, pînă cînd poliţia ...

— Atenţie!

Cei aflaţi în rînd au amuţit. Numai ce îl mustrau pe Tom, pentru că sta în faţa tabloului ca o stană de piatră, da acum s-au întors cu toţii, ca la un ordin, cu faţa la călăreţ.

— Cum se numeşte, domnule? a întrebat şoptit Tom.

— Tabloul? Mi se pare «Mona Liza». Precis: «Mona Liza».

— Ascultaţi un anunţ. Conducerea a hotărît ca astăzi, la amiază, portretul din piaţă să fie dat pe mîna mulţimii de aici, a locuitorilor acestui oraş, ca aceştia să poată participa la nimicirea lui...

Nici n-a dovedit Tom să scoată un «ah!» că droaia, ţipînd şi îmbulzindu-se, l-a dus, pe sus, pînă la tablou.

S-a auzit un scrîşnet neaşteptat de pînză ...

Poliţia a luat-o la sănătoasa.

Leonardo da Vinci,
Giokonda (Mona Liza)

Gloata urla, iar mîinile ei ciupeau din portret asemeni unor găini flămînde. Tom a simţit cum o mînă nevăzută l-a aruncat ca printr-o rană zdrelită. Urmîndu-i şi susţinîndu-i, el a întins mîna, a înhăţat o bucăţică de pînză lucită, a rupt-o cu putere şi a căzut, iar loviturile şi ghionturile l-au aruncat, din gloată, la libertate.

Era numai vînătăi, avea îmbrăcămintea ruptă. Privea la femeile care mestecau în gură bucăţi de pînză, apoi le rupeau în bucăţele mici-mici.

Numai Tom sta de unul singur într-o parte, înmărmurit de harababura ce domina în jur. Şi-a privit mîinile. Mîna tremurîndă strîngea la piept bucăţica de tablou, ascunzînd-o.

— Ei, Tom, ce-i cu tine? a strigat Grigsbi.

Dar Tom n-a scos un cuvînt. Suspinînd, a părăsit în fugă piaţa. A fugit din oraş pe cărări împestriţate de gropi, prin cîmpie, peste un rîuleţ, a fugit fără a privi în urmă, ţinînd ascuns sub geacă pumnul încleştat.

La apusul soarelui a ajuns într-un sătuc, pe care l-a trecut într-o fugă. La ora nouă era deja în clădirea ruinată a fermei. După fermă, în locul unde cîndva se afla turnul de nutreţ, acum distrus, sub şopron, l-au întîlnit nişte sunete care i-au dat de înţeles că familia doarme: doarme mama, tata, fratele.

Foarte încet, fără a scoate un cuvînt, el s-a strecurat prin uşa îngustă şi s-a culcat răsuflînd greu.

— Tom? se auzi prin întuneric vocea mamei.

— Da.

— Pe unde ai hoinărit? s-a răstit tata. Lasă că-ţi arăt eu ţie dimineaţă...

Cineva l-a împins cu piciorul. Era fratele lui, care a fost nevoit să muncească singur în grădină.

— Culcă-te! i-a poruncit mama.

Încă un ghiont.

Tom respira acum mai regulat. În jur domnea liniştea. Mîna lui era lipită strîns-strîns de piept. A stat aşa nemişcat, cu ochii mijiţi, jumătate de oră. Apoi a simţit ceva: o lumină albă, rece. Sus, pe cer plutea luna, iar un mic pătrăţel de lumină se mişca foarte încet pe corpul lui Tom. Abia acum mîna lui a mai slăbit din încleştare.

Încet, cu mare atenţie, ascultînd mişcările celor ce dormeau, Tom a ridicat-o. A aşteptat puţin, a respirat adînc-adînc, apoi, rămînînd în aşteptare, a descleştat degetele şi a netezit bucăţica de pînză, vopsită.

Lumea dormea, luminată de lună. Iar în mîna lui Tom se afla Zîmbetul. El îl privea la lumina albă a lunii, care cădea, în miezul nopţii, din cer. Încet-încet, repeta Tom în sine, nu ştiu a cîta oară: «Zîmbetul, fermecătorul zîmbet...»

O oră mai tîrziu, el mai continua să-l privească, chiar şi după ce l-a aranjat cu mare atenţie, iar apoi l-a ascuns. A închis ochii, dar, prin întuneric, îi apărea în memorie el — Zîmbetul. Gingaş, mîngîietor şi generos; era acolo chiar şi atunci, cînd Tom a adormit, cînd tăcerea a cuprins lumea, iar luna plutea pe cerul rece, la început în sus, apoi în jos, în întîmpinarea dimineţii.

(Versiune moldovenească — *autoarea manualului*)

VACANȚA

Ray Bradbury

Era o zi proaspătă, fragedă, din cauza prospeţimii ierbii ce tindea spre înălţime, a norilor ce pluteau pe cer, a fluturilor ce se aşezau pe iarbă. Ziua era ţesută din linişte, dar nu era una mută. Era o linişte făurită de albine şi flori, de uscat şi ocean, de tot ceea ce se mişcă, flutură, freamătă, se ridică şi cade, supunîndu-se cursului vremii sale, ritmului său irepetabil. Ţinutul era nemişcător şi totuşi se mişca. Marea era neliniştită, dar tăcea. Absurd, absurditate infinită. Tăcerea se contopea cu tăcerea, sunetul cu sunetul. Florile se legănau, iar albinele căzdeau pe trifoi în mici cascade de ploaie aurită. Valurile colinelor şi valurile oceanului, două genuri ale muşcării, erau despărţite de calea ferată, pustie, construită din rugină şi inimă de oţel. Era o cale ferată pe care — asta se observă chiar la prima vedere — mulţi ani n-au circulat trenurile. Se întindea, şerpuind spre nord, apoi se pierdea în depărtările inundate de ceaţă; pe o întindere de treizeci de mile, spre sud, străpungea insule de umbre zburătoare, care, văzînd cu ochii, se combinau şi-şi schimbau conturile pe panta munţilor îndepărtaţi.

Pe neaşteptate, şinele au început să vibreze. Mierla singuratică, care sta pe şine, a simţit cum ia naştere o pulsaţie uşoară şi paşnică, parcă undeva departe, la cîteva mile ar fi început să bată inima cuiva.

Mierla neagră a bătut din aripi deasupra mării.

Şinele continuau să vibreze, pînă cînd, de după cotitură, a apărut o drezină nu prea mare, care se mişca de-a lungul malului, iar motorul cu două cilindre huruia şi gîfîia într-o linişte mare.

În această drezină pe patru roţi, pe o bancă în două părţi, tăinuită de razele soarelui de-o mică tendă, şedeau un bărbat, soţia şi feciorul de şapte ani. Drezina trecea, unul după altul, sectoarele pustii, vîntul lovea în ochi şi le răsfira părul, dar cei trei nu întorceau capetele, ci priveau numai înainte. Uneori, cînd treceau vreo cotitură, priveau nerăbdători, uneori cu tristeţe şi încordaţi, aşteptînd ce va urma.

Deodată, pe drumul drept, motorul a tuşit şi a tăcut, neaşteptat. În această linişte nimicitoare părea că tihna din jur, răspîndită de mare, pămînt şi cer, a curmat mersul roţilor.

— S-a terminat benzina.

Oftînd, bărbatul a scos din portbagaj damigeana de rezervă şi a turnat combustibil în rezervuar. Soţie-sa şi feciorul priveau liniştiţi marea, ascultau tunetul înăbuşit, şoaptele din jur, ascultau cum se întinde perdeaua puternică de nisip, priveau stăncuţele şi spuma algelor verzi.

— E frumoasă marea, nu-i aşa? a spus femeia.

— Mie-mi place, a răspuns băieţaşul.

— Poate, în sfîrşit, facem aici popas şi luăm masa?

Bărbatul a privit prin binoclu peninsula verde, ce se întindea în zare.

— Să facem popas. Şinele sînt mîncate de rugină. Mai departe drumul e distrus. Va trebui să aşteptăm pînă cînd ei îl vor repara.

— Cîte şine defectate atîtea popasuri! a spus băiatul.

Femeia a încercat să zîmbească, apoi şi-a îndreptat privirea serioasă şi întrebătoare spre bărbat:

— Cît am parcurs astăzi?

— Aproape nouăzeci de mile. Bărbatul continua să privească, foarte atent, prin binoclu. După mine, mai mult nici nu trebuie, pentru o zi este de ajuns şi atîta. Cînd mergi repede, nu reuşeşti să vezi nimic. Poimîine vom fi la Monterey, în următoarea zi, dacă vrei, în Palo Alto.

Femeia a dezlegat panglicile galbene-aprinse ale pălăriei de paie cu boruri lungi, şi-a descoperit părul auriu, puţin transpirat, şi s-a depărtat de maşină. Au mers atîta cu drezina, că acum i se pare că şi corpul s-a îmbibat cu vibraţii. Cînd drezina s-a oprit, apăru o senzaţie stranie: parcă cineva le-a scos cătuşele!

— Veniţi să luăm masa!

Într-o fugă băiatul a adus coşuleţul cu merinde la malul mării. Mama şi feciorul şedeau de acum în faţa mesei întinse, cînd apăru bărbatul. Era îmbrăcat în costum clasic şi jiletcă, cu cravată şi pălărie, de parcă ar fi aşteptat să întîlnească pe cineva în cale.

Împărţind tartinele şi scoţînd din borcănaşele verzi şi reci legumele marinate, el, încet-încet, îşi dezlegă cravata şi-şi descheie jiletca, privind cu atenţie în jur, gata în orice minut să-şi încheie din nou toţi nasturii.

— Sîntem singuri, tată? a întrebat băiatul, fără a înceta să mestece.

— Da.

— Şi mai mult nimeni şi nicăieri?

— Mai mult nimeni.

— Dar mai înainte era lume?

— De ce întrebi mereu? Doar asta a fost nu chiar aşa demult. Vreo cîteva luni în urmă. Tu şi singur ţii minte!

— Îmi amintesc cu greu. Iar cînd înadins mă stărui să-mi amintesc ceva, uit totul-totul. Băiatul a cernut printre degete o mînă de nisip. Era atîta lume cît nisip pe această plajă? Ce s-a întîmplat cu oamenii?

— Nu ştiu, a răspuns bărbatul şi acesta era purul adevăr.

Într-o zi frumoasă s-au trezit ca întotdeauna, dar totul în jur era pustiu. Aţa de rufe a vecinilor atîrna ca şi mai înainte, iar vîntul lovea cămăşile de-o culoare albă orbitoare; ca în fiecare dimineaţă, străluceau maşinile în faţa cotedjelor, dar nu se auzea ca cineva să spună «la revedere», nu se auzea vuietul mişcărilor de stradă pe arterele mari ale oraşului, telefoanele nu tresăreau la auzul propriului sunet, nu strigau copiii în desiş de floarea-soarelui.

Ieri-seara, în ajun, cînd se afla împreună cu soţia pe terasă, li s-a adus gazeta de seară şi el, fără a o deschide, fără a privi măcar titlurile articolelor, a spus:

— Interesant, cînd i se va face lehamite de noi şi ne va mătura pe toţi de aici!

— Da, uite la ce am ajuns, l-a susţinut ea. Şi nici să opreşti ceva nu-i chip. Cît sîntem noi de naivi, nu-i aşa?

— Ar fi minunat, el continua să-şi fumeze luleaua, să ne trezim mîine şi... nici suflare de om! Începe totul de la început!

El fuma şezînd; în mînă avea gazeta bine împachetată, iar capul şi l-a lăsat pe speteaza fotoliului.

— Dacă ai avea posibilitatea acum să apeşi pe un buton, tu ai apăsă?

— Cred că da, a spus el. Dar fără a face uz de violenţă. Pur şi simplu, să dispară totul de pe faţa pămîntului. Să laşi pămînt şi mare şi tot ce creşte: flori, iarbă, pomi fructiferi. Şi animalele. Totul să laşi, în afară de omul care vînează cînd nu-i flămînd, care mănîncă atunci cînd este sătul, care-i aspru, crud cînd nimeni nu-l atinge, nu-l jigneşte.

— Noi ar trebui să rămînem, a zîmbit ea liniştit.

— Ar fi bine. Bărbatul a stat puţin pe gînduri. Înainte mai este mult timp. Cea mai lungă vacanţă din lume; noi cu coşul plin cu merinde şi cel mai lung popas! Numai eu, tu şi Djim. Nici un bilet de sezon, nici nu mai trebuie să ne ţinem de familia Djons. Chiar nici un automobil nu ne trebuie. Să inventăm o altă metodă de a călători, una veche. Luăm coşul cu sandviş, trei sticle cu apă gazoasă; mai departe-după necesitate — procurăm

provizii în magazine fără cumpărători în oraşe nepopulate. Înainte ne aşteaptă o vară nesfîrşită!

Au stat aşa mult timp pe terasă; îi despărţea doar o gazetă împăturită. În sfîrşit, femeia a spus:

— Nu ne vom simţi singuratici?

* * *

Iată cum arăta ziua unei lumi noi.

Cînd ei s-au despărţit, au auzit sunetele moi, liniştite ale pămîntului care acum nu era altceva decît o luncă. Oraşele se înecau într-o mare de iarbă verde, de margarete, gălbenele şi volbură. La început totul a fost primit ca ceva obişnuit, fiindcă de mulţi ani nu mai iubeau oraşul, iar în urmă au lăsat o mulţime de prieteni închipuiţi şi o viaţă închisă, izolată într-un stup mecanizat.

Soţul s-a ridicat din pat, a privit liniştit prin fereastră — parcă ar fi fost vorba de timp — şi a observat:

—Toţi au dispărut.

A înţeles aceasta după sunetele pe care oraşul nu le mai emita.

Au luat dejunul fără grabă, fiindcă băiatul dormea încă, apoi soţul s-a ridicat de la masă şi a zis:

— Acum trebuie să mă gîndesc ce vom face.

— Ce vom face? Da, ce, nu pleci la serviciu?

— Tu tot nu crezi, da? El a zîmbit. Nu crezi că nu voi mai ieşi în grabă mare din casă, în fiecare zi, la ora nouă şi zece minute, că Djim niciodată nu va mai frecventa şcoala? Iată, lecţiile au luat sfîrşit! Nici un creion mai mult, nici o carte şi nici privirea aspră a stăpînului. Ne-au lăsat, dragă, să plecăm, şi niciodată nu ne vom mai întoarce în mijlocul acestei rutini blestemate, prosteşti şi plictisitoare. Să mergem!

Şi el a condus-o pe străzile pustii şi tăcute ale oraşului.

— Ei n-au murit, a spus el. Pur şi simplu, au plecat.

— Dar ce se întîmplă în alte oraşe?

El a intrat într-o cabină telefonică, a format un număr din Chicago, apoi, New York, San Francisko. Tăcere! Tăcere! Tăcere!

— Gata, a spus el, punînd receptorul.

— Eu mă simt vinovată, a spus ea. Ei nu-s, da noi am rămas. Şi ... eu mă bucur. De ce? Doar ar trebui să fiu întristată!

— Ar trebui? Aici nu e nici o tragedie. Nu i-au torturat, nu i-au ars, nu i-au chinuit. Ei au dispărut şi nici n-au simţit asta, nici n-au aflat. Acum noi nu sîntem datori nimănui. Avem o singură obligaţie — să fim fericiţi. Treizeci de ani de fericire înainte; e rău oare?

— Atunci ... noi ar trebui să mai avem copii?

— Ca să populăm iarăşi lumea? El a negat, clătinînd uşor din cap. Nu. Las'ca Djim să fie ultimul. Cînd va îmbătrîni şi va muri, lumea să aparţină cailor şi vacilor, gîngăniilor şi păianjenilor. Fără noi ei nu se vor pierde. Afară de aceasta, odată şi odată, alt soi de oameni vor construi oraşe, complet diferite de ale noastre, alţi oameni, care vor fi în stare să îmbine fericirea adevărată cu curiozitatea naturală, vor trăi mai departe. Acum să pregătim coşul, să-l trezim pe Djim şi să începem vacanţa noastră de treizeci de ani. Ei, cine va alerga primul pînă acasă?

* * *

El a luat un ciocan mic ce se afla în drezină şi timp de treizeci de minute, cît a reparat, de unul singur, şinele ruginite, femeia şi băiatul au alergat de-a lungul malului. S-au întors cu un pumn de scoici umede, de pietricele roze foarte frumoase, s-au aşezat şi mama a început să-şi înveţe feciorul: acesta scria cu creionul într-o agendă tema de acasă. La amiază li s-a alăturat tata care a coborît de pe rambleul de cale ferată; era fără veston şi fără cravată. Împreună au băut apa gazoasă, privind cum în sticlă, îmbulzindu-se, năzuiesc în sus balonaşele mici. Era linişte. Ei auzeau cum soarele reglează şinele vechi de fier. Aerul sărat aducea cu sine mirosul gudronului fierbinte al traverselor. Bărbatul a bătut uşurel cu degetul atlasul său de buzunar.

— După o lună, prin mai, vom ajunge la Sakramento, de acolo mergem spre Sietl. Vom sta acolo pînă la 1 iulie; iulie e cea mai bună lună în Washington, mai tîrziu se face frig; o luăm apoi înapoi, spre Yellouston, vom merge cîteva mile pe zi: acolo vînăm, dincolo pescuim ...

Băiatul s-a plictisit. El s-a apropiat de apă şi a început a arunca beţe în mare, apoi singur alerga după ele, reprezentînd astfel un cîine dresat.

Tata continua:

— Vom ierna la Taxone, iar la sfîrşitul iernii plecăm la Florida, primăvara — pe litoral, în iunie vom nimeri, să admitem, în New York. După doi ani, petrecem vara la Chicago. Iar peste trei ani — ce părere ai

dacă vom petrece iarna în Mexico-Sitti? Unde ne vor duce şinele, acolo ne aranjează, şi dacă în drumul nostru nimerim pe o linie secundară veche de cale ferată — va fi minunat! Putem merge pe ea pînă la capăt, să vedem unde duce ea. Cîndva, pe cuvînt de cinste, vom pluti cu barca pe Misisipi; demult visez la asta! Ne ajunge pe toată viaţa; nu e un simplu itinerar, ci o comoară ...

El a tăcut. Vroia de acum să închidă agenda cu mîinile tremurînde, cînd ceva strălucitor a apărut în aer şi a căzut pe hîrtie. S-a rostogolit pe nisip şi a format un bulgăraş umed. Soţia a privit pata mică, umedă şi imediat şi-a ridicat privirea, cercetîndu-i faţa. Ochii lui serioşi străluceau suspect. Pe unul din obraji a apărut o cărăruie umedă. Ea a oftat. I-a luat mîna şi i-a strîns-o tare. El, de asemenea, i-a strîns mîna şi, închizînd ochii, a vorbit:

— Aşa că ar fi bine dacă seara ne-am culca, iar noaptea, într-un mod oarecare, se vor întoarce toate la locurile lor: stupiditate, gălăgie şi larmă, ură, coşmar, groază de oameni răi şi copii nerozi, dezordine şi zăpăceală, meschinărie şi forfotă, speranţe, aşteptări şi dragoste? Aşa că ar fi foarte bine?

Ea s-a gîndit puţin, apoi a clătinat afirmativ din cap.

Deodată au tresărit amîndoi. Fiindcă între ei doi (cînd o fi venit?), ţinînd în mînă o sticlă goală, în care a fost apa gazoasă, sta feciorul. Faţa băiatului era palidă. Cu mîna liberă a atins obrazul tatei, acolo unde lacrima a lăsat o urmă.

— Tu ..., a spus el şi a oftat. Tu ...Tată, tu tot n-ai cu cine te juca?

Soţia a vrut să spună ceva, soţul — să ia mîna băiatului, dar acesta a sărit fulgerător, dîndu-se înapoi:

— Proşti! Tonţi! Nişte reduşi! Sînteţi nişte gogomani!

S-a rupt din loc, a fugit spre mare şi, stînd în faţa apei, a izbucnit în hohote de plîns. Mama a vrut să-l ajungă din urmă, dar tata a reţinut-o: «Nu trebuie. Lasă-l!»

Ambii au încremenit, fiindcă băiatul, ajuns pe mal, fără a-şi înceta plînsul, scria ceva pe o bucăţică de hîrtie, apoi a îndesat hîrtiuţa în sticla goală, a închis-o bine cu un căpăcel de fier, a apucat-o strîns cu mîna şi a aruncat-o cu putere. Sticla, desenînd în aer un arc strălucitor, a căzut în mare.

«Ce a scris el pe hîrtie? se gîndea mama. Ce-i acolo, în sticlă?» Sticla plutea pe valuri.

Băiatul şi-a încetat plînsul. Apoi s-a îndepărtat de apă, s-a apropiat de părinţi şi i-a privit atent. Avea o faţă nici înseninată, nici tristă, nici vie,

nici moartă, nici hotărîtă, nici înstrăinată; era un amestec ciudat, bizar, care vorbea că el s-a împăcat cu timpul, cu calamităţile, cu aceşti oameni. Ei îl priveau pe băiat, priveau în depărtare, în largul golfului, la scînteia ce se pierduse în valuri, la sticla în care se află bucăţica de hîrtie mîzgîlită.

«El a scris despre dorinţa noastră? s-a gîndit femeia. A scris despre ceea ce am vorbit noi acum, despre visul nostru?»

(Versiune moldovenească — *autoarea manualului*)

Să comunicăm despre text

Impresii de lectură

1. Ce impresii v-a lăsat lectura operei alese pentru analiză?

2. Prin ce v-a impresionat ea?

3. V-a emoţionat fapta lui Tom? («Zîmbetul»)

Cercetați! Demonstrați! Descoperiți!

1. Rezumaţi conţinutul povestirii citite.

2. Identificaţi tema povestirii «Zîmbetul»:

a) *omenirea şi viitorul ei;*

b) *decăderea morală a civilizaţiei*;

c) *prezentul civilizaţiei;*

d) *pieirea frumuseţii şi a idealurilor;*

c) *copilăria fericită.*

Alegeţi varianta corectă. Motivaţi alegerea.

3. Cum este descris viitorul omenirii în operă? Găsiţi, în text, citatele corespunzătoare şi comentaţi-le.

4. Cînd are loc acţiunea în povestirea sus-numită?

a) 1961;

b) 2061;

c) 2016.

Alegeţi varianta corectă.

5. Vorbiţi despre oamenii viitorului. Cum sînt ei zugrăviţi în «Zîmbetul»?

6. Comparaţi «Gioconda» lui Leonardo da Vinci cu povestirea lui R. Bradbury «Zîmbetul» şi aflaţi asemănările de: peisaj (fantastic-

pământesc), claritate anatomică (anatomia omului-anatomia omenirii), optimism şi credinţă în om.

7. În sufletul lui Tom a avut loc lupta dintre bine şi rău? Argumentaţi.

8. Ce idei ale lui Leonardo da Vinci au fost dezvăluite în povestirea «Zîmbetul»?

9. Determinaţi ideea principală a povestirii «Zîmbetul».

10. Descrieţi ziua în care cei trei eroi ai povestirii «Vacanţa» s-au oprit din cauza rezinei defectate.

11. De ce vacanţa i-a plictisit, totuşi, pe cei trei?

12. Reieşind din conţinut, identificaţi ideea povestirii «Vacanţa». Motivaţi răspunsul.

Exprimați-vă părerea!

1. Comentaţi citatul:

«Prin intermediul capodoperei sale Leonardo da Vinci se adresează omenirii, generaţiilor viitoare şi-i întreabă: «Cum te simţi, omule? Ce va birui în sufletul tău: binele sau răul? Cum va fi lumea ta? Va rîde ea, în viitor, ca şi tine?»

2. Contemplaţi «Gioconda» lui Leonardo da Vinci. Recitiţi povestirea lui R. Bradbury «Zîmbetul». Demonstraţi cum prezintă aceşti doi reprezentanţi ai artei:

a) Impacienţa faţă de om: cine va birui — binele sau răul, Dumnezeu sau Satana? (Leonardo da Vinci).

b) Impacienţa faţă de soarta omenirii: cum va fi ea? (R. Bradbury).

3. Alcătuiţi un raţionament «Aventurile lui Tom în viitor».

4. Răspundeţi la întrebarea care încheie povestirea «Vacanţa» (recitiţi sfîrşitul operei).

5. Demonstraţi că opera citită şi comentată (din creaţia lui R. Bradbury) este una fantastică.

Pentru portofoliu

Argumentarea constituie un mijloc de a susţine, a întări, a dovedi sau a demonstra o afirmaţie.

Argumentarea se face în scopul de a-l convinge pe partenerul sau pe partenerii de comunicare de justeţea opiniei exprimate de voi.

Argumentarea se poate face prin:

- explicaţii;

- exemplificări;
- compararea cu elemente asemănătoare, pentru a scoate în evidenţă ideea susţinută.

Cînd vă argumentaţi opinia, puteţi folosi formulări precum: *căci, pentru că, deoarece, fiindcă, faptul se explică prin ..., aceasta rezultă din* ... etc.

Pentru a da exemple care să sprijine argumentele voastre, puteţi folosi formulări precum: *de exemplu, ca, precum, de pildă, bunăoară, ca ilustrare* etc.

În argumentarea opiniei voastre, puteţi folosi formule comparative precum: *la fel cu, faţă de, spre deosebire de ..., în comparaţie cu..., în schimb ..., în acelaşi fel ca ...* etc.

LITERATURA PLAIULUI NATAL

Obiective
La finele studierii capitolului

veţi cunoaşte:
• conținutul, personajele operelor propuse;
• noţiunile de teorie literară;
• denumirile operelor studiate și autorii lor;
•tema, ideea operelor studiate;

veţi fi capabili:
• să comentaţi textele propuse de manual;
• să redactaţi compoziţii în baza operelor studiate;
• să comparați operele studiate cu cele citite independent;

veţi fi în stare:
• să vă exprimați punctul de vedere referitor la problemele puse în discuție;
• să manifestați interes de lectură;
• să conştientizaţi valoarea artistică a operelor.

ALEXEI MARINAT
(1924 — 2009),

prozatorul şi dramaturgul s-a născut în satul Dolinsc raionul Ananiev, regiunea Odesa. Alexei Marinat abordează tema dragostei şi a familiei, tema creşterii cadrelor de intelectuali şi a educării moralei. El este autorul mai multor romane şi povestiri: *Fata cu harţag,Urme pe prag, Mesagerii,Grădina dragostei, Un joc pentru maturi, Venea un om pe drum de ţară* ş.a.

SĂRITURI FĂRĂ PRĂJINĂ

În satul Bordeieni — sat cu case cu pridvor! — a venit comisia să controleze cum stau oamenii cu sportul! Hai, na, că a venit şi asta!

Fuseseră pînă atunci comisii multe: cum stau cu vacile, cu porcii, cum stau cu iepurii, dar cu sportivii demult n-au fost. Te-ai mira, de ţinea cineva minte, dacă a mai fost vreodată, de cînd Chiorgănel e la conducerea colhozului, Puţintel — instructor pentru lucrul sportiv.

Comisia e o comisie şi, orice n-ar veni să controleze, tot comisie rămîne! Dacă nu găseşte ceva în regulă, îţi pune pecetea pe frunte şi apoi au a te ponosi pe la toate consfătuirile.

Chiorgănel îl chemă pe Puţintel:

— Ce facem, măi Puţintele?

— Ştiu eu? Strînse acesta din umeri. Atunci, cînd vă spuneam, că trebuie să înviorăm lucrul sportiv spuneaţi că...

— Ce «că»? Ce «că»?... Tu să-mi spui acum ce facem? Atunci ştiu eu ce spuneam! Să-mi zugrăveşti tabloul de-a întregul şi de-a mărunţelul, cum stăm cu sportul! Ce avem şi ce n-avem?

— La fotbal avem stadion, dat n-avem echipă.

— Bun! Zi-i mai departe!

— La handbal avem echipă, dar n-avem jucători.

— Zi-i înainte!

— La volei avem jucători, dar n-avem minge.

— Îi bună şi asta!

— La toate jocurile de vară n-avem nici bocanci şi nici şireturi la bocanci.

— Bun! Iar la cele de iarnă? Hochei avem? Sau tenis de masă?

— La tenis de masă n-avem masă. Iar la hochei ne lipsesc numai becurile roşii, care se aprind la poartă, cînd portarul scapă «mingea».

— Iar la sărituri cu prăjina ne lipseşte prăjina! — i-o taie preşedintele.

E clar, ce calea-valea, cu sportul stăteau cam slab. Slăbuţ. Chiar slab de tot. Şi iată, a venit vremea să facă salturi mortale cei din Budoieni morţi-copţi, cum vor dori, dar să arate ce au făcut cu sportul. În toate ziarele se scrie acum despre formele sportive la complexul «Gata pentru muncă şi apărare». Acum şi-a dat seama şi Chiorgănel, că nu degeaba a venit comisia!

— Ce facem, măi Puţintele, că ne mănîncă comisia!

— Am o idee, făcu instructorul sportiv.

— Zi-i!

— După metoda dumneavoastră cu scoaterea sfeclei la capăt, s-o facem şi pe asta.

— Continuă!

— Facem voskresnik! Adunăm tineretul, punem în capăt «ce trebuie» şi le spunem: care ajunge înainte! Măcar cu alegările să facem faţă!

— Bun! Mai departe!

— După aceasta îi scoatem pe ring, la box.

— Iar după aceea?

— Îi ducem la iaz să sară în apă.

— Să nu se ia la bătut şi în apă!

— Le aruncăm o minge...

— Şi ce-o să iasă?

— Polo pe apă!

— Zi-i! Adună, fă organizează! În două ore să-mi pui sportul pe picioare!

În două ore au fost adunaţi flăcăii, au purces prin sat toţi prichindeii. Era duminică şi s-a dat zvon, că la stadion se dau premii!

Au alergat şi femeile.

Cînd s-a adunat grămada mai mărişoară preşedintele a ţinut o cuvîntare scurtă:

— Tovarăşi, trebuie să scoatem sportul din buruieni!

— Iară la prăşit? S-au auzit glasuri din grămadă.

— Facem voskresnik! Puţintel o să vă spună.

Instructorul pentru lucrul sportiv, care pînă atunci îndeplinea funcţia de curier al preşedintelui, îi duse pe băieţi într-un capăt al stadionului, îi rîndui în trei coloane, adică pe trei piste de alergări închipuite, bineînţeles. Li s-a explicat condiţia: care ajunge înainte! În alt capăt al stadionului îi aştepta «cu ce trebuie» bufetiera întreprinderii în halat alb.

A venit comisia.

Dintr-o armă de vînătoare a fost dat semnalul: trei au căzut de spaimă, restul şi-a luat vînt. Şi au început competiţiile.

Au fost înregistrate în acea zi în Budoieni: trei recorduri republicane la alergări... un record mondial la sărituri cu prăjina peste gardul stadionului. Celelalte garduri ale oamenilor preşedintele a promis că le repară.

La box au fost înregistrate mici încălcări de reguli (a fost chemată salvarea).

La polo pe apă au fost bătute goluri multe, dar s-a constatat spre sfîrşitul jocului, că o echipă a jucat fără un jucător (s-a pierdut sub apă!).

...Au avut noroc cei din Budoieni, că nici comisia nu ştia ce fel de mîncare este sportul!

Receptarea și interpretarea textului

Examinați lexicul textului

1. Explicaţi sensul expresiilor:

- îţi pune pecetea pe frunte –. . .

- a sta cam slab –. . .
- ne mănîncă comisia –. . .
- a face faţă –. . .

2. Alcătuiţi propoziţii, folosind: *s-a dat zvon; şi-au luat vînt; a nu şti ce fel de mîncare este.*

Explorați textul

1. Citiţi expresiv dialogurile din text. Cine din personaje participă la dialog?

2. Sînt prezente, în text, detalii de spaţiu interior? Argumentaţi.

3. Numiţi aspectele vieţii satului, criticate în textul «Sărituri fără prăjină».

4. «Sărituri fără prăjină» este:

a) schiţă?

b) nuvelă?

c) naraţiune?

Argumentaţi răspunsul.

5. Stabiliţi raportul instructorului sportiv, solicitat de preşedinte:

- — «La fotbal avem stadion, dar n-avem echipă».
- « –. . . . . »
- « –. . . . . »
- « –. . . . . »

Adăugaţi la acest şir hipismul şi puneţi-l pe Puţintel să vorbească cît mai comic.

6. Ce puteţi spune despre o comisie care «nu ştie ce fel de mîncare este sportul»?

7. Cum «au scos sportul din buruieni» cei doi eroi principali? Motivaţi, povestind detaliat, cum a decurs *voskresnikul*.

8. Caracterizaţi-i, în paralel, pe :

Ghiorgănel:	*Puţintel:*
• «dictator»;	• «ţap ispăşitor»;
•. . . . ;	•. . . . ;
•.	•. . . . .

9. Cu ajutorul cui a fost «pus pe picioare» sportul?

10. Care este atitudinea autorului, în textul analizat, criticînd realitatea zugrăvită:

- bunevoitoare?
- biciuieşte viciile omeneşti?
- înfierează neajunsurile sociale?

11. «Sărituri fără prăjină» este proză umoristică, fiindcă autorul este îngăduitor, spre deosebire de scriitorul satiric care este necruţător.

Reţineţi	**Proza umoristică** provoacă rîsul senin şi plin de voie bună. •Trăsăturile importante ale poeziei umoristice: – *comicul de situaţie*, adică momente hazlii ce au la bază nepotrivirea între aparenţă şi esenţă (între ceea ce poate să fie şi ceea ce este în realitate);
	– *comicul de limbaj* (hazul vine de la vorbirea personajelor sau a autorului în raport cu eroii).

12. Identificaţi comicul de situaţie în:

Sărituri fără prăjină

- cînd s-a dat signalul dintr-o armă de vînătoare, trei au căzut de spaimă ...;

. . . . . .

13. Numele eroilor: Ghiorgănel, Puţintel, Tărtăcică, Cogîlţ reprezintă comicul de situaţie sau comicul de limbaj? Motivaţi.

14. Imaginaţi-vă, pe o clipă, cum sultanul otoman Baiazid I conduce o motocicletă modernă. Această situaţie provoacă rîsul? De ce?

- e o nepotrivire dintre obiect şi fenomen;
- unui sultan nu i se permite să se plimbe cu motocicleta;
- . . . . . .

Exprimați-vă părerea

1. Cum credeţi, problemele abordate de scriitor sînt tipice pentru satele noastre sau nu? Argumentaţi.

2. Alcătuiţi o istorioară orală umoristică despre o competiţie sportivă din localitatea dumneavoastră.

3. Care este semnificaţia titlului textului.

4. Cîte «sărituri cu prăjina» au fost nevoiţi să îndeplinească cei implicaţi în acţiune?

5. Pe cine compătimiţi: pe preşedinte, pe instructor sau pe «sportivii nebinevoli»?

Reţineţi esenţialul

1. «Sărituri fără prăjină» degajează dispoziţie glumeaţă, veselă şi ironică sub care se ascunde seriozitatea.

2. Scriitorul critică realitatea, dar într-un mod binevoitor.

Facultativ

1. Completaţi fişe pentru portofoliul personal, selectînd expresii memorabile din textele satirice/umoristice studiate. Meditaţi asupra conţinutului lor.

2. Imaginaţi-vă un dialog cu unul din personajele îndrăgite şi scrieţi-l în caiet.

3. Discutaţi cele scrise cu colegii şi determinaţi cine a fost mai ingenios.

Pentru portofoliu

Argumemtarea constituie un mijloc de a demonstra o afirmaţie. Argumentarea se face cu scopul de a convinge pe cel/cei cu care comunicăm de justeţea opiniei pe care o exprimăm.

Argumentarea se face prin:

- explicări;
- exemplificări;
- compararea în scopul de a scoate în evidenţă ideea pe care o susţinem.

Cînd argumentăm opinia, folosim formulări, de tipul: *aceasta rezultă din ...; faptul se explică prin...; fiindcă, pentru că, deoarece, căci* ş.a.

Aducînd exemple în spriginul argumentării, utilizăm: *bunăoară, de exemplu, precum, de exemplu, ca* etc.

Pentru a argumenta opinia, putem utiliza şi compătimire: *în acelaşi fel ca ...; în schimb; în comparaţie cu...; la fel cu...; faţă de ...; spre deosebire de ...* etc.

ION DRUȚĂ
(născut în 1928),

scriitor remarcabil moldovean; s-a născut în s. Horodişte de prin părţile Sorocii. Activitatea sa literară îşi are începuturile în anul 1950. I. Druţă a scris nuvele, povestiri, romane, drame: *Frunze de dor, Piept la piept, Horodişte,Toiagul păstoriei* ş. a.

Opera lui I. Druţă ne învaţă să privim lumea cu ochii adevărului, ai binelui, frumosului.

Povestea Furnicii

Trei zile a cutreierat culmea dealului — trei zile lungi de vară şi toate trei au fost în zadar, căci de fiecare dată se întorcea fară nimic. A patra zi s-a trezit cu toate cele şase lăbuţe amorţite de oboseală şi poate că n-ar fi fost rău să rămîie ziua ceea la furnicar, să-şi mai vie oleacă în fire, dar aşa s-a întîmplat că nu i-a venit gîndul ista în cap. S-a sculat dis-de-dimineaţă şi a pornit-o repejor la deal, căci, cît îs de mari zilele de vară şi cît îs de mici furnicile, dacă nici lor nu prea le ajunge vreme.

Cînd s-a ridicat soarele sus de-o suliţă pe cer, ea suise şi coborîse de acum mii de bolovani, trecuse pe sub cîţiva snopi de păpuşoi, că era cît pe ce să-şi dea zilele.

Pe la amiază căzuse chiar într-o gaură de şobolan şi ce frică a mai tras — noroc că nu era şobolanul acasă. A ieşit repede şi şi-a văzut de drum. Pe urmă a pus-o păcatul să se suie pe un bostan şi s-a rătăcit — l-a înconjurat de vreo sută de ori pînă a dat iar de pămînt. Şi ar mai fi ţinut-o ea multă vreme la fuguţa, dar, în cele din urmă, i s-a făcut foame. S-a suit pe o răsărită să vadă de n-a găsi pe marginea pălăriei vreo fărîmitură de miez uitată de vrăbii. Dar, cînd era de acum bine suită şi o luase spre pălărie, a bătut deodată vîntul şi a dat-o jos — furnica a căzut şi în cădere şi-a scrîntit un picioruş. La furnici însă nu-i mare pagubă, că-i mai rămăseseră încă cinci picioare sănătoase — a pornit-o iar la fugă mai departe, căci trecuse o bună jumătate din ziua a patra.

Din răsărită a dat într-o mirişte şi era vai de viaţa ei — ameţise tot ocolind tufele grîului cosit. Bine a zis cine a zis că nu-i pe lume lucru mai straşnic decît o furnică prinsă de ploaie în mirişte. Trebuia însă s-o treacă cu orice preţ — chiar de ar fi fost să rămîie cu un singur picioruş, trebuia s-o treacă. Şi furnica a trecut-o. După mirişte a dat într-un codru de răsărită — o frumuseţe de codru, că-ţi rîdea inima uitîndu-te la dînsul. Înalt, verde, şi cît vezi în sus tot frunze şi frunze — mare lucru să închizi ochii şi să laşi vîntul să te legene cu tot cu frunză, pînă aţipeşti. Toată viaţa visase ea să se legene măcar o clipă pe-o margine de frunză, dar ce să-i faci — nevoile...

Ispita însă se ţinea scai de dînsa, căci în drumul ei foşneau mii de frunze, şoptind încet, somnoros... Înţeleaptă fiind, atunci cînd i s-a nimerit în cale o sămînţă de mohor, şi-a aruncat-o din fugă în spinare. Ştia că n-are nevoie de sămînţa ceea, dar a luat-o ca să nu se poată uita în sus — prea o ademeneau frunzele. Un moscălaş dormita la soare şi, văzînd-o cum aleargă cu sămînţa de mohor în spate, a dat dispreţuitor din musteţi — nu-i pe lume leneş mai mare decît moscălaşul şi orice furnică în locul ei s-ar fi oprit să-i spuie că a pieri la toamnă odată cu muştele. Furnica noastră însă a înghiţit-o şi pe asta, văzîndu-şi de drum... Tot suind şi coborînd bulgării, a dat de un plugar ce hodinea pe razor — arată-mi o furnică în toată lumea care a trecut pe lîngă plugar şi nu i s-a suit pe picioare! Ea însă nu s-a suit, căci se trecea şi a patra zi — nu mai avea vreme...

Deodată a zărit lîngă un cuibar de prepeliţă o farîmitură de miez de răsărită — şi-a adus aminte că nu mîncase nimic în ziua ceea. A lăsat jos sămînţa de mohor, şi-a zvîrlit în spate miezul de răsărită şi a pornit-o mai departe, ciupindu-l din mers. A dovedit să mănînce numai jumătate — cealaltă jumătate a lăsat-o jos, căci se luase în urma ei un fercheş — şi nu că-i era tare dor de dînsul, dar nu vroia s-o vadă mîncînd... Fercheşul i-a dat cîteva ocoluri şi pesemne că-i plăcuse furnica — a prins a sări de pe bulgări jos, ridica cîte-o jumătate de frunză în spate, încercînd în fel şi chip să-i atragă atenţia... Pesemne, era şi frumuşel — furnica însă n-avea vreme să se uite la dînsul, căci se sfîrşea şi a patra zi — trebuia cu orice preţ să aducă ceva la furnicar... În cele din urmă, fercheşul s-a lăsat păgubaş şi a făcut foarte bine, căci nu mai putea călca cu piciorul scrîntit.

Deodată, trecînd pe lîngă un furnicar adăpostit la rădăcina unei răsărite, a văzut cum alergau furnicile şi cărau de zor grăunţe scoase afară la uscat. Pînă în seară mai rămăsese vreme şi s-a mirat furnica în capul ei: «Oare ce să le fi venit?»

Îi era însă oarecum să se oprească şi să întrebe nişte furnici necunoscute. Acuma nu mai putea alerga, ba şi la pas se mişca greu de tot — mai avea mult de mers, apoi drumul înapoi... «Fără un pic de hodină, şi-a zis, nu mai merge». A prins a alege primprejur o răsărită, să se suie pe-o frunză; deodată însă a văzut cum cern şi cad de sus frunze verzi, frunze mari... S-a stins lumina caldă, vîntul a prins a măcina grăunţe de pămînt de pe crestele bulgărilor, iar din sus tot veneau frunze mari, frunze verzi...

«Vine ploaia...»

De asta şi cără furnicarul cela grăunţele înăuntru. Pînă una alta, poate găseşte ea măcar ceva-ceva... Au trecut pe alături cîteva furnici, care se întorceau cu deşertul — veneau într-o goană nebună, ca să dovedească la furnicar înaintea ploii. Da frunzele tot veneau din sus şi era amarnic greu de mers, trebuiau ocolite, căci le mina vîntul pe jos, şi dacă urcai pe-o frunză, vîntul te ducea cine ştie unde cu frunză cu tot. De abia cînd au început să cadă primii stropi de ploaie, furnica s-a oprit locului lîngă o coajă de răsărită. Era coaja de care avea nevoie şi pentru care alergase patru zile, făcînd atîta amar de drum. Furnica a ocolit-o de cîteva ori, apoi s-a suit în covăţica ei, cercetînd-o ca nu cumva să fie crăpată. Era tărcăţică, întreagă, curată — o coajă bună, cu alte cuvinte. Şi-a aruncat-o în spate şi a pornit drumul înapoi.

În sfîrşit, aduce şi ea ceva la furnicar. Au să se adune toate furnicile şi au s-o laude — au s-o laude pentru că a găsit-o, pentru că a adus-o... Pe urmă au să şi-o aşeze — ştiu ele unde trebuie aşezată o minune de coajă ca asta...

Ploaia se îndesea — din vreme în vreme nimerea cîte un strop în coaja de răsărită, de-i frîngea furnicii tot trupul şi-i vîra picioruşele pe jumătate în pămînt. Apoi stropii se tot îndeseau, mînînd-o la fuguţa, şi ea alerga întruna, căci mai avea mult pînă la furnicar — avea de mers toată noaptea, şi bine ar fi fost de-ar fi putut ajunge a doua zi pe la zori.

Acum, pe sub fiecare bulgăraş, se zărea cîte o farîmitură de pămînt uscat — arată-mi o furnică pe lume care în locul ei nu s-ar fi vîrît sub un bulgăr să aştepte pînă a trece ploaia... Ea însă nu putea face lucrul acesta — după trei zile de alergătură, a găsit o coajă şi trebuia s-o aducă repede.

Trecînd pe lîngă furnicarul care îşi cărase din vreme grăunţele înăuntru, a zărit cîteva găurele lăsate neastupate pentru cei care mai întîrziaseră

pe undeva. Poate s-ar fi găsit şi pentru dînsa vreun locuşor, dar îi era oarecum să intre — cum să te vîri tu udă, cu coaja în spate, la nişte furnici necunoscute?...

Ploaia răzmuiase coaja de răsărită, că nu era nici chip s-o ţii în lăbuţe — aluneca la fiecare pas. Şi nu era mare greutate s-o ridici iar de jos, numai că, ridicînd-o, se lipea de coajă cîte-o fărîmă de pămînt şi se făcea grea, de parcă ducea o fasole în spate. Avea însă mare nevoie de dînsa — o căutase patru zile, şi furnica o ducea cuminte, abia mai zărind drumul de oboseală. Odată, ridicînd din nou coaja ce-i căzuse, 1-a zărit pe fercheş — se întorcea la furnicarul lui... Nenorocit, plin de glod, venea cu deşertul, abia tîrîndu-şi picioarele din urmă.

«Vai de steaua lui, s-a gîndit furnica. Iaca aşa poţi să-ţi legi capul cu un netrebnic, şi pe urmă o viaţă întreagă nu poţi scăpa de dînsul...»

Deodată s-a oprit locului — a lăsat coaja jos şi s-a uitat primprejur plină de groază. Miriştea... Cum de uitase! Ei, la urma urmei, poate a trece-o cumva... Dar de abia a dovedit să intre într-însa, că s-a şi făcut noapte. Ploaia nu contenea. Biata furnică la fiece pas se ciocnea cu coaja de rădăcina vreunui pai. Apoi prindea să şi-o caute pe jos — mai face un pas şi iar se ciocneşte de un pai, şi iar îşi caută coaja prin întuneric. Totuşi amarnic deştept a fost cel de-a spus pentru întîia oară că nu-i pe lume lucru mai grozav decît o furnică prinsă de ploaie pe mirişte şi, mai ales, noaptea...

Furnica însă se liniştea cu gîndul că ploaia, uite, cum a sta, coaja s-a mai zbici, s-a face mai uşoară, şi te pomeneşti, pe la miezul nopţii, că ajunge acasă. Şi tot mergea, trăgînd cu greu lăbuţele prin glod, scăpînd coaja la fiece pas, căutînd-o prin întuneric şi zicîndu-şi întruna:

— Să ştii că ploaia a şi început a conteni...

Mare-i nădejdea, cînd nu rămîne decît una singură... Nu ştiu pentru ce i-a trebuit furnicii coaja ceea de răsărită şi ce-a avut de gînd să facă dintr-însa. Nici măcar nu ştiu de a dovedit s-o ducă la furnicar, căci ploaia a turnat toată noaptea. Poate a ajuns furnica acasă, poate s-a pierdut undeva în mijlocul miriştii. Oricum însă, chiar dacă s-a pierdut, avuse şi ea în viaţă o mică poveste a ei — vrasăzică, trăise.

Receptarea și interpretarea textului

Observați!

1. Povestiţi pe unde a cutreierat furnica pînă a găsit coaja de răsărită.
2. Prin ce greutăţi a trecut furnica, întorcîndu-se la furnicar prin ploaie?
3. Descrieţi natura din povestire (cîmpul cu bolovani, codrul de răsărită, miriştea). Citiţi, în text, pasajele respective.
4. Rezumaţi conţinutul povestirii «Povestea furnicii».

Amintiţi-vă!	**Rezumat** se numeşte reproducerea prescurtată, exactă, a conţinutului unui text.

5. Alcătuiţi planul din citate al povestirii.

Personajele

1. Scoateţi în evidenţă trăsăturile eroului principal. Cine este? Argumentaţi-vă răspunsul.
2. Pentru ce o admirăm/compătimim pe furnică? Motivaţi răspunsurile.
3. Cunoaşteţi vreo operă literară în care este vorba despre o furnică?
4. Prin ce se aseamănă furnica din «Povestea furnicii» cu cea din opera citită independent?
5. Numiţi personajele secundare. Caracterizaţi-le.

Exprimați-vă părerea!

1. De ce povestirea se numeşte «Povestea furnicii»?
2. Cum înţelegeţi cuvintele: «A avut şi ea (furnica) în viaţă o mică poveste a ei — vrasăzică, trăise»?
3. De ce omul harnic e comparat cu o furnică? Cunoaşteţi şi voi un astfel de om? Descrieţi-l.

Cercetați! Descoperiți!

1. Ce simbolizează furnica? Pe cine subînţelegem prin furnică? Poate fi numită «Povestea furnicii» o povestire alegorică? Argumentaţi-vă răspunsurile.
2. Alegeţi varianta corectă. Furnica este:

a) *o biată insectă nimerită sub ploaie;*

b) *omul pentru care viaţa trăită cu adevărat este doar timpul cît a muncit;*

c) *viaţa de toate zilele a furnicilor.*

3. Ce simbolizează drumul pe care l-a parcurs furnica pentru a găsi coaja de răsărită? Motivaţi răspunsul.

Reţineţi	Aspectul esenţial din viaţă reflectat de scriitor într-o operă literară formează **tema.**

Gîndul principal, concluzia ce reiese din oglindirea întîmplărilor în opera artistică constituie **ideea** operei literare.

4. Determinaţi tema şi ideea povestirii «Povestea furnicii».

5. Putem considera povestirea o lecţie de învăţătură, pentru viaţă? Ce ne învaţă ea? Argumentaţi.

6. Dezvoltaţi (5-6 propoziţii) proverbul moldovenesc: «Harnic ca o albină, strîngător ca o furnică».

7. Faceţi comentariul literar al povestirii «Povestea furnicii» .

MIC DICŢIONAR EXPLICATIV

A

abandona — a părăsi.

aburca — a (se) urca; a (se) ridica.

acosta — a borda.

acolisi — a se ţine de capul cuiva, a nu-i da pace, a-l urmări cu intenţii duşmănoase.

afirmaţie — susţinere a unei păreri.

ahei — populaţie aşezată pe peninsula Pelopes la începutul mileniului

al II-lea al erei noastre.

alterna — a lua pe rînd unul locul altuia.

alternanţă — revenire prin alternare.

aport — contribuţie adusă de cineva la o acţiune (fr. apport)

ascet — 1. pustnic, sihastru. 2. persoană care îşi impune o viaţă aspră şi retrasă.

asociaţie — grupare, însoţire, întovărăşire.

aspiraţie — năzuinţă, dorinţă intensă.

atribut — simbol, semn distinctiv, emblemă.

aurora — lumină roşie-portocalie cu care soarele luminează orizontul înainte de a răsări.

avariţie — zgîrcenie.

azur — albastrul cerului.

B

bacalaureat — examen general pe care îl trec absolvenţii liceului;

titlu obţinut în urma acestui examen.

baci — cioban care conduce o stînă.

balcîz — urît, hîd.

bleandă — lovitură, îmbrînceală.

bongoase (plural) — povestiri hazlii, snoave.

brauning — revolver.

bucheludeazla şi **bucheriţazdra** — primele cunoştinţe de scris-citit

(după numele literelor chirilice: buche — b, lude — l, az — a, rită — r).

C

calomnia — a descredita pe cineva.

canibal — sălbatic care se hrăneşte cu carne de om.

canoe — barcă uşoară cu prora şi pupa ascuţite, folosite pe rîuri repezi şi în sport.

catadicsi — a găsi de cuviinţă să facă ceva.

căpătîi — locul pe care pui capul să te odihneşti, dar şi obiectul folosit

pentru aceasta (un fel de pernă).

celest — ceresc; (fig.) foarte frumos, minunat.
cergă — pătură mare şi groasă de cînepă sau de lînă, folosită ca aşternut
sau la învelit; cuvertură, ţol, polog.
clovîrstă — bucată mare de carne.
coclauri — locuri rîpoase, prăpăstioase, pustii.
coerent — legat, închegat sistematic.
coerenţă — legătură strînsă între toate părţile sau elementele unui întreg; logică, sens.
cobăit — ţîfnos; (fig.) încet la treabă, căruia nu-i place să muncească.
colorit — culoare; (fig.) nuanţă expresivă.
compătimi — a deplînge, a suferi.
comportament — comportare.
concepţie — idee, gînd; teorii, teză; zămislire.
condamna — a pedepsi, a osîndi; a dezaproba.
consola — a alina, a îmbărbăta, a mîngîia.
conştientiza — acţiune de a fi conştient.
contribuţie — parte cu care cineva contribuie la o acţiune, la o cheltuială
comună; impozit.
corelaţie — relaţie.
covălie — fierărie.
corvoadă — muncă silită.
crepuscul — sfîrşit; înserare, amurg.
cronică — scriere care cuprinde o înregistrare cronologică a evenimentelor sociale, politice etc.

D

dăscălit — povăţuit, sfătuit.
deduce — a deriva, a desprinde; a trage concluzie.
definitoriu — caracteristic.
delimita — a stabili, a contura.
delir — tulburare a conştiinţei, manifestată prin halucinaţii, aiurări, iluzii.
dementă — alienaţie mintală, nebunie.
distinctiv — caracteristic.
depăşi — a lăsa în urmă; a întrece.
derîdere — bătaie de joc; zeflemisire.
descăleca — a (se) întemeia.
desperare — deznădăjduire.
destin — soartă.
destitui — a scoate pe cineva, dintr-un post.
dezolare — descurajare, singurătate, întristare, mîhnire.
dinamism — putere, forţă, energie.
distinge — a deosebi.
domina — a stăpîni; a dispune.
dominant — specific; relevant.
dumbravă — pădure, de obicei tînără şi nu prea deasă.

drezină — vehicul uşor, asemănător cu un vagonet, acţionat cu mîna, cu pedale sau cu un motor, care serveşte la transporturi uşoare pe o linie ferată.

E

efectiv — real, adevărat.

elabora — a formula; a alcătui; a realiza.

elogiu — laudă deosebită, apreciere foarte favorabilă.

emoţional — care produce emoţii.

epigraf — scurtă maximă sau enunţare pusă la începutul unei cărţi.

esenţial — fundamental.

evoca — a zugrăvi prin cuvinte imaginea unui lucru cunoscut, dar

petrecut demult.

explora — a cerceta.

exterioriza — a comunica, a exprima, a manifesta.

F

factor — cauză, condiţie; poştaş.

facultativ — binevol.

forfotă — mişcare grăbită şi zgomotoasă.

formula — a exprima prin cuvinte.

fort — lucrare de fortificaţie construită din zidărie.

G

galion — navă cu pînze folosită în trecut de spanioli în război şi pentru transportul mărfurilor.

găluşcă — preparat culinar de formă (relativ) sferică, făcut din aluat.

găvană — gaură.

genera — a produce.

generozitate — mărinimie, dărnicie.

geneză — origine.

ghenar — numele popular al lui ianuarie.

ghint — scobitură în formă de spirală în ţeava unei arme de foc.

ghintui — a face ghinturi în ţeava unei arme de foc.

gîrbaci — bici făcut din mai multe curele împletite.

gramatic — specialist în gramatică, autor de tratate de gramatică.

grind — deal.

H

hamgeriu — pumnal mare, curbat.

hamzău — şipot primitiv.

hăleală — faptul de a mînca cu lăcomie.

hangiţă — soţie de hangiu; femeie care ţine un han.

I

identifica — a stabili, a recunoaşte, a preciza.
ierarhie — orînduire; rang, treaptă.
impresie — efect, urmare; părere, opinie.
impresiona — a emoţiona, a mişca.
impresionant — care produce o impresie puternică; care emoţionează.
imprima — a întipări, a tipări.
indigna — a revolta, a fi nemulţumit.
indisolubil — inseparabil, indestructibil.
infirma — a declara nevalabil, a anula.
integral — întreg, complet.
interpreta — a explica, a comenta; a prezenta.
intenta — a da în judecată.
intui — a presimţi, a sesiza, a ghici, a pricepe.
inseparabilitate — nedespărţit, neseparabil, organic, indisolubil.
invocaţie — chemare; rugăminte.
iresponsabil — lipsit de simţul răspunderii.
isca — a produce; a se ivi; a apărea.
izbelişte — lăsat în voia întîmplării.

Î

întrema — a întări.
înzorzona — a (se) împodobi fără măsură.

J

justeţe — adevăr; dreptate.
jurat — blestemat, hain, rău, ticălos, îndrăcit.
juvenie — tineresc.

K

kola — arbore tropical al cărui fruct conţine multă cofeină.

L

lainic — haimana, hoinar.
laşitate — lipsă de bărbăţie şi sentimentul onoarei; mişelie.
lăfăi — a se desfăta; a bălăbăni; a atîrna.
lăicer — covor ţărănesc.
lepră — om lipsit de conştiinţă, de caracter, fără scrupule.
logofăt — demnitar în ierarhia boierilor.
lugubru — jalnic, groaznic.

M

manea — cîntec de origine orientală.

manelă — piesă de lemn brut.
manifesta — a arăta, a demonstra.
mesaj — apel; însărcinare; ştire; veste.
mesi — a mînca; a sta la masă.
mîcă — nume dezmierdător dat mamei, bunicii, naşei.
modalitate — mod, posibilitate.
modela — a da materialului forma dorită; a fasona; (fig.) a influenţa.
modestie — simplitate; sobrietate, mediocritate.
monstruos — urît, hîdos; (fig.) rău, crud, denaturat.
mocasin — încălţăminte uşoară din piele netăbăcită.
morav — obicei; comportament, conduită.

N

narator — povestitor.
nălucă — arătare, fantomă, vedenie.
nătărău — prost, neghiob.
nativ — natura1, pur.
nerod — prost.
nimfă — (mitol.) divinitate feminină despre care se credea că locuieşte în păduri, în munţi etc.

O

ofrandă — jertfă; prinos; dar făcut bisericii.
olac — curier special, sol.
olimp — lăcaşul zeilor; munte în Tesalia atingînd înălţimea de 2918 m.
onestitate — cinste; corectitudine.
orgoliu — mîndrie, îngîmfare, trufie.
otavă — iarbă fragedă care creşte în acelaşi an, după ce cîmpul a fost cosit o dată.

P

pasnic — pe vremuri, cel însărcinat cu aplanarea neînţelegerilor iscate între locuitorii aceluiaşi sat.
percepţie — cunoaştere, înţelegere; fisc, finanţe.
pepită — bucată de aur în stare nativă.
pirat — hoţ de mare.
pledoarie — susţinere, argumentare; discurs.
podină — pardoseală de scînduri la casă, la pod etc.
posta — a se aşeza.
prăpăstui — a (se) pierde; a rostogoli; a năvăli.
peregrina — a hoinări.
prealabil — anterior.
predomina — a stăpîni; a domina; a prevala.
pregnant — clar; vizibil.
pribeag — rătăcitor; hoinar.

prihană — necinste; păcat.
primordial — esenţial, principal.
protagonist — erou, personaj principal.
provoca — a întărîta, a excita; a pricinui.

R

radă — denumire dată consiliului, adunării, organului central al puterii.
rangă — bară de fier ascuţită, servind ca pîrghie.
raporta — a referi, a relata.
rebeliune — răzvrătire, revoltă.
recurge — a apela la cineva; a se adresa cuiva.
redută — mic fort de apărare.
relaţiona — a lega, a informa.
reper — indicator; aparat de orientare.
reprezenta — a prezenta, a înfăţişa; a însemna; a marca.
resemnare — împăcare.
rişi — profeţi şi înţelepţi mitici, înzestraţi cu deosebită forţă morală.

S

sacrificiu — jertfă; jertfire de sine.
sacru — sfînt.
sveti — sfînt.
schiţă — a desena; a contura, a descrie; a concepe.
semnificativ — care are însemnătate, importanţă.
semnificaţie — însemnătate, importanţă.
sesiza — a observa; a pricepe; a arăta.
sevă — (fig.) putere, vigoare, energie.
sever — pretenţios; exigent.
sirmă — haină lungă cu ternă (partea de dinapoi lungă).
sihastru — pustnic.
sincretic — contopit, reunit, sintetizat.
sfida — a înfrunta, a provoca.
soltar — pătură de postav care se punea pe spinarea calului sub şa.
spătar — demnitar la curta boierească.
spiritual — mental, sufletesc; deştept, ager; glumeţ, amuzant.
stimula — a îndemna, a exista, a activa.
stoliţă (rus.) — capitală, metropolă.
strămurare — nuia sau băţ ascuţit la vîrf cu care se îndeamnă vitele
la tras plugul, carul.
stropşi — a se răsti; a zdrobi; a strivi.
sugera — a insufla, a inspira, a isca.
surveni — a apare.

Ş

şemizetă — bluză femeiască simplă, cu croială asemănătoare cu a cămăşilor bărbăteşti.

şic — eleganţă; bun gust.

şifon — pînză de bumbac albă.

T

tachelaj — ansamblul parîmelor folosite la manevrarea pînzelor şi a vergilor pe o navă.

talaz — valuri stîrnite de furtuni.

tărîm — ţinut, meleag; domeniu.

tendă — apărătoare de soare sau de ploaie, în formă de acoperiş, făcută din pânză la o corabie

terziman — dragoman, tălmăci.

tezaur — comoară, visterie, avuţie; odor.

tidvă — cap.

timonier — marinar însărcinat cu manevrarea timonei şi care transmite semnalele de legătură cu interiorul navei, cu alte nave sau cu coasta.

titan — om cu calităţi extraordinare.

tiva — repede, fuga.

tîngui — a vorbi plîngîndu-se, jeluindu-se, văicărindu-se.

transpune — a traduce, a adapta; a reda; a exprima.

trătaj — broşură, cărticică, caiet.

treclet — afurisit, blestemat.

tril — cîntecul unei păsări.

troglodit — om preistoric locuitor al cavernelor; om cu nivel de viaţă foarte scăzută; om grosolan necivilizat, necioplit.

Ţ

ţeastă — craniu.

ţidulă — bilet, scrisorică.

U

ultramarin — albăstreală.

umil — smerit, supus; însemnat, simplu.

V

valoros — important, preţios; talentat, capabil.

văloagă — vale îngustă şi adîncă.

vătăman — pe vremuri, ajutor de primar la ţară, care se ocupa special cu încasarea dărilor.

versiune — variantă, alternativă; traducere.

vertiginos — care se mişcă foarte repede; vujelios.

viciu — defect, cusur, neajuns, lipsă.

vigilent — prudent, atent, grijuliu.
virtute — integritate morală; corectitudine; însuşire, proprietate.
violenţă — brutalitate, nestăpînire.
vornic — echivalent cu primarul de mai tîrziu.

Z

zefir — ţesătură uşoară; vînt călduţ de primăvară.
zeu — fiinţă sfîntă; divinitate.